

UNIVERSITATEA DE STAT DIN REPUBLICA MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 347.9(478)(043.3)

NOVICOV OXANA

**CONSOLIDAREA STATUTULUI
EXECUTORULUI JUDECĂTORESC ÎN REPUBLICA
MOLDOVA**

Specialitatea 553.03 – DREPT PROCESUAL CIVIL

Teză de doctor în drept

Conducător științific: _____

BELEI Elena,

doctor în drept,

conferențiar universitar

Autor: _____

CHIȘINĂU, 2024

©Novicov Oxana, 2024

CUPRINS

ADNOTARE	5
LISTA ABREVIERILOR.....	11
INTRODUCERE	12
I. ANALIZA DOCTRINARĂ A STATUTULUI EXECUTORULUI JUDECĂTORESC	19
1.1. Abordări conceptuale privind statutul executorului judecătoresc	19
1.2. Analiza publicațiilor științifice privind executorul judecătoresc editate în Republica Moldova și în alte state.....	29
1.3. Concluzii la capitolul 1.	39
2. STATUTUL EXECUTORULUI JUDECĂTORESC - DE LA ORIGINI SPRE MODERNITATE	41
2.1. Originile și instituționalizarea executării silite. Evoluția profesiei de executor judecătoresc.....	41
2.2. Principalele modele de organizare a profesiei de executor judecătoresc în epoca modernă	57
2.3. Încadrarea profesiei de executor judecătoresc în sistemul profesiilor juridice liberale.	65
2.4 Concluzii la capitolul 2.....	71
3. ACCEDEREA ÎN PROFESIA DE EXECUTOR JUDECĂTORESC ȘI EXERCITAREA ACESTEIA ÎN REPUBLICA MOLDOVA	74
3.1. Standarde de accedere în profesia de executor judecătoresc	74
3.2. Competențele executorului judecătoresc	87
3.3. Instrumente internaționale destinate unificării statutului executorului judecătoresc. Digitalizarea activității executorului judecătoresc.....	99
3.4. Vulnerabilitățile statutului executorului judecătoresc si oportunități de consolidare a acestuia	117
3.5. Concluzii la capitolul 3.	122
4. CONTROLUL ACTIVITĂȚII EXECUTORULUI JUDECĂTORESC ÎN REPUBLICA MOLDOVA.....	125
4.1. Controlul disciplinar.	127
4.2. Controlul organizatoric-profesional	148
4.3. Controlul procesual	156
4.4. Concluzii la capitolul 4.	165

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	167
BIBLIOGRAFIE.....	183
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	197
CV-UL AUTORULUI.....	198

ADNOTARE

Novicov Oxana "Consolidarea statutului executorului judecătoresc în Republica Moldova", teză de doctor în drept. Școala doctorală de științe juridice a Universității de Stat din Moldova. Chișinău, 2024.

Structura tezei: Prezenta lucrare include 175 de pagini text de bază, adnotare în limbile română, engleză și rusă, lista abrevierilor, introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 167 titluri. Rezultatele obținute sunt publicate în 6 lucrări științifice și 6 comunicări la foruri științifice.

Cuvintele-cheie: executare silită, executor judecătoresc, proces civil, garanții, competențe, acces în profesie, profesie liberală, control procesual, control profesional, control disciplinar, termen rezonabil, digitalizare, standard profesionale, contestarea actelor executorului judecătoresc.

Scopul tezei este detectarea oportunităților de consolidare a profesiei de executor judecătoresc prin examinarea complexă a statutului profesional al executorului judecătoresc și formularea recomandărilor de optimizare a reglementării unor aspecte de funcționare a profesiei.

Obiectivele tezei constau în analiza opiniilor autorilor naționali și străini referitor la modul de a defini activitatea executorului judecătoresc și statutul acestuia; efectuarea unui studiu comparativ a principalelor modele de organizare a profesiei de executor judecătoresc; analiza originilor și evoluției profesiei de executor judecătoresc, a exigențelor față de aceasta și competențelor oferite acestor profesioniști; precizarea caracteristicilor definitorii a profesiei de executor judecătoresc ca și profesie juridică liberală; evaluarea stării actuale de lucruri și a perspectivelor digitalizării profesiei de executor judecătoresc; studierea criteriilor și procedurilor de accedere în profesia de executor judecătoresc în Republica Moldova și alte state; abordarea comparativă și de perspectivă a competențelor executorului judecătoresc; analiza impactului instrumentelor internaționale destinate unificării statutului executorului judecătoresc asupra reglementării profesiei; delimitarea și analiza principalelor forme de control a activității executorului judecătoresc; formularea unor propuneri de *lege ferenda* în vederea înlăturării carențelor detectate și/sau îmbunătățirii modului de reglementare.

Noutatea și originalitatea științifică: rezidă în realizarea unei prime cercetări, la nivel național, dedicată exclusiv statutului profesional al activității de executor judecătoresc, prin aplicarea unei optici triple – de studierea a profesiei dintr-o perspectivă internă, corelată cu cea socială și doctrinară. Originalitatea lucrării vine din îmbinarea inedită a aspectelor juridice, procesuale, sociale și chiar de psihologie și etică profesională, cât și formularea unor recomandări de lege ferenda axate nu doar pe aspecte procedurale, ci concentrate pe mecanisme intrinseci de funcționare a profesiei.

Rezultatele obținute: analiza temeinică a conceptelor și modelelor de organizare a activității de executor judecătoresc; elucidarea parcursului istoric al profesiei de executor judecătoresc și a modului cum contextul istoric influența statutul profesiei; detectarea tendințelor actuale și celor viitoare de dezvoltare a profesiei de executor judecătoresc; relevarea impactului recomandărilor internaționale destinate unificării statutului executorului judecătoresc și aplicarea acestora în reglementările naționale actuale; identificarea principalelor forme de control a activității executorului judecătoresc și formularea de recomandări de îmbunătățire a reglementărilor naționale în materie; recomandări de lege ferenda formulate și transmise autorităților competente pentru promovare.

Semnificația teoretică rezidă în abordarea mai multor probleme teoretice, ce țin în primul rând de statutul profesiei de executor judecătoresc; caracteristicile acesteia în calitate de profesie liberală, efectuarea unei ample analize comparative a diverselor aspecte ale profesiei cu (1) reglementările altor state și (2) recomandările internaționale în materie – oferind prin această un suport teoretic consistent pentru dezvoltarea acestui demers analitic.

Valoarea aplicativă a lucrării: este învederată prin recomandările de intervenție legislativă sau

măsuri administrativ-organizatorice pentru (1) eliminarea carențelor în definirea statutului executorului judecătoresc și (2) înlăturarea/diminuarea vulnerabilităților statutar-profesionale detectate. Astfel rezultatele cercetării sunt orientate spre aspecte aplicative și ar putea fi utile autorităților cu drept de inițiativă legislativă și celor ce formează politicile în domeniul justiției.

Implementarea rezultatelor științifice: unele concluzii și recomandări formulate au luat forma unor proiecte de modificare a legii, care au fost înaintate de UNEJ către Ministerul Justiției spre promovare. De asemenea, contribuțiile autorului la elaborarea manualului de drept procedural civil și a Ghidului executorului judecătoresc tot își au originile în aspectele cercetate prin prezenta lucrare. Rezultatele științifice vor fi aplicate și în cadrul cursului universitar Organizarea profesiilor juridice și a celui de Drept execuțional.

ANNOTATION

Novicov Oxana "The consolidation of the bailiff's status in the Republic of Moldova", PhD thesis in law Doctoral School of Legal Sciences of the Moldova State University, Chisinau, 2024.

Structure of the thesis: This work includes 175 of basic text pages, annotation in Romanian, English and Russian, list of abbreviations, introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography consisting of 167 titles. The results obtained are published in 6 scientific papers and 6 communications in scientific forums.

Keywords: Key words: enforcement, bailiff, civil process, guarantees, competences, access to the profession, liberal profession, procedural control, professional control, disciplinary control, reasonable term, digitization, professional standards, challenging the acts of the bailiff.

The purpose of the thesis is to detect the opportunities for strengthening the bailiff profession through the complex examination of the professional status of the bailiff and the formulation of recommendations to optimize the regulation of some aspects of the functioning of the profession.

The objectives of the thesis consist in the analysis of the opinions of national and foreign authors regarding how to define the activity of the bailiff and its status; carrying out a comparative study of the main models of organization of the bailiff profession; analysis of the origins and evolution of the bailiff profession, the demands on it and the skills offered to these professionals; specifying the defining characteristics of the bailiff profession as a liberal legal profession; evaluation of the current state of affairs and the prospects of digitization of the bailiff profession; studying the criteria and procedures for joining the profession of bailiff in the Republic of Moldova and other states; the comparative and perspective approach to the competences of the bailiff; analysis of the impact of international instruments intended to unify the status of the bailiff on the regulation of the profession; the delimitation and analysis of the main forms of control of the bailiff's activity; the formulation of some legislative proposals in order to eliminate the detected deficiencies and/or to improve the regulation method.

Scientific novelty and originality: it resides in the realization of a first research, at the national level, dedicated exclusively to the professional status of the bailiff activity, by applying a triple lens - studying the profession from an internal perspective, correlated with the social and doctrinal one. The originality of the work comes from the unique combination of legal, procedural, social and even psychology and professional ethics aspects, as well as the formulation of *lex ferenda* recommendations focused not only on procedural aspects, but on the inner workings of the profession.

The obtained results: thorough analysis of the concepts and models of the organization of the bailiff activity; elucidating the historical course of the bailiff profession and how the historical context influences the status of the profession; detection of current and future trends in the development of the bailiff profession; revealing the international recommendations aimed at unifying the status of the bailiff and their application over the current national regulations; the delimitation and analysis of the main forms of control of the bailiff's activity and the formulation of recommendations to improve the national regulations in the matter; *lege ferenda* recommendations formulated and submitted to the competent authorities for promotion.

The theoretical significance resides in the approach to several theoretical problems, primarily related to the status of the bailiff profession; its characteristics as a liberal profession, carrying out an extensive comparative analysis of the various aspects of the profession with (1) the regulations of other states and (2) the international recommendations in the matter - thus providing a consistent theoretical support for the development of this analytical approach.

The applicative value of the work: it is confirmed by (1) the recommendations for legislative intervention or administrative-organizational measures to eliminate the shortcomings in defining the status of the bailiff and (2) removing/reducing detected statutory-professional

vulnerabilities. Thus, the research results are oriented towards application aspects and could be useful to the authorities with the right of legislative initiative and to those who form the policies in the field of justice.

Implementation of the scientific results: some conclusions and recommendations formulated took the form of law amendment projects, which were submitted by NUEO to the Ministry of Justice for promotion. Likewise, the author's contributions to the development of the civil procedural law manual and the bailiff's Guide still have their origins in the aspects researched by this paper. The scientific results will also be applied in the course "Organization of legal professions" and that of "Enforcement Law".

АННОТАЦИЯ

Новиков Оксана «Укрепление статуса судебного исполнителя в Республике Молдова», докторская диссертация. Докторская школа юридических наук Государственного университета Молдовы. Кишинев, 2024.

Структура диссертации: настоящая работа включает 175 страниц основного текста, аннотацию на румынском, английском и русском языках, список сокращений, введение, четыре главы, общие выводы и рекомендации, библиографию из 167 наименований. Полученные результаты опубликованы в 6 научных статьях и 6 сообщениях на научных форумах.

Ключевые слова: принудительное исполнение, судебный исполнитель, гражданский процесс, гарантии, полномочия, доступ к профессии, свободная профессия, процессуальный, профессиональный и дисциплинарный контроль, разумный срок, цифровизация, профессиональные стандарты, оспаривание действий.

Целью работы является выявление возможностей для укрепления статуса судебного исполнителя, посредством комплексного рассмотрения профессионального статуса судебного исполнителя и выработка рекомендаций по оптимизации регулирования некоторых аспектов функционирования профессии.

Задачи диссертации: анализа мнений отечественных и зарубежных авторов относительно того, как определить деятельность судебного исполнителя и его статус; проведение сравнительного исследования основных моделей организации профессии судебного исполнителя; анализ происхождения и развития профессии судебного исполнителя, требований к ней и компетенции налагаемых на этих специалистов; определение основных характеристик профессии судебного пристава как либеральной юридической профессии; оценка текущего положения дел и перспектив цифровизации профессии судебного исполнителя; изучение критериев и порядка вступления в профессию судебного исполнителя в Республике Молдова и других государствах; сравнительно-перспективный подход к полномочиям судебного исполнителя; анализ влияния международных документов, направленных на унификацию статуса судебного пристава, на регулирование профессии; разграничение и анализ основных форм контроля за деятельностью судебных исполнителей; формулирование некоторых законодательных предложений в целях устранения выявленных недостатков и/или совершенствования метода регулирования.

Научная новизна и оригинальность: заключается в реализации первого исследования на национальном уровне, посвященного исключительно профессиональному статусу деятельности судебных приставов, с применением тройной оптики - изучения профессии с внутренней точки зрения, соотносимой с социальной и доктринальной. Оригинальность работы заключается в уникальном сочетании правовых, процессуальных, социальных и психологических аспектов, а также в формулировании рекомендаций по изменению закона, ориентированных не только на процессуальные аспекты, но и на внутреннюю организацию профессии.

Полученные результаты: анализ концепций и моделей организации деятельности судебных приставов; разъяснение эволюции профессии; выявление текущих и будущих тенденций развития профессии судебного исполнителя и того как исторический контекст влияет на профессию; выявление международных рекомендаций, направленных на унификацию статуса судебного пристава и их применение к действующим национальным нормативным актам; разграничение и анализ основных форм контроля за деятельностью судебных исполнителей и выработка рекомендаций по совершенствованию отечественного законодательства в этом вопросе; сформулированные и направленные в адрес компетентных органов рекомендации по совершенствованию законодательства, для

их продвижения.

Теоретическое значение заключается в подходе к ряду теоретических проблем, связанных со статусом судебного исполнителя; его характеристики как либеральной профессии, проводя обширный сравнительный анализ различных аспектов профессии с (1) законодательством других государств и (2) международными рекомендациями.

Прикладная ценность работы: рекомендации по законодательному вмешательству или административно-организационным мероприятиям по (1) устранению недостатков в определении статуса судебного исполнителя. (2) удаление/уменьшение обнаруженных нормативно-профессиональных уязвимостей. Результаты исследования ориентированы на прикладные аспекты и могут быть полезны органам власти для законодательной инициативы, и тем, кто формирует политику в сфере правосудия.

Внедрение научных результатов: некоторые сформулированные выводы и рекомендации были оформлены в виде проектов поправок к законам, которые были представлены для продвижения. Вклад автора в разработку руководства по гражданскому процессуальному праву и Справочника судебного пристава по-прежнему берет свое начало в аспектах, исследуемых в этой работе. Научные результаты будут также применены в преподавании курса «Организация юридических профессий» и «Исполнительное право».

LISTA ABREVIERILOR

art. – articol

al. – alineat

c. – contra

CEDO, Convenție - Convenția Europeană a Drepturilor Omului

CtEDO - Curtea Europeană a Drepturilor Omului

CPC - Cod de Procedură Civilă

CE – Cod de executare

CSJ - Curtea Supremă de Justiție

DEX – Dicționar Explicativ al Limbii Române

etc. – etcetera

lit.- litera

nr. – număr

p. – pagină/ punct

RM - Republica Moldova

c. – contra

UNEJ – Uniunea Națională a executorilor judecătorești

UIHJ – Uniunea Internațională a executorilor judecătorești/ Union Internationale des Huissiers de justice

**Les huissiers de justice sont, dit-on,
aussi anciens que la loi est aussi
nécessaire que le juge.**

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei abordate. Evoluția modernă a procesului civil este indispensabil corelată cu noțiunea de proces echitabil. Această evoluție a fost determinată și modelată de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și are ca prim punct cauza *Golder c. Marea Britanie* din 21 februarie 1975[107], care a indicat fără vreun echivoc, cu referință la dreptul la un proces echitabil, garantat de articolul 6 paragraful 1 al Convenției, că “ar fi de neconceput să se descrie în detaliu garanțiile procedurale acordate părților unei acțiuni civile în curs, fără a proteja mai întâi ceea ce singur face în realitate posibilă exercitarea unei astfel de garanții: accesul la instanța judecătorească. Echitatea, publicitatea și celeritatea unui proces nu au nici o semnificație în absența procesului.” [106]

Importanța acestei hotărâri rezidă în faptul că ea a detronat înțelegerea și aplicarea rigidă a articolul 6 paragraful 1 al Convenției exclusiv pentru segmentul procesului ce se derulează în instanța de judecată, arătând că acesta - procesul - începe mai devreme - prin adresarea către instanță. [106]

La 22 de ani distanță vine o altă decizie a Înaltei Curți, de importanță crucială pentru conceptul modern al procesului civil – decizia pe cauza *Hornsby c. Greciei* din 19 martie 1997. Această decizie statuează clar că garanțiile prevăzute de art. 6 § 1 al Convenției se aplică în toate etapele procedurilor judiciare în care se hotărăște asupra „contestațiilor privind drepturi și obligații cu caracter civil”, fără să poată fi excluse etapele ulterioare pronunțărilor pe fond.

Altfel zis, executarea unei sentințe sau hotărâri, indiferent de gradul de jurisdicție, trebuie să fie considerată ca făcând parte integrantă din „proces”. Astfel, la p.40 al acestei decizii, Curtea reiterează că “ în conformitate cu jurisprudența sa, articolul 6 paragraful 1 garantează oricărei persoane dreptul de a se plânde unei instanțe judecătorești cu privire la drepturile și obligațiile sale civile ; (...) Acest drept ar rămâne însă iluzoriu dacă sistemul legal intern al statului respectiv ar permite ca o hotărâre definitivă și obligatorie să rămână inoperantă, în detrimentul uneia dintre părți. Este de neconceput ca articolul 6 să descrie în detaliu garanțiile procedurale oferite părților - proceduri care sunt echitabile, publice și se desfășoară într-un termen cât mai scurt cu putință - fără a proteja executarea hotărârilor judecătorești; a interpreta articolul 6 ca referindu-se exclusiv la accesul în justiție și la desfășurarea procedurilor ar duce la situații

incompatibile cu principiile statului de drept pe care statele contractante s-au obligat să le respecte atunci când au ratificat Convenția (vezi, *mutatis mutandis*, hotărârea din 7 mai 1974 în cazul *Golder versus Marea Britanie...*). În interpretarea articolului 6, executarea unei hotărâri judecătorești trebuie privită ca parte integrantă a unui „proces” ; mai mult, Curtea a acceptat deja acest principiu în unele cazuri referitoare la durata procedurilor (vezi, mai recent, hotărârile din 26 septembrie 1996 în cazurile *Di P&de versus Italia...* și *Zappia versus Italia...*).” [91]

Aceste două hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului au marcat clar coordonatele noțiunii de proces civil, fundamentând accepțiunea modernă a acestuia, care, după cum afirmam mai sus, este strâns legată de noțiunea de proces echitabil. După pronunțarea acestor două hotărâri reprezentative, putem discuta despre un proces civil europeanizat, compus din două faze: judecata și executarea silită. Ambele faze ale unui proces echitabil sunt în egală măsură importante și se află sub imperiul aceluiași principii și garanții.

Astfel, din 1997 încoace, jurisprudența CEDO, documentele de politici naționale, politicienii și juriștii, doctrinarii și justițiabilii, la fel ca și mass media, vorbesc în termeni foarte categorici și persuasivi despre importanța asigurării unui sistem de executare eficient și bine organizat, iar citatele din notoria cauză *Hornsby c. Greciei* au devenit un loc comun și un element *sine qua non* în orice comunicare, referat, notă de motivare sau articol științific dedicat executării silite.

Ulterior, jurisprudența CEDO a reiterat în numeroase rânduri că executarea silită reprezintă ultima fază a procesului civil, iar importanța acestei etape a procesului civil este în prezent recunoscută unanim, fiind indiscutabilă înțelegerea faptului că executarea eficientă, promptă și uniformă este o condiție indispensabilă a unui stat de drept.

Cu toate astea, nu au existat, cel puțin în spațiul juridic național, lucrări dedicate unui studiu profund și exclusivist al funcționării sistemului de executare și a organizării activității celor ce asigură executarea silită – a executorilor judecătorești.

Pe de altă parte, deși este o profesiune veche, a cărei existență își are originile în primele forme a ceea ce numim drept, meseria de executor judecătoresc a fost și continuă să fie situată într-o zonă gri a studiului doctrinar, lucrările centrate pe studierea organizării respectivei profesii și a statutului profesioniștilor însărcinați cu executarea silită fiind foarte puține, în mai toate țările lumii.

Se datorează acest fapt unei oarecare marginalizări a meseriei de executor judecătoresc în șirul profesiilor juridice, care a fost deosebit de pronunțată în anumite perioade, dar care mai are ecouri și azi, sau se datorează acest lucru unei percepții eronate precum că activitatea de executare este una lipsită de profunzime și sinuozități juridice, putem doar presupune.

În tot cazul, ne propunem să remediem, măcar în parte, prin lucrarea respectivă această situație și să valorificăm istoricul, organizarea acestei meserii, dar și să punem în lumină carențele de funcționare și reglementare a ei.

În aceste sens, preocupările de după 2000 ale mai multor cercetători străini și naționali ne-au servit drept un bun punct de pornire pentru demersul nostru de cercetare, autorii care au elucidat aspecte relevante pentru obiectul cercetării fiind Belei Elena, Gârbulet Ioan, Hurubă Eugen, Leș Ioan, Păun Lucian, Stoica Adrian, Talmaci Roman, Yarcov Vladimir și alții.

Problema științifică soluționată este analiza și evaluarea aspectelor definitorii ale profesiei de executor judecătoresc, în vederea unei mai bune reglementări și organizări a acesteia, prin suplimentarea doctrinei în acest domeniu și sintetizarea analitică a provocărilor și oportunităților de dezvoltare a ei.

Scopul lucrării constă în examinarea complexă a statutului profesional al executorului judecătoresc și formularea recomandărilor de optimizare a reglementării unor aspecte de funcționare a profesiei, întru consolidarea funcționării acesteia.

Obiectivele cercetării pe care ni le-am propus se rezumă la următoarele:

- analiza opiniilor autorilor naționali și străini referitor la modul de a defini activitatea executorului judecătoresc și statutul acestuia;
- efectuarea unui studiu comparativ a principalelor modele de organizare a profesiei de executor judecătoresc;
- analiza originilor și evoluției profesiei de executor judecătoresc, a exigențelor față de aceasta și competențelor oferite acestor profesioniști;
- precizarea caracteristicilor definitorii a profesiei de executor judecătoresc, ca și profesie juridică liberală;
- evaluarea stării actuale de lucruri și a perspectivelor digitalizării profesiei de executor judecătoresc;
- studierea criteriilor și procedurilor de accesare în profesia de executor judecătoresc în Republica Moldova și alte state;
- abordarea comparativă și de perspectivă a competențelor executorului judecătoresc;
- analiza impactului instrumentelor internaționale destinate unificării statutului executorului judecătoresc asupra reglementării profesiei;
- delimitarea și analiza principalelor forme de control a activității executorului judecătoresc;
- formularea unor propuneri de *lege ferenda* în vederea înlăturării carențelor detectate și/sau îmbunătățirii modului de reglementare.

Ipoteza de cercetare a lucrării de față rezidă în ideea că fortificarea statutului profesional al executorului judecătoresc este o acțiune complexă, care trebuie sincron realizată pe mai multe paliere, ținând vulnerabilitățile de reglementare și de statut. Pornind de la convingeri personale, formate de doctrina studiată, dar și de practica interacțiunii cu respectiva profesie, am considerat că accentul trebuie plasat pe 3 componente – admiterea în profesie, competențele funcționale și controlul activității, acestea definind statutul unui profesionist. Cercetarea se va focusa pe aceste 3 aspecte - ele fiind abordate din perspectivă istorică, actuală și ce a viitorului profesiei.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Prezenta lucrare a fost elaborată prin ralierea mai multor metode de cercetare științifică, printre care: metoda istorică (utilă pentru elucidarea aspectelor evolutive ale profesiei de executor judecătoresc); metoda comparativ - juridică (aplicată pentru analiza comparativă a reglementării unor aspecte de funcționare a profesiei de executor judecătoresc în alte țări sau pentru contrapunerea reglementării aceluiași aspect de organizare a profesiei în profesia de executor judecătoresc și cea de notar/avocat etc); metoda statistică (utilizarea căreia ne-a furnizat argumente palpabile pentru fundamentarea unor concluzii); metoda analitică (care ne-a permis disecarea unor aspecte importante de reglementare și control a profesiei); metoda sintetică (aplicată pentru a reuni informațiile și concluziile pe aspecte separate în concluzii generale ale lucrării; pentru a deduce anumite tendințe de dezvoltare a profesiei) etc.

Implementarea rezultatelor științifice – rezultatele cercetării vor fi plenar implementate în procesul didactic și științific desfășurat în cadrul USM la disciplinele ”Organizarea profesiilor juridice” și ”Drept execuțional civil”, dar și în activitatea administrativă exercitată de autor în cadrul UNEJ Moldova. Deasemenea acestea ar putea fi un punct de sprijin și pentru instruirile inițiale ale executorilor judecătorești stagiați, organizate de Institutul Național al justiției.

Sumarul capitolelor tezei. Lucrarea este structurată în 4 capitole, precedate de introducere. Lucrarea se încheie cu recomandările și concluziile formulate de autor. Bibliografia utilizată drept suport doctrinar la elaborarea lucrării este expusă la finele lucrării. Conținutul sumar al lucrării este expus în adnotație, redactată în limbile română, rusă și engleză.

În **introducere** este conturată problema de cercetare, fiind enunțate și argumentele ce ne-au determinat pentru alegerea acestui subiect de cercetare, scopul lucrării, metodologia de cercetare, cât și ipoteza de cercetare de la care am plecat.

În **capitolul 1**, intitulat ”Analiza doctrinară a statutului executorului judecătoresc”, ne-am axat asupra modului de a înțelege și conceptualiza statutul executorului judecătoresc, pornind de la abordarea naturii juridice a executării silite și situarea executorului judecătoresc pe axa puterii

publice. Am dezbătut aici relația ”executor judecătoresc - creditor” și ”executor judecătoresc - stat”, cât și percepțiile sociale ale rolului executorului judecătoresc în contrast cu cele doctrinare.

Tot în acest capitol este prezentată situația și gradul de cercetare a temei lucrării de către autorii autohtoni și cei străini, fiind analizate aspectele valorificate de doctrină și cele rămase la periferia preocupărilor doctrinare. Constatările făcute la această etapă, ne-au permis să deducem subiectele care necesită o abordare mai detaliată, pentru a compensa deficitul de informații, dar și cele care au stârnit anumite controverse.

Capitolul 2, denumit ”Statutul executorului judecătoresc – de la origini spre modernitate”, cuprinde câteva aspecte de cercetare. În primul rând, în acest capitol am făcut sinteza informațiilor privind istoricul dezvoltării și instituționalizării executării silite și al apariției primilor profesioniști din acest domeniu. Incursiunea în istoricul profesiei a fost segmentată conform perioadelor și a acoperit intervalul temporal din sec. X până în zilele noastre. Am analizat în cuprinsul acestui capitol cum s-a schimbat în timp statutul executorului judecătoresc, exigențele față de candidații în profesie, împuternicirile și obligațiile lor. Am analizat și aspectele externe ale dotării cu puteri (vestimentație, însemne etc).

Acest studiu a fost de o reală utilitate, contribuind la cristalizarea unui miez al profesiei, neschimbat în timp, care constituie esența acesteia, dar și la detectarea tendințelor în organizarea profesiei și modului în care acestea influențează statutul executorului judecătoresc.

În acest capitol sunt detaliat analizate reglementările profesiei în spațiul basarabean – perioada ante-, inter- și postbelică, iar ulterior – în Republica Moldova (inițial ca parte a URSS, ulterior ca stat independent).

Am dedicat o atenție sporită analizei resorturilor reformării radicale a sistemului de executare silită, care a avut loc în 2010, considerând că acestea tot sunt indicii ai vulnerabilității profesiei de executor judecătoresc, iar cunoașterea lor e un prim pas spre eliminare sau diminuare.

Deasemenea, au fost examinate în paragraful 2.2 principalele modele de organizare a profesiei de executor judecătoresc, sintetizate avantajele și dezavantajele unei forme, în coraport cu cealaltă, deduse anumite tendințe de reglementare, corelate cu forma de organizare a profesiei.

În paragraful 2.3 al lucrării a fost oferită o analiză argumentată a plasării profesiei de executor judecătoresc în categoria profesiilor liberale și a locului acesteia între alte profesii juridice. Această analiză se impune pentru motiv că, odată cu schimbarea statutului din funcționar public în cel de liber profesionist, profesia chiar dacă își păstrează acel miez de competențe (de care vorbeam mai sus), își imprimă specificul funcționării profesiilor liberale. Ne-am preocupat de acest aspect și pentru că consolidarea unei profesii liberale implică metode

diferite de cele aplicabile unei profesii în statut de funcționar public, urmând să țintească – în principal – resorturile interne ale profesiei, analizate în acest capitol.

Capitolul 3 al lucrării e dedicat analizei procedurilor și criteriilor de accesare în profesia de executor judecătoresc, cât și modului de exercitare a acesteia în Republica Moldova.

Paragraful 3.1 vizează analiza procedurilor și criteriilor de accesare în profesie, fiind cercetate în detaliu fiecare dintre criteriile stabilite de lege pentru candidații în profesie (analiză care a inclus și aspectul comparativ cu alte profesii liberale (cum ar fi cea de notar sau avocat)), cât și etapele de accesare în profesie. Concluziile acestei analize s-au conturat în anumite recomandări de lege ferenda vizând criteriile și procedurile de selecție a candidaților în profesie.

Cel de-al doilea paragraf conține analiza competențelor profesionale ale executorului judecătoresc în Republica Moldova, fiind completat cu unele aspecte comparative din practica de reglementare a altor state. În acest paragraf am surprins și unele tendințe în schimbarea ariei de competențe profesionale ale executorilor judecătorești, fiind formulate recomandări de intervenții legislative pentru consolidarea dimensiunii de competențe profesionale.

Paragraful 3 al capitolului 3 oferă o sinteză a prevederilor anumitor instrumente internaționale (Recomandări ale Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei, documente ale CEPEJ, Codul mondial de executare silită etc) destinate unificării statutului executorului judecătoresc, acestea fiind suprapuse peste reglementările naționale, întru a stabili gradul de conformitate a celor naționale cu cele internaționale. Tot aici, ca un apogeu al evoluției profesiei, sunt prezentate perspectivele digitalizării profesiei. Totodată, am analizat tendințele în domeniul digitalizării activității de executare silită și eventualele provocări ale acestui proces.

Capitolul 3 se încheie cu o trecere în revistă a vulnerabilităților statutului actual al executorului judecătoresc – acestea reprezentând împletirea unor observații proprii și a comunicării cu executorii judecătorești, dar corelate și cu norme relevante din cadrul normativ, acolo unde e cazul. Analiza fiecărei vulnerabilități este secondată de unele sugestii privind căile de diminuare a acesteia.

În cuprinsul capitolului 4 am analizat noțiunea de control și formele acestuia relevante și aplicabile profesiei de executor judecătoresc. Fiecărui tip de control i-a fost dedicat un paragraf. Efortul nostru a fost de a sistematiza aspectele specifice fiecărui tip de control și a face mai clare liniile de demarcație a ariilor proprii acestora. Tot aici au fost analizate unele probleme practice de realizare a formelor de control, dificultățile sau insuficiențele de reglementare a acestora și formulate unele recomandări în acest sens. Capitolul are un caracter preponderent aplicativ și se dorește a fi util celor însărcinați cu efectuarea controlului.

În **Concluzii generale și recomandări** am prezentat într-o formă concisă rezultatele prezentului demers de cercetare, recomandările de lege ferenda și unele aspecte a căror elucidare necesită efort și dedicație în continuare. Astfel, recomandările au vizat următoarele: revizuirea și nuanțarea criteriilor pentru selecția candidaților în profesia de executor judecătoresc; instituirea unei probe suplimentare în evaluarea candidaților pentru acces în profesie; completarea criteriilor eliminatorii pentru stabilirea reputației ireproșabile; excluderea unui subiect cu drept de sesizare a organului disciplinar; introducerea standardelor profesionale și a mecanismelor de implementare și auditare a respectării acestora; introducerea unor norme procesuale mai clare pentru a elimina derapajele detectate în procesul controlului procesual al activității executorului judecătoresc, reglementarea mai suplă, clară și ușor ajustabilă la realitățile economice a cheltuielilor de executare etc. Considerăm că recomandările respective ar putea da un plus de stabilitate și fortificare profesiei de executor judecătoresc, iar ca și consecință – un sistem de executare mai consolidat și eficient, așa cum ar trebui să fie prin prisma exigențelor CEDO.

I. ANALIZA DOCTRINARĂ A STATUTULUI EXECUTORULUI JUDECĂTORESC

1.1. Abordări conceptuale privind statutul executorului judecătoresc

După cum indicam mai sus, despre executarea silită ca proces și ca etapă finală a actului de justiție se vorbește mult în ultimele decenii, subiectul fiind exploatat activ, atunci când se discută concepte precum ar fi „eficiența justiției”, „credibilitatea justiției și încrederea cetățenilor în ea”, „economie atractivă pentru investiții” și altele similare. Despre cel însărcinat să realizeze executarea silită, se vorbește mai puțin sau mai nimic și, deseori, în termeni peiorativi. Utilizând un inspirat și consacrat deja joc de cuvinte, suntem în prezența unui subiect exploatat, dar nu și explorat.

Deci cine este executorul judecătoresc, acel quasi-anonim al justiției, însărcinat cu realizarea părții ingrate a acesteia?

Vom începe prin a cita autorul român căruia îi revine meritul de a prezenta o valoroasă monografie dedicată statutului executorului judecătoresc, dr. Stoica Adrian, care afirmă în prefața lucrării sale următoarele: „Dacă ne referim în general la profesia de executor judecătoresc, cei inițiați cunosc faptul că aceasta nu poate fi exercitată decât de acele persoane care au o vocație accentuată pentru profesiile juridice. Pentru profani, executorul judecătoresc nu constituie decât **„acel reprezentant al creditorului”**, care încearcă să facă **„un rău patrimonial”** unor persoane. (...)

Afirmam bunăoară, cu ocazia altor lucrări, că executorul judecătoresc **în calitate de reprezentant al autorității statale**, poate constitui un element de echilibru al vieții sociale într-o societate modernă, deoarece, reprezintă singura autoritate care poate oferi garanțiile necesare respectării noțiunii de **drept subiectiv**, în a doua fază a procesului civil - procedura de executare silită.” [76]

Citatul de mai sus, reflectă dihotomia percepției executorului judecătoresc în societate, dar oferă și importante repere conceptuale pentru stabilirea statutului executorului judecătoresc. Remarcăm că în fragmentul citat supra apar două elemente de definire a statutului executorului judecătoresc, care, aparent, se exclud reciproc – cel de „reprezentant al creditorului” și cel de „reprezentant al autorității statale.” Existența acestor două percepții - situate la extremele evaluării dotării cu puteri a executorului judecătoresc - ne-o explicăm prin diferitele forme de organizare a profesiei de executor judecătoresc, existente în diferite state, ba chiar și în același stat - la diferite perioade sau concomitent co-existente.

Dezlegarea acestei abordări dualiste ar rezolva multe aspecte problematice în reglementarea și funcționarea profesiei de executor judecătoresc, motiv din care ne propunem să abordăm și acest aspect în studiul de față, analizând prin prisma acestei dihotomii reglementările naționale.

În vederea conturării statutului executorului judecătoresc, am considerat necesar să definim termenii „executare” și „executor judecătoresc”, pentru stabilirea conceptului și a sensurilor pe care acestea le pot avea.

Dicționarul explicativ al limbii române definește executarea ca fiind îndeplinirea unei obligații a unui organ de jurisdicție (rezultată din contract, lege, hotărâre). [22]

La fel, potrivit dicționarului explicativ al limbii române, „executorul judecătoresc” este funcționarul însărcinat cu îndeplinirea unor acte de procedură și cu executarea unor hotărâri judecătorești.

Profesorul Ioan Leș indică că ”Executorii judecătorești sunt acele persoane cărora legea le-a încredințat sarcina de a proceda la executarea silită a dispozițiilor civile cuprinse într-o hotărâre judecătorească ori într-un alt titlu executoriu.” [76]

Și astfel cum definirea executorului judecătoresc fără a recurge la noțiunea de executare silită este dificilă, vom trece și peste unele definiții oferite de doctrinari acestei activități.

Executarea silită, conform doctrinei românești este definită ca ”procedura prin intermediul căreia creditorul, titular al dreptului recunoscut printr-o hotărâre judecătorească ori printr-un act executoriu, constrânge, cu concursul organelor de stat competente, pe debitorul său care nu-și execută de bună voie obligațiile decurgând dintr-un asemenea titlu, de a le aduce la îndeplinire, în mod silit.” [85]

O definiție clasică a executării silite este oferită de cercetătorii români I. Stoenescu și S. Zilberstein – aceștia o consideră drept „o procedură prin mijlocirea căreia titularul unui drept (subiectiv) recunoscut printr-un titlu executoriu constrânge, cu ajutorul organelor de stat competente, pe cel care îi încălcase dreptul, să execute prestația specificată în titlu, asigurându-se, în felul acesta, respectarea dreptului și restabilirea ordinii de drept încălcate” [74]. Ulterioarele definiții preiau, de regulă, elementele indicate în aceasta [85].

Într-o formulă mai atipică, executarea silită este definită ca o „totalitate a regulilor prin care forța publică este pusă în mișcare pentru a face să se respecte drepturile atribuite sau recunoscute creditorilor” [62]

Alți doctrinari [21] indică că sintagma ”executare silită” conține în sine conotațiile esențiale ale acestui concept – silirea celui obligat printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un

alt act executoriu să-și îndeplinească prestația, atunci când el nu se asociază voluntar la realizarea dreptului recunoscut prin acel titlu.

Cercetătoarea Lionela Popescu indică în cercetarea sa doctorală ”Drept execuțional – instituție inter-ramurală: probleme istorico-teoretice” că ” (...) executarea silită constituie o fază a procesului civil prin care se asigură realizarea efectivă a drepturilor susceptibile de executare, statuate definitiv într-un titlu executoriu.” [76]

Ultima definiție citată, credem noi, îngustează cumva noțiunea de executare silită, or, executarea silită nu este o procedură aplicabilă doar titlurilor executorii, aceasta se aplică unui număr considerabil de alte acte, care nu emană de la instanță și care, generic, potrivit cadrului normativ național, sunt numite ”documente executorii”.

Această remarcă, nu ne face însă să obiectăm la prima parte a definiției citate – or, chiar și atunci când contribuie la executarea documentelor executorii extrajudiciare, executarea silită tot parte a unui proces civil ar fi, doar ca a unui proces care a sărit peste etapele de examinare în instanță, în virtutea faptului că legiuitorul a recunoscut acestor documente valoare executorie, fără a implica instanța. Această înțelegere o fortifică și faptul că, fiind realizate tot în condițiile Codului de executare, actele executorii-nejudiciare beneficiază de garanțiile procedurale oferite de acesta, inclusiv posibilitatea controlului judiciar, și nimeresc sub auspiciile Codului de procedură civilă, urmare a prevederilor ce se conțin în art.323 Cod de executare.

Totuși, executarea silită în Republica Moldova este o ultimă fază și pentru multe procese contravenționale, uneori și penale – atunci când acestea se încheie cu aplicarea unor sancțiuni pecuniare. Astfel, definiția analizată mai sus nu acoperă deplin esența acestei activități.

Alin (1) al art. 21 al Codului de executare definește executorul judecătoresc în felul următor: „unica persoană autorizată să efectueze executarea silită a documentelor executorii”. Legea nr. 113 din 17.06.2010 privind executorii judecătorești în art. 2 stipulează că executorul judecătoresc este persoană fizică investită de stat cu competența de a îndeplini activități de interes public prevăzute de această lege și de alte legi. În exercitarea atribuțiilor de serviciu, executorul judecătoresc este exponentul puterii de stat. [47]¹

Potrivit art. 10 al Codului de executare, executarea silită reprezintă un ansamblu de măsuri, prevăzute de prezentul cod, prin care **creditorul realizează**, prin intermediul executorului judecătoresc, cu concursul organelor de stat abilitate, **drepturile sale**, recunoscute printr-un document executoriu, dacă debitorul nu-și îndeplinește benevol obligațiile [9]. Această definiție, în care am marcat anumite elemente este structurată de așa manieră, încât induce ideea

¹ aici și în continuare vor fi citate prevederile legii 113/2010 în vigoare la data redactării tezei, dacă altceva nu este indicat expres.

rolului primordial și activ al creditorului – or, acesta este cel ce își realizează drepturile, executorul judecătoresc având un rol pasiv, de instrument prin care acest drept se realizează. Astfel, din textul citat, corelat și cu cel din al. (2) al art. 10 Cod de executare („Executarea silită începe prin sesizarea executorului judecătoresc în condițiile legii și se efectuează prin orice formă prevăzută de prezentul cod, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin documentul executoriu, până la achitarea dobânzilor, a penalităților sau a altor sume, acordate potrivit legii, precum și a cheltuielilor de executare.”) deducem ideea că executorul judecătoresc este instrumentul oferit de stat pentru asigurarea realizării silită a drepturilor creditorului, pus în funcțiune de voința creditorului.

Pe de altă parte, art. 2 al Legii privind executorii judecătorești prevede că : „(1) Executorul judecătoresc este persoană fizică investită de stat cu competența de a îndeplini activități de interes public prevăzute de prezenta lege și de alte legi. În exercitarea atribuțiilor de serviciu, executorul judecătoresc este exponentul puterii de stat. Doar executorul judecătoresc licențiat și investit în condițiile prezentei legi poate efectua executarea silită.”

Remarcăm că prin definiția oferită de art. 2 al Legii privind executorii judecătorești din Republica Moldova, legiuitorul nu limitează activitatea executorului judecătoresc strict la activități aferente punerii în executare a documentelor executorii. Ba mai mult, textul legal nici nu-l definește pe executorul judecătoresc prin identificatorul de ”persoană, în sarcina căreia este pusă executarea silită.”

Doar în propoziția a treia din alineatul (1) al art. 1 al Legii apare sintagma „executare silită”.

Pentru comparație, anterior, elementul „executare silită” era considerat de legiuitor inseparabil de definirea statutului executorului judecătoresc. Astfel, până la adoptarea Legii nr. 113 privind executorii judecătorești, statutul acestei profesii era definit de Legea nr. 204 din 06.07.2006 cu privire la sistemul de executare silită, iar articolul 13 al acestei Legi stabilea următoarele: „(1) Executorul judecătoresc este persoana împuternicită în numele legii să execute documentele executorii, emise de organele abilitate în condițiile legii.” [47]

Astfel, observăm că din 2006 până în 2010 are loc o revizuire substanțială a ariei de competențe ale executorului judecătoresc și a însuși conceptului acestei profesii. Această concluzie o confirmă și prevederile unui șir de articole din Codul de executare, care pun în sarcina executorului judecătoresc activități diferite de executarea silită propriu-zisă. O atare înțelegere a statutului executorului judecătoresc este în linie cu cele mai progresiste practici și recomandări europene.

Articolul 3 al Legii 113/2010 conturează puterea și gradul de încredere conferită de legiuitor actului executorului judecătoresc, stabilind următoarele: „ (1) Actul întocmit de executorul judecătoresc, în limitele competențelor sale legale, este act procesual de autoritate publică, are forță probantă, se prezumă a fi legal, iar în cazul când este întocmit în cadrul procedurii de executare, poate fi contestat în modul stabilit de Codul de executare.”

Acest text legal schimbă accentele, poziționând executorul judecătoresc într-o altă ipostază - cea de parte a statului, parte a forței publice, ce învinge împotrivirea unei persoane față de ordinea de drept, dispusă printr-un act judecătoresc sau alt document executoriu.

Așadar, însuși legiuitorul, prin normele citate supra, pare să alimenteze confuziile și dihotomiile în perceperea statutului executorului judecătoresc.

Să continuăm analiza cadrului legal – la lit. a) a art. 8 al Legii privind executorii judecătorești ca și primă obligație a executorului judecătoresc se indică că executorul judecătoresc este obligat să aibă un **rol activ** pe parcursul întregului proces de executare, depunând efort pentru realizarea prin mijloace legale a obligației prevăzute în documentul executoriu, respectând drepturile părților în procedura de executare și ale altor persoane interesate.

Toate elementele evidențiate în aceste text legal converg spre aprecierea executorului judecătoresc drept un reprezentant al puterii statului, cu obligația de a acționa și peste voința creditorului, dacă limitele legale o permit sau o impun, asigurând respectarea în egală măsură a drepturilor creditorului, cât și ale debitorului.

În pofida obligației de a veghea asupra respectării drepturilor părților în procedura de executare și ale altor persoane interesate, instituite de norma sus-citată, analiza motivelor de abținere de la executare și/sau recuzare a executorului judecătoresc aduce unele concluzii interesante.

Astfel, potrivit art. 34 al Codului de executare, executorul judecătoresc poate fi recuzat dacă:

- a) se află cu debitorul sau cu soțul/soția acestuia în raporturi de rudenie de până la gradul al treilea inclusiv sau de afinitate de până la gradul al doilea inclusiv;
- b) este tutore, curator sau adoptator al debitorului
- c) există un conflict de interese între el și creditor.

E lesne de observat că de fapt, toate motivele inserate la cele trei litere ale alineatului (1) s-ar rezuma la niște situații de eventual conflict de interese ale executorului cu creditorul (nu și cu debitorul!). Astfel, legiuitorul din start a apreciat că interesul debitorului este în opoziție cu interesul executorului judecătoresc și nu a considerat că acest lucru ar pune în pericol

independența și imparțialitatea executorului judecătoresc. De unde își trage sorgintele această premisă sau prezumție? Odată cu reformarea sistemului de executare în anul 2010, prin trecerea acestor profesioniști în categoria profesiilor liberale, s-a reconceptualizat modul de motivare a executorilor judecătorești - or, dacă anterior aceștia erau remunerați în baza unor salarii tarifare, în momentul reformării sistemului, remunerarea lor – onorariul - e primit în cazul unei reușite.

Astfel, interesul individual al executorului judecătoresc - de a-și primi remunerarea - coincide cu interesul public - de a executa actul judecătoresc. Această congruență a celor 2 interese constituie premisa din care reiese legiuitorul la aprecierea temeiurilor recuzării sau abținerii de la executare a executorului judecătoresc.

Consemnăm și noi opiniei legiuitorului potrivit căreia ar trebui apreciate drept riscante doar situațiile de conflict de interese între executorul judecătoresc și creditor. În acest mod, ajungem la concluzia pe care a avut-o în vedere și legiuitorul - interesul creditorului coincide sau, cel puțin, se suprapune, cu cel al executorului judecătoresc. Această suprapunere de interese - benefică și chiar necesară în sine - face să fie deseori denaturat percepută esența profesiei de executor judecătoresc și statutul acestuia.

Debitorii identifică deseori executorul judecătoresc cu creditorul și extind gherila sa cu creditorul asupra executorului judecătoresc, angajându-se într-un interminabil maraton de contestații și plângeri. Creditorii, la rândul său, consideră că rolul activ al executorului de care vorbește art. 8 al Legii 113/2010 semnifică că implicarea lor, în calitate de creditori, în procedura de executare se limitează la prezentarea documentului executoriu spre executare și din acel moment este grija și obligația exclusivă și absolută a executorului judecătoresc de a le rezolva problema, asigurând încasarea sumei prin orice mijloace și în orice situație.

O relație ”executor judecătoresc-creditor” cu totul deosebită apare atunci când în calitate de creditor al procedurii de executare apare statul. Or, în aceasta situație, aparent, dihotomia de care vorbeam mai sus se estompează, până la dispariție, executorul fiind exponentul puterii de stat care executa în beneficiul statului.

Totuși, pentru a păstra obiectivitatea, trebuie să remarcăm că existența ambivalenței de percepție a executorului judecătoresc este alimentată nu doar de unele norme pasibile de interpretări partizanele pentru fiecare dintre viziuni, ci și de unele atitudini și manifestări ce vin și din interiorul profesiei.

Opinia, căreia ne raliem, este că executorul judecătoresc reprezintă totuși prioritar un exponent al statului - or, singura voința creditorului nu este suficientă pentru a declanșa activitatea executorului judecătoresc, ea (voința) devenind obligatorie din momentul deținerii unui document executoriu - care este derivat din puterea statului. Însă, obligația executorului

judecătoresc de a acționa în interesul creditorului, expus în documentul executoriu, îl obligă la anumite acțiuni făcute în numele acestuia, aparent asimilându-l unui reprezentant al creditorului.

Dar, în acest sens, există limitări legale și deontologice, care foarte clar înscriu această „reprezentare” în limitele legalității și eticii profesionale.

Însumând cele expuse, considerăm că *executorul judecătoresc este reprezentantul puterii publice, însărcinat cu realizarea unor atribuții de interes public, inclusiv aferente impunerii executării unor obligații statuate de documentele executorii, care acționează în limitele legii și solicitării persoanei interesate.*

Definiția care am propus-o mai sus, considerăm că plasează într-o relație corectă cele 2 elemente despre care discutăm mai sus, identificând executorul judecătoresc cu un reprezentant al forței statului, iar voința și interesul creditorului (persoanei interesate) apar drept determinante ale ”activismului” executorului judecătoresc, acesta neputând trece peste limita solicitărilor persoanei în interesul căreia exercită activitatea.

Un alt criteriu după care unii cercetători definesc modul de organizare a profesiei de executor judecătoresc ține de **gradul apropierii/subordonării acestuia puterii executive sau celei judecătorești** [44]. Această abordare derivă din principiul separației celor trei puteri în stat și nevoii de încadrare a activității de executare silită într-una dintre ele [82].

În acest sens există 2 viziuni opuse de înțelegere a locului și rolului executorului judecătoresc – ca și parte a sistemului administrativ/executiv sau ca și parte a puterii judiciare – și una conciliatoare, care afirmă ca executorul judecătoresc îmbină în sine ambele valențe.

Prima opinie, cea care consideră activitatea de executare silită drept **activitate administrativă**, are drept temelie idea că judecarea cauzelor este expresia funcției de jurisdicție a statului, iar executarea - ține de funcția executivă a statului. În viziunea partizanilor acestei idei, exercitarea funcției de jurisdicție înseamnă doar judecarea și pronunțarea hotărârii judecătorești (*ius dicere*) și nu include partea aducerii la îndeplinire a celor dispuse de instanța de judecată [40].

Cea de-a doua opinie (dominantă, de altfel), care vede **executarea silită drept o activitate cu caracter implicit jurisdicțional**, are drept reper următoarele considerente:

- forma de organizare a majorității activităților de executare silită este una specifică procesului civil, cu garanții și principii similare – ne referim aici la forma pe care o iau actele executorului judecătoresc (încheieri, procese-verbale etc), principiile procedurii (egalitate, legalitatea etc.)

- executarea silită, pe tot parcursul său, se realizează sub imperiul controlului judecătoresc – efectuat la cererea părților sau din oficiu, în virtutea obligativității acestuia.

Așadar, chiar dacă odată cu pronunțarea hotărârii, instanța de judecată se dezinvestește, executarea silită, ca și fază a procesului civil, rămâne sub controlul potențial (sau obligatoriu, pentru unele cazuri) al instanței de judecată.

- instanța de judecată, în continuarea funcției sale jurisdicționale, dezleagă orice incident procedural ivit în cursul executării silite, iar în unele situații exercită control ex-officio al legalității unor acțiuni de executare silită.

- există activități de executare silită care pot fi efectuate numai cu concursul/autorizarea sau sub controlul instanței de judecată

- tratarea executării silite ca parte a dreptului la un proces echitabil, consfințită prin jurisprudența largă a CEDO

- executarea silită reprezintă ”produsul”, realizarea în concret a hotărârii judecătorești, scopul executării silite fiind identic celui al efectuării justiției – restabilirea drepturilor unei persoane, dar și a ordinii de drept.

În susținerea opiniei de mai sus, un autor român, profesorul Grațian Porumb, a afirmat că executarea silită nu constituie o instituție diferită de acțiunea civilă, ci apare ca o fază succesivă a procesului civil pentru obținerea realizării hotărârii definitive. A considera executarea silită ca o instituție distinctă de acțiunea civilă înseamnă a goli conținutul acțiunii civile de mijlocul concret de realizare efectivă a drepturilor recunoscute [71].

Alți autori români [70] indică asupra faptului că același interes public căruia îi servesc profesiile de avocat sau notar este exercitat altfel de executorul judecătoresc, or, activitatea sa ”se desfășoară în contextul procesului civil, prin care se realizează activitatea jurisdicțională a instanței”. Argumentele suplimentare aduse de aceștia pun în evidență similitudinile procesuale ale activității executorului judecătoresc și a magistratului – cum ar fi faptul că nici unul, nici altul nu își încep activitatea din proprie inițiativă, ci doar la sesizare/cerere, activitatea le este supusă coordonării și supravegherii din partea unor autorități publice, pot fi recuzați, iar actele acestora au efecte procedurale și sunt pasibile de contestare.

Dintr-o altă perspectivă, Curtea Constituțională a României a reținut în deciziile sale că executorii judecătorești sunt reprezentanții unui serviciu administrativ, care nu se bucură de garanțiile de independență și imparțialitate ale instanței de judecată, care nu realizează o activitate jurisdicțională, ci una de executare a dispozițiilor cuprinse în hotărârea instanței, însă care acționează în interesul unei bune administrări a justiției, reprezentând un organ auxiliar al acesteia [96].

Termenul de ”auxiliari ai justiției” a fost respins însă de numeroși doctrinari [73], din motiv că comportă o conotație de subordonare (care de fapt, este străină profesiei și contrară

principiului independenței activității executorului judecătoresc), fiind mai ușor acceptat termenul de ”parteneri ai justiției” (termen care înglobează avocații, executorii judecătorești, notarii etc)

În opinia doctrinarilor în materia dreptului [27], cărora ne aliniem, executorul judecătoresc exercită în cea de a doua fază a procesului civil rolul pe care îl are judecătorul în prima fază a procesului, chiar dacă atribuțiile acestora diferă esențial. Or, executarea silită prezintă o importanță deosebită pentru creditor, întrucât constituie ultima modalitate de valorificare a dreptului, în caz de opunere din partea debitorului, iar executorul judecătoresc este unica persoană autorizată a efectua activitatea de executare silită [9].

Totuși, deși împărtășim cea de-a doua opinie, trebuie să recunoaștem că în raporturile de executare silită așa cum sunt ele reglementate de legislația Republicii Moldova, este prezent atât elementul jurisdicțional, cât și cel administrativ. Exemplificăm:

- **controlul actelor, dar și a inacțiunilor procedurale** ale executorului judecătoresc este competența exclusivă a **instanței de judecată**. Acest lucru este indicat de art. 3 al Legii 113/2010 privind executorii judecătorești, art. 9, 161 ale Codului de executare)

- totuși, printr-o bizară abordare a legiuitorului național, această exclusivitate în controlul actelor emise de executorul judecătoresc coexistă cu norme legale care indică că **unele acte ale executorului judecătoresc sunt supuse unei validări prealabile de către unul dintre creditori – care este și parte a puterii executive** – ne referim aici la organul fiscal (or, conform prevederilor art. 197 Cod Fiscal, ”(3²)..... **executorul judecătoresc** va comunica, în termen de 3 zile, Serviciului Fiscal de Stat despre toate acțiunile și actele care trebuie sau au fost realizate cu această ocazie, în special cele care vizează gradul de prioritate a creanțelor care concurează pentru mijloacele bănești aflate pe conturile debitorului ce sunt implicate în procedura de executare respectivă și **va solicita avizul Serviciului Fiscal de Stat în acest sens.** (3³) Repartizarea sumelor încasate de pe conturile debitorului, precum și a sumelor bănești rezultate din alte acțiuni de executare silită (în spețele care vizează și creanțele statului) se va realiza conform prevederilor legale în vigoare și **doar în baza avizului pozitiv** al Serviciului Fiscal de Stat. **În cazul primirii refuzului privind ordinea de repartizare a sumelor, actele ulterioare în acest sens ale executorului judecătoresc sînt lovite de nulitate, executorul judecătoresc fiind obligat să se conformeze prescripțiilor privind modul de repartizare a sumelor indicate de către Serviciul Fiscal de Stat**, ținând cont de prevederile legislației în vigoare.” - marcajul unor sintagme ne aparține)

- totodată, **controlul profesional** al executorului judecătoresc și cel de administrare a funcționării în sine a profesiei revine **Ministerului Justiției și organizației profesionale – Uniunii Naționale a executorilor judecătorești (UNEJ)**.

Astfel, legalitatea unui act efectuat/întocmit de executorul judecătoresc poate fi constatată doar de către instanța de judecată, iar controlul organizării activității executorului judecătoresc – respectării regulilor de funcționare a biroului, cerințelor profesionale, eticii profesionale – revine Ministerului Justiției și UNEJ.

Sub rezerva unei opinii critice referitoare la reglementările Codului Fiscal, citate mai sus, aceasta separare a atribuțiilor este necesară și echilibrată, din punctul nostru de vedere, căci asigură independența procesuală a executorului judecătoresc la luarea deciziilor în materia competenței sale, dar, în același timp stabilește și impune anumite standarde de organizare a profesiei, necesare pentru ca o profesie juridică liberală să nu devină libertină.

Or, pentru o profesie juridică sunt indispensabile anumite rigori organizaționale, comportamentale, comunicaționale. Ar fi de neconceput ca o profesie juridică să funcționeze în lipsa lor. Din aceste considerente, apreciem drept iminentă existența acestui control distinct, dar și împletirea naturii jurisdicționale și a celei administrative în funcționarea sistemului de executare.

O altă dificultate a captării naturii juridice a profesiei de executor judecătoresc și, implicit a definirii statutului acestuia, ține de lipsa unei viziuni clare asupra încadrării muncii specifice acestei profesii. Cert este că nu putem încadra activitatea executorului judecătoresc în raporturile clasice de muncă. Cercetătorul Nicolae Sadovei a încadrat activitatea liber profesioniștilor în raporturile de muncă atipice (raporturi de muncă corporativiste) [72] (diferența între un raport de muncă tipic și cel atipic fiind lipsa unuia sau mai multor elemente la cel de-al doilea, în raport cu primul). Același autor consideră că raporturile juridice de muncă profesional-corporative se stabilesc între liberul profesionist și corpul profesional asociativ. Am putea accepta această opinie pentru unele aspecte ale acestui raport (controlul exercitat de organul profesional, stabilirea unor reguli de exercitare a profesiei etc), nu însă pentru toate (or, munca nu este prestată în folosul organului profesional și nici remunerată de acesta, nici nu este prestată din numele organului profesional, ci în nume propriu; infrastructura necesară muncii stă în seama și cheltuiala liber profesionistului etc). Subiectul dat este unul deschis discuțiilor și va rămâne la fel până legiuitorul nu va contura clar anumite aspecte de funcționare a profesiilor liberale.

După cum menționează același autor, o altă confuziune e generată de faptul că profesiile liberale, nefiind activități comerciale, sunt totuși „contaminate” de aspecte specifice comerțului –

or, ”profesiunile liberale sunt guvernate de aceleași legi ale economiei de piață care de obicei, sunt mai puternice și mai influente decât legile pozitive, „produse” de către autoritățile statului.”

După cum afirmam mai sus, situarea executorului judecătoresc – de percepțiile societății, nu de lege – pe axa puterilor acordate acestuia depinde, în mare măsură, de statutul pe care îl are acest profesionist – liber profesionist, funcționar de stat sau altul careva, motiv din care vom dedica un compartiment aparte cercetării principalelor modele de organizare a profesiei, existente în prezent la nivel global.

1.2. Analiza publicațiilor științifice privind executorul judecătoresc editate în Republica Moldova și în alte state.

A demara o cercetare temeinică a oricărui subiect, fără a lua în calcul opiniile, disputele și concepțiile iscate de-a lungul timpului în mediul oamenilor de știință vis-a-vis de acesta, ar fi un act de neinspirată cutezanță și lipsă de viziune. Or, efectuarea unei analize a opiniilor înaintașilor are o valoare de netăgăduit pentru un cercetător, concretizată prin învederarea evoluțiilor în timp a unui concept, conturarea complexității abordării lui și, nu în ultimul rând, identificarea aspectelor ce au scăpat, eventual, atenției doctrinarilor.

Rolul doctrinei este de necontestat în sensul cunoașterii fenomenelor, definirii conceptelor și noțiunilor necesare pentru aceasta și soluționării (sau din contra, generării) unor dispute a practicienilor. Opinăm că un merit și misiune a doctrinei rezidă și în generarea unor dispute – căci, admițând ipoteze noi, pe alocuri revoluționar de noi și acut de atipice, doctrina provoacă adevărate „furtuni mentale”, ale căror efecte modelează gândirea practicienilor, legiuitorului și în acest mod fac să evolueze viziunile.

Din aceste considerente, dar și din necesitatea de a constata gradul de cercetare a aspectelor aferente statutului executorului judecătoresc, ne propunem să întreprindem o analiză a materialelor științifice dedicate nemijlocit sau, cel puțin, în plan secundar tematicii noastre de cercetare.

Efectuând o incursiune în lucrările științifice ce ne-au fost disponibile, am constatat că statutul profesional al executorului judecătoresc – ca și temă complexă, ce ar îngloba toate aspectele funcționării acestui protagonist al fazei finale a procesului civil - nu a constituit obiect de cercetare în spațiul științifico - doctrinar național.

Literatura națională de specialitate nu conține vreo monografie sau studiu dedicat tuturor fațetelor organizării activității executorilor judecătorești, așa cum ni le-am propus prin prezenta lucrare. În literatura de specialitate autohtonă, în lipsa unor studii monografice, dar și a unor teze

de doctorat, investigarea nemijlocită a statutului executorului judecătoresc își găsește reflectare în articole științifice, manuale, comentarii științifico-practice.

Totuși, asumându-ne un exercițiu de compilare, vom ajunge la conturarea aspectelor definitorii ale statutului executorului judecătoresc – or, chiar dacă nu identificăm lucrări dedicate exclusiv acestuia, avem o selecție de lucrări, care elucidează anumite aspecte ale statutului executorului judecătoresc.

În cele ce urmează ne propunem să analizăm succint lucrările autohtone, care oferă prețioase informații și cugetări raportate anumitor tematici, ce ne vor interesa pe parcursul acestui demers științific.

Pentru a determina statutul executorului judecătoresc, așa cum indicam și mai devreme, apare necesitatea de a identifica esența și natura activității de executare silită desfășurată de către acesta. În acest sens, trebuie să remarcăm că noțiunea de „executare silită” a fost mai adânc și mai cu zel valorificată de doctrina națională. Astfel, atestăm că în mai multe monografii, manuale și articole științifice doctrinarii autohtoni au meditat asupra esenței și modalităților de perfecționare a activității de executare silită, oferind definiții, caracteristici, comentarii și explicații uneori contradictorii, alteori pasibile de interpretări, dar toate ghidate de scopul de a aduce cât mai multă claritate asupra noțiunii date.

Faptul că executarea silită a fost și continuă să fie un areal de cercetare de un interes sporit în ultimele decenii se datorează, probabil, re-conceptualizării importanței executării silite impuse de jurisprudența CEDO, dar și realităților economice, care pun valoare pe justiția realizată practic, nu pe cea scrisă doar.

Astfel, printre cele dintâi lucrări monografice destinate ghidării practice în materie de executare silită, indispensabile activității cotidiene exercitate de către executorii judecătorești a fost *Ghidul practic de executare silită. Explicații, modele, formulare* [40], realizată de un colectiv de autori, printre care și Roman Talmaci, Svetlana Revencu, Igor Doroftei, Alina Bîrsan, Cristina Malai. Lucrarea, constituită dintr-un compartiment metodic-explicativ și unul documentar-practic, a servit drept un important reper doctrinar și practic pentru toți cei, care practica profesia de executor judecătoresc, până la republicarea, în temeiul Legii nr.143 din 02.07.2010 a noului Cod de executare silită. Lucrarea datează din anul 2009 și chiar dacă nu prezintă informații actuale, este utilă pentru a înțelege modul de organizare și funcționare a profesiei de executor judecătoresc anterior reformării acesteia din anul 2010. (aspect care ne-a fost util la lucrul asupra capitolului 2 al lucrării)

Șapte ani mai târziu, urmărind aceleași finalități, a fost editată o lucrare analogică celei nominalizate mai sus: *Ghidul executorului judecătoresc*, al cărui prim volum cuprinde o culegere

de acte normative, jurisprudență și reglementări internaționale, relevante executării silite, iar volumul II - acte normative și modele de acte în materie de executare silită [69], elaborat în contextul instituirii prin Ordinul ministrului justiției nr. 645 din 17.06.16 a unui grup de lucru în vederea elaborării modelelor de acte întocmite de către executorii judecătorești, iar volumul III [40], editat în 2023 conține culegere de jurisprudență constituțională relevantă domeniului executării silite, cât și acte normative de generalizare a practicilor de lucru emise de Consiliul UNEJ.

Lucrarea constituie, în ansamblu, o inedită compilație de acte normative, jurisprudență și modele de acte necesare executorului judecătoresc în activitatea desfășurată, reprezentând un instrument de lucru util practicienilor dreptului, inclusiv magistraților, procurorilor, avocaților și altor specialiști, activitatea cărora interferează cu procedura de executare silită. Printre altele, lucrarea conține textul tradus al Recomandărilor Comitetului de miniștri ai Consiliului Europei nr. 16 referitoare la regulile europene asupra sancțiunilor aplicate în comunitate, adoptată de Comitetul de Miniștri în 19 octombrie 1992 și nr. 17 privind executarea hotărârilor judecătorești, adoptată de Comitetul Miniștrilor la 09 septembrie 2003, unele decizii ale CEDO relevante pentru domeniul executării silite, dar și decizii ale Curții Constituționale din Republica Moldova, vizând aspecte ale procedurii de executare, ale drepturilor și obligațiilor executorilor judecătorești.

De o importantă esențială pentru activitatea practicienilor din domeniul dreptului (și nu doar a executorilor judecătorești), dar și pentru doctrina juridică națională este Comentariul Codului de executare silită al Republicii Moldova, Cartea I: Executarea hotărârilor cu caracter civil [84], publicat în anul 2010, anterior modificării Codului de executare prin Legea nr. 143 din 02.07.2010 pentru modificarea și completarea Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004.

Lucrarea este o apariție cu titlu de pionierat absolut în literatura juridică națională, reprezentând primul comentariu al Codului de executare aprobat prin Legea nr.443 din 14.12.04, și are drept scop elaborarea unei interpretări comprehensibile a prevederilor conținute în Cartea I a Codului de executare, pentru a facilita înțelegerea și aplicarea uniformă a normelor acestuia. Autorii au insistat, în special, asupra momentelor ce provoacă probleme de aplicare practică a normelor legislative sau sunt pasibile de diferite interpretări, stabilind conexiunea sistemică a prevederii în contextul întregii legislații.

În această lucrare autorii abordează subiectul garanțiilor independentei executorului judecătoresc (garanții nu doar juridice, ci și sociale), apreciem că subiectul este deosebit de actual și relevant și pentru tematica acestei lucrări. Autorii realizează o scanare a legislației în

vigoare la momentul elaborării comentariului pentru a detecta garanțiile independenței executorului judecătoresc, identificând următoarele garanții:

- controlul exclusiv al instanței de judecată asupra legalității actelor executorului judecătoresc;
- limitarea cazurilor când e posibilă reținerea executorului judecătoresc
- obligația abținerii executorului judecătoresc de la efectuarea acțiunilor procesuale în anumite situații;
- existența sancțiunilor pentru neexecutarea cerințelor executorului judecătoresc
- unele garanții sociale pentru executorii judecătorești (derivate din statutul acestora, așa cum erau la data editării Comentariului);

Această analiză este valoroasă pentru lucrarea noastră, oferind un reper pentru a compara cum au evoluat în timp aceste garanții și a formula concluzii privind cauzele și consecințele acestor schimbări.

La fel, lucrarea include o cuprinzătoare analiză a drepturilor și obligațiilor executorului judecătoresc – analiză ce va fi utilă și pentru studiul acestora în prezenta lucrare.

Găsim în aceeași lucrare și una dintre puținele în literatura națională definiții doctrinare ale executorului judecătoresc. Astfel, la pag. 55 a acestei lucrări, autorii indică că *”Figura principală în organele sistemului de executare din Republica Moldova care dispune de plenitudinea competenței de executare a hotărârilor judecătorești în materie civilă și contravențională, este executorul judecătoresc. Executorul judecătoresc este persoana împuternicit de stat, în numele legii, să execute documentele executorii emise de organele abilitate cu acest drept. Prin urmare, executorul judecătoresc exercită un serviciu de interes public, iar actele săvârșite de acesta, în condițiile legii, sunt acte de autoritate publică și au forța probantă specifică acestui tip de acte.”* [84] Curios este să stabilim că la distanță de 13 ani – perioadă în care a fost resetat cardinal statutul executorului judecătoresc - de la funcționar public la liber profesionist – definiția rămâne perfect aplicabilă și executorului judecătoresc al anului 2023.

Mai mult, unele dintre elementele acestei definiții au fost preluate de legiuitor și în prezent se conțin în prevederile art. 2 ale Legii privind executorii judecătorești nr. 113/2010.

La fel, definiția executării silite oferită de autori (chiar dacă la acea perioadă Codul de executare nu o conținea) rezonază perfect cu actualitatea (pag. 144). Totuși, trebuie să recunoaștem că acestei definiții oferite de autori îi lipsește un element care a apărut în procedura de executare ulterior modificărilor Codului de executare din 2010 – elementul de înțelegere

„mai pașnică” a executării silite, care, din 2010, în mod obligatoriu, pentru creanțele de drept civil, familial etc. începe prin concilierea părților procedurii de executare.

Pentru obiectul cercetării noastre relevante sunt contribuțiile autorilor Comentariului referitoare la conturarea sensului și limitelor independenței executorului judecătoresc, analizei drepturilor și obligațiilor executorului judecătoresc, modului în care principiile procedurii de executare modelează activitatea executorilor judecătorești. La fel, prezintă un indubitabil interes exegeza oferită de autorii lucrării modalităților de control procedural al activității executorului judecătoresc, cât și restricțiilor, exigentelor impuse de statutul profesional al acestuia.

Pe durata demersului nostru de cercetare vom reveni în la această valoroasă lucrare, pentru a prelua și dezvolta unele opinii.

În pofida faptului că de la data publicării lucrării (2010), Codul de executare a suportat numeroase intervenții legislative (peste 50 de legi de modificare a acestuia în perioada 2010-2023), iar conținutul Comentariului este pe alocuri depășit, aceasta continuă să rămână un suport teoretic și doctrinar semnificativ și chiar, pe alocuri - unic în literatura juridică națională - pentru executori judecătorești, doctrinari, magistrați și studenți.

Ulterior, în anul 2021, prin efortul unui grup de autori, ce întrunește doctrinari și practicieni, asistași de proiectul comun al Consiliului Europei și Comisie Europene, este elaborat și publicat un nou Comentariu al Codului de executare al Republicii Moldova (Cartea I. Executarea silită a hotărârilor judecătorești cu caracter civil) [4].

Această lucrare este valoroasă pentru obiectul cercetării noastre prin analiza cuprinzătoare ce o face aspectelor de control procedural al activității executorului judecătoresc, principiilor de organizare a activității de executare silită, statutului aparte al statului în calitate de creditor și debitor (fapt, care, vom indica în continuare lucrării noastre, generează anumite vulnerabilități pentru executorii judecătorești).

Cu titlu de novăție, autorii Comentariului analizează unele atribuții noi, ne-procesuale oferite executorului judecătoresc de Codul de executare în redacția anului 2010 – ne referim aici la serviciile prestate de executorii judecătorești – constatarea faptelor și stărilor de fapt, comunicarea actelor procesuale și a altor acte la solicitarea persoanei interesate, organizarea licitațiilor de vânzare a bunului gajat.

Odată cu reformarea sistemului de executare silită din 2010, a fost substanțial modificată și competența teritorială a executorilor judecătorești. Acest aspect este detaliat și argumentat prezentat de autori, fiindu-ne util și la elaborarea capitolului 3 al prezentei lucrări.

O altă lucrare științifică ce cuprinde aspecte relevante pentru domeniul nostru de cercetare este cursul universitar *Drept procesual civil, Partea specială* [16], editat sub redacția

regretatului profesor dr. hab. Alexandru Cojuhari în care sunt tratate, pe lângă alte aspecte ale dreptului procedural-civil, și noțiuni generale ale procedurii de executare a actelor judecătorești și a actelor altor organe.

O altă operă relevantă în contextul prezentei cercetări științifice este și lucrarea didactică a colectivului de autori din cadrul Departamentului de Drept Procedural al Facultății de Drept din cadrul Universității de Stat a Republicii Moldova - manualul de „Drept Procesual Civil, Partea Specială”, ediția anului 2016 [3].

Astfel, deși autorii nu abordează în mod special probleme privitoare la regimul juridic și statutul profesiei de executor judecătoresc, totuși ei dezvoltă o analiză separată a aspectelor definitorii pentru executarea silită a actelor judecătorești civile, făcând parte din puținele surse doctrinare autohtone, în care sunt reflectate cele mai importante momente legate de executarea silită, analizate prin prisma realităților juridice moderne ale statului nostru. Autorii definesc executarea silită drept o fază facultativă a procesului civil, a cărei apariție e în funcție de executarea/neexecutarea voluntară a obligației de către debitor (pag. 413), raliindu-se opiniei autorului român Ad. Stoica, care într-un mod plastic numește executarea silită „o fază a procesului civil care nu este obligatorie, dar întotdeauna posibilă” [75].

În capitolul acelei lucrări, dedicat executării silite a actelor judecătorești civile, autorii oferă o analiză cuprinzătoare independenței executorului judecătoresc, atribuțiilor și competenței executorului judecătoresc, aspectelor legate de controlul judiciar al actelor executorului judecătoresc – toate acestea fiind subiecte de interes și pentru noi în contextul prezentei cercetări.

În pleiada lucrărilor de bază utilizate în prezenta investigație științifică un loc distinct îl ocupă opera relativ recentă (2013) a magistraților și teoreticienilor autohtoni, coordonată de dr. Mihai Poalelungi, conferențiar universitar, dr. Elena Belei și dr. hab., Diana Sârcu, intitulată „*Manualul judecătorului pe cauze civile*” [68], care reprezintă rezultatul eforturilor consolidate ale juriștilor teoreticieni și practicieni, astfel încât chestiunile juridice analizate cel mai bine redau sensul normelor, racordându-le situațiilor de transpunere în raporturile dintre justițiabili. În mod special vom remarca *Titlul al III-lea, secțiunea a 3-a a Manualului*, intitulat „*Implicarea instanțelor de judecată în executarea hotărârilor judecătorești definitive*”, care reliefează aspecte esențiale privitor la interacțiunea executorului judecătoresc și a instanței de judecată în procesul de executare a documentelor executorii.

Prezintă interes și opinia autorilor, potrivit căreia unul din elementele menite să fortifice independența executorului judecătoresc este și modul de formare a costurilor acțiunilor sale și onorariilor acestuia. Această abordare este acreditată în premieră în literatura juridică națională,

chiar dacă Comitetul de miniștri al Consiliului Europei a tratat-o ca atare încă în 2003, în textul Recomandării 17 în materie de executare silită a deciziilor judecătorești.

Printre primele lucrări științifice în conținutul cărora este reflectat subiectul supus cercetării în prezenta lucrare, este teza de doctor în drept elaborată în anul 2010 de dr. în drept Popescu Lionela, *Drept execuțional - instituție interramurală: probleme istorico-teoretice* [126]. Lucrarea respectivă oferă o perspectivă istorică asupra evoluției executării silite, subiect asupra reflectat în capitol 2 al prezentei lucrări.

O lucrare inedită dedicată în exclusivitate profesiei de executor judecătoresc este cartea intitulată „Executorul judecătoresc în spațiul basarabean - în imagini, cifre, memorii și documente)” [80] Lucrarea are meritul de a compila un set de date istorice privind geneza profesiei de executor judecătoresc – acordând o atenție deosebită ultimului centenar (1918-2018). Printr-un remarcabil efort autorii au compilat texte legale, mostre de documente de epocă, mărturii fotografice și alte informații care oferă o imagine vastă asupra faptului cum era organizată și percepută profesia de executor judecătoresc în spațiul basarabean. Valoarea lucrării, în viziunea noastră, constă în compilarea într-o manieră absolut originală a crâmpnelor istoricului acestei profesii și în atenția și afecțiunea cu care au găsit și conservat aceste mărturii ale trecutului profesiei. Informațiile conținute în această monografie au fost de o reală utilitate în cercetarea tematicii capitolului 2 al prezentei lucrări, constituind miezul acestuia.

După cum am menționat deja, fondul bibliografic autohton, consacrat problemelor privind statutul executorului judecătoresc în Republica Moldova, chiar dacă este modest în comparație cu situația din alte țări, totuși ne-a fost util prin alimentarea interesului și furnizarea unor informații pentru cercetarea noastră.

Spre deosebire de arsenalul bibliografic național, doctrina românească remarcă o multitudine de abordări științifice referitoare la statutul executorului judecătoresc în general sau componente distincte ale activității desfășurate de către acesta, precum ar fi cele din lucrările semnate de Ioan Leș, Ioan Gârbuleț, Eugen Hurubă, Adrian Stoica, Savelly Zilberstein, Viorel Mihai Ciobanu, Florea Măgureanu, Evelina Oprina, Vasile Bozeșan. ș.a.

Un autor român care manifestă o constantă preocupare pentru problemele executării silite este Eugen Hurubă, care a semnat mai multe lucrări relevante domeniului. Una dintre ele este „Noțiuni de executare silită” [40]. Lucrarea oferă o sinteză a principalelor viziuni doctrinare referitoare la natura juridică a executării silite, privită ca și activitate jurisdicțională sau activitate administrativă. Autorul aduce argumente care acreditează ideea prevalării caracterului jurisdicțional al executării silite. În această lucrare găsim și o expunere concentrată a originilor

executării silite, care ne-a trezit interesul pentru a studia mai în detaliu acest subiect, ajuns a fi un paragraf distinct în prezenta lucrare.

Lucrarea „De la portărel la executor judecătoresc. Istoria și evoluția unei profesii juridice.” [42] a aceluiași autor atestă un considerabil efort de cercetare, constituind o compilație a actelor normative ce reglementau profesia de executor judecătoresc din cel mai vechi timpuri până în prezent. Grație acestui efort, o viziune complexă asupra evoluției profesiei poate fi conturată prin lecturarea acestei, fără a cerceta arhivele. E un merit, valorificat din plin de noi, la cercetarea originilor și evoluției profesiei de executor judecătoresc. Anume din această compilație, elaborată cu grijă de dl Hurubă, am studiat actele istorice din spațiul românesc, definitorii pentru profesie.

Un aport considerabil la studierea problemei investigate prin prezenta cercetare l-a adus prof. univ. dr. Adrian Stoica prin lucrarea „*Executorii judecătorești, Evoluție istorică – norme și valori contemporane*” [76], care constituie un reper deosebit de valoros pentru înțelegerea rolului profesiei executorului judecătoresc într-o societate modernă și a valentelor ei pentru buna funcționare a justiției. Lucrarea îmbină elemente normative comparate, cu cele teoretice, dar și practice, acompaniate de comentariile personale ale autorului, constituind, per total, un studiu cuprinzător, elaborat și plastic al profesiei de executor judecătoresc.

Potrivit autorului, în actualul context social și economic, această profesie se înfățișează ca o garanție esențială a îndeplinirii procedurii de executare silită, ca parte a noțiunii de proces echitabil în sensul art.6 al Convenției europene a drepturilor omului. Autorul oferă o amplă analiză a principiilor definitorii în activitatea executorului judecătoresc, cât și a instrumentelor internaționale de armonizare a valentelor profesionale e executorilor judecătorești din Europa și lume.

O altă lucrare relevantă pentru prezentul demers științific este cea a autorului român Ioan Gârbuleț, *Actele executorului judecătoresc* [27], care dezvoltă o analiză aprofundată a actelor pe care executorul judecătoresc le efectuează în vederea îndeplinirii atribuțiilor și îndatoririlor sale legate de punere în executare a titlurilor executorii. Merită atenție faptul, că unul dintre capitole este consacrat propunerilor de lege ferenda în materia executării silite menite să faciliteze și să eficientizeze procedurile execuționale.

La fel, autorul Horia Țiț, în mai multe lucrări oferă valoroase informații și considerente privind natura procedurii de executare, mecanismele ei de funcționare. („Executarea silită. Partea generală”, Editura Hamangiu, București, 2016 și ”Încuviințarea executării silite”, Editura Universul Juridic, București, 2018)

În același context, ținem să menționăm o altă lucrare a autorilor români Adrian Stoica și Ioan Gârbuleț, intitulată *“Ghid practic de executare silită. Explicații, cereri, formulare”* [29], având drept obiect de cercetare aspectele teoretice și practice privind executarea silită. Ghidul este structurat în două părți distincte, prima dintre care este destinată analizei teoretice a întregii problematice a executării silite, iar cea de a doua înfățișează un număr considerabil de modele de acte utilizate de executorii judecătorești în practica execuțională.

Lucrarea este valoroasă atât prin subiectele cercetate cu profesionalism, cât și prin concluziile și sugestiile autorilor pe marginea temei de cercetare.

Cu referire la locul și rolul executorului judecătoresc într-un stat de drept, autorii au reținut că executorii judecătorești au devenit în societatea contemporană „actori” importanți și indispensabili într-un stat de drept.

O bogată bibliografie și varietate de opinii conexe obiectului prezentei cercetări poate fi identificată în comunicările și articolele științifice publicate în compilațiile lucrărilor conferințelor de specialitate naționale și internaționale, cât și în publicațiile periodice.

În acest sens, deosebit de relevantă este colecția culegerilor de lucrări ale conferinței anuale dedicate executării silite și procesului civil, organizate de Camera executorilor judecătorești Târgul Mureș și Universitatea „Petru Maior” din Târgul Mureș din 2003 până în 2019. Fiecare ediție a acestui eveniment științific este o ocazie de a valorifica noi comunicări dedicate executării silite și executorilor judecătorești. Reținem printre acestea, articole dedicate răspunderii executorului judecătoresc (ale autorilor L. B. Luntreanu (culegerea de lucrări a conferinței din 2018, pag. 12), L. Lupașco (culegerea de lucrări a conferinței din 2018, pag. 325), R. Talmaci, S. Copețchi (culegerea de lucrări a conferinței din 2018, pag. 338), V. Josan, A. Grosu (culegerea de lucrări a conferinței din 2018, pag. 425), T. Lukov (culegerea de lucrări a conferinței din 2018, pag. 443).

Unele aspectele legate de comportamentul moral ce ar trebui să ghideze activitatea executorului judecătoresc sunt abordate în lucrarea autorilor Valeriu Capcelea și Mădălin Gorea *“Dimensiunea comportamentului moral verosimil în activitatea executorului judecătoresc”* [8]. Autorii revizuiesc cele mai importante viziuni filosofice care se referă la trăsăturile caracteristice ale comportamentului moral al executorului judecătoresc în procesul de executare a hotărârilor prin verosimilitudine, care îi va ajuta să determine granița, limita și imoralitatea în procesul de execuție.

Deontologia profesională a executorului judecătoresc este abordată complex de către dr. conf. dr. Elena Belei în lucrarea *“Răspunderea disciplinară a executorilor judecătorești în Republica Moldova – realități și perspective”* [2], care face referință la principalele reguli de

conduită ale executorilor judecătorești, consecințelor nerespectării normelor deontologice, identificarea rolului și locului deontologiei profesionale, precum și cele mai controversate aspecte ale răspunderii disciplinare a executorilor judecătorești.

Autoarea expune critici întemeiate asupra modului în care sunt reglementate și formulate unele abateri disciplinare aplicabile executorului judecătoresc și oferă soluții pentru plus de claritate acestora. Această analiza ne-a fost utilă la studierea aspectelor controlului disciplinar al activității executorului judecătoresc.

Menționăm că legiuitorul național a fost, în mare parte inspirat de reglementările românești în materie de răspundere disciplinară, astfel că analiza judicioasă a subiectului dat, realizată de autorii menționați acoperă, în mare parte, insuficiența tratării doctrinei naționale a subiectului.

Astfel, chiar dacă profesia de executor judecătoresc este o profesie liberală și independentă, aceasta nu înseamnă că este exclusă, *ab initio*, de la controlul exercitat de diferite organisme și autorități. Acest aspect a fost cu multă migală analizat de doctrina românească și, într-o măsură mai mică – de cea națională.

În acest sens, semnificativă devine analiza efectuată de către magistratul dr. Ioan Gârbuleț cu privire la limitele controlului profesional asupra activității executorilor judecătorești [28].

În această lucrare, cercetătorul afirmă că independența executorului judecătoresc presupune soluționarea raportului execuțional fără nici o ingerință din partea vreunui organ al statului sau din partea unei persoane fizice sau juridice. Totodată independența presupune și imparțialitatea executorului judecătoresc în raport cu părțile din cadrul raportului execuțional și cu celelalte persoane interesate în executarea silită.

Același subiect - al răspunderii disciplinare a executorului judecătoresc – a fost multiaspectual tratat de autorii români Andreea Tabacu și Lucian Păun în monografia „Răspunderea disciplinară a executorului judecătoresc” (coordonator – Vasile Bozeșan) [77]. Valoarea acestei lucrări e sporită și de faptul că autorii au avut o abordare foarte pragmatică, dedicând 2/3 din volumul lucrării analizei practicii judiciare pe domeniul răspunderii disciplinare a executorilor judecătorești. În acest vast studiu sunt supuse unei minuțioase analize 18 spețe din practica judiciară a instanțelor de judecată românești. Necesitatea unei analize similare pentru jurisprudența națională este extrem de acută, or, soluțiile jurisprudențiale vis-a-vis de deciziile luate de Colegiul disciplinar al executorilor judecătorești sunt un motiv de controverse, atât în rândul executorilor judecătorești, cât și a doctinarilor și teoreticienilor dreptului.

Autorii au punctat în lucrarea monografică menționată supra aspecte relevante privind natura juridică a răspunderii disciplinare a executorului judecătoresc, raportată la statutul specific

al acestuia, au analizat procedura de sesizare și subiecții cu drept de sesizare a organului abilitat să aplice sancțiunile disciplinare, oferind și o utilă și necesară incursiune în ce prezintă și cum se poate manifesta fiecare dintre abaterile disciplinare prevăzute de lege pentru executorul judecătoresc.

O atenție distinctă merită publicația prof. univ. dr. Evelina Oprina, intitulată “*Rolul activ al executorului judecătoresc între teorie și practică*” [66], în care sunt surprinse principalele aspecte de ordin teoretic prin care acest principiu – al rolului activ – se manifestă, precum și implicațiile practice ale acestuia. De asemenea, sunt examinate diferite paliere ale manifestării posibilităților de acțiune aflate la îndemâna executorului judecătoresc și care configurează acest principiu, rezumat la obligația de a acționa într-un anumit sens în vederea aducerii la îndeplinire a titlului executoriu.

În concluzie, putem afirma că domeniul de cercetare ales prezintă un spațiu cu suficiente zone de valorificat – fapt care îl face pasibil de cercetări cu adevărat inovative, dar și de actualitate și importanță pentru un stat, în care ordinea de drept și încrederea în justiție rămân a fi pe agenda documentelor de politici și mențin atenția constantă a autorităților, societății și partenerilor externi. Conturarea statutului executorului judecătoresc în arealul justiției o percepem drept o provocare, cu rezultate ce ar putea fi un test (nu exhaustiv, dar totuși informativ) pentru aprecierea calității justiției în Republica Moldova.

1.3. Concluzii la capitolul 1.

Urmare a analizei mai multor opinii doctrinare referitoare la **natura executării silită și statutul executorului judecătoresc**, ne-am format anumite concluzii:

- activitatea de executare silită, ca și natură reprezintă un mix între o activitate administrativă și una jurisdicțională, ultima prevalând, în opinia noastră.
- în ultima fază a procesului civil executorul judecătoresc exercită acel rol, pe care îl are judecătorul în prima fază a procesului, executorul judecătoresc fiind unica persoană autorizată a efectua activitatea de executare silită, iar statutul său ar putea fi definit prin raportarea lui la un exponent al statului – or, singura voință a creditorului nu este suficientă pentru a demara activitatea executorului judecătoresc, fiind nevoie de un document executoriu, a cărui forță derivă din puterea statului.
- modul de reglementare în legislația națională a activității executorului judecătoresc este destul de progresist și echilibrat (cu careva excepții, dintre care unele au fost comentate în acest capitol, iar altele urmează)

Viziunile și modul de a reglementa statutul executorului judecătoresc diferă mult în

funcție de forma de organizare a profesie – context în care am supus analizei mai multe modalități de clasificare a acestor forme, criterii și caracteristici, urmând să dezvoltăm subiectul în capitolul următor.

Analiza situației în domeniul de cercetare efectuată în acest capitol, ne-a convins despre lipsa la nivel național a unor lucrări dedicate analizei complexe și exclusive a dimensiunilor profesiei de executor judecătoresc, oferindu-ne certitudinea utilității și actualității subiectului de cercetare ales. Doctrina națională oferă cercetări pe dimensiunea procedurii de executare, care, într-o formă sau alta au atins și subiectul statutului executorului judecătoresc. La fel, publicațiile autorilor naționali oferă cercetări legate de anumite aspecte ale controlului activității executorului judecătoresc - în special cel disciplinar și procedural, mai puțin cel profesional.

În schimb, doctrina românească oferă un vast și diversificat peisaj al analizei procedurii de executare, dar și a profesiei de executor judecătoresc, oferindu-ne numeroase piste de cercetare.

În concluzie, putem afirma că domeniul de cercetare ales prezintă un spațiu cu suficiente zone de valorificat, dar e și actual pentru statul nostru, având în vedere că ordinea de drept și încrederea în justiție sunt de ani buni preocupări ale guvernării și cetățenilor.

2. STATUTUL EXECUTORULUI JUDECĂTORESC - DE LA ORIGINI SPRE MODERNITATE

2.1. Originile și instituționalizarea executării silite. Evoluția profesiei de executor judecătoresc.

Executarea silită reprezintă una dintre instituțiile fundamentale ale procesului civil și o componentă deosebit de importantă pentru funcționarea unui stat de drept.

Un cunoscut procedurist elvețian a lansat celebra analogie, potrivit căreia hotărârea judecătorească prin ea însăși, chiar înzestrată fiind cu putere de lucru judecat, “riscă să rămână o lovitură de sabie în apă și să nu servească cu nimic părții victorioase, dacă ea nu ar putea recurge la constrângere pentru a o executa.” [155]

Așadar, conchidem fără echivoc că executorul judecătoresc este un participant indispensabil în procesul executării silite, și totodată un partener important al justiției [41], având în vedere rolul care îl îndeplinește în cadrul procesului civil, cât și rezultatele activității sale [59].

Totuși, în primă apariție, formele de executare silită nu implicau participarea unui profesionist și erau realizate nemijlocit de creditor. Instituția juridică a executării silite, de altfel, a fost cunoscută din epoca celor mai timpurii forme de organizare a umanității.

Astfel, executarea silită, de rând cu statutul executorului judecătoresc, a trecut prin numeroase și diferite percepții de-a lungul evoluției societății umane și a fost supusă la multiple schimbări, ajungând, în timpurile noastre la forme net diferite de cele primare.

În fazele sale embrionare, executarea silită avea drept obiect constrângerea corporală a persoanei debitorului (*in personam*), și nu ținea asupra bunurilor deținute de debitor (*in rem*), ea constituia o sancțiune severă și defăimătoare asupra persoanei debitorului [76].

Originile executării silite se atribuie dreptului roman. Din documentele istorice se atestă că anume romanii au fost cei care au pus în practică, încă de timpuriu, procedura executării silite [24].

În dreptul roman executarea silită avea un caracter penal, extrajudiciar și era cunoscută ca *legis actiones*. Debitorul care nu plătea era considerat un delictant și răspundea cu persoana sa de plata datoriilor. Creditorul îl putea ucide sau vinde, iar dacă erau mai mulți creditori, împărțeau între ei corpul debitorului, iar patrimoniul acestuia era confiscat și împărțit [30].

Însuși termenul de „obligație”, provenind din latina veche, însemna „a lega” pe cineva ca și sancțiune a neexecutării prestației pe care o datora altuia. În dreptul roman, la începuturi, acest

termen însemna chiar o legătură materială, oferind creditorului un drept asupra persoanei debitorului, similar dreptului de proprietate.

Executarea silită a început să-și piardă caracterul pur penal, datorită apariției Legii celor XII table, care stabilea că pentru recuperarea datoriilor trebuia să se urmărească întâi patrimoniul debitorului, iar Legea *Poetelia Papira* (este cunoscută de istorici ca și apărută în anul 326 î.H) [156] a suprimat drepturile creditorului asupra persoanei debitorului, în schimb creditorul fiind îndreptățit să-și execute singur dreptul său. La asumarea unei obligații, debitorul dădea creditorului *in mancipio*, acesta din urmă obligându-se a-l emancipa după plata datoriei. La împlinirea termenului de plată și lipsa acesteia, creditorul acționa debitorul în judecată, iar după obținerea hotărârii, debitorului i se mai oferea termenul de 30 zile pentru îndeplinirea obligației de plată [42].

După expirarea acestui termen și în cazul în care debitorul nu efectua plata, acesta era prezentat în fața magistratului, iar prin *legis actio per manus iniectorum*, era adjudecat în favoarea creditorului. În acest mod, creditorul dobândește dreptul de încarcerare a debitorului în temnița sa, pentru un interval de timp (stabilit la discreția creditorului), care era oferit debitorului sau rudelor sale pentru achitarea datoriei. Dacă nici după expirarea acestui termen debitorul nu-și achita datoria și nici un terț nu plătea pentru acesta, debitorul putea fi omorât sau vândut ca sclav [42]. Preliminar, într-o încercare de a determina debitorul sau apropiații săi să achite datoria, debitorul era adus de trei ori succesiv în piață, pentru a fi expus. Dacă nici această măsură nu a determinat la stingerea datoriei, creditorul era îndreptățit a-l vinde sau omorî pe debitor, iar averea acestuia era vândută. Prețul obținut din vânzarea averii era împărțit între creditori. Situația se complica când avere nu exista, dar existau mai mulți creditori, care urmăreau același debitor, astfel că pentru satisfacerea tuturor creditorilor urma ca debitorul să fie tăiat în bucăți și împărțit între creditori [42].

Ca și răspuns la nemulțumirile față de aceste proceduri feroce, au apărut „Legile Iuliane” (aprox. anul 90 î. H.), care au instituit posibilitatea urmăririi bunurilor debitorului, prin *cessio bonorum*, procedură care reglementa posibilitatea creditorului de a valorifica personal, prin vânzare, toată averea debitorului, chiar și pentru obligații mici, ca și sumă.

Ulterior, și această procedură a fost modificată, prin reglementarea procedurii numite *distractio bonorum* - aceasta presupunând că creditorul sechestrează întreaga avere a debitorului, însă vinde doar bunurile necesare acoperirii creanței urmărite. Această procedură este mult mai apropiată de cea existentă în zilele noastre. E remarcabilă aceasta și prin faptul că anume în ea apar pentru prima dată **organe publice de executare, numite *curator bonis distrahendis***.

Acest moment este unul crucial în evoluția executării silite, el marcând câteva aspecte esențiale, specifice și executării silite moderne. Acestea sunt:

- renunțarea la executare silită privată, prin instituționalizarea executării silite
- apariția unui profesionist, dedicat executării silite (*curator bonis distrahendis*, care era un organ public (n.a. ulterior acest organ a purtat mai multe denumiri ca de exemplu, *apparitor*, *soterim*, *viatores*, *officiales*, *executoresc*) de executare, asemănător executorului judecătoresc de astăzi)
- renunțarea la caracterul extrajudiciar al executării
- instituirea proporționalității urmăririi silite a bunurilor debitorului (*curator bonis distrahendis* era autorizat să sechestreze și să vândă bunurile debitorului până la acoperirea creanței datorate și totodată era îndreptățit să distribuie prețul între creditori.)

Totuși, în pofida acestor evoluții semnificative, constrângerea corporală ca și metodă de executare silită a datoriilor civile s-a menținut în unele țări ca Anglia, Franța, Germania, Austria, până în epoca modernă [40]. Spre exemplu, în Austria, Legea austriacă din 1896 încă reglementa pentru procedura execuțională măsuri de constrângere personală a debitorului. Astfel, dacă debitorul nu-și putea îndeplini obligația, era condamnat la închisoare pentru cel mult 2 luni, obligându-l astfel să plătească datoria.

În dreptul francez, în ceea ce privește executarea silită, alături de dreptul canonic se puteau întâlni și dispoziții din vechiul drept franc, reprezentate de cutume inspirate din *Lex Salica*.

Sub numele „hostarii” sunt cunoscuți primii executori judecătorești, denumire care se regăsește în vechile edicte și scrisori. În perioada feudală, au apărut sergenți și „bedeaux” (cuvânt de origine germanică, care înseamnă un laic angajat în slujba Bisericii), a căror misiune principală era a transmite citații la litiganți, astfel încât aceștia din urmă să apară în instanță la ziua audierii.

Filip cel Frumos (Philippe Le Bel) este cel care, prin două ordonanțe din 1302 și 1309, stabilește clasa de sergenți, precum și cea de executori ai fortăreții din Paris (Châtelet de Paris). Executorii pedestri erau autorizați să lucreze în Paris, iar cei care dispuneau de cal - în afara orașului. În Evul Mediu aceștia aveau dreptul la purtarea sabiei și erau ajutați de funcționari de cancelarie.

Deasemena, ei dețineau o baghetă/baston numită ”verge”, pe care era imprimat desenul florii de crin (Fleur de lys fiind simbolul heraldic al regalității, provenit din tradiția monarhică franceză). Acest baston era un însemn al autorității: cu el ei puteau atinge fizic litigantul sau

debitorul. Potrivit unui decret din 1568, cei care erau atinși cu acest baston urmau să demonstreze supunere tuturor cerințelor executorului judecătoresc.

În epoca lui Charles le Bel, una dintre atribuțiile personalului inferior din rîndul executorilor judecătorești era faptul că ei stăteau la ușa (l'huis) curții: de aici vine originea termenului contemporan „huissier” - executorului judecătoresc (tradus, în unele perioade în română ca și ”portărel”) - el fiind responsabil de anunțarea cauzelor examinate de instanță și de menținerea ordinii audierilor.

În vechea Franță, a existat dintotdeauna o mare încredere în executorii judecătorești – secundată și de abordări extrem de riguroase din punct de vedere al aptitudinilor. Curios este că încă în 1560 o veche ordonanță impunea ca orice nou candidat la funcția de executor judecătoresc să fie supus unei anchete în ceea ce privește viața și moravurile sale actuale, dar și trecutul său. Totodată, regele pedepsea aspru pe toți cei, care îndrăzneau să submineze autoritatea executorilor judecătorești.

În perioada Evului Mediu, în Franța, constrângerea corporală a fost o procedură obișnuită de executare silită a debitorului, iar în anul 1667 a fost edictată Marea Ordonanță asupra procedurii civile (*Cod Luis*). Marea Ordonanță a avut o influență semnificativă asupra sistemelor juridice din alte țări, fiind considerată un exemplu important de codificare a dreptului. De asemenea, acesta a contribuit la dezvoltarea unui sistem judiciar mai eficient și mai uniform în Franța, consolidând autoritatea monarhiei și a judecătorilor în ceea ce privește aplicarea legii. Prin această ordonanță, executarea silită asupra persoanei a devenit o procedură excepțională în materie civilă, care putea fi aplicată numai în cazurile prevăzute de lege, iar în materie comercială și împotriva străinilor [23].

Despre executorul judecătoresc cu statut liberal se vorbește în Ordonanța din anul 1813 semnată de Napoleon I Bonaparte (1769-1821), document care a fost impus imediat atât în Franța, cât și în Belgia, Olanda, Spania, Italia, Cantonul Geneva, Germania și Suedia.

În **Vechea Rusie** executarea silită are rădăcini adânci, avînd în vedere că «Русская правда» - unul dintre cele mai vechi izvoare de drept prevedea foarte multe sancțiuni pecuniare pentru diferite încălcări ale legii (cum ar fi incendierea, furarea cailor, omucidere etc). Autorii ruși indică că 90% din sancțiunile ce se conțineau în acel act erau anume amenzile. Astfel, sancțiunile economice erau foarte utilizate în acele timpuri, iar executarea tuturor sancțiunilor era efectuată de drujina cneazului.

În Rusia de executarea silită se ocupau ”отроки”, ”мечники” și ”детские Русской Правды”, „приставы” și ”подвойские судебных грамот и княжеского судебника”.

În secolul XVI executarea deciziilor emise de autorități era efectuată de funcționari numiți „подвойские приставы и княжеские слуги”. Astfel, acești funcționari aveau dreptul, să intre, însoțiți de creditor, în proprietăți străine, pentru a căuta și ridica bunuri ale debitorului, a aresta debitorul, iar în cazul când debitorul sau rudele lui împiedicau activitatea acestora, erau îndreptățiți să aplice forța fizică, inclusiv să-i lipsească de viață.

În 1864 prin ordinul Imperatorului Alexandru II a fost aprobat un Regulament, care pentru prima dată prevedea detaliat reglementările privind procedura de executare. În particular, acel Regulament pune sarcina executării hotărârilor judecătorești pe executorii judecătorești, ierarhizați potrivit instanțelor de judecată, pe lângă care activau.

Legislația Imperiului Rus a stabilit un șir de cerințe față de persoanele ce intenționau să devină executor judecătoresc. Astfel, **nu putea fi executor** judecătoresc persoana care este declarată debitor insolubil. La intrarea în funcție, persoana urma să depună o garanție în numerar pentru a asigura acoperirea despăgubirilor pentru daunele care puteau fi cauzate de acesta.

În anii 20 ai secolului trecut, pe parcursul perioadei Noii Politici Economice, serviciul de executare silită a lucrat destul de activ în legătură cu intensificarea circuitului civil. Executor judecătoresc putea fi numit un cetățean, care avea drepturi electorale, dacă el a ocupat timp de un an unul dintre posturile din corpul justiției sovietice sau a promovat examenul în instanța guberniei. Executorii judecătorești erau numiți sau eliberați din funcție prin ordinul președintelui instanței guberniei sau de circumscripție.

Pentru prima dată termenul "executor judecătoresc" a apărut din nou în legislația modernă după adoptarea Legii federale "Cu privire la Curtea Constituțională a Federației Ruse", potrivit căreia executorii judecătorești erau responsabili pentru menținerea ordinii în ședințele Curții Constituționale. [80]

În dreptul român rămân a fi vag conturate cele mai vechi forme de executare silită. Totuși, se pot deduce ca modalitățile cele mai primitive de realizare a executării silite în spațiul românesc au fost „strînsătoarea de avere” sau închisoare pentru debitorul ce nu-și executa obligațiile. [86]

E cunoscut și memorabil modul în care se executa în vechiul drept românesc stabilirea de hotare. Pentru astfel de executări silite, copiii mici erau „trași de chică” pe hotarele stabilite de judecători, pentru ca să memorigeze locul unde s-a stabilit linia de hotar. Prin această modalitate de executare se asigura și perpetuarea amintirii locului de hotar, motiv din care anume copii - ca și generație nouă - erau cei asupra și prin care se executa această procedură.

În acea epocă, executările silite se puteau face doar în baza poruncii Domnului – aceasta fiind predecesorul acelei mențiuni din documentele executorii de azi, care acordă caracterul executoriu unei hotărâri judecătorești, dar și al normelor legale care instituie caracterul executoriu al actului judiciar.

Într-un document din anul 1461, din timpul domniei lui Ștefan cel Mare se amintește despre instituția numită *Hierâie* sau *Fierâie*, care presupunea achitarea de către partea câștigătoare a procesului a unei sume, care îi garanta că procesul este închis și nu mai poate fi reluat, în schimbul eliberării unui act, prin care se obținea autoritatea de lucru judecat asupra unei hotărâri domnești – în termeni moderni confirmându-se caracterul definitiv al acesteia.

Odată cu dezvoltarea orașelor și târgurilor, executarea creanțelor și a datoriilor se modifică substanțial, influența canonică estompându-se din ce în ce mai mult.

Prima reglementare mai exactă în materia executării silite o găsim în Pravelniceasca Condică a lui Ipsilante din 1780 în Țara Românească și în Sobornicescul Hristov a lui Alexandru Mavrocordat în Moldova din anul 1875, care făceau referire la condițiile executării silite și posibilitatea vânzării bunurilor la licitație publică (mezat).

Statutul **portăreilor sau agenților judecătorești** este pentru prima dată suficient de clar reglementat prin Legea de organizare judecătorească din 9 iulie 1865, care instituie pe lângă fiecare tribunal agenți judecătorești numiți portărei, având drept condiții de admisibilitate „o bună purtare și o oarecare învățătură”.

Pentru organizarea serviciului portăreilor s-a promulgat în 1900 o lege, care prevedea că agenții judecătorești fac parte din puterea executivă, formând un corp auxiliar al ordinului judecătoresc. Ei sunt supuși la aceleași reguli privitoare la cumul, incompatibilitate și scutiri prevăzute de legea de organizare judecătorească.

Portăreii nu erau plătiți din banii statului, ci din taxele fixate printr-un regulament de administrație publică pe care le percepeau pentru diferitele acte ce le îndeplineau. În 1902, portăreii au fost declarați funcționari publici și au fost asimilați în ordinea ierarhică a ordinului judecătoresc cu supleanții, substituții și ajutorii de judecători de ocol. Pentru portăreii și șefii lor, legea mai cuprinde o dispoziție prielnică: cei care au activat cel puțin cinci ani în această calitate vor putea exercita profesiunea de apărător sau procurator pe lângă judecătorii de ocoale.

În Basarabia, până la 1918, au fost aplicate, în domeniul dreptului public, legile rusești, acesta rezultând din Regulamentul pentru înființarea regiunii Basarabia din 1818. Totuși, în domeniul dreptului civil s-a admis aplicarea legilor locale ale Basarabiei, care erau legile Moldovei aplicate pe teritoriul Basarabiei [125].

Cadrul organizatoric al activității executorului judecătoresc în spațiul basarabean în perioada ante-, inter- și postbelică

La data de 27 martie 1918 *Sfatul Țării* a votat prin vot nominal deschis Unirea cu România. Acest eveniment a avut, evident, și consecințe în materia dreptului execuțional.

După Marea Unire din 1918, pe teritoriul Basarabiei au devenit aplicabile prevederile Codului de Procedură civilă al României din 9 septembrie 1865, care reglementau punerea în executare a hotărârii judecătorești după investirea cu formulă executorie.

La acea vreme, **portăreii erau considerați magistrați și făceau parte din ordinul judecătoresc, alături de judecătorii de ocoale, membrii de orice grad ai tribunalelor de județe și ai Curților, membrii de orice grad ai ministerului public și magistrații stagiați.**

În acea perioadă, portăreii activau pe lângă tribunalele de județe, Curțile de Apel, Curțile cu jurați și Curtea de casațiune sub conducerea unui **cap de portărei**, care repartiza sarcinile între portărei. Capul de portărei, de rând cu președinții instanțelor pe lângă care activau portăreii aveau dreptul de control și de supraveghere asupra portăreilor.

Portăreii purtau, ca semn distinctiv exterior, o panglică de mătase verde, cu o placă de metal galbenă, de dimensiune mică, având pe dânsa stema țării, în jurul căreia era inscripția: „*Portărel pe lângă tribunalul ...*” [40].

Semnul distinctiv era purtat în partea stânga superioară a hainei și era prezentat când portăreii acționau în exercițiul funcției, **având funcția similară legitimației din timpurile moderne.**

Conform reglementărilor epocii, pentru a fi numit în funcții judecătorești sau în servicii auxiliare, inclusiv în funcția de *portărel*, următoarele condiții erau necesare pentru candidat:

1. cetățenia română;
1. deplină folosință a drepturilor civile și politice;
1. lipsa vreunei condamnări pentru crimă sau pentru delikte de fals, furt, înșelăciune, abuz de încredere, mărturie mincinoasă, atentat la bunele moravuri (...), vagabondaj, abuz de putere, delapidare de bani publici, mituire, percepere de taxe ilegale, spargere de sigiliu, sustragere de acte (..)
2. a nu fi falit nereabilitat.
1. a întruni condițiile speciale cerute de lege pentru fiecare funcțiune în parte.

La fel, pentru a fi numit *portărel* era necesar de a avea vârsta de 23 ani și de a fi licențiat sau doctor în drept de la o facultate juridică recunoscută în țară. Aceste reglementări probează un cenz extrem de înalt pentru accederea în această profesie, fapt care este cumva surprinzător, în special ținând cont de nivelul redus de accesibilitate a studiilor superioare la acea epocă.

Portăreii care nu aveau titluri de doctori sau licențiați în drept trebuiau să justifice că au depus o garanție de 12000 lei [42]. Portăreii - doctori sau licențiați în drept erau scutiți de depunerea acestei garanții.

Din suma depusă ca garanție se scădeau eventualele prejudicii aduse părților prin activitatea portărelului, iar portărelul avea obligația să suplinească suma eventual utilizată în acest scop din garanție, astfel ca suma garanției să rămână intactă. Garanția nu putea fi urmărită pentru niciun fel de datorie particulară în timpul cât activa portărelul care a constituit-o.

Capii de portărei se numeau dintre portăreii care au activat cel puțin doi ani în această funcție, sau dintre magistrații cu un stagiul de cel puțin doi ani, sau dintre *advocați* cu o practică efectivă de cel puțin patru ani.

Menționăm că cerințele pentru a fi numit judecător și cele pentru a fi numit portărel erau identice, cu excepția censului de vârstă – pentru portărel fiind de 23 de ani, pentru judecător – de 25 de ani.

Portăreii aduceau la îndeplinire toate titlurile executorii ale tuturor instanțelor judecătorești, fără deosebire; ei îndeplineau protestele pentru cambii, făceau somațiunile, comandamentele, notele și toate actele de procedură judiciară sau extrajudiciară și de executare, mijlocirea părților. La fel, aceștia personal sau prin agenți, înmânau și citațiile, hotărârile, somațiile, comandamentele și orice acte. În acest caz, agentul lucra sub răspunderea portăreilor, conform regulilor stabilite de Codul de procedură civilă, iar în materie penală, portăreii comunicau și notificau acuzațiilor deciziile Camerei de punere sub acuzare, actul de acuzare al ministerului public și listele juraților, martorilor.

Competența teritorială a portăreilor se limita la circumscriptiile tribunalului din care făceau parte. Acestora le era interzis să exercite activități profesionale în propria lor cauză, pentru sau contra rudelor pe linie ascendentă sau descendentă, sau afini până la al 4-lea grad inclusiv. Totuși portăreii puteau pleda în cauzele lor personale, acelea ale soților lor, precum și acelea ale minorilor sau "interzișilor", puși sub tutela sau curatela lor [42].

Legea din 1909 prevedea și **incompatibilitățile la exercitarea funcției** de portărel.

1. Astfel, funcțiile din ordinul judecătoresc sau din serviciile auxiliare, în afară de cazurile excepționale prevăzute de lege, erau incompatibile cu funcțiile publice de orice natură, primite fie prin alegere, fie prin numire; cu orice însărcinare publică, afară de tutelă; cu mandatul în Adunările legislative, județene sau comunale; cu serviciul salariat de particulari; cu profesiunea de *advocat*; cu starea militară sau eclesiastică; cu calitatea de cenzor sau administrator în orice societate de credit [42].

Însă, aceste funcții erau compatibile cu acea de **profesor la facultatea de drept din orașul de reședință**.

Temeiurile de tragere la răspundere disciplinară a magistraților, inclusiv portăreilor erau următoarele:

1. dacă a refuzat să îndeplinească o datorie a funcției sale impuse de legi și de regulamente;

1. dacă a înfrânt vre-o dispoziție din lege, edictată sub sancțiunea pedepsei disciplinare;

1. dacă a lipsit de la post în dauna serviciului, fără concediu regulat;

1. dacă a dat probe de obișnuită neglijență sau de vădită incapacitate;

1. dacă a lipsit de cuviință sau demnitate în raporturile reciproce sau ierarhice sau față de alte autorități publice;

1. dacă a jucat cărți la noroc sau alte jocuri de noroc;

Sancțiunile disciplinare în acea epocă erau :

1. prevenirea;

1. muștrarea;

1. suspendarea pe timp limitat (între 15 zile și 6 luni);

1. disponibilitatea pe timp limitat (cel puțin 2 ani, după care magistratul poate fi reprimat);

2. destituțiunea [42].

Legea prevedea că asupra corpului judecătoresc exista un drept de privilegere și un drept de disciplină (control profesional și disciplinar) – forme de control care au supraviețuit timpului, existând și astăzi

Ministrul de justiție avea dreptul de privilegere asupra membrilor întregului corp judecătoresc. El îl exercita direct sau prin inspectorii judecătorești, procurorii generali ai curților, procurorii tribunalelor, sau prin delegație dată oricărui alt magistrat.

Pentru acoperirea retribuițiilor și cheltuielilor necesare serviciului portăreilor, aceștia încasau de la părți pentru îndeplinirea diferitelor acte de procedură și de executare, taxele fixate prin regulament.

Taxele cuvenite portăreilor erau privilegiate, iar pentru perceperea lor se aplica legea de urmărire și de percepere a contribuțiilor și celorlalte taxe cuvenite Statului. Taxele nu se restituiau părților, chiar dacă acestea renunțau ulterior la îndeplinirea formalităților pentru care au plătit taxele. Aceste sume formau fondul special al portăreilor, se făceau venit la Stat și acesta se administra de Ministerul Justiției. Plata transportului pentru stat și în materie penală se avansa de stat.

O altă etapă în activitatea portăreilor, în perioada de după Marea Unire din 1918, a început prin adoptarea la data de 25.06.1924 a Legii pentru organizarea judecătorească, cu modificările ulterioare din 28 noiembrie 1925 și 19 decembrie 1925 [42].

La fel ca și în 1909, portăreii activau pe lângă tribunale și judecătorii. Însă, reieșind din prevederile p. 67 al Legii menționate, portăreii **nu mai făceau deja parte din ordinul judecătorilor**. Acest act legislativ reduce semnificativ exigențele de pregătire ale portăreilor - astfel, potrivit p. 117 al acestuia, pentru a fi numit portărel este suficient să se posede certificat de absolvire a cel puțin 4 clase secundare. E un regres semnificativ vis-a-vis de exigențele adoptate în anul 1909, când pregătirea necesară pentru această profesiune era de nivelul licențiat sau doctor în drept.

Menționăm totuși că pentru portăreii-șefi se mențin aceleași cerințe de pregătire – licențiat în drept sau doctor în drept, însă în martie 1926 aceste prevederi se completează cu norma ce permite în cazul lipsei candidaților cu această pregătire, să se numească în funcția de portărel-șef persoane care au activat 4 ani ca și portărel sau grefier.

Mai târziu, prin Decretul-Lege nr. 356 pentru organizare judecătorească, Decretul nr. 2.958 din 19.08.1938, publicat în Monitorul Oficial nr. 192 din 20.08.1938 au fost abrogate toate dispozițiile legii din 25 iunie 1924 cu modificările intervenite până la 1 August 1938.

Acest act legislativ readuce cerințele mai înalte pentru pregătirea portăreilor, astfel, potrivit p. 192 al acestuia, candidatul la această funcție ar trebui să posede titlul de licențiat, doctor în drept sau diplomat al Școlii superioare de științe de Stat din București, iar în lipsa acestora – stagiul de 2 ani cel puțin în calitate de grefier de tribunal.

Ulterior **intrării Basarabiei în componența Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste**, executarea silită și organizarea profesiei de executor judecătoresc în spațiul basarabean s-a aflat sub auspiciile reglementărilor juridice din spațiul URSS.

În perioada sovietică, procedura de executare silită era privită ca ultima parte a procesului civil, fapt care a determinat, în mod decisiv, dezvoltarea instituțională a acesteia, dar și abordarea doctrinară a executării silite din acea perioadă.

O atenție deosebită a fost acordată consolidării sistemului de executare silită în perioada postbelică, când, din motive obiective, au apărut dificultăți substanțiale la executarea hotărârilor judecătorești. În acea perioadă se insista în mod deosebit asupra rolului Procuraturii în executarea hotărârilor judecătorești. Controlul asupra legalității acțiunilor executorului judecătoresc se exercita de către procurori. Procurorul general al URSS și cei ai republicilor unionale aveau dreptul de a suspenda executarea silită. Totuși, procurorul nu putea unilateral anula actul executorului judecătoresc, însă era în drept să conteste orice act al său.

Perioada anilor 1940-1945 și cea postbelică a fost marcată de anumite aspecte, derivate din situația socială, economică și demografică existentă. Astfel, prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a URSS din 30.08.1941 instanțelor de judecată li s-a indicat asupra necesității suspendării executării hotărârilor judecătorești civile în privința debitorilor înrolați în armată sau flota marină. Excepție făceau doar executările silite de încasare a pensiei de întreținere [80].

Un alt aspect care se contura în mod pregnant ținea de prevalarea intereselor statului, în raport cu cele ale persoanei/individului. Astfel, potrivit Instrucțiunii despre modul de examinare de către judecătorii a dosarelor privind încasarea restanțelor la livrările obligatorii în natură, livrările către stat a producției agricole (...), cât și privind încasarea amenzilor, executarea acestor obligații se făcea imediat, indiferent de existența contestației. Sechestrarea bunurilor pentru încasarea amenzilor se făcea chiar în ziua pronunțării hotărârii judecătorești, însă ridicarea lor – peste 10 zile [80].

La 26 decembrie 1964, conform Hotărârii Sovietului Suprem al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești a fost adoptat Codul de Procedură Civilă al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești (în continuare CPC RSSM), fiind pus în aplicare la 01 iunie 1965. Prin adoptarea acestui Cod a fost creat fundamentul procedurii de executare silită, care a funcționat mulți ani – până la abrogarea în 2004 a Titlului V al CPC RSSM (redenumit în timp - Codul de procedură civilă al Republicii Moldova) [14]. Acest act a fost unul de o longevitate mai puțin cunoscută actelor normative din epoca contemporană.

În titlul al cincilea (art. 336-431) din acel Cod, a fost reglementată procedura de executare silită a hotărârilor judecătorești, considerată faza finală a procedurii civile. Conform procedurii reglementate de Titlul V se executau nu numai hotărârile adoptate de instanță de judecată, dar și hotărârile altor organe abilitate. Lista acestor hotărâri era indicată în art.336 CPC RSSM [153].

Potrivit art.56 CPC RSSM, controlul asupra executării juste și la timp a hotărârilor judecătorești se exercită de către judecător.

În perioada sovietică, procedura de numire în funcție a executorului judecătoresc a fost frecvent modificată. Potrivit Legii ”Cu privire la organizarea judecătorească a Uniunii RSS și a republicilor unionale (autonome)”, din anul 1938, executorii judecătorești funcționează pe lângă judecătoriile norodnice, de circumscripție, regionale, a republicilor autonome, fiind numiți în funcție de Comisarul Norodnic al justiției republicii unionale (autonome).

Către mijlocul anilor cincizeci, procedura de numire a executorilor judecătorești a fost schimbată – astfel încât executorii judecătorești au fost păstrați doar în instanțele judecătorești

narodnice. Numirea lor în funcție se efectua de către Ministerul Justiției, la propunerea judecătorilor narodnici. Această modalitate de desemnare a existat până în 1956, ulterior executorii judecătorești erau numiți în funcție de către judecătorii narodnici sau președinții instanțelor judecătorești raionale (orașenești) și confirmați în funcție de către președintele Judecătoriei Supreme.

La 25 decembrie 1958, Sovietul Suprem al URSS a adoptat bazele legale privind organizarea judecătorească a URSS, a republicilor unionale și autonome [152], în care era stipulat că executorii judecătorești activează pe lângă judecătorii narodnice. Judecătorul narodnic exercita funcții administrative și de supraveghere în privința executorului judecătoresc. În special, el avea dreptul la concedierea și aplicarea măsurilor disciplinare pentru abaterile comise de către executor, examina plângerile cu privire la acțiunile executorului judecătoresc în cazul încălcării drepturilor părților, în cadrul unei proceduri de executare. Vedem așadar aici, **concentrarea funcțiilor de control profesional, procedural și disciplinar într-o singură mână.**

Conform Ucazului Prezidiului Sovietului Suprem URSS, din 12 august 1971, "Cu privire la introducerea modificărilor și completărilor în legislația URSS, în legătură cu formarea Ministerului Justiției al URSS" [80], a fost iarăși modificată ordinea de numire în funcție a executorilor judecătorești. Conform acestui act, executorii judecătorești activau în cadrul instanțelor judecătorești, dar erau numiți și eliberați din funcție de către Ministerul Justiției. Astfel, executorul judecătoresc avea subordonare dublă, fiind supravegheat atât de judecător, cât și de Ministerul Justiției. Acest sistem a funcționat în Republica Moldova până în anul 2002.

Criteriile pentru numirea în funcția de executor în ace perioadă erau: experiență profesională, calități organizatorice eminente, studiile juridice. Fiecare executor judecătoresc activa în subordinea unui judecător din cadrul instanței. Președintele judecătoriei și judecătorii asigurau monitorizarea activității executorilor judecătorești. Toate acțiunile și actele executorului judecătoresc în procesul de executare erau aprobate și semnate de către judecătorul responsabil – altfel zis, autonomia executorului judecătoresc ca și principiu de activitate era inexistentă, iar activitatea lor era în mare parte una tehnică și de teren, nu și decizională.

Anumite îmbunătățiri în condițiile de lucru ale executorilor judecătorești vin odată cu reformele economice din anii 70 ai sec. XX – astfel, fiind majorat salariul acestora și introduse anumite beneficii pentru executorii judecătorești, în special, privilegiile de transport gratuit între ora 07.00 și 22.00, cu excepția zilelor de odihnă și de sărbătoare [80].

Novativ și revoluționar pentru perioada sovietică a fost faptul, că executorul judecătoresc, ulterior anului 1985, **beneficia, suplimentar salariului de funcție, de recompensă bănească**

de 5% din sumele încasate. Această taxă era un fenomen precursor al onorariului de astăzi. De reținut, că în plin regim socialist, beneficiind de salariu și facilități legate de concediu plătit, transport gratuit și asigurare cu uniformă și consumabile necesare pentru lucru, onorariul constituia 5% (în prezent, executorul judecătoresc neavând salariu și organizându-și pe cont propriu activitatea are onorariul între 10 și 3%).

În anul 1989, odată cu adoptarea "Principiilor de bază ale legislației URSS și ale republicilor unionale în domeniul justiției" s-a încercat reformarea sistemului de executare, dar obiectivele stabilite de această reformă nu au fost realizate, urmare a destrămării URSS.

Proclamarea independenței Republicii Moldova la 27 august 1991 a demarat o nouă etapă de dezvoltare a statului și dreptului național.

În primii ani de la declararea independenței, organizarea judecătorească a rămas fără schimbări esențiale, funcționând în baza reglementărilor sovietice ușor ajustate. Abia mai târziu, Republica Moldova își va afirma independența și suveranitatea și prin adoptarea cadrului legislativ-procedural propriu.

Ca un prim pas în acest sens, la 21 iunie 1994 Parlamentul Republicii Moldova a aprobat Concepția Reformei Judiciare și de drept [31].

Potrivit concepției reformei judiciare și de drept, atenția autorităților a fost focalizată pe instanțele de judecată, aspectele ce țin de executarea hotărârilor judiciare rămânând în umbră.

În consecință, dar și urmare a situației economico-sociale a anilor 90 (caracterizată prin devalorizarea monedei naționale, lipsa locurilor de muncă, migrația populației, deficitul acut de mărfuri etc), au apărut forme alternative de "justiție", cetățenii de multe ori înțelegând să se adreseze unor structuri private, uneori chiar cu alură criminală, în vederea executării hotărârilor instanțelor de judecată.

La 6 iulie 1995 de către Parlamentul Republicii Moldova a fost adoptată Legea cu privire la organizarea judecătorească [45]. Capitolul opt al acestei Legi reglementa inclusiv statutul și activitatea executorului judecătoresc. Astfel, potrivit art. 51 al acestei Legi, executorul judecătoresc era persoana împuternicită să execute hotărârile judecătorești, precum și alte hotărâri prevăzute de lege. Executorii judecătorești activau pe lângă judecătorii și tribunale, erau numiți și eliberați din funcție de către ministrul justiției. La fel nu este modificat nici modul de organizare a activității acestora, fiind menținută și funcția executorului judecătoresc superior. Normele transpuse în această lege sunt similare celor din legislația fostei URSS și nu modifică cumva statutul executorului judecătoresc.

Totuși, pentru a fi obiectivi, vom pune în evidență și un aspect nou regăsit în acea lege - conform art.53, executorului judecătoresc în exercițiul funcției i se acorda asistență polițienească.

Potrivit art.50 din Legea menționată, una din sarcinile Poliției puse în serviciul instanțelor judecătorești de către Ministerul Afacerilor Interne, era asistarea executorilor judecătorești.

Perioada cuprinsă între 1990 și 2000, am califica-o ca o una de stagnare, dacă nu chiar declin lent al sistemului de executare, care, către începutul anului 2000 se conturează într-o criză a acestuia. Perioada primului deceniu după proclamarea independenței țării noastre e marcată de un număr în continuă creștere a hotărârilor judecătorești neexecutate (depășind cifra de 40 mii către anul 2000) [80].

O altă etapă cu valențe deosebite în dezvoltarea sistemului de executare, e cea, al cărei început ține de anul 2002 – an în care este instituită o structură autonomă, care încorporează toți executorii judecătorești din republică. Semnificația deosebită a acestei etape rezidă în ieșirea definitivă a executorilor judecătorești din statutul de personal administrativ al instanței de judecată.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 34 din 15.01.2001 a fost creat Departamentul de executare, în scopul organizării și administrării activității de executare [32]. Acesta era o structură publică subordonată Ministerului Justiției, care urma să se preocupe de executarea hotărârilor, deciziilor, încheierilor și sentințelor emise de instanțele judecătorești cu privire la cauzele civile, contravenționale, penale non-privative, precum și a altor hotărâri prevăzute de lege.

Departamentul era constituit din aparatul central și subdiviziuni teritoriale, 42 la număr, numite oficii de executare, dislocate conform divizării administrativ-teritoriale, în care activau executorii judecătorești.

Din momentul creării Departamentului de executare, executorii judecătorești au obținut statutul de funcționari publici, retribuiția lor incluzând salariul tarifar corespunzător funcției și, până în anul 2008 – taxa de 5 %, încasată de la debitor proporțional sumelor recuperate (după o perioadă, o parte din sumele încasate drept taxă de executare va fi transferată la contul Departamentului de executare și al oficiului de executare, fiind utilizată pentru dotarea tehnico-materială a acestora).

În conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.312 din 15 martie 2002, în cadrul Departamentului de executare activa și Direcția probațiune, iar în cadrul Oficiilor de executare activau atât executorii judecătorești, ce au în competență executarea hotărârilor judecătorești cu caracter civil și contravențional, cât și consilierii de probațiune responsabili de executarea hotărârilor penale neprivative de libertate.

Reformele vizând activitatea de executare au fost orientate nu doar spre schimbări administrativ-organizatorice, ci și spre instituirea unor reglementări procedurale noi. Reglementările ce se conțineau în Codul de Procedură Civilă din 1964 erau desuete, acestea fiind concepute într-o perioadă în care nu exista economie de piață, când litigiile între agenții economici erau mai curând o excepție, iar sursele de venit ale persoanelor fizice erau mai puțin diversificate [94].

Astfel, a fost adoptat în 2004 un act legislativ nou, distinct, care reglementa procedura de executare atât a deciziilor judecătorești în materie civilă, cât și a celor în materie penală sau contravențională - Codul de executare - și care a extins atribuțiile executorilor judecătorești.

În anul 2006 este adoptată Legea cu privire la sistemul de executare silită, care stabilește statutul personalului din sistemul de executare silită, drepturile și obligațiile acestuia și, prin modificările ulterioare aduse acestei legi, unele garanții sociale pentru executorii judecătorești. Legea în cauză contribuie esențial la fortificarea statutului profesiei de executor judecătoresc. Prin această lege se stabilesc criterii mai riguroase pentru admiterea în profesia de executor judecătoresc (printre care obligativitatea deținerii **diplomei de licențiat în drept**), se instituie anumite garanții procedurale a independenței executorului judecătoresc – clarificarea calității procedurale a executorului judecătoresc și a prerogativei exclusive a instanței de judecată de a da apreciere actelor sale, excluderea posibilității reținerii sau percheziționării lui în timpul efectuării actelor de executare, obligativitatea informării ministrului justiției în decurs de 1 oră în cazul reținerii executorului sau începerii urmăririi penale în privința sa, necesitatea acordului ministrului justiției pentru ridicarea actelor procedurii de executare de la executorul judecătoresc.).

Așadar, devine evidentă în acea perioadă tendința de a consolida sistemul de executare din Republica Moldova. Se depun eforturi considerabile pentru a asigura accesul operativ al executorilor judecătorești la informațiile privind patrimoniul debitorului, fiind negociate și obținute posibilități de verificare on-line a informațiilor deținute de organul cadastral, inspectoratele fiscale, compania de asigurări în medicină și fondul social. Au fost operate modificări legislative care permiteau executorului judecătoresc sau creditorului să solicite instanței de judecată aplicarea în privința debitorilor a interdicției de a părăsi țara pentru o perioadă de 3 luni. Deși precedată de multe discuții controversate, a fost instituită obligația creditorului de a avansa cheltuielile de executare care apar în procedura de executare [79].

Totuși, către anul 2008 devine tot mai clar că rezultatele acestor intervenții legislative și organizatorice nu corespund tuturor așteptărilor. Concomitent, devine tot mai gravă problema asigurării materiale a oficiilor de executare, or, începând cu 01.01.2008 sumele încasate drept

taxe de executare se fac venit la stat și oficiile nu își mai pot acoperi din acestea necesitățile de consumabile și întreținere.

Odată cu eliminarea acelei retribuții suplimentare primite din taxele de executare încasate, devine imperioasă problema revederii condițiilor de salarizare a executorilor judecătorești.

În acest context, se ajunge la înțelegerea faptului că abordarea segmentară a problemelor sistemului de executare nu poate rezolva problemele esențiale ale acestui sistem, impunându-se măsuri complexe, ce ar viza toate aspectele vulnerabile ale sistemului.

Pe fundalul contextului descris mai sus, în ***Strategia de dezvoltare a sistemului de executare pentru anii 2007-2011***, aprobată prin Hotărârea Guvernului RM Nr 1393 din 12.12.2007 [33] sunt incluse activități care țin de examinarea oportunității liberalizării profesiei de executor judecătoresc în Republica Moldova. Astfel, în premieră apar, la nivel oficial, reflecții asupra revederii radicale a modului de organizare a activității de executare.

Primele semne ale existenței unei voințe politice deschise și decise pentru reformarea fundamentală a sistemului de executare au apărut în septembrie 2009, în programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova. Precum am indicat mai sus, premisele pentru o astfel de decizie se conturau de mai mult timp, dar în situația crizei economice a acelei perioade, nu se putea asigura funcționarea unui sistem de executare prompt, iar exodul angajaților atingea cote alarmante, devenise evident că e nevoie de soluții radicale pentru a diminua presiunea financiară asupra bugetului de stat, dar și a regândi resorturile motivării personalului din sistem. Către acel moment devenise evident că încercările de reformare cosmetică sau eficientizare a activității de executare nu au asigurat soluționarea tuturor problemelor acestuia, executorii judecătorești resimțeau lipsa necesarului pentru activitate – hârtie, plicuri, timbre, combustibil, alte consumabile, etc. Așadar, se inițiază o reformă, care, raliată schimbărilor în procedura de executare, ar oferi remedii pentru toate carențele sistemului de executare de atunci [65].

În acest context, începând cu octombrie 2009 a fost inițiată elaborarea cadrului normativ necesar reformării sistemului de executare. La începutul anului 2010, proiectul legii privind executorii judecătorești a fost prezentat Guvernului Republicii Moldova.

Această lege a fost elaborată în baza prevederilor Programului de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2011-2014 [129]. Reformarea sistemului de executare silită constituia unul dintre obiectivele de bază ale reformei justiției din Republica Moldova conform acestui document de politici.

Ca și prim pas în reformarea profesiei de executor judecătoresc a fost adoptat cadrul legal definitoriu pentru activitatea de executare - Legea privind executorii judecătorești, intrată în

vigoare la 23.07.2010 (votată la 17.06.2010) și noua redacție a Codului de executare adoptată de Parlament la data de 02.07.2010 și intrată în vigoare la 07.09.2010. Aceste 2 acte legislative redefinesc conceptual statutul și organizarea activității de executare.

Potrivit dispozițiilor finale ale Legii 113/2010, persoanele care activau în cadrul Departamentului de executare, la data intrării în vigoare a Legii nr. 113 din 17.06.2010, au primit licența pentru exercitarea activității de executor judecătoresc și în acest mod au fost investiți în funcție 181 executori judecătorești [137].

În temeiul Hotărârii Consiliului UNEJ nr.6 din 27.10.2010 (ratificată prin Hotărârea nr.2 Congresului executorilor judecătorești din 26.02.2011), Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești din Republica Moldova, a înaintat solicitarea de aderare la Uniunea internațională a executorilor judecătorești (UIHJ). La 25.11.2010 Carta profesională de aderare a UNEJ Moldova la UIHJ a fost semnată la Paris.

2.2. Principalele modele de organizare a profesiei de executor judecătoresc în epoca modernă

Trecând peste etapa studiului evolutiv al organizării profesiei de executor judecătoresc, am considerat că studiul comparativ al modelelor de conceptualizare și organizare a profesiei de executor judecătoresc în epoca modernă prezintă importante valențe științifice, dar și aplicativ-practice. Din acest motiv, vom continua cu analiza principalelor modele de organizare a profesiei de executor judecătoresc.

Or, modul de organizare al sistemului de executare corelează direct (deși nu exclusiv) cu eficiența acestuia, iar eficiența acestui sistem influențează stabilitatea și atractivitatea economică a statului - căci statul care oferă mai multă siguranță afacerilor, numeroase și eficiente mecanisme de recuperare a creanțelor este mai atractiv pentru investitori și pentru dezvoltarea businessului. Aceleași rațiuni fundamentează și criteriile evaluării atractivității mediului de afaceri efectuate prin rapoartele anuale ale Băncii Mondiale Doing Business [136].

Fiecare stat instituie structuri specializate menite să asigure executarea silită a hotărârilor judecătorești, în virtutea obligației pozitive ce revine statului pentru asigurarea unui sistem eficient de executare. Modul în care sunt organizate și funcționează aceste structuri diferă de la stat la stat, lucru, de altfel, explicabil, deoarece alegerea modelului de organizare a sistemului de executare este determinată de numeroși factori specifici – aderența istorică la un sistem de drept, întinderea teritorială a statului, situația sa economică, cultura juridică existentă în societate etc.

Totuși, în linii mari, modelele existente de organizare a sistemului de executare pot fi **clasificate în 3 grupuri – sistem de stat, sistem privat (liberal) și sistem mixt.**

Pentru a analiza modelele de organizare a sistemului de executare existente în lume, e nevoie să se stabilească criteriile după care acestea pot fi clasificate.

Astfel, profesorul A. Uzelac a identificat, în funcție de incorporarea sau lipsa acesteia față de o putere, următoarele forme de organizare a sistemului de executare:

- sistem de executare judiciar;
- sistem de executare - parte a puterii executive;
- sistem de executare privat (liberal) [164].

Profesorul B. Hess a clasificat sistemele de executare silită, pornind de la criteriul numărului organelor care realizează aceste funcții, și le-a catalogat drept centralizate și descentralizate. Același profesor a clasificat organele de executare, în funcție de rolul executorului judecătoresc în ele în:

- sisteme orientate spre executare prin intermediul executorului judecătoresc;
- sisteme judiciar orientate;
- sisteme mixte;
- sisteme administrative [163].

Profesorul V. Yarcov a oferit clasificări similare - după criteriul apropierii de puterea judecătorească – sistemele de executare pot fi parte a sistemului judiciar sau parte a sistemului administrativ; iar după criteriul prezenței elementului privat – le-a clasificat în sisteme de stat, mixte sau nebugetare/private [159].

Revenind la modelele de organizare a profesiei de executor judecătoresc la nivel mondial, vom menționa că cel mai răspândit la nivel mondial este cel în care executorii judecătorești sunt liber profesioniști.

Ca și reprezentare procentuală, conform datelor disponibile pe pagina web a UIHJ, țările care au ales să-și organizeze sistemul de executare silită în statut liberal predomină, constituind peste 65 % din total (cu titlu exemplificativ menționăm: Estonia, Franța, Ungaria, Portugalia, Lituania, Belgia, România), 18, 37% din țări au profesia organizată în statut public (Italia, Rusia, Norvegia, Suedia) și statut mixt – 16.32% (Kazahstan, Bulgaria) [105].

Totodată, trebuie să menționăm că modelul "executorul judecătoresc-angajat al statului" cunoaște mai multe variații – executorii judecătorești pot face parte din personalul instanțelor de judecată sau a unor structuri subordonate Ministerului Justiției sau altei autorități publice. De exemplu în Uzbekistan, executorii judecătorești sunt parte a organelor Procuraturii, în Suedia – executorii judecătorești sunt în subordinea autorității fiscale, o situație specifică o reprezintă Germania – unde executorii judecătorești sunt angajați ai instanțelor de judecata, salariați de stat, dar care își țin și organizează biroul de sine stătător [165].

Fiind făcută analiza cantitativă a modului de organizare a profesiei de executor judecătoresc, vom trece la aspectul calitativ. Fiecare dintre modelele organizaționale enumerate mai sus are avantajele și dezavantajele sale.

Organizarea nebugetară sau privată/liberală a sistemului de executare silită se caracterizează prin faptul că executorul judecătoresc este un liber profesionist, care de sine stătător își organizează activitatea și căruia îi revin în măsură deplină atât beneficiile, cât și riscurile acestei activități. În acest mod sunt organizate și funcționează sistemele de executare silită din Belgia, Franța, Olanda, Lituania, România, Republica Moldova. Acest model este de inspirație franceză și a fost adoptat în majoritatea țărilor francofone sau care și-au organizat legislația procedurală după modelul francez.

Organizarea după acest model a sistemului de executare este una foarte eficientă din punct de vedere financiar, pentru stat, din motiv că statul este eliberat de povara finanțării sistemului (întreținerea căruia este destul de costisitoare – spre exemplu în 2009 finanțarea sistemului de executare în Republica Moldova constituia 42 milioane lei [79] – suma care nu acoperea nici o jumătate din necesitățile sistemului), de povara riscurilor financiare pentru eventualele prejudicii rezultate din acțiunile/inacțiunile executorilor judecătorești.

Or, ”rentabilitatea procedurilor de executare este foarte importantă în numeroase state unde bugetul este limitat” [157].

În același timp, **statul câștiga indirect, prin faptul că însuși executorul judecătoresc devine angajator și creează locuri de muncă, devenind și contribuitor activ la bugetul public național.**

Un alt avantaj al organizării activității executorilor judecătorești ca și liber profesioniști constă în **motivarea intrinsecă a acestora** – or, remunerarea muncii executorului judecătoresc este direct proporțională cu succesul ei.

Organizarea și dotarea autonomă a biroului, dar și factorul concurențial existent în această formă de organizare a profesiei fac să se contureze un alt avantaj – cel al unei bune **dotări a birourilor de executori judecătorești** – atât în sensul tehnici, biroticii, dar și personalului angajat. Necesitatea de a fi în pas cu timpul impune atât executorii judecătorești, cât și organul profesional al acestora să își direcționeze resursele spre implementarea în activitatea de executare silită a tehnologiilor informaționale, sporirea nivelului de pregătire profesională etc.

Sarcina și costurile activității de control a executorilor judecătorești sunt împărțite de stat cu organele profesionale – naționale și regionale, create și dotate din resursele executorilor judecătorești. Astfel, chiar și atribuțiile de control sau cele punitive sunt

efectuate din contul resurselor executorilor judecătorești, ceea ce oferă economii substanțiale statului.

Deși lista avantajelor enunțate mai sus ar putea lăsa impresia soluției perfecte pentru organizarea activității de executor judecătoresc, nu este tocmai așa. Astfel, doctrina identifică următoarele **deficiențe ale organizării în statut liberal** a activității executorilor judecătorești:

- se poate pune problema limitării atribuțiilor coercitive ale executorilor judecătorești – or, constrângerea este o atribuție proprie statului;
- încasarea sumelor în beneficiul statului poate deveni la fel un aspect problematic, fiecare stat urmând să o rezolve fie prin acordarea acestui drept către executorii judecătorești-liber profesioniști (în acest caz asumându-și anumite sume pentru avansarea cheltuielilor de executare), fie păstrând/creând structuri distincte pentru recuperarea sumelor în beneficiul statului (întreținerea cărora necesită costuri substanțiale);
- necesitatea identificării mecanismelor pentru a determina executorii judecătorești să se preocupe în egală măsură de documentele executorii atractive din punct de vedere financiar, cât și de cele cu remunerații modice (pensii de întreținere, amenzi etc);
- posibile dificultăți și proceduri mai complicate pentru obținerea de către executorii judecătorești a informațiilor privind bunurile debitorului, veniturile sale, adresa etc.;
- lipsa unui control instantaneu și constant asupra activității executorului judecătoresc, activitate de control fiind realizată fie pe calea contestației, fie prin control periodic sau ad-hoc organizat de Ministerul Justiției și/sau organul profesional;
- garanții sociale reduse pentru executorii judecătorești, comparativ cu alți angajați ai instituțiilor statului;
- apariția problemei existenței localităților neacoperite cu executori judecătorești [166]

Organizarea activității executorului judecătoresc **în sistem de stat** semnifică că acesta are statutul unui funcționar public sau un statut special reglementat de angajat al instanței de judecată ori al unor structuri de stat. Trebuie să recunoaștem că organizarea și menținerea în această structură a unui sistem de executare bine dotat și eficient presupune costuri pe care nu fiecare stat și le poate permite. În formă pură un sistem de executare silită a fost cel existent în fosta URSS, dar și în Republica Moldova până în anul 2002. În timp însă chiar și sistemele de stat au devenit mai deschise pentru atragerea organizațiilor/persoanelor private în unele activități aferente executării silite – cum ar fi evaluarea, păstrarea sau vânzarea bunurilor sechestrate. Sistemul de executare este organizat după acest model în Federația Rusă, Bielorusia, Tadjikistan, Kârgâzstan, Statele Unite ale Americii, Israel, Suedia, Finlanda etc.

În continuare vom prezenta succint cum funcționează sistemul de executare în unele

dintre aceste state.

În **Statele Unite ale Americii**, executarea hotărârilor judiciare se desfășoară în conformitate cu legislația fiecărui stat în parte. Hotărârile judecătorești emise într-un stat trebuie să fie legalizate în alt stat. În acest scop, există proceduri legale specifice. În unele state, această legalizare are loc prin intentarea unei acțiuni în instanță pentru a obține o hotărâre, în timp ce în altele se folosește o procedură de înregistrare. Baza pentru luarea măsurilor de executare este o sentință executorie, care este eliberată de către un funcționar al instanței sau, în unele state, de către un șerif autorizat. Sentințele privind acțiunile civile sunt executate de șerifi sau alte persoane autorizate în conformitate cu practica și procedurile specifice fiecărui stat.

Executarea hotărârilor privind confiscarea în favoarea statului este realizată de Serviciul Marshali-lor. Angajații acestei instituții guvernamentale acționează în conformitate cu solicitările creditorului, care sunt prezentate pe un formular oficial. Creditorul poate fi tras la răspundere pentru nerespectarea instanței în cazul în care se comite o eroare în identificarea bunurilor debitorului care urmează a fi confiscate. Angajatul Serviciului Marshali-lor nu poartă nicio responsabilitate în acest caz.

Creditorul are dreptul să întreprindă măsuri pentru a căuta bunurile debitorului sau poate încredința această sarcină unui avocat. Dacă creditorul nu cunoaște nimic despre existența bunurilor deținute de debitor, ultimul poate fi chemat în instanță pentru a fi supus unei proceduri de stabilire suplimentară a probelor. Instanța are dreptul să solicite debitorului să divulge informații despre bunurile pe care le deține în scopul ulterior al recuperării lor. În cazul în care debitorul nu se prezintă la citarea instanței sau refuză să furnizeze informațiile solicitate, acesta poate fi închis în închisoare pentru nerespectarea instanței.

În **Israel**, serviciul executorilor judecătorești se află în cadrul instanțelor de magistratură. Pentru a identifica bunurile debitorului, directorul acestui serviciu poate emite un mandat de percheziție. În cazul descoperirii resurselor financiare, se desfășoară o anchetă, inițiatorul căreia poate fi atât creditorul, cât și executorul judecătoresc. Dacă debitorul intenționează să părăsească țara și să împiedice astfel punerea în aplicare a hotărârii, directorul serviciului executorilor judecătorești are dreptul să-i interzică plecarea din țară.

Analizând partea conceptuală și cea practică a organizării profesioniștilor în executarea silită ca și angajați ai statului, identificăm următoarele **avantaje**:

- **practici de lucru cu nivel de uniformizare sporit;**
- **statutul executorului judecătoresc este mult mai clar definit;**
- existența unui **spectru mai larg de garanții sociale** pentru executorii judecătorești și alți angajați ai sistemului de executare;

- existența **condițiilor pentru controlul constant al activității** executorilor judecătorești;
- **executorul judecătoresc este asistat de alt personal**, care efectuează partea tehnică a lucrului;
- executorul judecătoresc **este eliberat de sarcini administrative-manageriale**.

Dezavantajele funcționării sistemului de executare silită în cadrul autorităților statale vin din structura ierarhica existentă în asemenea forma de organizare, care inevitabil afectează independența executorilor judecătorești, eficiența scăzută a executorilor judecătorești, cauzată de sistemul fix de remunerare, riscuri corupționale mai mari și costuri substanțiale de întreținere a unui sistem destul de încărcat cu funcții (pentru comparație, în cadrul Departamentului de executare din Republica Moldova până la reformarea sistemului de executare activau peste 450 persoane, dintre care 45 erau angajați aparatului central al Departamentului, iar din restul peste 400 – 42 erau șefi ai Oficiilor de executare, deci aveau funcții de conducere; în prezent în republică activează 164 de executori judecătorești, iar în cadrul UNEJ și celor 3 CTEJ sunt angajate 12 persoane).

După cum indicam mai sus, există țări în care executarea silită este organizată în **formă mixtă** – fie îmbinând trăsăturile sistemului de stat cu cel privat (Germania), fie coexistând ambele forme de organizare a profesiei (printre astfel de state vom numi Ucraina, Canada, Bulgaria.)

În **Germania**, există o formă inedită de organizare a profesiei - executarea forțată a hotărârilor judecătorești este realizată de funcționari-registratori, care fac parte din instanță. Totuși, acești funcționari își țin propriile birouri, situate în afară instanței și primesc, suplimentar salariului, o anumită cotă-parte din taxele de executare încasate se la debitor, urmând ca din acestea să își acopere cheltuielile de întreținere a biroului. Acești profesioniști au împuterniciri destul de extinse. Pentru a executa o dispoziție a instanței referitoare la asigurarea unei acțiuni, ei au dreptul să pună în aplicare hotărâri judecătorești prin următoarele măsuri: să rețină debitorul, să instituie sechestrul asupra bunurilor; să întreprindă acțiuni directe pentru realizarea obligațiilor care ar fi trebuit îndeplinite de către debitor.

Executarea cerințelor în domeniul dreptului civil este împărțită în executarea pretențiilor civile și recuperarea amenzilor. Deoarece statul este interesat de punerea în aplicare a hotărârilor judecătorești privind recuperarea amenzilor, căutarea debitorilor și efectuarea investigațiilor este realizată de către poliție. Procedura de executare a hotărârilor judecătorești este reglementată în detaliu de Codul de Procedură Civilă al Germaniei.

În **Bulgaria** funcționează un sistem de executare mixt - în care co-există executorii

judecătorești de stat și cei așa-numiți „privați”, care activează în regim de liber profesioniști.

Executorii judecătorești de stat, numiți “държавни съдебни изпълнители” activează în cadrul unui Serviciu de executare judiciară, care este competent pentru executarea asupra proprietății debitorilor pentru încasarea obligațiilor monetare și îndeplinirea obligațiilor nemonetare prin acțiuni prevăzute în Codul de procedură civilă.

Potrivit Legii cu privire la puterea judiciară, în instanțele regionale vor exista executori judecătorești de stat. Executorii judecătorești de stat vor efectua executarea silită a creanțelor private. De asemenea, statul poate atribui executorilor judecătorești colectarea creanțelor publice în cazurile stabilite de lege. Numărul executorilor judecătorești de stat este stabilit de ministrul justiției. În instanțele regionale unde nu există un executor judecătoresc de stat, funcțiile unui executor judecătoresc de stat sunt îndeplinite de un judecător de district desemnat de președintele instanței respective, lucru despre care se notifică ministrul justiției.

Executorii judecătorești sunt numiți de ministrul justiției după organizarea unui concurs. Ministrul Justiției poate organiza, de asemenea, un concurs la propunerea președintelui instanței de district.

Pentru participarea la concurs pentru funcția de executorii judecătorești de stat pot aplica persoane care îndeplinesc cerințele art. 162 al aceleiași legi.

Curios este că art. 162, la care se face trimitere, stabilește cerințele pentru ocuparea funcției de judecător și procuror. Aceste cerințe, aplicabile și executorilor judecătorești, includ următoarele:

- deținerea doar a cetățeniei bulgare
- studii superioare în specialitatea „Drept”;
- deținerea vechimii de muncă necesare și dobândirea capacității juridice depline;
- deținerea calităților morale și profesionale necesare, corespunzătoare Codului deontologic și de comportament al magistraților bulgari;
- lipsa condamnărilor la închisoare pentru o infracțiune intenționată, indiferent de reabilitare;
- lipsa bolilor psihice

Concursul pentru executorii judecătorești de stat constă într-un examen scris și oral și se desfășoară de o comisie formată dintr-un președinte și doi membri, numiți de ministrul justiției.

În cazul în care la concurs există un singur candidat care a lucrat ca executor judecătoresc mai mult de 5 ani, este numit în funcție fără concurs (această prevedere nu se aplică când persoana a fost anterior concediată.) Ministrul Justiției, la cererea unui executor judecătoresc de

stat, care a deținut funcția timp de cel puțin doi ani, îl poate transfera la o altă instanță raională după ce a luat avizul președinților instanțelor raionale respective.

La îndeplinirea funcției sale, executorul judecătoresc va purta un însemn special, stabilit de ministrul justiției. Organele de stat, oficialii, organizațiile și cetățenii sunt obligați să acorde asistență executorului de stat în îndeplinirea sarcinilor sale oficiale. Executorul judecătoresc poate solicita asistență, iar organele de poliție sunt obligate să-o ofere imediat, dacă este împiedicat ilegal de îndeplinirea sarcinilor sale oficiale.

Remunerația executorului judecătoresc de stat este de 90 % din remunerația unui judecător dintr-o instanță de district.

Pentru calificarea profesională dovedită și îndeplinirea exemplară a funcțiilor oficiale după 6 ani, ministrul justiției poate determina remunerarea unui executor judecătoresc de stat până la valoarea remunerației unui judecător dintr-o instanță de district, la propunerea președintelui instanței respective.

Executorilor judecătorești de stat trebuie să le fie plătite în fiecare an mijloace pentru haine, în valoare de două salarii medii lunare ale angajaților din domeniul bugetar. Asigurarea socială și medicală obligatorie a executorilor judecătorești de stat și asigurarea acestora împotriva accidentelor ocazionate de îndeplinirii îndatoririlor lor oficiale se efectuează pe cheltuiala bugetului sistemului judiciar. La încetarea raportului de muncă executorilor judecătorești li se plătește despăgubiri în condițiile art. 225 al aceleiași legi - cei care au 10 ani de serviciu au dreptul la o prestație bănească unică, în valoare de o remunerație lunară brută pentru fiecare an de serviciu, dar nu mai mult de 20. În caz de deces, despăgubirea se plătește moștenitorilor [110].

Așadar, în țările unde sistemul de executare silită este organizat ca și sistem de stat, cu angajați-funcționari publici caracteristicile statutului executorului judecătoresc sunt identice celor ale funcționarului public.

Reglementările analizate mai sus au demonstrat, la modul practic, trăsăturile specifice unui sistem de executare de stat enunțate în debutul prezentului capitol.

Vom continua cu analiza reglementărilor legislației Bulgariei aplicabile deja pentru **executorii judecătorești privați**, cum sunt ei numiți în această țară (частен съдебен изпълнител).

Toți executorii judecătorești privați sunt membri ai Camerei executorilor judecătorești privați, care își are sediul în Sofia. Un registru al agenților de executare privași este păstrat și ținut de cameră. Zona de activitate a executorului judecătoresc privat coincide cu circumscripția

instanței de district respective. Pentru fiecare 30.000 de locuitori legea prevede o unitate de executor judecătoresc privat. Executorul judecătoresc privat poate avea și un asistent.

Calitatea de executor judecătoresc privat poate fi dobândită de o persoană fizică cu capacitate juridică deplină, care este cetățean bulgar și îndeplinește următoarele cerințe: deține studii superioare juridice și are cel puțin trei ani de experiență juridică; nu a fost condamnată pentru infracțiuni premeditate, nu este lipsit de dreptul de a practica profesia de avocat sau cea comercială, nu s-a aflat sau nu se află în procedură de insolvență, și nu a fost condamnat pentru faliment, a susținut concursul pentru postul de executor judecătoresc privat

Executorul judecătoresc privat este independent și în îndeplinirea funcțiilor sale este supus numai legii. Executorul judecătoresc nu poate fi reținut în timpul și cu ocazia îndeplinirii îndatoririlor sale oficiale, cu excepția cazului unei infracțiuni grave. În caz de reținere a executorului judecătoresc ministrul justiției și Consiliul Camerei sunt anunțați.

Executorul judecătoresc nu poate refuza să efectueze acțiuni de executare, cu excepția cazurilor de rudenie sau interes pentru rezultatul procedurii. Executorul judecătoresc privat are dreptul de a accesa datele personale ale debitorului atunci când acestea sunt necesare în scopul executării. Executorul judecătoresc privat este obligat să respecte etica profesională și să protejeze prestigiul profesiei.

Analiza de mai sus, demonstrează elocvent că nu există modele perfecte de organizare a profesiei de executor judecătoresc, fiecare dintre cele 3 analizate prezentând avantaje și dezavantaje. Alegerea modelului potrivit trebuie să fie făcută ținând cont de numeroși factori – printre care ar fi întinderea geografică a țării, potențialul financiar al statului, cultura juridică și tradițiile societății etc.

2.3. Încadrarea profesiei de executor judecătoresc în sistemul profesiilor juridice liberale.

Pentru a demara analiza pe dimensiunea anunțată în subtitlu, e necesar să conturăm **conceptul de profesie liberală**, cât și cercul acelor profesii juridice liberale la care ne vom raporta.

Liber profesioniștii sunt o prezență în viața socială încă din lumea antică. La etapa actuală, liber profesioniștii au devenit un element *sine qua non* a arealului justiției – or, în mai toate sistemele de drept, cel puțin una dintre profesiile de notar, avocat sau executor judecătoresc este exercitată anume în acest statut - iar rolul celor ce exercită aceste profesii juridice este de netăgăduit pentru desfășurarea în condiții optime a raporturilor juridice dintre persoanele fizice sau juridice și autorități.

Chiar dacă activitatea liber profesioniștilor este una consacrată în spațiul juridic și economic național, remarcăm că lipsește setul actelor normative generice, care ar stabili reglementări-cadru pentru aceasta, și nici chiar definiția liber profesioniștilor - deși utilizată în documente de politici sau acte ale Curții Constituționale [35] – nu cunoaște o reglementare normativă în legislația națională. Lipsa unei abordări coerente și consecvente privind definirea și reglementarea profesiilor liberale pune în dezavantaj în primul rând profesiile înseși și, în al doilea rând, beneficiarii serviciilor lor. Or, cum judicios remarcă un autor român, lipsa unor principii unanim recunoscute pentru organizarea acestor profesii a făcut ca legiuitorul să normeze ”în beznă” aceste profesii [61].

Legislația națională prezintă la moment un regretabil vid în ceea ce privește cadrul general pentru stabilirea, reglementarea, exercitarea și controlul legalității practicării profesiilor liberale, deși unele tentative de a-l acoperi au fost anunțate de autorități (a se vedea în acest sens p. 1.2.1 al proiectului Planului de acțiuni de implementare a Strategiei pentru Asigurarea Independenței și Integrității Sectorului Justiției (SIISJ) 2020-2023) [134]. Totuși, în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025, aprobat prin legea nr. 211 din 06.12.21[48], acesta inițiativă nu se mai regăsește.

Regretabilă abandonarea acestei inițiative, având în vedere faptul că legislația națională în această materie e viciată nu doar de lipsa unei abordări unitare a profesiilor liberale, dar și de lipsa consecvenței și a unei logici clare de reglementare, fapt care contribuie - pe alocuri - la iscarea unor disensiuni între profesii sau acuzații de partizanat în reglementarea unor aspecte comune tuturor profesiilor în manieră diferențiată.

Împărtășim opinia utilității revenirii la ideea reglementării prin lege-cadru a aspectelor esențiale ale funcționării organelor profesionale și a profesiilor juridice liberale. În acest sens, am recomanda ca această lege să conțină, cel puțin următoarele elemente: definirea statutului organelor profesionale; modului de constituire și funcționarea acestora, principiilor de funcționare a profesiilor liberale, garanțiilor de independență și autonomie administrativă aplicabile lor; atribuțiile organelor profesionale și modului de interacțiune a acestora cu autoritățile; surselor de formare a bugetului organelor profesionale; formele de organizare a activității liber-profesioniștilor, statutul lor juridic și fiscal; garanțiile și facilitățile oferite de stat etc.

Vom prezenta mai jos unele concepte privind semnificația și caracteristicile unei profesii liberale.

Potrivit unor definiții, identificate în literatura de specialitate românească, *profesia liberală* reprezintă o ocupație intelectuală, exercitată pe cont propriu de o persoană (liber-profesionistă) care face parte, în mod obligatoriu, dintr-un ordin profesional.

Roger Dujardin menționează că, din punct de vedere lingvistic, aceasta înseamnă o profesie pentru care ce cel o profesează a obținut calificările și competențele necesare și care constă în oferirea către terți a unor servicii, cu caracter intelectual, alese voluntar de solicitant [154]. Autorul francez Jean Savatier oferă o definiție extrem de concisă profesiilor liberale, prin 3 caracteristici ale acestora – activitate intelectuală, independentă și dezinteresată [158]. Această ultimă caracteristică este una generatoare de controverse și trebuie corelată cu faptul că prestarea unei activități de interes public nu înseamnă totuși o activitate dezinteresată, dacă ne referim la aspectul material-financiar. Or, după cum remarcă cercetătorul N. Sadovei, profesiile liberale sunt contaminate de aspectele comerciale, fiind și ele supuse unor legi ale economiei [72].

Dreptul european face distincție între o profesie liberală și o profesie reglementată [119].

Conform Directivei 2005/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului Europei privind recunoașterea calificărilor profesionale, **profesia liberală** este orice profesie exercitată pe baza unor calificări profesionale corespunzătoare, cu titlu personal, sub propria responsabilitate și independentă din punct de vedere profesional, oferind servicii intelectuale și conceptuale în interesul clientului și al publicului. Exercițarea profesiei poate fi supusă, în statele membre, unor obligații legale specifice, bazate pe legislația națională și reglementările stabilite, în mod autonom, în acest cadru, de către organismul profesional reprezentativ competent, care garantează și ameliorează gradul de profesionalism, calitatea serviciilor și confidențialitatea relațiilor cu clientul [102].

Curtea Europeană de Justiție (cazul 267/99-Christiane Adam, 11.10.2001) a dat o altă definiție pentru profesiile liberale - “Profesiile liberale (.....) sunt activități care presupun un caracter intelectual pronunțat, reclamă un nivel înalt de calificare și sunt, de regulă, subiect de clară și strictă reglementare profesională. În exercitarea unor astfel de activități, elementul personal este de o importanță specială și o asemenea exercitare implică întotdeauna un grad mare de independentă în realizarea activităților profesionale” (traducerea ne aparține) [90].

În viziunea Consiliului European al Profesiilor liberale (CEPLIS), activitățile liber profesioniștilor includ sarcini intelectuale, a căror bună execuție necesită un nivel sporit de cunoștințe juridice, tehnice, iar uneori - științifice. Acestea sunt dobândite prin studii confirmate prin diploma de studii superioare și / sau obținerea unui titlu profesional recunoscut. În unele cazuri, înscrierea într-un organism profesional de reglementare pentru a obține autorizația/permisiunea de a practica poate fi supusă unor cerințe suplimentare. Deasemenea,

liber profesionistul este supus unui cod de conduită, aplicabil profesiei sale, elaborat de organismul profesional competent, pentru a proteja interesele celor care au recurs la serviciile acestor profesioniști [148].

Pornind de la definițiile prezentate mai sus, vom detecta și analiza în continuare unele trăsături esențiale comune pentru orice profesie liberală și, implicit, pentru profesia de executor judecătoresc (atunci când aceasta este exercitată de către liber profesioniști).

Trăsăturile esențiale pe care le are o profesie liberală țin, în principal, de următoarele:

- modul independent și fără imixtiuni în care ar trebui să fie exercitată o profesie liberală;
- existența unor coduri deontologice/de etică profesionale, a statutelor de organizare și funcționare;

- controlul de specialitate al statului și/sau a unui organ profesional în privința exercitării legale a unei profesii liberale;

- apartenența la un ordin profesional cu atribuții de reglementare a profesiei – acest ultim aspect fiind discutat intens atât de doctrinari [60, 19, 20, 63], cât și de profesioniști [36, 98].

Apreciem relevante pentru acest aspect constatările ce se conțin în Decizia nr.114 din 28.10.2019, în care Curtea Constituțională a Republicii Moldova menționează următoarele:

„25. Curtea a reținut în jurisprudența sa că „ordinele profesionale sunt organizații care includ în mod obligatoriu membrii anumitor profesii, și care, datorită puterilor conferite de lege, intervin în reglementarea și controlul accesului în profesie și în exercitarea ei îmbinând activitățile publice și private în organizarea profesiilor. Natura juridică a ordinelor profesionale este aceea de serviciu public, ordinul profesional având în sarcina sa satisfacerea unui interes legitim public al organizării profesiei și de disciplină profesională. Ordinele profesionale sunt organisme profesionale care au prerogative de putere publică, fără a fi însă stabilimente publice(a se vedea Hotărârea nr. 13 din 15 mai 2015). Existența unui control profesional al executorilor judecătorești nu este contrar Constituției, din contra, va ordona activitatea acestei profesii.

26. De asemenea, în cauza *A. și alții v. Spania* (Decizia din 2 iulie 1990), Curtea Europeană a considerat că organele profesionale sunt în esență de drept public, fiind învestite cu misiuni de interes general, și nu sunt instituții în aspectul dreptului de asociații. Asociațiile (ordinele) profesionale, cunoscute de practica europeană, se caracterizează prin statutul lor de drept public, sunt fondate în baza legii pentru a asigura un control public asupra exercitării profesiei. Apartenența, chiar fiind și obligatorie, la o asociație (ordin) profesională nu este calificată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului ca o ingerință în libertatea de asociere și nu este considerată o limitare a drepturilor garantate de articolul 11 din Convenția pentru apărarea

drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Dimpotrivă, reprezintă un avantaj în apărarea drepturilor profesionale.” [98].

Toate cele enunțate mai sus pot fi realizate prin asigurarea aplicării în practică a unor principii referitoare la aceste profesii. Reținem printre acestea - accesul liber în profesie; independența și imparțialitatea; secretul profesional; formarea profesională continuă; integritatea și demnitatea profesională; responsabilitatea profesională; existența unui set de reguli deontologice; controlul din partea corpului profesional. Vom analiza în cele ce urmează fiecare dintre acestea, corelând importanța principiului enunțat cu specificul profesiilor liberale.

a. Accesul liber, dar riguros triat, în profesie.

Această trăsătură derivă din necesitatea asigurării unui flux de specialiști de înaltă calificare în profesie și evitarea „încăstării” profesiei. Totuși, accesul liber nu înseamnă unul lipsit de filtre - de regulă, primele filtre țin de caracteristici personale ale potențialului candidat (vârsta, cetățenie, lipsa de antecedente penale, capacitate deplină de exercițiu etc.). Acestea sunt sprijinite de filtre ce se referă la calificări și cunoștințe (un anumit nivel de studii, posedarea unei limbi, efectuarea unei stagieri, susținerea unui sau mai multor examene etc.) Acestea se regăsesc, într-o formă sau alta, în toate profesiile liberale.

Suplimentar, unele profesii reclamă cerințe și criterii specifice – referitoare la dotări, proceduri prealabile începerii activității unor profesii, anumite certificări suplimentare și corelarea cu existența locurilor disponibile pentru acești profesioniști. Acest din urmă aspect deseori este denaturat perceput drept o închidere artificială a profesiei, pentru a nu admite membri noi – însă existența limitărilor de locuri disponibile are la origine rațiuni pragmatice-administrative, asupra cărora vom reveni mai târziu.

b. Independența și imparțialitatea.

Aceste 2 exigențe ar trebui să constituie miezul oricărei profesii juridice, dar rezonază într-o manieră deosebit de acută cu exercitarea profesiilor juridice liberale, or, în cazul lor, remunerarea activității e făcută de client – fapt care, în cazul unei moralități mai șubrede sau a unui sistem de garanții insuficient de bine gândit de legiuitor, ar putea afecta independența și imaterialitatea acestora. Ambele aceste calități garantează libertatea de judecată și de gândire a unui profesionist fără nici o influență din exterior și abordarea egală, în condițiile legii, a tuturor celor cu care interacționează.

c. Obligatorietatea păstrării secretului profesional.

În Occident, mulți dintre cei ce reprezintă profesiile liberale - notarii, executorii judecătorești - sunt considerați „tiers de confiance”(„terți de încredere”) [145] Încrederea cu care sunt investiți acești profesioniști de către cei ce apelează la serviciile lor se întemeiază inclusiv

pe obligația de confidențialitate și nedivulgare a datelor ce le sunt cunoscute în cadrul activității profesionale. În lipsa încrederii, unele dintre aceste profesii ar fi de neconceput – spre exemplu, cea de avocat, care are în miezul său relația confidențială între client și avocat, dar și așteptarea clientului de a primi un serviciu specializat și adaptat nevoilor sale. Astfel, reținem ca și trăsătura comună tuturor profesiilor liberale obligația de a nu divulga actele și faptele pe care le-au cunoscut cu prilejul exercitării profesiei sale, obligație care le incumbă, de obicei, nu doar pe durata exercitării profesiei, ci și o anumită perioadă de timp după încetarea activității.

d. Obligația unei formări profesionale continue.

Clientul care apelează la serviciile unui liber profesionist, mizează pe o calificare și pregătire profesională corespunzătoare. Domeniul dreptului este unul flexibil, supus la frecvente modificări sau interpretări. Pentru a face față exigențelor timpului și a clienților, este necesară o permanentă menținere a competenței profesionale la nivel înalt. Anume din acest motiv, exigența unei pregătiri profesionale continue pe durata exercitării profesiei caracterizează toate profesiile liberale. Aceasta constituie o cerință esențială pentru exercitarea profesiilor liberale, în măsură în care neexecutarea acesteia poate atrage întâi suspendarea, apoi - chiar încetarea activității profesionistului. Aceste sancțiuni dure sunt necesare pentru a garanta furnizarea către clienți a serviciilor de calitate.

e. Integritatea și demnitatea profesională.

Potrivit unor opinii, profesionistul liberal nu trebuie să aibă ca obiectiv principal „lupta” pentru un câștig sau pentru obținerea de beneficii cât mai mari. Veniturile realizate de un profesionist liberal trebuie să fie proporționale sau cuantificate în funcție de serviciile prestate, pentru evitarea unor vădite disproporții care ar aduce atingere demnității profesionale [60]. Totodată, pentru a asigura exercitarea imparțială și demnă a profesiilor, este necesar a găsi un echilibru just între costurile oferirii serviciilor de calitate și remunerarea profesionistului, or, în situația când tarifele stabilite (de stat, de organul profesional sau de profesionistul însuși) nu acoperă întreținerea activității și un venit decent, situațiile pot degenera în fapte aflate în afara legalității - lucru deosebit de periculos pentru profesioniștii ce au în custodia sa mijloace bănești.

f. Angajarea și asigurarea responsabilității profesionale.

Prestarea unor servicii (deseori în regim de monopol) presupune implicit angajarea responsabilități profesionale, sub formă civilă și/sau penală, aceasta constituind o garanție iminentă în exercitarea unei profesii liberale. Angajarea răspunderii trebuie privită din două aspecte – ca și o sancțiune pentru malpraxis (termen aplicabil nu doar practicii medicale), dar și ca un mecanism compensator pentru persoana păgubită prin acțiunile defectuoase ale profesionistului. Având în vedere cel din urmă aspect, în majoritatea profesiilor liberale juridice

o condiție pentru a începe practicarea acesteia est deținerea unei asigurări de riscuri profesionale civile.

g. Codurile deontologice.

Necesitatea existenței codurilor deontologice a fost de mult timp conștientizată, între timp se cristalizează opinia ca existența acestor coduri ar fi chiar obligatorie pentru „o evaluare exactă atitudinală a profesionistului liberal” [36]. Sarcina elaborării și adoptării acestor coduri revine forurilor profesionale, având în vedere că reglementările deontologice trebuie să reflecte acele standarde etice pe care și le asumă, din proprie convingere, un corp de profesioniști. Există dezbateri văzând consecințele încălcării acestor reguli - or, nu este unanim împărtășită opinia că aceasta ar fi temei de răspundere disciplinară. Vom dezvolta acest subiect în continuarea studiului nostru.

h. Controlul efectuat de corpul profesional.

O trăsătură specifică profesiilor liberale este faptul că organelor profesionale le revin sarcini de control a activității membrilor săi. Prin această se realizează autoadministrarea profesiei. Probabil premisa de la care pornesc autoritățile în acordarea acestor atribuții către organul profesional este una conceptual-morală – or, buna-funcționare a profesiei este în interesul profesiei primordial, dar credem că există și un substrat pragmatic în acest fapt – or, activitatea de supraveghere implică dedicarea unor resurse; în cazul când această activitate este pusă în sarcina organului profesional, cheltuielile nu cad pe stat.

Am setat prin această parte a lucrării standardele aplicabile profesiilor juridice liberale, urmând ca la următoarele capitole ale lucrării să așezăm în aceste tipare reglementările naționale ale profesiei de executor judecătoresc, într-o încercare - sperăm nu procust-iană- de a o încadra standardelor enunțate.

2.4. Concluzii la capitolul 2.

Prezentul capitol a analizat statutul executorului judecătoresc dintr-o perspectivă externă – istorico-evolutivă, oferind o viziune complexă a evoluției profesiei pentru o perioadă vastă de timp - începând cu secolul X și până în timpurile noastre. În rezultatul acestei analize, conchidem că executorul judecătoresc ca și persoană autorizată pentru executarea silită a apărut mai târziu decât executarea silită în sine, iar apariția persoanelor profesionalizate în executare silită a însemnat trecerea de la justiția privată spre cea publică;

Referindu-ne la *competențele oferite executorilor judecătorești*, vom menționa că analiza evoluției profesiei ne-a format convingerea, că nucleul preocupărilor profesionale ale executorului judecătoresc a rămas constant în timp (atribuțiile de urmărire și ridicare silită a bunurilor; de comunicare a actelor; de încasare a taxelor la stat - sunt cele ce constituie miezul

activității profesionale a executorului judecătoresc), însă acestuia i s-au adăugat alte atribuții, necoercitive. Această tendință este actuală și acum.

O altă concluzie formată din analiza istorică a fost că *standardul de pregătire profesională* (*exigențele privind studiile necesare*) a executorului judecătoresc a cunoscut oscilări spectaculoase în timp – de la titlu de doctor în drept până la ”o oarecare învățătură” sau 4 clase absolvite. Din cele studiate, am dedus că nu există o corelație a scăderii censului de pregătire cu reducerea atribuțiilor, ci mai curând cu factori externi – cum ar fi situația economico-socială a epocii.

O concluzie valoroasă, dedusă din analiza istorică a exigențelor pentru exercitarea profesiei de executor judecătoresc a fost faptul că din cele mai vechi timpuri celor ce o practicau li se impunea oferirea unor probe de solvabilitate și/sau bună reputație (fie sub forma unor sume depuse ca și garanție și menținute intacte pe durata exercitării profesiei, fie sub forma unor criterii eliminatorii, dacă în trecut persoană fusese subiect al unor proceduri de faliment etc). Apreciem că prezența acestor exigențe este iminentă pentru profesia vizată în prezentul studiu, iar concluzia care ne-am format-o în urma analizei istorico-evolutive a fost că pe durata ultimilor decenii această cerință a fost estompată – fapt care afectează negativ profesia și poate avea consecințe negative pentru justițiabili. Astfel, pentru consolidarea profesiei și fortificarea statutului executorului judecătoresc, considerăm necesar a spori exigențele privind buna reputație și situație financiară a potențialului candidat.

În urma unui studiu analitic efectuat asupra *modelelor de organizare a profesiei* de executor judecătoresc, am identificat existența a 3 modele principale – angajat al statului; liber profesionist; îmbinarea celor două modele (fie în statutul unui profesionist, fie prin coexistența ambelor forme de organizare, exercitate de diferiți profesioniști)

În concluzia analizei tendințelor de organizare a profesiei la nivel mondial (paragraful 2.2), se poate afirma că cele trei tipuri de structurare a profesiei de executor judecătoresc sunt profund încorporate în cultura juridică și istorică a statelor. Toate aceste modalități de a organiza profesia par la fel de capabile să asigure o executare eficientă, așa cum este garantată prin articolul 6 CEDO. Totuși, cât de bine funcționează sistemul de executare depinde de cum funcționează justiția în ansamblu, iar în cazul sistemelor de stat - și de disponibilitatea și capacitatea statelor de a-și finanța suficient instituțiile. Cu toate acestea, dacă o finanțare adecvată din partea statului nu este accesibilă, liberalizarea sistemul executorilor judecătorești ar fi o alternativă viabilă și chiar preferabilă.

Tot în acest capitol am plasat profesia de executor judecătoresc în tiparele unei profesii juridice liberale și am conturat *trăsăturile definitorii ce le imprimă statutului*

executorului judecătoresc aderența la acest model de organizare. Analiza exigențelor de funcționare a profesiei de executor judecătoresc ca și profesiei liberală nu doar a conturat profilul statutar al executorului judecătoresc-liber profesionist, dar ne-a permis și să îl comparăm cu statutul altor liber-profesioniști din domeniul justiției. Concluzia cea mai pregnantă a acestei analize este faptul că chiar dacă există anumite standarde specifice organizării tuturor profesiilor juridice liberale, gradul de "liberalizare" este diferit pentru aceste profesii. În mod deloc surprinzător, profesia dotată cu atribuții coercitive – cum e cea de executor judecătoresc, este cea mai puțin liberală din cele liberale, fapt care imprimă profesiei anumite caracteristici statutare versatile, oscilând între cele specifice funcției publice și cele proprii profesiei liberale.

Sesizând lipsa în cadrul normativ național a oricăror reglementări referitoare la conceptul de "liber profesionist" sau "profesie liberală", am crede necesară elaborarea unei legi-cadru, care să stabilească reguli de funcționare, exigențe și garanții comune tuturor acestor profesii, aflate în sprijinul justiției. Prin aceeași lege, ar trebui stabilite reglementări uniforme privind statutul organelor profesionale ale acestor profesii, atribuțiile lor, criterii uniforme de constituire și componență ale acestora, modalitățile de formare a bugetelor și regimul lor fiscal, reglementarea modului de interacțiune cu autoritățile publice și garanțiile independenței și autogestiuunii acestora etc. Aceste reglementări ar contribui la crearea unei cadru de funcționare cu adevărat corect și previzibil-concurențial pentru aceste profesii și ar descuraja tendințele fiecărei profesii sau a unor politicieni-reprezentanți ai profesiilor să instituie reglementări ce favorizează o profesie în detrimentul alteia. Această reglementare ar putea, eventual, facilita și posibilitatea trecerii dint-o profesie în alta a persoanelor ce au calificările necesare și ar de-castiza breslele.

Existența unor vaste studii pe dimensiunea evoluției profesiei de executor judecătoresc [42, 76, 80], cât a instrumentului extrem de util oferit de pagina web a UIHJ prin sinteza informațiilor despre cele peste 100 țări-membre [105, 110, 111, 112, 113, 114, 115] a permis elucidarea pluridimensională a subiectelor enunțate în capitol și atingerea obiectivelor de cercetare științifică corelate acestora, pe care ni le-am propus la demararea lucrării.

3. ACCEDEREA ÎN PROFESIA DE EXECUTOR JUDECĂTORESC ȘI EXERCITAREA ACESTEIA ÎN REPUBLICA MOLDOVA

3.1. Standarde de accedere în profesia de executor judecătoresc

Criteriile de promovare în funcție a executorilor judecătorești constituie o condiție definitorie pentru a asigura un sistem independent, responsabil și profesionist. Pentru progresul și prestigiul profesiei, menținerea încrederii în ea, este esențială selecția și promovarea persoanelor în baza unor criterii obiective și prin proceduri transparente.

Existența unor criterii clare de triere a persoanelor ce vor ajunge în profesie o considerăm parte a bunei organizări a profesiei, căci e preferabil să nu admiți în profesie persoane de o moralitate sau pregătire profesională șubredă, decât ulterior, punând în funcțiune mecanismele disciplinare, să le excluzi din profesie.

Împărtășim ferm opinia, că pretendentul la funcția de executor judecătoresc trebui să fie conștient că va exercita o profesie de interes public, deosebit de importantă pentru un stat de drept. Bineînțeles, nu poate fi acesta singurul resort care determină alegerea persoanei, însă prezența lui e indispensabilă pentru o activitate conformă așteptărilor societății.

Din aceste considerente, cu cât mai riguroase, echilibrate și clar conturate sunt criteriile de triere, cu atât mai probabil profesia este una bine definită și considerată de societate. În conformitate cu prevederile Legii 113/2020 privind executorii judecătorești, admiterea în profesia de executor judecătoresc impune întrunirea anumitor condiții, cărora potențialul candidat trebuie să le corespundă. În cele ce urmează, vom analiza criteriile de eligibilitate a persoanei ce candidează pentru funcția de executor judecătoresc din Republica Moldova.

Potrivit prevederilor art.4 din Legea nr.113 din 17.06.2010 privind executorii judecătorești, executor judecătoresc poate fi persoana care întrunește mai multe condiții. Astfel, printre ele se enumeră unele cerințe generale cum ar fi necesitatea de a fi cetățean al Republicii Moldova, posedarea limbii de stat, neatingerea plafonului de vârstă de 65 de ani; corespunderea cerințelor de ordin medical pentru exercitarea funcției. [47] Totodată, Legea nr.113 din 17.06.2010 impune următoarele cerințe pentru viitorul executor judecătoresc: „nu este supus unei măsuri de ocrotire judiciare sub forma tutelei; [...] este licențiat în drept; a efectuat stagiul în condițiile prezentei legi; are o reputație ireproșabilă; a promovat concursul de admitere în profesia de executor judecătoresc.” [47]

Ne propunem să analizăm cerințele enunțate, în vederea stabilirii esenței și importanței acestora pentru viitorii executori judecătorești:

- **cetățenia Republicii Moldova** - necesitatea acestei condiții este justificată prin faptul că executorul judecătoresc îndeplinește atribuții de interes public, iar în exercitarea atribuțiilor de serviciu, acesta este exponentul puterii de stat, considerent din care doar cetățeanului Republicii Moldova îi poate fi încredințată exercitarea profesiei de executor judecătoresc;

- **capacitate deplină de exercițiu** – dat fiind faptul că această capacitate reprezintă posibilitatea persoanei de a dobândi și de a exercita drepturi prin propriile fapte, de a-și asuma personal obligații și de a le executa, doar o persoană cu capacitate deplină de exercițiu poate candida la funcția de executor judecătoresc;

- **calificarea de licențiat în drept** – persoana care candidează la funcția de executor judecătoresc trebuie să dețină diploma de licență, care adevărește faptul că a urmat studiile la facultatea de drept a unei universități acreditate în Republica Moldova. Or, în lipsa studiilor juridice este inimaginabilă exercitarea profesiei de executor judecătoresc. Totodată, vom menționa că nivelul de studii solicitat pentru admiterea în profesia de executor judecătoresc este identic celui pentru profesia de avocat, notar, etc, însă inferior celui necesar pentru admiterea în calitate de judecător, procuror - lucru care îl considerăm a fi justificat;

Deși am menționat mai sus faptul că este greu să ne imaginăm activitatea în calitate de executor judecătoresc în lipsa studiilor juridice, necesitatea acestora a fost afirmată relativ recent (2006), iar cerința de a fi licențiat în drept, criteriile de eligibilitate a potențialului candidat la funcția de executor judecătoresc au fost stipulate în Legea nr. 113 din 17.06.2010 privind executorii judecătorești.

- **efectuarea stagiului în condițiile legii** – această condiție asigură candidatului la funcția de executor judecătoresc posibilitatea de a exersa unele din atribuțiile executorului judecătoresc, în limitele stabilite de lege, de a-și dezvolta abilitățile sub controlul unui executor judecătoresc și a-și evalua propriul potențial. Pe parcursul acestei perioade, stagiarul acumulează cunoștințe vizând diferite aspecte ale profesiei. Cel mai important, din punctul nostru de vedere, este faptul că perioada stagiului oferă candidatului posibilitatea de a ”proba” riscurile și tensiunile profesiei, dându-i o înțelegere a compatibilității psihicului/temperamentului său cu aceasta. În ceea ce privește stagiul profesional, art. 9¹ al Legii privind executorii judecătorești stabilește că acesta durează cel puțin 18 luni și cuprinde formarea inițială și stagiul practic sub controlul executorului judecătoresc. Formarea inițială a executorului judecătoresc stagiar durează o lună și este organizată de Institutul Național al Justiției, la cererea Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești, în bază de contract. După încheierea cursurilor de formare inițială, executorii judecătorești stagiar sunt repartizați executorilor judecătorești, pentru efectuarea stagiului practic, de către Consiliul Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești în funcție de

teritoriul solicitat. În cazul în care executorul judecătoresc stagiar are un regim de muncă redus, termenul de efectuare a stagiului practic va fi extins proporțional.

Executorul judecătoresc stagiar asistă executorul judecătoresc la exercitarea de către acesta a funcțiilor sale, fiind în drept să semneze citații/înștiințări și acte constatatoare referitoare la situația patrimonială a debitorului și la locul aflării lui. Pe perioada stagiului profesional, executorul judecătoresc stagiar beneficiază de o remunerare, achitată acestuia de către executorul judecătoresc, în mărime ce nu poate fi mai mică decât cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real.

Legislația limitează numărul executorilor judecătorești stagiaari care pot să-și desfășoare stagiul sub autoritatea unui executor judecătoresc până la două persoane. În virtutea faptului că nu există prevederi care să îngusteze cercul celor care pot angaja executori stagiaari, neexistând pentru curatorii stagierii o limită de vechime în profesia de executor judecătoresc, cercul aspiranților la calitatea de executor judecătoresc stagiar ar putea fi destul de larg.

- **cunoașterea limbii române** – condiție ce derivă din principiile activității ce o desfășoară executorul judecătoresc - or, potrivit art.6 din Codul de executare, procedura de executare se desfășoară în limba română;

- **deținerea unei reputații ireproșabile** - întru concretizarea acestei exigențe, legiuitorul vine cu detalieri la al. (2) al art. 4 al Legii 113/2010, explicând acest lucru printr-o serie de condiții care exclud reputația ireproșabilă – condamnarea anterioară și antecedentele penale nestinse; concedierea anterioară din organele de drept din motive compromițătoare sau eliberarea din aceleași motive din funcția de judecător, de notar, de avocat, de consultant juridic sau de funcționar public. Legiuitorul a ales, în cazul dat, să definească prin excludere – anticipând anumite critici, vom accepta că poate nu e cea mai corectă opțiune pentru definirea unui termen, dar este net mai bună decât operarea cu noțiuni generice, pretabile oricăror interpretări subiective. Reținem că reglementări ce conturează limite concrete a ireproșabilității se regăsesc doar în Legea privind executorii judecătorești și Legea cu privire la avocatură (ne referim aici doar la actele de reglementare a profesiilor juridice liberale)

Un detaliu de remarcat este că exigențele Legii cu privire la avocatură în materie de definire a reputației ireproșabile sunt mai dure, decât cele ale Legii privind executorii judecătorești – astfel, potrivit art. 10 al Legii cu privire la avocatură, nu va întruni condiția reputației ireproșabile persoana care a fost condamnată pentru infracțiuni grave, deosebit de grave, excepțional de grave săvârșite cu intenție, chiar dacă au fost stinse antecedentele penale [46]. În contrast, Legea privind executorii judecătorești validează drept ireproșabilă reputația în toate cazurile de stingere a condamnării penale. Nu întrevădem justificarea acestei atitudini mai

permissive pentru accesarea în profesia de executor judecătoresc, în special ținând cont de faptul că executorul judecătoresc este exponentul forței publice și purtătorul atribuțiilor coercitive ale statului. Astfel, acest aspect al reglementării accederii în profesia de executor judecătoresc ar putea fi revizuit.

În acest sens, menționăm că prin proiectul de lege nr. 330 h.712, înregistrat în Parlament la 26.09.23 și adoptat în lectură finală la 30.11.23 (<https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LegislativId/6653/language/ro-RO/Default.aspx>), modifică prevederile art. 4 al Legii privind executorii judecătorești, astfel încât lit. a) și b) ale al. (2) vor avea următorul conținut:

„a) a fost condamnată pentru infracțiuni grave, deosebit de grave, excepțional de grave săvârșite cu intenție, chiar dacă au fost stinse antecedentele penale, sau are antecedente penale pentru comiterea altor infracțiuni ori are interdicții aplicate pentru comiterea acestora;

b) a plecat din funcția de judecător, procuror, notar, administrator autorizat, consultant juridic, funcționar public sau din alte organe din domeniul dreptului în circumstanțe care nu sunt onorabile;”

Astfel, odată cu intrarea în vigoare a respectivului proiect de lege, exigențele față de candidații la funcția de executor judecătoresc vor spori. Totuși, aceste reglementări vor produce efect nu doar pentru viitorii aspiranți la intrarea în profesie, ci și pentru persoanele care deja sunt în funcție – aceasta pentru că, potrivit prevederilor lit. c) a al. (1) al art. 19 al Legii 113/2010, printre temeiurile încetării activității de executor judecătoresc se regăsește și ”neîntreținerea condițiilor prevăzute la art. 4”. Legiuitorul nu a indicat în dispoziții finale și tranzitorii careva termeni în care Ministerul Justiției, eventual, UNEJ, ar trebui să verifice corespunderea executorilor judecătorești în funcție cu exigențele instituite prin proiect.

O altă noutate introdusă de proiectul menționat supra este faptul că prin modificările aduse la art. 12 al legii, se instituie dreptul Ministerului Justiției de a suspenda sau refuza eliberarea licenței pentru activitatea de executor judecătoresc, dacă constată că solicitantul nu corespunde cerințelor articolului 4. Aparent, completarea pare fi o soluție pentru a acoperi riscul intervenirii - între momentul înscrierii la concursul de admitere și momentul examinării de către Ministerul Justiției a cererii de eliberare a licenței – a situațiilor când se modifică careva dintre criteriile prevăzute de art. 4 (de ex., pierderea cetățeniei, condamnarea penală etc).

Totuși instituirea posibilității suspendării eliberării licenței, fără a fi specificate motivele și nici durata acestei suspendări o considerăm defectuoasă – or, în cazul când persoana nu corespunde cerințelor art. 4 al Legii 113/2010, soluția este refuzul eliberării licenței – astfel când s-ar aplica suspendarea eliberării acestei? Pentru ce motive? Pentru care scop?

S-ar putea ca aplicarea în practică a acestor prevederi noi să genereze disensiuni și neclarități, a căror anticipare se putea face prin o mai bună definitivare a proiectului de lege.

Întru asigurarea respectării și verificării criteriului de reputație ireproșabilă, Regulamentul privind condițiile de efectuare a stagiului profesional (aprobat prin Hotărârea Consiliului UNEJ nr. 17 din 14 martie 2019), cât și Regulamentul de activitate al Comisiei de licențiere prevăd necesitatea prezentării cazierului judiciar de către candidat.

Cât privește modul de verificare a lipsei circumstanțelor indicate la lit. b) a al. (2) al art. 4 („a fost concediată din organele de drept din motive compromițătoare sau a fost eliberată din aceleași motive din funcția de judecător, de notar, de avocat, de consultant juridic sau de funcționar public”) [47], acesta rămâne în sarcina Comisiei, urmând a fi identificate actele relevante eliberării/concedierii din funcție. Ținem să menționăm că pentru acuratețe juridică și terminologică, acest text legal ar urma să fie redactat, or, activitatea de notar și avocat se încheie prin încetare, nu prin eliberare din funcție. Parțial această obiecție a fost remediată prin proiectul de lege menționat mai sus.

Mai reținem în acest context că unii autori au remarcat că „legea nu stabilește un termen concret privind momentul concedierii sau eliberării din funcție în legătură cu determinarea calității de reputație ireproșabilă. Prin urmare, persoana, fiind odată eliberată din motivele specificate, nu mai poate deveni executor judecătoresc” [88]. Considerăm excesive atare consecințe – mai ales raportându-le la criteriul de la lit. a) a al. (2) al aceluiași articol, care oferă posibilitatea de a candida chiar și unei persoane condamnate, după stingerea antecedentului penal. Astfel, am opta pentru includerea unui termen în textul acestei norme (lit. b) a al.(2) a art. 4 al Legii 113/2010) - de 5 ani – ca și un termen - medie aritmetică a termenilor prevăzuți de art. 11 Cod penal [13].

Tot un criteriu eliminator al reputației ireproșabile în cazul candidatului la funcția de executor judecătoresc este „comportament incompatibil sau desfășurarea activității incompatibile cu normele deontologice ale profesiei de executor judecătoresc” [47]. În explicarea acestei prevederi vin prevederile legii citate, care indică că „exercitarea activității de executor judecătoresc este incompatibilă cu activitatea remunerată în cadrul unor alte profesii, cu excepția activității didactice, științifice, de creație și activității în organele profesionale, precum și de mediator sau arbitru.” [47]. Totodată, executorului judecătoresc i se oferă posibilitatea să înceteze această activitate incompatibilă pe parcursul unei luni din momentul apariției acesteia, în caz contrar activitatea acestuia fiind încetată;

Faptul că „anterior i-a fost retrasă licența din motive compromițătoare” tot descalifică potențialul candidat. Prevederea dată are un caracter similar cu cel ce vizează concedierea din

organele de drept. Remarcăm că legiuitorul a omis să precizeze care anume licență a fost retrasă – intuim că este vorba de licența pentru activitatea de executor judecătoresc, deși textul legii admite și alte înțelegeri. Ar fi utilă o redactare mai exactă a acestei norme. Acest criteriu se referă la o sancțiune disciplinară ca temei de încetare a activității executorului judecătoresc. Până la modificarea articolului 19 al Legii 113/2010 prin Legea nr. 379 din 29.12.22 [50], prevederea analizată nu ridica nici o problemă de aplicare și interpretare. În condițiile modificării Legii 113/2010, prin Legea nr. 379/2022, intrată în vigoare la 13.01.23, lucrurile se pot complica – or, dacă anterior ordinul ministrului justiției privind încetarea activității executorului judecătoresc se emitea după rămânerea irevocabilă a deciziei Colegiului disciplinar de retragere a licenței și nu putea fi contestat, în actuala situație decizia Colegiului Disciplinar de retragere a licenței are o existență autonomă și simultană cu ordinul Ministrului Justiției de încetare a activității, ambele pot fi contestate – distinct sau împreună – și, pur ipotetic, soluțiile date de instanțele de judecată pot menține un act, dar anula altul. În atare circumstanțe, aplicarea literei d) a al. (2) al art. 4 al Legii 113/2010 ar putea crea confuzii și dificultăți.

Cu titlu de lege ferenda, am mai propune completarea criteriilor eliminatorii a reputației ireproșabile a candidatului la funcția de executor judecătoresc cu următoarele:

- deținerea statutului de debitor, care înscrie restanțe cu o vechime mai mare de 3 luni într-un dosar de executare aflat în lucru;
- calitatea de bănuț sau învinuit într-un dosar penal.

Considerăm că aceste 2 situații pot genera dubii rezonabile în privința bunei reputații a candidatului și ar ajuta unei mai exigente trieri a persoanelor care ulterior vor îndeplini atribuții de maximă responsabilitate financiară.

Pentru ca toate criteriile eliminatorii ale reputației ireproșabilă să poată fi aplicate, dar și pentru a da eficiență normelor privind incompatibilitățile profesiei, am sugera completarea prevederilor art. 40 al Legii 113/2010 cu o nouă atribuție a UNEJ, după cum urmează: ”În vederea verificării modului de respectare a regimului de incompatibilități și a întrunirii criteriilor de reputație ireproșabilă, UNEJ este în drept să solicite și să primească toate informațiile, inclusiv cu caracter personal, necesare pentru a verifica respectarea prevederilor art. 4 și 5 ale prezentei legi”.

- **promovarea concursului de admitere în profesia de executor judecătoresc** –în urma efectuării stagiului profesional și pentru a accede în profesie, persoana urmează să susțină un concurs în fața Comisiei de licențiere a executorilor judecătorești. La concurs sunt admise persoanele care întrunesc cumulativ condițiile sus – menționate (stipulate la art. 4 al Legii privind executorii judecătorești), au depus la Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești o

cerere în acest sens și au achitat la contul bancar taxa inițială obligatorie în mărimea stabilită. Condițiile de admitere la concurs, de desfășurare a acestuia, criteriile de selectare a celor mai buni candidați sunt stabilite de Regulamentul de activitate al Comisiei de licențiere a executorilor judecătorești, aprobat prin ordinul ministrului justiției. Condiția de promovare a concursului este de a susține proba scrisă, acumulând cel puțin 80 % din numărul total de puncte și a susține interviul cu o nota finală de 8,00, cu condiția că nota medie acordată de membrii Comisiei la fiecare speță (din cele 3 ce constituie interviul) nu este mai mică de 5,00.

Promovarea concursului de admitere în profesie și eliberarea licenței nu presupune începerea imediată a exercitării acestei profesii, or, în calitate de condiție obligatorie pentru a începe exercitarea profesiei legea impune necesitatea investirii în funcție, procedură care poate avea loc doar după întrunirea mai multor elemente - înregistrarea sediului biroului la Ministerul Justiției, depunerea specimenului semnăturii și a amprente sigiliului, încheierea contractului de asigurare de răspundere civilă și achitarea la contul UNEJ a taxei inițiale obligatorii, stabilite de către aceasta. [47]

Așadar, accesarea în profesie se desfășoară în 2 etape – prima, menită să verifice și valideze nivelul de pregătire profesională, pe care îl certifică prin eliberarea licenței pentru activitatea de executor judecătoresc și cea de-a doua – una logistico-administrativă – care verifică întrunirea elementelor organizatorice indispensabile activității de executor judecătoresc. Cea de-a doua etapă este una specifică activității de executare silită și nu o vom regăsi, de exemplu, la profesia de avocat. Vom reveni mai târziu asupra acestei proceduri și necesității ei.

- **atingerea plafonului de vârstă de 65 de ani.** - acest criteriu a fost introdus în lista cerințelor față de candidatul pentru funcția de executor judecătoresc în urma modificărilor operate la Legea privind executorii judecătorești prin Legea nr.86 din 28.04.16. Chiar dacă încă în redacția inițială a Legii 113/2010, în conformitate cu prevederile art. 19 alin. (1) lit. b), era reglementat activitatea executorului judecătoresc încetează la atingerea plafonului de vârstă de 65 de ani, acest criteriu nu a fost inclus inițial și în textul art. 4. Deși pare a fi o formalitate, includerea acestei condiții în textul art. 4 e utilă totuși, pentru că formalizează și dă existență juridică, nu doar logică, unui temei de refuz în admitere în profesie.

- **corespunderea cerințelor de ordin medical pentru exercitarea funcției** - este un alt criteriu de eligibilitate pentru admiterea în profesia de executor judecătoresc, introdus prin Legea nr.86 din 26.04.16. Această condiție se realizează prin prezentarea unui certificat medical, a unui certificat de la Centrul de sănătate mintală și de la medicul narcolog.

Finisând enumerarea cerințelor de accesare în profesie, vom reveni mai detaliat asupra etapei preliminară obligatorii – celei de efectuare a stagiului. Procedura de admitere și efectuare

a stagiului este reglementată de Regulamentul privind condițiile de efectuare a stagiului profesional, aprobat prin Hotărârea Consiliului UNEJ nr.17 din 14.03.2019. Potrivit acestuia, pentru a fi admis în calitate de executor judecătoresc stagiar, candidatul susține un concurs în fața Comisiei de concurs. Acest concurs constă din proba scrisă și interviu. Candidatul care întrunește mai puțin de 60 % din numărul total de puncte se consideră că nu a promovat proba scrisă și nu este admis la interviu. Interviu, la rândul său, constă dintr-un set de întrebări identice adresate candidatului, care servesc pentru obținerea informației cu privire la: calitățile profesionale și personale; abilitățile de comunicare și potențialul de organizare a lucrului unui birou; factorii care motivează candidatul pentru a participa la concurs. Candidatul care întrunește mai puțin de 60% din numărul total de puncte se consideră că nu a susținut interviul.

Odată admisă în calitate de executor judecătoresc stagiar, persoana va urma formarea inițială, cu durată de o lună, organizată de Institutul Național al Justiției. La încheierea acestei formări, executorul judecătoresc urmează să susțină o testare finală, a cărei nepromovare atrage încetarea stagiului.

Astfel, până ajunge să susțină concursul de admitere în profesia de executor judecătoresc, candidatul trece prin cel puțin 3 probe - proba scrisă de admitere la stagiul, interviul de la aceeași etapă și testul final, efectuat urmare a încheierii formării inițiale.

Cerințele pentru accederea în profesie enumerate mai sus probează un standard destul de înalt al exigențelor de triere a candidaților. Vom menționa **drept puncte forte** următoarele:

- stabilirea unui minim de punctaj pentru a promova probele peste minimul clasic (50% din punctajul total) – la admiterea la stagiul – 60%, iar pentru admiterea nemijlocit în profesie – 80% pentru proba scrisă și 70% la interviu.

- complexitatea procedurilor de evaluare a candidaților – atât sub aspect de cunoștințe juridice, cât și sub aspect de pregătire psihologică, motivare și abilități necesare profesiei.

- existența unei probe eliminatorii după finisarea etapei de formare inițială.

Totuși, am crede că etapa de admitere în profesie ar putea fi îmbunătățită prin includerea unei evaluări psihologice a candidatului și prin introducerea unor elemente de evaluare a abilităților manageriale ale acestuia. Chiar dacă profesia de executor judecătoresc este una juridică, cele două aspecte de evaluare a candidaților, pe care le propunem, nu sunt deloc străine acesteia. Vom argumenta:

- profesia de executor judecătoresc presupune o **constantă stare a executorului judecătoresc în mijlocul unui conflict** străin. Acest conflict, chiar dacă este rezolvat prin soluția instanței, de fapt, este încă în plină derulare pentru părți – or, acestea abia acum încep să resimtă efectele deciziei judecătorești. Acest lucru încinge spiritele, iar toate nemulțumirile, frustrările și

supărările părților se răsfrâng asupra executorului judecătoresc. Deci este nevoie de, cel puțin, (1) stabilitate psihică pentru a rezista acestor tensiuni, (2) abilități de a gestiona conflictele și (3) capacitate mare de concentrare, pentru a lucra în condiții de stres și tensiune.

- executorul judecătoresc în activitatea sa **are în custodie mijloace bănești străine**, deseori sume foarte mari. În situația când acestuia îi lipsesc abilitățile manageriale și el nu își va putea corect organiza și gestiona biroul, ar putea exista tentații pentru a întreține biroul, „creditându-se,, din banii creditorilor. Deaceia considerăm că testarea acestor abilități ar trebui să facă parte din procedurile de admitere în calitate de executor judecătoresc.

În susținerea acestei idei, vom menționa că în Lituania comisia de concurs pentru admiterea în calitate de executor judecătoresc include în mod obligatoriu o persoană cu studii superioare în psihologie și o persoană cu studii superioare în economie [118].

În vederea conturării specificului de accedere în profesia de executor judecătoresc, am analizat și exigențele impuse de cadrul legal pentru alte profesii liberale. În principiu, criteriile de admitere în profesia de executor judecătoresc sunt similare, cu mici excepții, celor privind admiterea în alte profesii conexe sectorului justiției (avocați, notari, administratori autorizați), distincte fiind următoarele:

- în raport cu profesia de avocat - aceasta nu prevede în calitate de condiție obligatorie pentru admiterea în profesie cunoașterea limbii române; [46]

- în ceea ce privește profesia de administrator autorizat - criteriile de admitere în profesie sunt comune, excepție fiind faptul că în funcție de administrator poate accede persoana care este licențiată în drept, în științe economice sau în științe tehnice și are o experiență profesională în unul din domeniile respective de cel puțin 3 ani [49];

- cu referință la activitatea de notar, criteriile de admitere în profesie sunt identice cu cele privind admiterea în profesia de executor judecătoresc [52], pentru executorul judecătoresc nefiind aplicabilă condiția domiciliului în Republica Moldova.

Pe lângă aceste criterii, mai mult sau mai puțin comune, există anumite filtre specifice unor profesii, care derivă din rolul pe care îl are profesia respectivă în societate sau din modul în care ea se exercită. Am denumit aceste filtre sau criterii de triere a accesului în profesie **criterii intrinseci ale profesiei**. Acestea pot viza: realizarea unor condiții de dotări a biroului sau deținerea unor atribute inerente profesiei (o sumă minimă în cont; ștampilă, conturi bancare deschise, birou, asigurare profesională etc) sau existența locurilor libere pentru exercitarea acestei profesii într-o anumită regiune. De regulă, astfel de criterii provoacă aprecieri negativiste (pentru detalii a se vedea unele dintre ele în lucrarea „Statutul profesiilor liberale” de Teodor Mara, Editura University Press, Arad , 2007, pag. 7) și sunt percepute de publicul larg

drept filtre de inspirație corporatistă. Vom încerca în cele ce urmează să justificăm prezența unor astfel de criterii în reglementarea unor profesii.

Exercitarea unor profesii care implică gestionarea temporară a mijloacelor bănești străine (cum ar fi cea de executor judecătoresc sau notar) este de neconceput fără deținerea unor conturi bancare distincte pentru depozitarea acestor mijloace bănești; la fel cum deținerea unui birou este indispensabilă începerii activității - or, ar fi de neimaginat ca debitorii să fie citați pentru acțiuni procesuale la o cafenea sau terasă (în timp ce întrevăderea unui avocat cu clientul în astfel de anturaj ar fi absolut admisibilă). Interacțiunea executorului judecătoresc cu debitorii (dar și creditorii) impune proceduri de un anumit grad de formalism și solemnitate, derivate din statutul executorului judecătoresc de exponent al forței publice.

Anume de aceea, pentru astfel de profesii există cerința anumitor dotări necesare activității, proba cărora trebuie făcută până a începe activitatea profesională. Aceste cerințe derivă din statutul acestor profesioniști - ei reprezintă puterea și autoritatea statului. Or, serviciile notarilor și ale executorilor judecătorești, spre deosebire de cele ale avocaților, sunt expresia puterii publice. Dacă prezența unui avocat în procesul judiciar civil este un aspect facultativ, lăsat la discreția justițiabilului, implicarea executorului judecătoresc în executarea silită a unui document executoriu este indispensabilă și nu depinde de voința creditorului sau debitorului (decât doar dacă această voință a luat forma executării voluntare). Aceasta explică de ce există unele cerințe suplimentare pentru accesul în aceste profesii, cât și o etapă distinctă de investire cu atribuții de exercitare a lor.

Mai mult, există țări (Țările de Jos, spre exemplu) unde accederea în profesia de executor judecătoresc este condiționată de prezentarea unui plan de menținere a biroului (plan de afacere) plauzibil, care este analizat de comisia de examinare de rând cu cunoștințele și personalitatea candidatului [43]. Deși această exigentă ar putea fi tratată drept un criteriu discriminatoriu, care condiționează accesul în profesie de existența unui capital de start, o considerăm parțial justificată, din motiv că solvabilitatea și bunele calități manageriale ale unui executor judecătoresc pun la adăpost (relativ) banii creditorilor care îi sunt încredințați.

La fel, percepțiile publice sunt contrariate de faptul că numărul profesioniștilor din domeniul notariatului sau executării silite este supus anumitor limitări. Însă și aceste rigori se explică prin obligația statului de a garanta stabilitatea acestor profesioniști, care acționează din numele și sub autoritatea statului. Or, un număr nelimitat de profesioniști-executori judecătorești, ar duce, iminent, la scăderea capacității acestora de a-și întreține birourile. Acest fapt ar putea deveni mai mult decât o problemă individuală, având în vedere că executorii judecătorești

încasează mijloace bănești ce nu le aparțin. Acest fapt, asociat cu o instabilitate financiară a biroului, ar putea genera riscuri pentru creditorii.

Dincolo de aceste aspecte specifice, derivate din caracterul public mai pronunțat al unor profesii libere, procedurile de accesare în profesiile libere sunt caracterizate prin cumulul următoarelor: o pregătire prealabilă, specifică profesiei (stagierie), probe de admitere (cel mai des - scrise și verbale) și criterii geografico-demografico-numerice de stabilire a funcțiilor vacante.

În continuare, pentru relevarea mai detaliată a aspectului comparativ, propunem o descriere succintă a condițiilor de admitere și desfășurare a stagiului în unele state unde executorii judecătorești activează în statut liberal.

În **Lituania** pentru a deveni executor judecătoresc, candidatul trebuie să îndeplinească anumite calificări. Mai precis, un executor judecătoresc trebuie să fie cetățean al Republicii Lituania cu o reputație ireproșabilă și să aibă o diplomă universitară în drept. În plus, candidatul trebuie să fi lucrat ca și asistent al unui executor judecătoresc timp de cel puțin doi ani și să fi fost selectat printr-un concurs public sau să fi lucrat anterior ca executor judecătoresc timp de cel puțin cinci ani. În anumite circumstanțe, o persoană care deține un doctorat în drepturile științelor sociale sau titlul de doctor habilitat sau un fost executor judecătoresc care a fost inactiv timp de cel mult trei ani, poate fi numit ca executor judecătoresc fără a fi nevoie să susțină examene [113].

În **Letonia** pentru a deveni executor judecătoresc, candidatul trebuie să fi împlinit vârsta de 25 ani și să obțină următorul nivel de formare: un master în drept urmat de o calificare de jurist și o experiență profesională de cel puțin doi ani ca judecător, avocat, notar, procuror sau într-un birou de executor judecătoresc, timp de cel puțin doi ani ca asistent al unui executor judecătoresc sau timp de cinci ani după obținerea calificării de jurist – în altă profesie juridică. Nu există o pregătire prealabilă pentru viitorii executori judecătorești. Executorii judecătorești trebuie să susțină cel puțin o dată la cinci ani (începând de la data numirii sau a ultimului lor examen de calificare) un examen de calificare. Aceștia trebuie să-și îmbunătățească nivelul de calificare profesională [117].

În **Republica Cehă** pentru a deveni stagiar într-un birou de executor judecătoresc, este necesară obținerea calificării de magistrat în drept. Pentru a deveni candidat la postul de executor judecătoresc, persoana trebuie să îndeplinească următoarele criterii: trei ani de practică ca stagiar al unui executor judecătoresc, participarea la cel puțin o formare juridică continuă pe durata stagiului și susținerea unui examen juridic profesional. Căruia pentru postul de

executor judecătoresc pot lucra ca angajați în birouri de executor judecătoresc sau pot fi numiți executori judecătorești de către Ministerul Justiției.

În **Franța**, pentru a deveni comisar de justiție (acesta este denumirea actuală a executorilor judecătorești) se cere un nivel de formare corespunzător cu cel puțin cinci ani de studii după bacalaureat (Master 2 sau echivalent). Institutul Național de Formare a executorilor judecătorești, creat în 2018, este responsabil pentru formarea pe care orice candidat la examenul profesional trebuie să o urmeze, în paralel cu stagiul, pe o perioadă de 2 ani. Formarea inițială este oferită prin metoda de învățare mixtă.

Pentru a deveni executor judecătoresc în **Olanda** este necesară întrunirea următoarelor condiții: studiile juridice (3 ani) sau echivalente; efectuarea stagierii, care poate dura până la 3 ani. Executorii judecătorești sunt numiți în funcție de către șeful statului sau al Guvernului, după susținerea unui examen. Numărul persoanelor care pot fi investite în funcție pentru exercitarea activității de executor judecătoresc nu este limitat. Executorii judecătorești își pot desfășura activitatea în cadrul birourilor individuale sau asociate. La moment, executorii judecătorești din Olanda, cu mici excepții, își desfășoară activitatea în cadrul birourilor asociate.

Remarcabil este faptul că în Olanda activitatea de executare silită constituie o afacere privată, care poate fi vândută, însă doar unei persoane care întrunește condițiile necesare pentru a activa în calitate de executor judecătoresc. O condiție deosebită stabilită de legislația[114] din Olanda pentru dobândirea calității de executor judecătoresc, constă în obligativitatea candidatului de a prezenta un plan de afaceri cu privire la îndeplinirea condițiilor financiare ale biroului și ale salariilor angajaților acestuia, dar și asupra costurilor percepute în îndeplinirea atribuțiilor, dat fiind că în Olanda, tarifele executorilor judecătorești sunt liberalizate.

Executorul judecătoresc din **Belgia** (*huissier de justice*) este un funcționar ministerial și public care își desfășoară activitatea ca profesie liberală. Mai precis, acesta are o dublă identitate profesională: pe de o parte, este funcționar public; pe de altă parte, își exercită activitatea în mod independent. Executorul judecătoresc este funcționar ministerial și public deoarece statul i-a delegat o parte din autoritatea publică. Pentru a deveni executor judecătoresc, este necesar nivelul următor de studii - cinci ani de studii juridice sau echivalent (Master 2 sau echivalent). Stagiul prealabil are o durată de doi ani întregi, fără întrerupere. În caz de reușită și clasificare într-un rang util (datorită existenței unui *numerus clausus*), persoanei i se conferă titlul de executor judecătoresc - candidat, care conferă dreptul de a înlocui, pe o perioadă limitată de timp, un titular în exercițiu, dar care se află temporar în imposibilitatea de a-și exercita funcția (din cauza unei formări, a unei boli, a concediilor etc). Examenul este compus dintr-un dublu proces de selecție comparativă și este efectuat de comisiile de numire:

- prima etapă este scrisă și orală și urmărește evaluarea perioadei de stagiul cu clasificarea într-un rang util și numirea ca candidat-executor judecătoresc pe baza unui prim *numerus clausus*.

- a doua etapă este axată în principal pe dosarul candidatului și o audiere, organizată atunci când un post titular devine vacant (deces, demisie, destituire) în aplicarea unui al doilea *numerus clausus*.

Executorii judecătorești sunt numiți de către Rege, la propunerea ministrului Justiției. Există un număr limitat de executori judecătorești.

Pentru a asigura promptitudinea și eficiența executării silite a hotărârilor judecătorești, în **Grecia** a fost instituit sistemul de executare cu statut liberal, executorii judecătorești fiind numiți „ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ”. Una din condițiile obligatorii pentru accederea în profesie este efectuarea stagierii cu durată de 6 luni, fiind urmată de cursuri de formare inițială cu durata de 3 luni organizate de organul profesional [111].

În **Spania**, pentru a deveni procurador (denumirea executorilor judecătorești), nivelul de studii necesar este patru ani de studii juridice și un master de doi ani la universitate. Există o formare continuă voluntară disponibilă pentru Procuradores, oferită de Centrul de Studii al organului profesional. Cu excepția unor situații, este necesar un examen profesional pentru a exercita profesia de Procurador. Procuradores sunt numiți de către Ministerul Justiției, fiind liber profesioniști. Numărul de lor nu este limitat.

În **Africa de Sud**, pentru a deveni executor judecătoresc este necesar nivelul următor de studii: nivelul brevet sau echivalent.(un certificat de studii de nivel brevet atestă finalizarea cu succes a ciclului de învățământ obligatoriu). Există o formare prealabilă pentru viitorii executori judecătorești, aceasta are durata de până la o săptămână. Executorii judecătorești sunt numiți de către Ministerul Justiției. Există un număr limitat de executori judecătorești [112].

Potrivit legislației din România, condițiile de acces în profesia de executor judecătoresc sunt determinate de prevederile Legii nr. 188/2000 privind executorii judecătorești (art.15).

În acest sens, legea stabilește unele condiții comune pentru toate persoanele care doresc să dobândească calitatea de executor judecătoresc precum: cetățenia română și domiciliul în România; să aibă capacitate deplină de exercițiu; să fie licențiat în drept; să nu aibă antecedente penale și să se bucure de o bună reputație; să fie cunoscători ai limbii române; să fie apti din punct de vedere medical pentru exercitarea funcției [116].

De asemenea, cadrul legal evidențiază trei situații în care poate fi dobândita calitatea de executor judecătoresc, fiecare dintre acestea având instituite condiții specifice pentru persoanele interesate:

a) promovarea examenului de definitivat, organizat pentru executorii judecătorești stagiaari (persoana trebuie să fi îndeplinit timp de 2 ani funcția de executor judecătoresc stagiar);

b) promovarea concursului sau examenului de admitere în profesie organizat pentru persoanele care au exercitat timp de 3 ani funcții de specialitate juridică;

c) numirea persoanelor care au exercitat timp de 5 ani funcția de judecător, procuror sau avocat și au promovat examenul de definitivat în profesia din care provin.

Din analiza comparativă a exigențelor față de executorii judecătorești din diferite state, observăm că legislația națională corelează cu tendințele generale în materie de statut al executorului judecătoresc, însă unele reglementări referitoare la nivelul de pregătire profesională, la cercul de atribuții și exigențele pentru admiterea în profesie ar putea fi revăzute și preluate din experiența altor state, după cum am indicat supra.

3.2. Competențele executorului judecătoresc

Competența este definită drept capacitate a unei autorități, a unui funcționar etc. de a exercita anumite atribuții. Altfel zis, aceasta este aptitudinea conferită de lege unui organ de a îndeplini anumite funcții și a soluționa anumite probleme cu caracter juridic.

Potrivit dl Adrian Stoica, ”competența în sens larg, reprezintă *calitatea juridică* ce permite unor persoane să se manifeste ca autorități publice sau să presteze servicii de interes general. De aceea, competența exprimă juridic, conținutul activității desfășurate de subiectele de drept din punct de vedere material, teritorial și temporal.” [76]

Potrivit aceluiași autor, **trăsăturile generale ale competenței executorului judecătoresc sunt următoarele:**

- *legalitatea competenței*- aceasta decurge din normele, și uneori din principiile de drept;
- *obligativitatea competenței*- exercitarea atribuțiilor funcției reprezintă un drept, dar și o obligație pentru titularii competenței, și nu un privilegiu;
- *competența este legată de funcția pe care o îndeplinește titularul acesteia și nu de persoana sa*;
- *competența este permanentă și nu se epuizează prin exercitarea acesteia*;
- *caracterul autonom al competenței*- presupune dreptul titularului de a-și exercita competența și, în mod implicit, obligația celorlalte persoane de a asigura independența necesară realizării acesteia.

Referindu-ne la competența executorului judecătoresc, vom pune în discuție 2 aspecte

ale acesteia: competența sa materială și competența teritorială.

Profesorul I. Leș afirma că executorii judecătorești dispun de plenitudine de competență în materie de executare silită [58].

Într-adevăr, în cele mai generale linii, competența executorului judecătoresc reprezintă executarea silită a documentelor executorii sau, în termenii Codului de executare, acesta se rezumă la „a contribui la realizarea drepturilor creditorilor recunoscute printr-un document executoriu prezentat spre executare, în modul stabilit de lege” [9] care este realizată numai de către executorul judecătoresc, fapt reconfirmat și în prevederile art.2 din Legea nr.113 din 17.06.2010 privind executorii judecătorești („executorul judecătoresc este persoană fizică investită de stat cu competența de a îndeplini activități de interes public prevăzute de prezenta lege și de alte legi. În exercitarea atribuțiilor de serviciu, executorul judecătoresc este exponentul puterii de stat. Doar executorul judecătoresc licențiat și investit în condițiile prezentei legi poate efectua executarea silită.”) [47].

Din modul în care sunt formulate normele citate supra, se desprinde ideea că executorul judecătoresc ar deține competența exclusivă de executare silită a documentelor executorii. În realitate, lucrurile nu stau tocmai așa. Această competență revine și altor autorități – cel puțin pentru unele documente executorii.

Astfel, conform p.14) al art. 129 Cod Fiscal, executarea silită a obligației fiscale este definită drept ”acțiuni întreprinse de Serviciul Fiscal de Stat pentru perceperea forțată a restanței”.

Articolul 132⁴ al aceluiași cod stabilește drept una dintre sarcinile Serviciului Fiscal de Stat ”executarea silită a restanțelor și altor plăți neachitate în termen la bugetul public național ”

Art. 156 Cod Fiscal stabilește la al. 2 că ”Serviciul de colectare a impozitelor și taxelor locale efectuează executarea silită a obligației fiscale restante în raport cu plățile și contribuabilii administrați, în modul stabilit de Codul de procedură civilă și Codul de executare.” [10]

Potrivit art. 177 al Codului fiscal, ”Stingerea obligației fiscale prin executare silită are loc prin acțiunile întreprinse, în limitele competenței, de Serviciul Fiscal de Stat pentru perceperea forțată a restanțelor în conformitate cu legislația fiscală.”

Cap. 9 al Codului fiscal (art. 193-207) reglementează detaliat procedura și modalitățile de executare silită a obligațiilor fiscale, toate acestea fiind în competența funcționarului fiscal, cu singura excepție stabilită la art. 203 Cod Fiscal, care indică că **comercializarea bunurilor sechestrate ale persoanei fizice** se efectuează de către executorul judecătoresc în conformitate cu prevederile Codului de executare.

Similar, Codul vamal prevede la art.129 că ”Executarea silită a datoriei vamale se

efectuează de către Serviciul Vamal.” [15]

Totodată, al. 2 al art. 419 Cod Vamal conține următoarele prevederi: ”(2) Executarea silită a deciziei Serviciului Vamal asupra cazului de contravenție vamală se realizează:

a) conform mecanismului stabilit de prezentul cod pentru executarea silită a datoriei vamale; sau

b) **prin intermediul executorului judecătoresc**, dacă aplicarea lit. a) nu este justificată economic.”

Prevederile respective sunt, de fapt, premisele unui silogism, a cărui concluzie este că deciziile contravenționale emise de Serviciul Vamal vor ajunge a fi puse în executare silită prin executorul judecătoresc. Afirmăm acest lucru, pentru că urmare a modificărilor operate în Codul de executare prin Legea nr. 356 din 29 decembrie 2022, statul este scutit de avansarea oricăror cheltuieli de executare în cazul încasărilor în beneficiul său – astfel, punerea în executare a documentelor executorii la care se referă art. 419 Cod Vamal prin orice altă modalități, decât cea absolut gratuită (adică prin executorul judecătoresc), nu este justificată economic. Această normă e un mod eufemistic de a spune că executarea silită a acestor documente executorii va fi pusă în sarcina executorilor judecătorești.

Astfel, prevederile celor 2 coduri menționate mai sus - Codul Fiscal și Codul Vamal – contrazic normele Legii privind executorii judecătorești, care statuează atribuția exclusivă a executorului judecătoresc de a efectua acțiunile de executare silită. Așadar, vom analiza în continuare reglementările privind competența executorului judecătoresc, reținând că norma privind deținerea exclusivă a competenței de executare silită este declarativă, cel puțin pentru documentele executorii care stabilesc creanțe fiscale și alte plăți la bugetul public național, datorii vamale și sancțiuni pecuniare pentru contravenții vamale.

Această incoerență a legiuitorului e nocivă pe 2 dimensiuni – prima, creează confuzii și coliziuni juridice – executorii judecătorești refuzând primirea documentelor executorii care în condițiile normelor citate țin de competența organului fiscal sau vamal, iar angajații acestor autorități le contestă în instanțele de judecată și a doua – pe dimensiune financiară, or, resursele bugetului public național ar putea fi mai rațional utilizate, decât pentru ședințe de judecată, referințe și probe, datorate neeliminării acestor suprapuneri de competențe.

Competența materială a executorului judecătoresc reprezintă în sine cumulul de norme, ce stabilesc atribuțiile executorului judecătoresc și a unor organe profesionale în procedura de executare, care se regăsesc în Codul de executare (art. 21, 22, 24, 161, 163, 164, etc.) și în Legea nr. 113 privind executorii judecătorești din 17.06.2010 (art. 8, 37 etc.).

Articolul 22 din Codul de executare prezintă enumerarea atribuțiilor executorului

judecătoresc, acestea fiind expresia detaliată și concretizată a competențelor date lui de lege. Astfel, executorul judecătoresc este în drept:

- să emită acte procedurale în limitele competenței prevăzute de lege [9]. Atribuția menționată face referire la prevederile art. 65 alin. (1) Cod de executare, potrivit căruia „la îndeplinirea atribuțiilor și a îndatoririlor sale legate de punerea în executare a documentelor executorii, executorul judecătoresc emite încheieri, întocmește procese-verbale și alte acte de procedură” [9].

- să citeze, la sediul biroului său și la locul efectuării actelor de executare, debitorul și alți participanți implicați în procesul de executare [9]. Astfel, executorul judecătoresc în cadrul procedurii de executare citează părțile și alți participanți pentru a le explica drepturile și obligațiile părților stabilite conform prevederilor art. 44 Codul de executare [4]. Deasemenea, executorul judecătoresc purcede la citare pentru a stabili modalitatea de executare a documentului executoriu și consecutivitatea urmăririi bunurilor conform prevederilor art. 90 al Codului de executare; pentru a fi comunicate acte de procedură, prin prisma art. 67 al Codului de executare; specialistul și expertul sunt citați pentru a oferi explicații referitoare la actele pe care le efectuează; pentru a participa la actele de executare stabilite conform art. 72 și art. 115 Codul de executare; pentru întocmirea procesului-verbal de contravenție, în cazurile prevăzute la art. 318-319 Cod contravențional; pentru prezentarea declarației de venit și a bunurilor pe care le deține cu drept de proprietate, conform prevederilor art. 44 alin. (3) Codul de executare; pentru prezentarea explicațiilor [4].

- să solicite și să primească gratuit pe suport de hârtie și în regim on-line din partea autorităților publice centrale și locale, a instituțiilor (inclusiv financiare), din partea altor organizații (indiferent de tipul de proprietate și de forma juridică de organizare) deținătoare de registre de stat și de informații relevante pentru procedura de executare orice informație care ar permite identificarea debitorului, a patrimoniului său și a locului aflării lor, dacă nu are acces la sistemul informațional ce conține informația respectivă [9]. Această competență este în deplin acord cu Recomandarea Rec (2003)17 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei [102] către statele membre cu privire la executare, care prevede că trebuie să existe posibilitatea să se colecteze repede și eficient informații despre bunurile debitorului, prin accesul la informații relevante, conținute în registre și alte surse[4].

- să sesizeze autoritățile și persoanele competente referitor la faptele constatate de neconformare cerințelor înaintate legal de executorul judecătoresc [9].

- să prezinte cerințe legale persoanelor fizice și juridice părți în procedura de executare în vederea întreprinderii anumitor acțiuni de executare [9]

- să intre, cu acordul debitorului sau al membrilor lui de familie adulți (iar în lipsa acordului, cu concursul organelor de drept), în încăperile ce reprezintă domiciliul sau sediul debitorului, în alte încăperi și depozite ce aparțin debitorului, precum și în cele aflate în folosința acestuia, și să le cerceteze [9]. Art. 115 alin. (4) Codul de executare [9] prevede că dacă debitorul, reprezentantul său ori un membru adult al familiei lui nu permite pătrunderea în domiciliu, iar documentul executoriu nu conține autorizare de pătrundere forțată, executorul judecătoresc solicită autorizația instanței de judecată. La fel, alin. (5) al aceluiași articol prevede că în cazul în care există bănuieli că bunurile urmărite pot să dispară ori să fie deteriorate, iar documentul executoriu nu conține autorizarea pătrunderii forțate, executorul judecătoresc efectuează sechestrarea în prezența a doi martori asistenți, a colaboratorului organului afacerilor interne, urmând să înștiințeze instanța de judecată imediat, dar nu mai târziu de 24 de ore de la efectuarea sechestrării, cu prezentarea materialelor respective în care se vor indica motivele efectuării sechestrării. Judecătorul va confirma legalitatea acestei acțiuni procesuale printr-o mențiune pe procesul-verbal de sechestrare [4].

- să calculeze dobânzi, penalități, alte sume rezultate din întârzierea executării unei obligații ce decurge dintr-un document executoriu [4]. Temeinicia calculării dobânzilor de întârziere reiese și din prevederile art. 942 Cod civil, care prevede că în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la dobândă de întârziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenței plății până la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută la Codul civil ori la o altă rată prevăzută de dispozițiile legale special [4].

- să acorde asistență părților în procedura de executare și altor solicitanți, explicându-le consecințele juridice ale actelor de procedură;

- să concilieze părțile în faza prejudiciară și în procedura de executare – atribuție, a cărei realizare în procedura de executare este reglementată de art. 62 Cod de executare;

- să constate, la cererea persoanei interesate, fapte și stări de fapt. Stabilind natura juridică a actului de constatare a faptelor și a stărilor de fapt, urmează a fi concretizat că acesta nu este un act juridic care în mod separat determină drepturi sau statuează obligații, exprimând doar o situație de fapt, fiind un serviciu prestat de către executorul judecătoresc în afara procedurii de executare [4];

- să comunice, la solicitarea părții interesate, actele procedurale. Similar prevederilor ce țin de constatarea faptelor și stărilor de fapt, acesta reprezintă un serviciu prestat de către executorul judecătoresc

- să ridice, să depoziteze, să administreze și să vândă bunurile sechestrate în procesul de executare, precum și bunurile gajate;

- să recupereze datoriile pe cale amiabilă;
- să aplice în regim on-line măsuri asigurătorii;
- să elibereze copii de pe actele din dosarul de executare către terți neimplicați în procedura de executare doar în condițiile legii și în baza unei solicitări scrise – norma se referă la limitările impuse de lege pentru accesul la materialele dosarului de executare, având în vedere caracterul confidențial al acestuia;

- să primească, în condițiile legii, onorarii și taxe pentru activitățile efectuate. Articolul 38 alin. (1) din Legea nr. 113/2010 la fel prevede că executorul judecătoresc are dreptul la remunerarea lucrului său și la rambursarea cheltuielilor legate de activitatea sa. După cum remarcă autorii Comentariului la Codul de executare, dreptul executorului judecătoresc la remunerarea lucrului său este întemeiat și pe prevederile art. 7 alin. (1) Codul muncii nr.154/200344 care prevede că munca forțată (obligatorie) este interzisă [4]. Vom analiza mai târziu în ce măsură acest drept este respectat și ce forme poate lua muncă obligatorie în secolul nostru;

- să urmărească mijloacele bănești ale debitorului (atât în numerar, cat și de pe conturile lui bancare) și veniturile lui (salariul, pensia, bursa, alte venituri) și să exercite controlul asupra corectitudinii în executarea indicațiilor sale privind urmărirea mijloacelor bănești și a veniturilor debitorului, chiar și cele care se află la terți, inclusiv în instituții financiare;

- să solicite instituției bancare informații despre soldul sumei din contul debitorului, existent la momentul recepționării solicitării, cu eliberarea imediată și necondiționată a unui extras bancar și comunicat informativ;

- să primească informația de la instituțiile bancare privind operațiunile efectuate la conturile bancare ale debitorului, procedura și modul de înregistrare a actelor parvenite de la executorii judecătorești, precum și informații din registrele accesului persoanelor la celulele (safeurile) metalice închiriate de debitor și soțul/soția acestuia;

- să oblige instituțiile bancare să îl informeze despre deschiderea în viitor a unor conturi bancare de către debitor;

- să ridice de la debitor obiectele indicate în documentul executoriu;

- să beneficieze la timp și necondiționat de asistența organelor de drept, a organelor centrale de specialitate ale administrației publice și a autorităților administrației publice locale – această atribuție vine să fie o garanție a cooperării cu alte instituții și autorități, așa cum o prevede art. 120 al Constituției.

- să solicite persoanelor fizice și juridice întreprinderea acțiunilor sau inacțiunilor ce rezultă din lege sau dintr-un raport juridic, în vederea executării eficiente a unui document executoriu;

- să dispună anunțarea în căutare și reținerea mijloacelor de transport, să identifice bunurile debitorului;

- să solicite instanței judecătorești, la cererea creditorului, aplicarea față de debitor a interdicției de a părăsi țara în cazul în care plecarea acestuia ar face imposibilă sau dificilă executarea hotărârii judecătorești;

- să solicite, după caz, organelor care au emis documentele executorii explicarea motivată a expunerilor dispozitive ale acestora, precum și explicarea modului și a ordinii de executare;

- să folosească, în exercitarea atribuțiilor, mijloace de înregistrare audio, foto și video.

Enumerarea de mai sus cuprinde și 4 atribuții care nu sunt derivate sau indisolubile unei proceduri de executare silită – ne referim aici la atribuțiile legate de dreptul executorului judecătoresc:

- **să concilieze părțile în faza prejudiciară și în procedura de executare;**
- **să constate, la cererea persoanei interesate, fapte și stări de fapt**
- **să comunice, la solicitarea părții interesate, actele procedurale**
- **să recupereze datoriile pe cale amiabilă**

Toate cele 4 atribuții reprezintă servicii prestate de executorul judecătoresc, care nasc din relații contractuale sau solicitări extra-procedurale ale părții interesate în prestarea serviciului și care, chiar dacă sunt incorporate și reglementate de Codul de executare, nu țin neapărat de procedura de executare silită.

Includerea în atribuțiile executorului judecătoresc a anumitor servicii este un derivat al statutului executorului judecătoresc de liber profesionist, care, după cum indicam mai sus, este un ”terț de încredere”(„tiers de confiance”). Un terț de încredere este o entitate sau o persoană care este neutră și imparțială într-o tranzacție/relație între două părți și care este capabilă să garanteze securitatea, integritatea, confidențialitatea și conformitatea informațiilor schimbate între aceste părți sau situației existente care vizează aceste părți etc. Terțul de încredere este, în general, folosit pentru a garanta că situația/comunicarea este de încredere și dezinteresată.

Suntem adepți convinși ai extinderii și diversificării activităților ne-contencioase sau ”pașnice” date în competența executorilor judecătorești – motiv din care, în mod previzibil, am fost interesați de atribuțiile adiacente oferite executorilor judecătorești de legislația altor state:

În **Franța**, potrivit art. 20 din Ordonanța nr. 45-2592 din 2 noiembrie 1945, modificată

prin dispozițiile Decretului nr. 56-222 din 29 februarie 1956, executorii judecătorești pot avea și calitatea de **administratori ai unor imobile** sau de **agenți de asigurări**. Tot acest act normativ, reglementează activitatea executorilor judecătorești audiențieri în conținutul art. 11-14, prin care aceștia pot avea atribuții în cadrul **audienței ședințelor de judecată** [76].

Legislația [105] specifică executorilor judecătorești din **Spania, Bulgaria** sau **Polonia**, stabilește faptul că în cazul în care, împotriva debitorului urmărit a fost declanșată procedura insolvenței, executorul poate avea și calitatea de **lichidator**.

Executorii judecătorești din **Estonia** pot activa și în calitate de administratori de insolvență, dacă întrunesc criteriile și procedurile de accedere în această funcție.

În **Ungaria** executorii judecătorești pot efectua licitații (on-line și off-line) de vânzare voluntară a bunurilor mobile, imobile și a afacerilor.

În **Letonia** executorii judecătorești la fel, pot vinde la licitații voluntare bunurile, și mai au atribuții de administrare, protejare și vânzare a proprietății fără moștenitori și distribuire a veniturilor din vânzări către creditori; inventarierea bunurilor în cazul partajului averii sau a succesiunii, administrarea unor proprietăți [123].

În **Georgia**, se examinează în prezent un proiect de lege care pune în sarcina organului profesional înregistrarea anumitor tipuri de contracte (vânzare-cumpărare, locațiune etc), care, conform voinței părților ar fi pasibile de executare silită, dacă una dintre ele nu și-ar onora obligațiunile. În acest mod, cetățenii și persoanele juridice ar face economie de bani și timp și nici nu ar supraîncărca instanțele de judecată, în încercarea de a-și restabili drepturile.

Unele dintre aceste atribuții par a fi de perspectivă și pentru Republica Moldova, motiv pentru care vom reveni asupra lor în finalul lucrării noastre.

Cu referire la **competența teritorială** a executorilor judecătorești din Republica Moldova, acesta este una reglementată în mod deosebit față de alte state cu sistem de executare organizat similar. Competența teritorială a executorilor judecătorești, așa cum o reglementează legiuitorul național, are 3 nivele de extindere:

1. **competența teritorială generală (obișnuită)** – prevăzută de alin. (1) al art. 30 Cod de executare – stabilește că executorul judecătoresc poate întreprinde acțiuni de executare silită doar în circumscripția Camerei teritoriale a executorilor judecătorești în care biroul său își are sediul. Circumscripțiile Camerelor teritoriale ale executorilor judecătorești au fost aprobate la 26.09.20110 prin hotărârea nr. 1 a Consiliului UNEJ, astfel încât raioanele Republicii Moldova au fost distribuite în circumscripțiile a 3 Camere teritoriale ale executorilor judecătorești. Așadar, creditorul poate solicita primirea documentului executoriu oricărui executor judecătoresc din

circumscripția CTEJ în care se află bunurile sau domiciliul debitorului, sub rezerva excepțiilor stabilite de lege, care vor fi analizate mai jos [3].

2. **competența teritorială îngustă** – documentele executorii indicate la art.15 alin.(2) din Codul de executare, cu excepția celor de la lit. c) a acestui articol (și anume documentele executorii ce țin de urmărirea sumelor ce urmează a fi făcute venit la stat; de încasarea sumelor pentru repararea prejudiciilor cauzate prin vătămarea integrității corporale, prin o altă vătămare a sănătății sau prin deces, dacă repararea s-a efectuat sub formă de prestații bănești periodice; de repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești; de repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești; de restabilirea la locul de muncă și de încasarea salariului mediu pentru întreaga perioadă de absență forțată de la muncă; încasarea indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă și altor prestații de asigurări sociale prevăzute de lege), țin de competența îngustă (numită și imperativă) a executorului judecătoresc și se prezintă spre executare executorului judecătoresc în a cărui competență teritorială, stabilită de Camera teritorială a executorilor judecătorești, se află domiciliul sau sediul debitorului. Documentele executorii din categoriile enumerate sunt obligatorii spre primire pentru executorul judecătoresc competent teritorial, sub rezerva lipsei circumstanțelor prevăzute de art. 61 Cod de executare.

- **competența teritorială extinsă** – se referă la situațiile când executorul judecătoresc competent teritorial în limitele competenței generale, își poate extinde competența pe teritoriul întregii țări în cazul executării măsurilor de asigurare a acțiunii sau pentru anumite măsuri de executare silită (prin urmărirea mijloacelor de transport, a mijloacelor bănești de pe conturile debitorului, a valorilor mobiliare sau a participațiunii debitorului la capitalul social). Atragem atenția că prevederile legale referitoare la competența extinsă sunt greșit interpretate, admitând că extinderea competenței se aplică oricărui executor judecătoresc. Interpretarea lexicală și logică ne duce la alte concluzii – pentru ca competența să poată fi extinsă, e necesar executorul judecătoresc să o dețină. Astfel, propagarea competenței teritoriale la nivelul întregii țări e posibilă doar pentru executorul judecătoresc competent teritorial. În același sens, s-a expus și Consiliul UNEJ prin hotărârea nr. 17 din 27.05.2020, în punctului 1 al căreia s-a indicat ”1.A explica executorilor judecătorești că primirea documentului executoriu o va face executorul judecătoresc competent, în condițiile alin. (1) al art. 30 Cod de executare, competența acestuia fiind ulterior extinsă prin efectul circumstanțelor prevăzute la al. (2) al art. 30 Cod de executare”.

Doctrinarii [4] apreciază drept judicioasă modalitatea de distribuire a competenței

teritoriale aplicată de legiuitorul național, dat fiind că ea prezintă soluții și avantaje pentru mai multe situații, dintre care vom enumera câteva:

- asigură suficientă libertate creditorului în alegerea executorului judecătoresc, căruia să-i încredințeze executarea documentului executoriu;
- stimulează concurența între executorii judecătorești, în acest mod determinându-i să fie eficienți în acțiuni;
- protejează creditorii-titulari ai unor documente executorii mai puțin atractive din punct de vedere financiar de riscul de a nu găsi vreun executor judecătoresc care să accepte documentul, prin fixarea competenței teritoriale înguste;
- asigură un minim volum de lucru tuturor birourilor de executori judecătorești (și în acest mod permite întreținerea lor) – lucru deosebit de important, dacă e să ținem cont de obligația statului de a garanta accesul la serviciile executorului judecătoresc tuturor cetățenilor în toate raioanele republicii.

Încă un aspect specific conex competenței teritoriale a executorului judecătoresc, este faptul că în Republica Moldova, spre deosebire de alte state, pentru efectuarea acțiunilor ce constituie servicii prestate la cererea persoanei interesate, nu sunt fixate în cadrul normativ careva limitări teritoriale. Altfel zis, aceste servicii pot fi oferite pe întreg teritoriul republicii.

Reținem, deasemenea, că legiuitorul național nu a reglementat competența teritorială pentru ipoteza în care domiciliul sau sediul debitorului se află în străinătate și acesta nu are nici măcar un domiciliu temporar în Republica Moldova.

După cum spuneam mai devreme, modalitatea adoptată de legiuitorul național de a stabili competența teritorială este una atipică, diferită și mai complexă decât în majoritatea altor state. Pentru comparație, vom prezenta unele modele din legislația altor țări:

- în **Franța, Belgia și Ungaria** competența (dispozițiile Decretului nr. 97-1.188 din 24 decembrie 1997) teritorială a unui executor judecătoresc, este simetrică cu competența Tribunalului în raza căruia acesta activează;
- în **Olanda** competența teritorială a executorilor judecătorești se extinde pe întreg teritoriul țării (n.a. această competență este determinată de dispozițiile art. 3 a Legii din 26 ianuarie 2001 privind executorii judecătorești);
- în **România**, competența teritorială generală a executorilor judecătorești se află în limitele circumscripției teritoriale ale curții de apel, în raza căreia se află judecătoria pe lângă care activează acesta (o competență similară o pot avea executorii judecătorești și în cazul constatării unor stări de fapt, în condițiile prevăzute de Codul de procedură civilă), însă, în cazurile în care bunul mobil care face obiectul urmăririi silite ori a executării silite, al executării

silite directe, a fost mutat în timpul procedurii de executare, executorul judecătoresc va putea acționa și în raza teritorială a unei alte curți de apel [76].

Pentru a avea o imagine complexă în privința competențelor executorului judecătoresc, e necesar să fie cunoscute și tendințele de viitor ale acesteia. Astfel, detectăm la moment următoarele tendințe în materie de competență a executorului judecătoresc:

- o primă tendință ar fi cea de **extindere a atribuțiilor, de lărgire a ariilor de competență** - e una oarecum comună tuturor profesiilor liberale, fiind alimentată de eterna dorința de a "rupe" din piața ce revine altei profesii.

Evoluția profesiei de executor judecătoresc indică clar asupra ariilor de competență specifice, formate în timp. Printre acestea reținem următoarele:

- aducerea la îndeplinire pe cale silită a deciziilor judecătorești,
- executarea silită a altor acte (extrajudiciare) ce impun o obligație și se pretează executării silite;
- comunicarea actelor (o vedem prezentă în spațiul românesc încă din Evul Mediu);
- vânzarea (silită) a bunurilor

Acestea sunt coordonatele activității executorului judecătoresc consolidate de secole. Ele constituie esența acestei profesii și sunt indispensabil legate de această activitate, indiferent de statutul pe care îl are profesionistul ce le exercită – angajat al statului sau liber profesionist.

Totuși, în timp, unele din aceste activități se desprind din statutul de monopol al profesiei de executor judecătoresc și migrează către alte profesii. Pe de altă parte, unele din activitățile ce constituiau prerogativa altor profesii, sunt însușite de profesia de executor judecătoresc. Asistăm la o expansiune a competențelor unor profesii, deseori peste aria altor profesii.

Această tendință este specifică profesiilor liberale, mai puțin funcționarilor publici. Sectorul public este orientat spre reducerea sarcinilor, îngustarea responsabilităților etc. Un exemplu elocvent ține de constant afirmată - în ultimii ani – necesitate a despovăririi instanțelor de judecată, lucru realizat prin micșorarea tipologiei de litigii care sunt în competența exclusivă a instanței de judecată, prin instituirea diverselor modalități alternative de soluționare a litigiilor etc (spre exemplu, de la instanța de judecată spre profesia de executor judecătoresc au migrat mai multe atribuții - soluționarea cererilor de recuzare/abținere; soluționarea conflictelor de competență, calcularea sumelor rezultate din întârzierea executării, corectarea erorilor materiale și de calcul în actele procesuale, posibilitatea autorizării de către executorul judecătoresc a schimbării modului și ordinii de executare). Anterior, aceste atribuții erau în competența instanței de judecată. Odată cu modificarea în 2010 a Codului de executare, acestea au devenit atribuții fie ale organului profesional (soluționarea cererilor de abținere sau recuzare;

soluționarea conflictelor de competență), fie ale executorilor judecătorești nemijlocit (calcularea și dispunerea încasării sumelor rezultate din întârzierea executării, corectarea erorilor materiale și de calcul, confirmarea tranzacției privind modul și ordinea de executare). Remarcăm că profesia de executor judecătoresc, din contra, tinde să își extindă aria de atribuții și competențe – astfel, în ultimii ani executorii judecătorești au ”achiziționat” noi competențe - oferirea de consultații independente potențialilor fidejutori consumatori (în condițiile art. 1663 Cod Civil), întocmirea inventarului masei succesorale (art. 2414 Cod civil), activitatea de mediator și arbitru compatibilă cu cea de executor judecătoresc (art. 5 Cod de executare), posibilitatea de a certifica desfășurarea adunării generale a asociației de proprietari din condominiu, dând valoare de document executoriu deciziilor acestora (art. 59 din Legea cu privire la condominiu) etc.

- **tendința de estompare a caracterului exclusiv coercitiv al activității de executor judecătoresc.** Altfel zis, executorul judecătoresc tinde să se distanțeze de statutul de purtător al unor funcții exclusiv represive, reprofilându-se pentru activități pașnice. Aceasta tendință este cumva derivată și conexă celei enunțate supra – or, tendința de extindere a atribuțiilor se poate realiza doar în direcția terenului ne-coercitiv, căci în direcția coercitivă expansiunea s-ar putea face doar în materie de mecanisme de executare silită, nu și în materie de competențe. Pe de altă parte, această tendință, credem noi, vine și dintr-un subconștient colectiv al profesiei, care își dorește detensionarea percepției sale de către societate și o imagine mai bună.

Totuși, pe lângă aceste 2 tendințe detectate de noi, profesia e marcată de încă una - cea de a da – direct sau voalat – valențe noi profesiei de executor judecătoresc. Astfel, prin voința legiuitorului, în ultimii 13 ani, executorul judecătoresc a devenit:

- *manager al unei mici companii și angajator* – or, gestionarea biroului presupune activități de angajare, achiziții, gestionare a resurselor umane și materiale și ținerea evidenței lor, gestionarea judicioasă a costurilor activității etc;

- *sursă indirectă de informații pentru determinarea venitului impozabil estimat* - ne referim aici la prevederile art. 226¹¹ al Codului Fiscal;

- *sursă de creditare nerambursabilă a statului*, când acesta are calitate de creditor – acoperind din surse proprii cheltuielile procedurii, cu șansa de și le recupera în unul din 4 cazuri;

- *agent constatat* – fiind abilitat cu constatarea contravențiilor prevăzute de art. 318-319 Cod Contravențional, dar și cu prezentarea informațiilor și actelor pentru schimbarea sancțiunii când legea prevede acest lucru;

- *reprezentant al creditorului* – prin înaintarea demersului de atragere la răspundere penală a debitorului (art. 23 CE); reprezentant al creditorului în procedura de insolvență (art. 194 CE)

- *organ de asistență socială* – în procedurile privind stabilirea domiciliului minorului și respectarea graficului de întrevederi;

- *entitate raportoare*, în sensul Legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului [51]

Această multitudine de fațete și sarcini are 2 consecințe negative majore - *criza identității profesiei și arderea profesională a reprezentanților breslei* (burn-out), care în mod evident afectează eficiența activității și calitatea interacțiunii cu justițiabilii.

3.3. Instrumente internaționale destinate unificării statutului executorului judecătoresc. Digitalizarea activității executorului judecătoresc.

Determinant în realizarea procesului de executare silită într-un stat de drept, potrivit literaturii de specialitate [29] și a jurisprudenței CEDO [91], dreptul de executare silită sau dreptul execuțional civil s-a evidențiat mai întâi în dreptul european și mai apoi în dreptul intern ca o componentă a procesului echitabil.

Așa cum vom remarca în continuare, bunele practici europene în materia organizării profesiei de executor judecătoresc în mod previzibil influențează reglementările naționale ale acestei activități. Adoptarea unui statut al executorului judecătoresc liberal și independent a reprezentat una dintre reușitele reformei în sectorul justiției în Republica Moldova, întrucât această activitate asigură realizarea cu celeritate a activității de executare silită, care constituie un segment extrem de important al sistemului judiciar.

Primul act internațional din epoca modernă, care a consacrat în mod complet și imperativ drepturile omului și care a constituit în mod implicit izvorul principiilor procesului echitabil modern a fost Declarația universală cu privire la drepturile omului [101]. Deasemenea, prevederile ce pot constitui izvor de drept în contextul asigurării funcționalității art.6 CEDO se regăsesc în acte acceptate în comun de state precum: Pactul internațional al drepturilor civile și politice, semnat de statele ONU la 16.12.1966; Convenția europeană a drepturilor omului, elaborată în cadrul Consiliului Europei și semnată la Roma la 04.11.1950.

Prin urmare, în rezultatul ratificării de către Republica Moldova a actelor juridice cu caracter internațional în domeniu garantării și asigurării drepturilor și libertăților omului, statului i se impune crearea unui cadru juridic intern adecvat, care ar reflecta dispozițiile acestora. Statul moldav a asigurat punerea în practică a dispozițiilor art.6 CEDO prin crearea unui cadru

normativ consolidat care permite realizarea dreptului cetățeanului recunoscut printr-un document executoriu. Art.4 al Constituției Republicii Moldova [18] afirmă că Republica Moldova acordă o importanță deosebită normelor general recunoscute, principiilor de drept internațional și prevederilor tratatelor internaționale la care este parte.

Remarcăm că un rol primordial în adoptarea și implementarea normelor comunitare îi aparține Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției (în continuare CEPEJ). Liniile directoare ale CEPEJ constituie un instrument practic pentru profesioniștii din domeniul justiției din întreaga Europă, care contribuie la reducerea termenelor de procedură, la ameliorarea gestionării termenelor judiciare în instanțele judecătorești și la dezvoltarea calității serviciilor instanțelor judecătorești. Aceste instrumente vizează, de asemenea, accesul la justiție, executarea deciziilor judecătorești și propun măsuri în vederea ameliorării funcționării zilnice a sistemelor judiciare din Europa.

Ne referim în primul rând la Recomandarea nr. 16, referitoare la executarea sancțiunilor aplicate în comunitate, adoptată de Comitetul de Miniștri în 19 octombrie 1992 și Recomandarea nr. 17 privind executarea hotărârilor judecătorești, adoptată de Comitetul de Miniștri la 09 septembrie 2003. Prima vizează executarea sancțiunilor și măsurilor penale/contravenționale, pe când cea de-a doua este axată pe executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă.

Recomandarea nr. 16 referitoare la regulile europene privind executarea sancțiunilor aplicate în comunitate are ca scop:

- stabilirea unui ansamblu de norme care permit legiuitorului național și practicienilor de referință, autorizați cu executarea să asigure o aplicare justă și eficace a sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate;
- furnizarea către statele membre a criteriilor de bază destinate să îmbine sancțiunile și măsurile aplicate în comunitate cu garanții împotriva riscurilor de lezare a drepturilor fundamentale ale persoanei;
- asigurarea unei executări conforme condițiilor și obligațiilor impuse, ceea ce ar conferi credibilitate sancțiunilor și măsurilor, deci, executarea trebuie să fie concepută într-o manieră rigidă sau formalizată și condusă într-o constantă individualizare.

Prima parte a Recomandării nr. 16 vizează principiile fundamentale, pe care le găsim transpuse și în legislația execuțională națională, cu titlu exemplificativ menționăm: principiul legalității, imparțialității. La fel se subliniază necesitatea respectării termenului rezonabil în executarea unei sancțiuni și posibilitatea autorității de execuție de a decide în privința metodei de executare necesară fiecărui caz în parte.

Partea a doua face referință la personalul însărcinat cu executarea. Acesta trebuie să fie selectat cu respectarea principiului nediscriminării, într-un număr suficient pentru a-și asuma efectiv sarcinile care îi revin. La fel, personalul urmează să aibă calitățile de caracter și calificările profesionale necesare exercitării funcțiilor sale.

Concomitent, se specifică în textul acestei Recomandări că personalul însărcinat cu executarea trebuie să primească o pregătire adecvată, care să-i permită formarea unei percepții realiste asupra câmpului său de activitate. Sporirea calificării sale profesionale trebuie efectuată cu regularitate, îmbunătățită și dezvoltată prin cursuri de perfecționare, analize și evaluări ale muncii sale.

În ceea ce privește partea a III-a a Recomandării nr. 16, aceasta se referă la următoarele:

- autoritatea de execuție trebuie să se asigure că informația privind drepturile celor, care fac subiectul sancțiunilor și măsurilor aplicate în comunitate este pusă la dispoziția lor;
- autoritatea de execuție trebuie să recepționeze și să examineze cu grijă plângerile formulate privind executarea sancțiunii sau a măsurii aplicate;
- autoritatea de execuție întocmește un dosar individual pentru fiecare caz;
- informațiile conținute în dosar vor cuprinde aspectele ce interesează - sancțiunea sau măsura pronunțată și punerea ei în aplicare, care urmează să fie cât se poate de obiective și viabile;
- odată ce executarea sancțiunii sau a măsurii a luat sfârșit, dosarele pe care le deține autoritatea de execuție trebuie să fie distruse sau arhivate, conform unei reglementări care să prevadă garanții în ceea ce privește divulgarea conținutului unor terțe persoane;
- autoritățile de execuție trebuie să recurgă la metode de lucru făcând apel la tehnicile profesionale recunoscute.

În cea mai mare parte, recomandările ce se conțin în textul analizat supra sunt implementate în legislația și practicile naționale. Totuși, în unele aspecte - cel puțin în partea care privește activitatea executorilor judecătorești - acestea rămân nerrealizate sau realizate declarativ. Ne referim la următoarele:

- garanții împotriva riscurilor de lezare a drepturilor fundamentale ale persoanei - în particular, o problemă extrem de răspândită în statul nostru - în cadrul procesului contravențional, achitarea benevolă a amenzii nu protejează cetățeanul de pornirea unei proceduri de executare, din motiv că statul nu asigură o evidență unificată a plăților de acest tip;
- asigurarea unei executări conforme condițiilor și obligațiilor impuse, ceea ce ar conferi credibilitate sancțiunilor - ultimele modificări din Codul de executare (operate prin legea nr. 356 din 29.12.2022), prin care statul se auto-scutește de orice suport acordat în procedura de

executare a amenzilor contravenționale, plasând sarcina suportării cheltuielilor aferente lucrului cu acestea pe executorii judecătorești, iminent vor reduce credibilitatea și eficiența sancțiunilor contravenționale.

- personalul selectat (...) într-un număr suficient pentru a-și asuma efectiv sarcinile care îi revin – în prezent se atestă număr insuficient de executori judecătorești în circa 20 de raioane ale republicii, iar concursul de admitere în profesia de executor judecătoresc nu a fost organizat decât o dată în 13 ani;

- odată ce executarea sancțiunii sau a măsurii a luat sfârșit, dosarele pe care le deține autoritatea de execuție trebuie să fie distruse sau arhivate, conform unei reglementări care să prevadă garanții în ceea ce privește divulgarea conținutului unor terțe persoane – lipsa pe o durată de 13 ani a Regulamentului privind ținerea și nimicirea arhivei executorilor judecătorești, a cărui necesitate o stabilește Legea 113/2010 face imposibilă respectarea acestei exigențe.

Potrivit Recomandării nr. 17 a Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei, „executarea unei decizii judecătorești face parte integrantă din dreptul fundamental la un proces echitabil într-un timp rezonabil, în conformitate cu art. 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, iar statele membre au datoria de a garanta tuturor persoanelor care beneficiază de o hotărâre judecătorească executorie, dată în ultimă instanță, dreptul de executare.” [139].

Recomandarea nr. 17, descrie sarcinile și atribuțiile agenților de executare, precum și procedura de executare, drepturile și obligațiile creditorului și debitorului. **Agentul de executare la care se face referință este definit ca fiind "persoana autorizată de stat să efectueze punerea în aplicare a executării silite, indiferent de statutul acesteia"** (liber profesionist sau persoană angajată de stat).

În preambulul acestei Recomandări se menționează importanța oferirii unei eficacități și echități în executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și necesitatea de a stabili un just echilibru între drepturile și interesele părților procedurii de executare, or, fără un sistem de executare eficace, pot surveni consecințe negative asupra credibilității publicului în sistemul juridic [27].

Printre principiile directe aplicabile executării silite, în contextul Recomandării nr. 17 privind executarea hotărârilor judecătorești, [138] specificăm următoarele:

- *toate statele membre trebuie să țină cont de o serie de reguli, cum ar fi: efectuarea executării silite în conformitate cu legislația și deciziile judiciare pertinente, existența pe parcursul întregii proceduri de executare a unui just echilibru între interesul debitorului și cel al creditorului, stabilirea unei liste exhaustive a documentelor executorii – în acest sens, singurul reproș ponderabil care ar putea fi făcut reglementărilor naționale este că în ultimii 5-7 ani*

acestea au devenit excesiv de protective cu debitorii, în detrimentul intereselor creditorilor. Un exemplu elocvent în acest sens ar fi interzicerea prin articolul 147 Cod de executare a evacuărilor din spațiile locative pe durata perioadei reci (15 octombrie - 15 aprilie, 6 luni din 12), dar și pe perioada stării de urgență, de asediu sau de război – astfel încât în Republica Moldova unii creditori așteaptă de mai bine de 3 ani executarea hotărârilor judecătorești ce țin de evacuare. De altfel, aceste tendințe le remarcă mai mulți autori români [26], indicând că ”În prezent, procedura de executare silită este una dominată de principiul protecției debitorului și de caracterul umanismului” [30];

- *statul trebuie să vegheze ca executorii judecătorești să fie remunerați corespunzător, ținând cont, în special de nivelul de formare profesională al acestora, de experiența lor și de gradul de dificultate al misiunii lor* – în acest sens legiuitorul național înregistrează breșe semnificative – or, reglementările privind cuantumul cheltuielilor de executare (taxe și speze), potrivit p. 2 al Hotărârii Guvernului nr. 886/2010 urma a fi ajustat anual la rata inflației începând cu 2012. 12 ani și peste 150% ale inflației acumulate din 2010 până în prezent nu au fost suficiente pentru ca acest lucru să fie făcut;

- *executorii judecătorești trebuie supuși unor reguli de deontologie și conduită clar definite, reflectate în codurile de etică și/sau deontologie profesională;* [7]

- *recrutarea agenților de executare/executorilor judecătorești trebuie să fie făcută, ținând cont de moralitatea candidaților și cunoștințele juridice, evaluate în cadrul unui examen* – anumite sugestii în acest sens, au fost formulate de noi în capitolul anterior al lucrării;

- *statele membre trebuie să respecte o serie de principii, cum ar fi statutul executorilor judecătorești, rolul acestora, răspunderea prevăzută de lege, competența executorilor judecătorești;*

Totalitatea principiilor directoare conturează alte 4 recomandări generale, după cum urmează:

- executorul judecătoresc sau agentul de executare trebuie să dețină controlul asupra procedurii de executare;

- statele membre trebuie să depună tot efortul pentru a asigura o bună înțelegere a procesului de executare de către părți – considerăm că în acest sens ar mai fi loc de îmbunătățiri, or, în Republica Moldova populația este slab sau denaturat informată referitor la mersul procedurii de executare, drepturile și obligațiile părților, consecințele neexecutării etc.; La fel, credem că modalitatea actuală de stabilire a cheltuielilor de executare este excesiv de sofisticată pentru o bună parte din justițiabili și ar trebui modificată.

- asigurarea desfășurării unei proceduri de executare calitative și evaluarea periodică a acestei calități – considerăm că și acest deziderat nu este suficient realizat, or, frecvența controalelor realizate de UNEJ (fiecare executor judecătoresc, odată la 4-5 ani, în mediu) și Ministerul Justiției nu ar putea fi concludentă pentru a afirma că există o evaluare periodică a calității procedurii de executare;

- promovarea utilizării unei terminologii juridice comune în materie de executare [92, 162].

Organizarea profesiei, eficiența serviciilor de punere în aplicare și eficiența măsurilor de executare, toate contribuie la executarea efectivă a hotărârilor judecătorești. Având în vedere art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, aceasta este un indicator relevant de administrare corectă a justiției.

De notat este faptul că în temeiul Liniilor directoare reflectate în Recomandările sus – menționate, statul urmează să se inspire în armonizarea legislației interne.

În decembrie 2015 CEPEJ a elaborat un *Ghid de bune practici privind executarea hotărârilor judecătorești* [43]. Acest ghid e structurat în 4 compartimente care se referă la: însărcinarea executorilor judecătorești cu efectuarea proceselor de executare; asigurarea că părțile înțeleg pe deplin procesul de executare a hotărârilor judecătorești; asigurarea calității procedurilor de executare a hotărârilor judecătorești și promovarea utilizării terminologiei juridice comune în contextul executării hotărârilor judecătorești. În sensul prezentei lucrări, prezintă interes recomandările ce se conțin în primul compartiment al ghidului. Printre altele, ghidul indică drept tendințe și practici de urmat:

- **scoaterea parțială a proceselor de executare de sub controlul instanțelor de judecată** – menționând la p. 11 că ”în absența circumstanțelor excepționale, instanțele sunt implicate doar dacă trebuie să soluționeze una dintre disputele care pot reieși din operațiunile de executare sau să emită anumite autorizări (de exemplu atunci când operațiunile trebuie desfășurate într-o locație utilizată drept locuință de către un terț). Această împărțire a sarcinilor contribuie la reducerea aglomerării din instanțe și astfel la accelerarea executării fără omiterea drepturilor debitorilor (ale căror obligații sunt prevăzute într-un titlu executoriu) ” În acord cu această recomandare, venim cu propunerea de lege ferenda, pentru a exclude situațiile când controlul judiciar este exercitat *ex-officio*, în lipsa unei contestații depuse de careva dintre participanții la procedura de executare (propunere pe care o detaliem la capitolul 3 al lucrării).

- **centralizarea funcției de executare** – CEPEJ consideră că situația când unul și același profesionist (executorul judecătoresc) este responsabil pentru derularea celor mai multe dintre, dacă nu a tuturor, procedurilor de executare prevăzute în legislația națională pare să ușureze

urmărirea procesului de executare pentru părțile în litigiu, să contribuie la atingerea unui echilibru corect între drepturile creditorilor și cele ale debitorilor. În această situație executorii judecătorești au o viziune mai completă asupra circumstanțelor debitorilor și a relației acestora cu creditorii, fapt ce permite elaborarea unor strategii de recuperare mai potrivite și adaptate cazurilor concrete;

- **extinderea de către statele Membre ale Consiliului Europei a competențelor executorilor judecătorești pentru activități secundare** și sarcini legate de toate aspectele executării în cel mai larg sens ”și pentru a le permite acestora să ofere un „serviciu complet” pentru public în acest domeniu. Acest lucru poate conduce la simplificarea procedurilor atât pentru creditori cât și pentru debitori.” [103] Prin aceste activități secundare/accesorii se au în vedere: recuperarea extrajudiciară a creanțelor; vânzările publice de bunuri mobile și imobile, voluntare sau silit; acțiunile de constatare; serviciile de audiență pe lângă diferite jurisdicții; consultațiile juridice; procedurile de insolvență; realizarea misiunilor încredințate de judecători; reprezentarea părților în fața diferitelor jurisdicții; redactarea de acte sub semnătură privată și proceduri de predare a bunurilor. Sugestii concrete privind realizarea acestei recomandări în legislația națională sunt formulate în cuprinsul paragrafului referitor la competențele executorului judecătoresc.

- **fortificarea valorii probatorii a documentelor elaborate de executorii judecătorești** - în cadrul activității lor de executare a titlurilor executorii sau de predare a actelor de procedură sau a activităților secundare (în special activitățile de constatare a faptelor), executorii judecătorești elaborează documente în care descriu constatările și acțiunile lor. Statele pot să stabilească condițiile în care aceste documente pot obține valoare probatorie, astfel încât să descurajeze contestațiile înaintate ca tactici de tergiversare și să promoveze certitudinea juridică;

- **asigurarea unor garanții adecvate atribuțiilor executorilor judecătorești**, pentru a putea asigura calitatea activității acestor agenți în timpul exercitării funcțiilor lor. Din acest punct de vedere, statele membre pot în special să acorde atenție instruirii și exercitării adecvate a profesiei de executor judecătoresc.

- **vegherea asupra conduitei profesionale a executorilor judecătorești și stabilirea standardelor de calitate** - pentru a asigura cunoașterea de către public a sarcinilor profesionale ale executorilor judecătorești, Statele Membre ale Consiliului Europei pot stabili standarde de calitate, elaborate în detaliu și într-un limbaj accesibil tuturor, și să le disemineze pe cea mai largă scară posibilă. De asemenea pot fi elaborate coduri de conduită. În sensul acestei recomandări, vom detalia la capitolul final al lucrării unele propuneri privind mecanismele de control a activității executorilor judecătorești.

Dar acestea nu sunt singurele instrumente existente în vederea armonizării și unificării activității și statutului executorului judecătoresc.

Astfel, la primul Forum al executării silite, organizat de Uniunea Internațională a Executorilor Judecătorești și Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției la 10 decembrie 2014 în Strasbourg (Franța), a fost prezentat proiectul dezvoltării unui Cod mondial de executare silită, elaborat de UIHJ [128].

Raportul prezentat în cadrul forumului de către secretarul biroului UIHJ din acea perioadă – dl Bernard Menut, a evidențiat imperativele ce impun adoptarea unui Cod mondial de executare silită, specificând că „în lumea de azi deplasarea debitorilor și a activelor lor dintr-o țară în alta se poate realiza cu multă ușurință și într-un timp extrem de scurt. Este suficient doar să avem în vedere ușurința cu care într-o lume a computerelor se pot realiza importante transferuri bancare pe cale electronică. Pe de altă parte, elaborarea unui Cod mondial al executării reprezintă nu doar un imperativ juridic, ci și unul economic. Aceasta deoarece dezvoltarea relațiilor economice și însăși creșterea economică nu se poate realiza decât în condițiile în care încrederea între parteneri se întemeiază pe respectarea obligațiilor asumate pe cale contractuală și pe executarea întocmai și cu rapiditate a deciziilor judiciare. De aceea, regulile de executare silită trebuie să fie bazate pe un set de principii și reguli comune. Altminteri, existența unor diferențieri majore între diferitele proceduri de executare poate genera veritabile „paradisuri de neexecutare” a deciziilor judecătorești. De aceea, Codul mondial își propune să evite crearea unor asemenea „paradisuri de neexecutare” în care s-ar putea refugia debitorii rău platnici [120].

Ideea elaborării unui Cod mondial de executare silită în materie civilă a fost evocată, pentru prima dată, la cel de-al XIX-lea Congres al Uniunii Internaționale a Executorilor Judecătorești, care s-a desfășurat la Washington, în perioada 26-28 aprilie 2006, cu genericul „Spre un Cod mondial al executării: probe, măsuri provizorii și conservatoare. Armonizarea procedurilor de executare într-un spațiu judiciar fără frontiere” [120].

Ulterior a urmat o perioadă de lucru asupra proiectului, rezultatele intermediare fiind prezentate succesiv în cadrul mai multor reuniuni organizate de Uniunea Internațională a Executorilor Judecătorești.

Elaborarea unui Cod mondial de executare silită s-a vădit necesară și datorită insuficienței instrumentelor juridice internaționale în materia executării silite. Or, instrumentele juridice în vigoare, fiind într-un număr redus și insuficiente într-o anumită măsură, față de imperativele juridice și economice actuale (aici ne referim la Convenția de la Lugano nr. 592/1988 privitoare la competența judiciară și la executarea deciziilor în materie civilă și

comercială, Convenția de la Bruxelles din anul 1988 privitoare la competența judiciară și executarea deciziilor în materie civilă și comercială, Convenția europeană privind drepturile omului și libertățile fundamentale), motiv din care se impune adoptarea în spațiul judiciar al Uniunii Europene a unor instrumente juridice importante, destinate facilitării executării deciziilor judiciare pronunțate în statele membre, ceea ce nu știrbește din necesitatea existenței Regulamentului Comisiei Europene nr. 1896/2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată, Regulamentului Comisiei Europene nr. 861/2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă și a Regulamentului Comisiei Europene nr. 1215/2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, inclusiv și a Regulamentului Comisiei Europene nr. 805/2004 privind crearea unui titlu executoriu european pentru creanțele necontestate. Din considerentele sus – enunțate Uniunea Internațională a Executorilor Judecătorești (UIHJ) și-a propus elaborarea unui Cod mondial al executării, care să faciliteze valorificarea transfrontalieră a hotărârilor pronunțate în statele membre ale comunității internaționale.

În scopul elaborării Codului mondial, UIHJ a înființat un Institut internațional de drept judiciar privat și de executare, cunoscut sub denumirea de Institutul internațional „Jacques Isnard”(n.a. Jacques Isnard, fost președinte și președinte de onoare al UIHJ), care reprezintă o structură în cadrul Uniunii Internaționale a Executorilor Judecătorești, sub autoritatea fostului președinte al UIHJ - Leo Netten.

În calitate de bază pentru realizarea obiectivului propus, Consiliului științific i-au servit importante instrumente juridice europene și internaționale, cum ar fi Recomandarea nr. 17 din 9 septembrie 2003 a Comitetului miniștrilor către statele membre, privind executarea hotărârilor judecătorești, Recomandarea nr. 16 din 9 septembrie 2003 a aceluiași Comitet de miniștri, (analizate supra) și principiile de procedură transnaționale ale Institutului american de drept și ale UNIDROIT.

Proiectul Codului mondial de executare silită a fost discutat la diferite reuniuni ale Consiliului științific, la congresele de la Marsilia și Cape Town [147], fiind definitivat cu prilejul reuniunii Consiliului științific, care a avut loc la data de 10 iulie 2014, la sediul Institutului Max Planck din Luxembourg, însă punctul de plecare al Codului Mondial de executare a fost Congresul de la Madrid . Astfel, la 02 – 05 iunie 2015 la Madrid, Spania în cadrul lucrărilor Congresului Internațional al XXII - lea al executorilor judecătorești cu genericul „Executorul judecătoresc: legătura dintre drept și economie, o nouă abordare de aplicare”, la care au participat aproximativ 500 persoane din 70 țări, a fost aprobat Codul mondial de executare silită [115].

În Republica Moldova, Codul mondial de executare silită a fost prezentat de către dna Francoise Andrieux, președintele Uniunii Internaționale a Executorilor Judecătorești, în cadrul lucrărilor Conferinței internaționale din 17-18 septembrie 2015 cu genericul „Statutul executorului judecătoresc în exercitarea atribuțiilor sale.”

Scopul Codului mondial de executare constă în adoptarea unui set de principii capabile să armonizeze legislațiile naționale în materia executării silite. Acesta cuprinde un număr de 34 de articole, cinci părți, care sunt consacrate principiilor fundamentale, agenților de executare, autorităților judiciare, regulilor generale privind măsurile de executare silită și dispozițiilor generale privind măsurile de executare [160].

Codul mondial de executare silită pune accentul pe principiile fundamentale ale executării și pe agenții și autoritățile care au abilitatea legală de a realiza executarea efectivă a deciziilor judiciare sau non judiciare, lăsând o marjă mai mare de apreciere statelor în ceea ce privește reglementarea formelor și modalităților concrete de executare silită.

Printre principiile fundamentale pe care le promovează Codul se regăsesc: accesul executorului judecătoresc/agentului de executare la informațiile cu privire la averea debitorului, suportarea cheltuielilor de executare, intervalul de timp în cadrul căruia este admisă executarea silită, concursul forței publice în executare, obligativitatea comunicării prealabile a titlului executoriu și la transparența patrimonială.

De notat este faptul că Codul acordă responsabilități statului în materie de executare silită. Potrivit art. 13 al acestuia „statul este obligat să garanteze participarea agenților publici la executarea hotărârilor, acordând organelor de executare tot sprijinul necesar și solicitat de aceștia, nerespectarea acestei obligații atrage după sine răspunderea statului”.

Împărtășim ideea profesorului Leș că adoptarea Codului mondial de executare silită reprezintă un demers juridic și științific deosebit de util pentru armonizarea legislațiilor naționale în materia executării silite. Codul respectiv corespunde unui interes social și economic major, acela de a înlesni cooperarea internațională și circuitul valorilor materiale fără limite frontaliere [120]. Totodată, reprezintă un efort de sinteză a celor mai importante principii ale executării silite, recunoscând, în același timp, existența unui veritabil drept al executării silite.

În prezent, Codul mondial de executare silită reprezintă un instrument util pentru toți executorii judecătorești și un izvor important pentru state, acestea urmând să adapteze dispozițiile propuse pentru a le face compatibile cu conceptele de bază ale sistemului său legal.

În Recomandarea Rec(2003)17[102] a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la executare este subliniată **importanța tehnologiilor informaționale în contextul îmbunătățirii procesului de executare**, precum și a

instrumentelor juridice relevante ale Consiliului Europei în acest domeniu, inclusiv Recomandarea Rec(2003)148 [139] privind interoperabilitatea sistemelor informatice în sectorul justiției. Prin acest document, se recomandă guvernelor statelor membre să faciliteze o executare eficientă și cost-rentabilă a hotărârilor judecătorești, precum și a altor titluri executorii judiciare sau nejudiciare, după caz. Prin urmare, procedurile de executare trebuie să fie cât mai eficiente și cât mai rentabilă din punct de vedere a costurilor.

Liniile directoare ale CEPEJ 2009 [121] încurajează statele membre să înființeze „o bază unică, cu acces restricționat, formată din mai multe surse, care să conțină date despre bunurile urmăribile ale debitorului”, la fel, statele sunt invitate să ia în considerare posibilitatea de a permite agenților de executare să reutilizeze informațiile privind bunurile debitorului în procedurile ulterioare care implică același debitor, cu stabilirea unor termene stricte pentru păstrarea datelor etc. Experții internaționali au subliniat și ei în raporturile sale importanța unui sistem de management a dosarelor, or, acesta ar fi în măsură să asigure implementarea unor standarde înalte de activitate, dar și posibilitatea controlului profesional instant și supravegherea eficienței gestionării și executării dosarelor de executare [142].

Pentru liberi profesioniști este specifică tendința de optimizare a costurilor de timp, bani și efort a activității sale. Această dorință se pliază perfect pe tendința generalizată de digitalizare, pe recomandările expuse mai sus – or, digitalizarea anume aceasta oferă – costuri operaționale mai mici, reducerea duratei operațiunilor, sporirea mobilității etc. Deci, ar fi de așteptat ca liber profesionistul – la caz, executorul judecătoresc – să fie foarte deschis și prietenos proceselor de implementare a tehnologiilor informaționale în activitatea sa.

Analiza stării actuale a lucrurilor în domeniul executării silite permite identificarea a numeroase beneficii și evoluții datorate digitalizării. Profesia de executor judecătoresc a fost printre primele din cele liberale care a ”gustat” din facilitățile oferite de instrumentele IT în activitățile de serviciu.

Determinarea profesiei pentru identificarea soluțiilor de a abandona schimbul de date și informații pe suport de hârtie este resimțită din 2008, când executorii judecătorești erau încă funcționari publici [124]. Anume în anul 2008, executorii judecătorești din Moldova au obținut posibilitatea accesării în timp real a unor informații referitoare la debitor și activele acestuia. Extinderea accesului online la registrele statului a fost o constantă în profesia de executor judecătoresc.

În prezent, executorii judecătorești din Moldova au acces în regim de timp real la registrele ce conțin informații despre bunurile imobile, mijloacele de transport deținute de debitor, conturile deschise de acesta în băncile comerciale, filialele persoanei juridice, deținerea

sediilor secundare de către aceasta, a autorizațiilor, licențelor etc., cât și despre actele de identitate deținute de debitor, domiciliul, locul de muncă, veniturile primite, persoanele juridice fondate/administrate de acesta etc. La fel, în regim de timp real, executorii judecătorești aplică și ridică măsurile de asigurare a executării/interdicțiile aplicate asupra bunurilor imobile și a mijloacelor de transport.

O altă dimensiune a digitalizării proceselor de lucru ale executorilor judecătorești ține de automatizarea procedurilor de evidență a dosarelor de executare și a celor de raportări. Primele tentative în acest sens datează din anul 2007, când a fost aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1520 din 29.12.2007 Concepția Sistemului informațional automatizat „Registrul procedurilor de executare” [34].

Realizarea sarcinilor, cărora urma să le răspundă acest registru a eșuat, acesta fiind sporadic utilizat de executorii judecătorești (funcționari publici, la acel moment), inclusiv din motive de infrastructură insuficient asigurată, lipsă de instruire etc.

Totuși, necesitatea asigurării unei evidențe centralizate și unificate a dosarelor de executare, altfel decât prin registrele de hârtie, a fost și este conștientizată de autorități și în acest sens, încă din anul 2013, Ministerul Justiției a pornit lucrările de conceptualizare, elaborare și implementare a unui sistem informațional, a cărui denumire și funcționalități au fost modificate în timp [144].

Spre regret, către finele anului 2017 acest Sistem informațional la care se lucra deja de 4 ani nu era încă funcțional și nici măcar testat de executorii judecătorești [132]. Acest fapt a determinat organul profesional și corpul executorilor judecătorești să inițieze, din surse proprii, lucrările de creare a unui sistem informațional de evidență și gestionare a dosarelor de executare (SIEGDE).

Deja în 2021 Conceptul și Regulamentul de utilizare a acestui sistem au fost aprobate de Consiliul UNEJ, iar sistemul informațional a fost pus în aplicare.

În mod surprinzător, această inițiativă a generat reticențe din partea unor autorități, chiar dacă ea este de un indubitabil interes public – asigurarea evidenței riguroase a dosarelor de executare, excluderea falsurilor și automatizarea, în mare parte, a procedurilor de lucru a biroului executorului judecătoresc.

Situația a fost și în atenția unor experți internaționali, fiind reflectată în Raportul privind executarea deciziilor judiciare și în materie civilă și contravențională” din 2020 [142], după cum urmează: ”Deja de câțiva ani autoritățile moldovenești depun eforturi pentru a stabili un sistem automatizat de executare. Problema principală este însă că Ministerul Justiției din Moldova și UNEJ au o viziune diferită asupra dezvoltării unui astfel de sistem. În consecință, nu există

soluție unitară pentru managementul procedurilor de executare silită și pentru managementul fluxurilor financiare. Ministerul și UNEJ au dezvoltat două aplicații software diferite, fiecare dintre ele având obiectiv general de gestionare a procedurilor de executare și a fluxurilor financiare.

Nu este eficient să se dezvolte și să perfecționeze două sisteme informaționale pentru gestionarea cazurilor de executare. De aceea ar fi recomandabil să se continue dezvoltarea unui singur sistem IT. În acest sens, sistemul informatic, așa cum a fost dezvoltat de UNEJ, pare a fi mai sofisticat, în timp ce sistemul aflat în curs de dezvoltare la Minister este încă în faza de proiect. Pare mai potrivit să se concentreze și să se unească eforturile pentru dezvoltarea și implementarea în continuare a sistemului UNEJ. Recomandăm o cooperare strânsă (parteneriat instituțional) între Ministerul Justiției și UNEJ în ceea ce privește automatizarea procedurilor de executare (inclusiv transparența operațiunilor și controlul asupra activității, prin intermediul sistemului automatizat). O construcție financiară adecvată ar trebui să asigure sustenabilitatea sistemului și o contribuție echitabilă la costurile acestuia din partea profesiei și a Ministerului de Justiție.”

De menționat că, 2 ani mai târziu, soluția sugerată de experți a fost acceptată parțial [141], iar la 22.07.22 a fost semnat un Acord interinstituțional, potrivit căruia sistemul informațional elaborat la inițiativa și prin efortul profesiei de executor judecătoresc, va servi evidenței riguroase a documentelor executorii și care va fi sursă pentru completarea registrelor de stat – procedură obligatorie din 01.01.2023 (în virtutea prevederilor Legii nr. 80 din 31.03.2022) [53].

Deasemenea, Acordul respectiv ar urma să faciliteze interconexiunea sistemului cu registrele de stat și numeroase platforme guvernamentale (M-pay, M-sign, M-power, etc.) – lucru care va face mai eficient efortul executorilor judecătorești pentru aducerea la îndeplinire a hotărârilor judecătorești.

Până în septembrie 2023, sistemul informațional era utilizat de majoritatea executorilor judecătorești, fiind în continuă transformare și îmbunătățire. Totuși, implementarea acestui sistem informațional provoacă anumite reticențe și chiar rezistențe din partea unor executori judecătorești. Însă, prin efectul terapeutic al situației pandemice a anilor 2020-2022, acestea au fost diminuate. Or, dematerializarea și digitalizarea procedurilor de lucru a devenit deosebit de valoroasă și chiar indispensabilă, în condițiile de lucru impuse de restricțiile sanitar-epidemiologice - dacă în luna martie 2020 SIEGDE conținea circa 56 mii de dosare de executare, către luna octombrie numărul acestora este de aproximativ 170 mii. Aceste cifre sunt elocvente pentru a demonstra impactul pandemiei asupra proceselor de lucru ale executorilor

judecătorești. Restricțiile sanitare au modelat mai eficient și mai rapid conștiința profesioniștilor, decât instruirile și bunele practici recomandate pentru organizarea activității [124].

De menționat că potrivit ordinului ministrului justiției nr. 1838 din 07.09.2023, din momentul intrării în vigoare a acestui ordin (20.09.23) toate dosarele de executare în mod obligatoriu urmează a fi înregistrate în SIEGDE, care va deveni sursă de completare a Registrului de stat al procedurilor de executare.

Dematerializarea procedurilor de lucru ale executorilor judecătorești oferă o serie de beneficii, cum ar fi:

- sporește flexibilitatea comunicării cu deținătorii de registre și deținătorii de informații;
- reduce termenul de răspuns și de recepționare a informațiilor – or, termenul mediu de primire a răspunsului la interpelarea expediată pe suport de hârtie este de 12-14 zile, pentru aceleași solicitări expediate prin sistemul informațional, acest indicator este, în mediu, 24-72 ore [124];
- crește gradul de deschidere a executorilor judecătorești pentru utilizarea instrumentelor de lucru/comunicare de la distanță – semnătura electronică, poșta electronică, platforme de comunicare etc.);
- reduce timpul de muncă dedicat unor lucrări administrative;
- uniformizează modulul de editare/redactare a actelor procesuale
- reduce costurile operaționale ale executorilor judecătorești și a deținătorilor de registre, instituțiilor bancare.

SIEGDE este un instrument de lucru în dezvoltare, a cărui potențial este extins prin dezvoltări și conexiuni noi. Astfel, în anul 2022, sistemul a fost completat cu o nouă funcționalitate, care permite compilarea și preluarea automată a informațiilor din registre și formarea unui raport sintetic despre situația patrimonială a debitorului.

În prezent, se testează interconexiunea SIEGDE cu platforma guvernamentală, pentru ca datele despre existența unui dosar de executare să fie accesibile în cabinetul cetățeanului care este parte la acel dosar [127].

Sisteme similare au fost dezvoltate în Țările Baltice, Kazahstan etc. Un sistem performant de gestiune a dosarelor de executare, cu interfață accesibilă și cetățenilor, inclusiv pentru a-și verifica statutul procedural (debitor/creditor) este funcțional în Federația Rusă.

Ne-am propus să vedem cum a influențat creșterea nivelului de implicare a tehnologiilor calitatea lucrului sistemului de executare per ansamblu, contrapunând indicatorii ratei de

executare pentru semestrul I al anului 2019, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2020. Indicatorii statistici indică că rata documentelor executorii executate în 6 luni ale anului 2020 este în scădere (ușoară) față de perioada similară a anului 2019.

Astfel, se pare că eficiența executării silite nu este în directă dependență de nivelul de automatizarea a proceselor de lucru. Deducem de aici și ideea, ai cărei adepți convinși suntem, că executarea silită include o componentă comunicativă interumană, care determină direct eficiența executării.

Orice digitalizare este, în esență, o algoritmizare. Algoritmizarea, potrivit DEX-ului, este modelarea oricărui proces sau fenomen conform unui program riguros de procedee și prescripții succesive, iar algoritmul este definit ca suită de raționamente sau operații având ca scop rezolvarea unor probleme.

Se pretează oare algoritmizării oricare proceduri aferente activității executorului judecătoresc? În viziunea noastră, procesul judiciar este mai susceptibil dematerializării, fiind eminamente un proces „intelectual”, or, acțiunea de „a judeca” este o acțiune dematerializată. Executarea silită, însă, are un caracter aplicativ, obiectul acesteia fiind, cel mai des, bunurile. Astfel, dematerializarea completă a acesteia ar putea fi realizată doar dacă am ajunge să avem, folosind o expresie oximoronică, bunuri dematerializate.

Credem dificilă, dacă nu chiar imposibilă, algoritmizarea/automatizarea unor componente ale acestei activități. În viziunea noastră, etapele/procedurile în care comunicarea directă este indispensabilă și nu poate fi substituită sunt:

- concilierea părților – etapă obligatorie la inițierea procedurii de executare și facultativă, oricând pe durata procedurii de executare (dacă o cere una din părțile procedurii de executare);
- aplicarea sechestrului – care este o activitate, la moment, nesusceptibilă de dematerializare/depersonalizare totală;
- constatarea faptelor – la fel, se pretează doar parțial digitalizării;
- întocmirea procesului-verbal de constatare a contravențiilor, prevăzute de articolele 318, 319 ale Codului contravențional al Republicii Moldova – care implică aprecierea și încadrarea faptelor, care nu e supusă procedurilor de automatizare;
- aprecierea circumstanțelor de amânare a actelor de executare silită – or, acestea (spre deosebire de temeiurile de suspendare a executării silite), nu sunt exhaustiv reglementate de Codul de executare, rămânând la discreția executorului judecătoresc aprecierea impactului lor asupra posibilității continuării actelor de executare numite/planificate;
- instituția abținerii/recuzării executorului judecătoresc – cum s-ar realiza și încadra într-o executare silită algoritmizată rămâne a fi o întrebare.

O altă întrebare care nu poate fi ignorată – în ce măsură este gata justițiabilul pentru digitalizarea justiției? Ori, nu ar fi corect să discriminăm justițiabilii, în funcție de vârstă, nivelul de cunoștințe, starea socială etc, iar circumstanțele enumerate, indubitabil, influențează accesul lor la justiția digitalizată.

Încă un aspect care nu este suficient clarificat de legislația națională ține de partajarea și dozarea răspunderii în contextul automatizării proceselor de lucru. Astfel, dacă în urma unei erori de sistem nu este pus sub interdicția de înstrăinare un bun imobil și acesta este înstrăinat, cui revine răspunderea pentru prejudiciul adus creditorului? Dacă în virtutea unei erori în construirea algoritmului de calcul, se efectuează neconform cu rigorile legale distribuția sumelor obținute prin executare silită, cui revine responsabilitatea? Legislația nu oferă răspunsuri pentru aceste situații.

Cu toate aceste incertitudini, ezitări și temeri (pe alocuri), digitalizarea avansează tot mai mult pe segmentul justiție. În decembrie 2019, în cadrul lucrărilor Forumului global al executorilor judecătorești organizat de UIHJ în Comun cu Consiliul Europei [109], un executor judecătoresc din Lituania a prezentat un robot care lucrează la biroul său, efectuând deschiderea, sortarea, repartizarea corespondenței intrate la birou, dar și ambalarea, sortarea și expedierea acestora de la birou, cât și alte lucrări administrative. Executorul judecătoresc se arăta foarte optimist referitor la un atare „angajat”, menționând că eficiența muncii acestuia este mai mare decât a câțiva angajați umani, robotul având program de lucru și pe timp de noapte.

Potrivit dezvoltatorilor, acest robot face următoarele: monitorizarea automată a statutului financiar al debitorului, calcularea automatizată a termenilor procedurali și declanșarea acțiunilor procesuale necesare, la împlinirea termenilor procesuali, generarea documentelor necesare pentru procedura de executare, expedierea automatizată a actelor, sechestrarea automatizată a mijloacelor bănești din conturile bancare ale debitorului, generarea și expedierea instrucțiunilor către angajatorul debitorului, efectuarea altor acțiuni repetitive care îi sunt puse în sarcină, transmiterea automatizată către creditor a informațiilor [149].

Indiscutabil, implementarea pe scară largă a tehnologiilor informaționale în executarea silită aduce plus de eficiență în organizarea lucrului biroului, reduce povara sarcinilor administrative și repetitive, uniformizează procedurile de lucru, dar devalorizează astfel de valori (conștient admitem această eroare stilistică) ca empatia, flerul profesional, reputația și măiestria profesională.

Expansiunea tehnologiilor informaționale și a inteligenței artificiale în domeniul justiției eminamente ridică probleme etico-morale, cărora încearcă să le facă față Carta etică europeană de utilizare a inteligenței artificiale în sistemele judiciare, elaborată de CEPEJ și adoptată la cea

de-a 31 reuniune plenară (Strasbourg, 3-4 decembrie 2018). Acest document formulează o serie de principii menite să ghideze decidenții politici, juriștii și profesioniștii din domeniul justiției în gestionarea dezvoltării și aplicării rapide a inteligenței artificiale.

Această Cartă stabilește 5 principii fundamentale care urmează să ghideze procesele de elaborare și implementare în justiție a inteligenței artificiale:

1. Principiul respectării drepturilor fundamentale ale omului – acest principiu impune ca proiectarea și implementarea instrumentelor și serviciilor de inteligență artificială să fie efectuată astfel, încât aplicarea acestora să nu afecteze drepturile și libertățile fundamentale.

2. Principiul nediscriminării - impune prevenirea și eliminarea dezvoltării sau intensificării oricărei discriminări între indivizi sau grupuri de indivizi prin procesele de lucru ce implică inteligența artificială (cu o prudență deosebită vizând datele personale sensibile).

3. Principiul calității și securității – impune utilizarea surselor certificate și dezvoltarea modelelor printr-o abordare multidisciplinară, cu atragerea profesioniștilor din domeniul de aplicare, într-un mediu tehnologic sigur.

4. Principiul transparenței, imparțialității și integrității intelectuale presupune că metodele de procesare a datelor sunt accesibile și ușor de înțeles; auditurile externe sunt autorizate, iar un echilibru cumpătat între drepturile de autor și transparența proceselor de lucru este stabilit.

5. Principiul „controlului utilizatorilor” presupune că utilizatorii sunt bine și corect informați și fac alegeri conștiente.

Anterior (în 2017), CEPEJ a elaborat Liniile directoare privind dirijarea schimbării către Cyberjustiție [121] - lucrare care are o dublă misiune – a face un inventar analitic al soluțiilor tehnologice existente la nivel european, dar și de a ghida viitoarele dezvoltări ale justiției digitale.

În capitolul intitulat ”Instrumente destinate ameliorării fluidității și securității comunicării între profesioniști” din această lucrare, se indică că utilizarea portalurilor electronice destinate comunicării instanțelor de judecată cu executorii judecătorești este o modalitate de eficientizare a executării hotărârilor judecătorești. Însă, conform datelor aceleiași lucrări, la situația anului 2014, doar 15% dintre țările-membre ale Consiliului Europei dispuneau de asemenea modalități de comunicare ”instanță de judecată - executor judecătoresc”.

Aceste Linii directoare reprezintă un instrument util și practic, care, dacă ar fi urmat, ar face mult mai eficiente procedurile și tentativele de digitalizare a domeniului justiției.

Apreciem că digitalizarea ar mai avea de oferit numeroase avantaje activității de executare silită din Republica Moldova, în particular pe următoarele aspecte:

- **automatizarea punerii în executare a documentelor executorii** – prin asigurarea interconexiunii cu PIGD, cu Sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor etc. Realizarea acestor interconexiuni ar însemna instituirea documentului executoriu digital, preluat spre executare direct din PIGD, de exemplu. Ca și efect, ar fi reduse costurile administrative ale instanței și agenților constatați, ar fi minimalizate riscurile de fraudare a documentelor executorii.

- **automatizarea comunicării între executorii judecătorești și instituțiile bancare** – ca un deziderat minim, am putea vorbi despre un schimb de date în format digital, ca și deziderat maxim – de executarea incaso-urilor electronice în regim de timp real și aplicarea în regim de timp real a măsurilor de asigurare a executării asupra mijloacelor bănești din cont. Această inițiativă a fost lansată de UNEJ în comun cu Asociația Băncilor din Moldova și suportul BERD încă din 2019, însă lucrările asupra acestui proiect nu au fost demarate deocamdată în virtutea unor neclarități conceptual-administrative.

- **comunicarea cu părțile procedurii de executare** – în acest sens instituirea unei platforme/interfețe prin care părțile procedurii de executare ar putea să facă cunoștință cu statutul și conținutul dosarului de executare ce îi vizează ar rezolva una dintre cele mai dificile probleme ale procedurii de executare – comunicarea actelor și interacțiunea cu părțile procedurii de executare. Plasarea informațiilor din dosarul de executare în m-cabinet este un prim pas în acest sens, dar, în viziunea noastră, pentru reușita lui deplină, această modalitate de informare a părților procedurii de executare ar trebui reglementată prin norme procesuale.

- **automatizarea proceselor de lucru ale biroului de executare** – chiar dacă SIEGDE oferă anumite începuturi de automatizare a proceselor de lucru, există loc de mai mult – în particular poate fi automatizată emiterea borderourilor de calcul, a încheierilor de calculare a sumelor rezultate din întârzierea executării etc.

- **depersonalizarea și digitalizarea procedurilor de vânzare silită** - procedurile de vânzare silită sunt printre cele mai sensibile și vulnerabile aspecte ale procedurii de executare. Vânzarea bunurilor este modalitatea de executare care trezește – și nu rareori justificat – cele mai multe suspiciuni și nemulțumiri. Pentru a înlătura suspiciunile și acuzațiile de corupție, implementarea licitațiilor electronice ar fi cea mai bună soluție. Numeroase state ale UE aplică deja această modalitate de vânzare în procedura de executare silită: Austria, Croația (pentru procedurile de executare silită referitoare la bunurile imobile), Estonia, Finlanda, Ungaria, Italia, Letonia (pentru procedurile de executare referitoare la bunurile imobile), Portugalia, Spania, Țările de Jos (pentru procedurile de executare referitoare la bunurile imobile), dar și țări din ex-

URSS, cum ar fi Ucraina și Kazahstan. De menționat că în cadrul proiectului comun al CEPEJ și CoE "Susținere pentru consolidarea în continuare a eficienței și calității sistemului judiciar din Republica Moldova" a fost elaborat un proiect de modificare a unor acte normative, menit să instituie vânzarea silită a bunurilor prin licitații on-line.

Potrivit lit. c) a p.3.3.7 al Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025 [56] până la finele anului 2024, urmează a fi creată platforma on-line pentru vânzarea la licitație a bunurilor confiscate (termenul "confiscate" fiind impropriu utilizat aici, cel potrivit fiind cel de "sechestrare" - având în vedere că potrivit acestui document de politici, platforma de licitații va fi un modul al Sistemului informațional e-Executare, iar elaborarea acestuia va fi realizată de Ministerului Justiției și UNEJ)

3.4 Vulnerabilitățile statutului executorului judecătoresc și oportunități de consolidare a acestuia

Am dedicat acest compartiment al cercetării detectării vulnerabilităților statutului executorului judecătoresc și oportunităților de consolidare a acestuia, considerând că acestea sunt strâns corelate, oportunitățile de consolidare fiind un răspuns la vulnerabilități.

Analiza cadrului normativ și a anumitor aspecte ale jurisprudenței ne-a făcut să deducem următoarele vulnerabilități ale statutului executorului judecătoresc:

- **vulnerabilități sociale** – includem aici statutul incert de pensionare a executorilor judecătorești, expunerea la violențe verbale și fizice ale acestor profesioniști, corelată cu lipsa unor reglementări ce ar descuraja asemenea comportamente, lipsa unor reglementări ce ar acoperi riscurile profesionale asociate de pierderea sau reducerea capacității de muncă a executorilor judecătorești. Aceste vulnerabilități țin direct în integritatea fizică, capacitatea de muncă și cea de întreținere a reprezentanților acestor profesii.

Pentru a contura gravitatea problemei, vom indica că doar în ultimii 2-3 ani au fost în atenția publicului numeroase cazuri de agresiuni împotriva executorilor judecătorești, cele mai răsunătoare fiind omorul a 2 executori judecătorești în Sochi, în vara anului 2021, în timpul unei evacuări [150]; în Kazahstan în toamna 2012 un debitor, la fel în timpul evacuării, a împușcat mortal 5 persoane, 3 dintre care executori judecătorești [151]; în Germania, Rusia, Franța, Portugalia etc au avut loc zeci de cazuri când executorii judecătorești au fost luați ostatici ai unor persoane înarmate sau mutilați până la pierderea capacității de muncă [122]. Proporțiile problemei au impus UIHJ să adopte în 2019 o luare de poziție referitor la cazurile de agresiune

în privința executorilor judecătorești [108], adresată statelor-membre pentru a lua măsuri ce ar diminua aceste riscuri.

Dincolo de faptul că aceste vulnerabilități afectează dreptul privat al executorului judecătoresc la securitate și protecție, ele erodează și interesul public de a induce și menține în societate ideea iminenței executării conforme a hotărârilor judecătorești. Or, atunci când agentul statului care trebuie să impună respectul și conformarea față de o hotărâre judecătorească este fragil și expus multor riscuri, eficiența și credibilitatea lui scad, iar odată cu ele – și autoritatea statului.

Spre regret, acest aspect al activității executorilor judecătorești nu este luat în considerație de legiuitor nici la reglementarea profesiei, nici la reglementarea sistemului de asigurări sociale pentru acești profesioniști, nici la stabilirea onorariilor și nici în actele legislative ce ar trebui să prevadă răspunderea pentru ultragiarea executorului judecătoresc.

În acest sens, propunem, cu titlu de lege ferenda, operarea unor modificări în Legea 113/2010, privind limitarea dreptului de acces cu armă la biroul executorului judecătoresc (art.6 al Legii) (ca și reacție la o situație recentă, când la sediul unui executor judecătoresc din Chișinău, un debitor, în timpul procedurii de conciliere a scos arma și a amenințat creditorul [147]); stabilirea unor indicii mai clare referitoare la includerea activității de executor judecătoresc în stagiul calculat pentru pensionarea anticipată (art. 7 al Legii) și modificarea Codului contravențional în sensul stabilirii sancțiunilor pentru ultragiarea executorului judecătoresc sau a angajaților biroului acestuia.

Vom menționa că propunerea de limitare a accesului cu armă la sediul biroului executorului judecătoresc se regăsește în proiectul de lege pentru modificarea Legii 113/2010, adoptat de Parlament în lectură finală la 30.11.23. Spre regret, propunerile de modificare a Codului contravențional nu au ajuns a fi promovate de Ministerul Justiției.

- **vulnerabilități procesuale** – prin disocierea executorilor judecătorești de instanțele de judecată, s-a produs o ruptura de viziune, instanța considerându-se degrevată din momentul pronunțării hotărârii. Astfel, demersurile înaintate de executorii judecătorești pentru a soluționa anumite aspecte în procedura de executare sunt resimțite ca o povara suplimentară asupra instanței și sunt tratate ca atare deseori. Or, interacțiunea cu instanța de judecată rămâne încă a fi strânsă în procedura de executare – prin necesitatea autorizării sau confirmării unor măsuri, dezlegării unor incidente procedurale etc.

Soluția ar putea fi instituirea unor judecători de executare – responsabili, în egala măsură cu executorul judecătoresc, pentru bunul mers al executării silite, care ar putea dispune accelerarea anumitor proceduri, care ar da soluții prompte și profesionalizate la demersurile și

solicitățile executorilor judecătorești etc. Totuși soluția respectivă necesită o analiză amplă a riscurilor și beneficiilor și ar putea constitui o pistă a unei cercetări dedicate, finalizate cu propuneri de modificări legislative în acest sens.

La fel, am considera de reală utilitate ca instanțele de judecată să susțină organul profesional în efortul de unificare a practicilor de lucru și să asigure implementarea uniformă de către executorii judecătorești a hotărârilor Consiliului UNEJ emise în conformitate cu prevederile lit. g) a al. (3) al art. 42 al Legii privind executorii judecătorești, prin luarea în calcul a recomandărilor Consiliului la examinarea contestațiilor în privința actelor de executare.

Un alt aspect al acestei vulnerabilități derivă din faptul că, potrivit legii, executorul judecătoresc nu poate refuza primirea unui document dat în competența sa, decât în cazurile prevăzute de lege. În urma modificărilor din Codul de executare, despre care am vorbit mai sus, din 01.01.23 executorii judecătorești sunt impuși să primească și să lucreze mii de dosare de încasare în beneficiul statului fără a fi avansate cheltuielile de executare. Această situație nu doar este inechitabilă și impune o muncă forțată în secolul XXI, dar va avea pe termen mediu consecințe regretabile pentru societate – în primul rând – rata de încasare a amenzilor contravenționale va scăde, corespunzător sentimentul de impunitate se va induce populației și – în al doilea rând – ar putea apărea probleme în gestionarea mijloacelor bănești străine de către executorii judecătorești – or, banii-lipsă necesari pentru lucrul dosarelor de executare de încasare în beneficiul statului ar putea fi ”găsiți” în contul special al executorului judecătoresc din contul altor mijloace bănești.

- **vulnerabilități de imagine și percepție** – percepția executorilor judecătorești de societate este departe de a fi una pozitivă. Acest lucru se datorează și unor factori obiectivi, inclusiv care țin de comunicarea și comportamentul unor executori judecătorești, dar și unor factori subiectivi, orice persoană forțată să dea/să facă ceva contrar voinței sale are o atitudine negativă față de cel ce o forțează. Chiar și persoanele neimplicate în procedura de executare adeseori percep peiorativ activitatea executorilor judecătorești, ca pe a unora care se întrețin din nevoile și problemele oamenilor.

Soluția pentru această stare de lucruri ar fi să se îmbunătățească capacitățile de comunicare a executorilor judecătorești și exigențele față de aceștia la momentul accederii în profesie; să existe posibilități de consiliere și recuperare psihologică asigurată din bugetul de asigurări sociale pentru executorii judecătorești; să funcționeze mecanisme disciplinare eficiente și prompte (or, actualele nu stau deloc bine la capitolul durata examinării și redactării deciziilor).

La fel, am crede benefică extinderea atribuțiilor necoercitive, or, acestea dau valențe acceptate mai bine de societate și pun în evidență utilitatea acestor profesioniști. (spre exemplu,

în Olanda 40% din veniturile executorilor judecătorești vin din recuperarea extrajudiciară sau amiabilă a datoriilor[167]).

- **vulnerabilități financiare** – lipsa avansărilor pe un mare eșantion de dosare de executare; taxele și spezele neajustate de 13 ani, căderea multor executori judecătorești în dependentă de un anume creditor – toate acestea pot genera practici de lucru incorecte, abuzive și îndepărtează procedura de executare de ceea ce înseamnă independență, tratare egală a părților și legalitate.

În acest sens, am vedea soluții în realizarea prevederilor p. 2 al Hotărârii Guvernului nr. 886/2010 și menținerea cuantumului taxelor și spezelor în pas cu ritmul inflației; excluderea reglementărilor ce favorizează excesiv statul față de alte categorii de creditori; limitarea prin lege/standarde profesionale a cotei maxime ce o poate deține un creditor în portofoliul de lucru a unui birou de executori judecătorești (o cotă de 15% am crede-o rezonabilă) și evident rigori clare și ușor verificabile pentru disciplina financiară a biroului executorului judecătoresc.

Tot în acest context, pentru a anticipa prejudicierea creditorilor, am opta pentru reintroducerea în Legea 113/2010 a unui temei de încetare a activității executorului judecătoresc (care a fost reglementat în redacția sa primară) – incapacitatea întreținerii activității biroului. În situația când executorul judecătoresc întâmpina dificultăți financiare (în măsură să afecteze activitatea biroului), ar fi un act necugetat să fie menținut în funcția care presupune încasarea și gestionarea mijloacelor bănești străine.

Practica internațională cunoaște soluții și mai radicale – astfel, spre exemplu, în **Olanda** încetarea calității de executor judecătoresc poate avea loc inclusiv ca urmare a unei hotărâri judecătorești irevocabile prin care acesta a fost obligat la plata unor sume de bani sau a fost condamnat din cauza faptului că nu a reușit să respecte o hotărâre judecătorească irevocabilă cu privire la achitarea unor datorii; a fost declarat falit sau nu a respectat graficul de reeșalonare a datoriilor [76]. Cu unele adaptări, soluții similare ar putea fi aplicate și pentru Republica Moldova.

- **vulnerabilități asociate lipsei unui control instant și constant al activității** – după cum indicasem mai sus, controlul planic al activității executorului judecătoresc ar trebui realizat o dată la 2 ani, în realitate însă acest termen cel puțin se dublează. Astfel, nu există mecanisme care instant ar semnala organului profesional că un anume birou al executorului judecătoresc este în dificultate organizațională sau financiară. Perpetuarea acestei situații agravează lucrurile și sporește riscurile și vulnerabilitățile profesionistului. Lipsa mecanismelor instanțe de control, asociată cu lipsa unor calități organizatorice și etice ale executorului judecătoresc poate crea derapaje semnificative – cum ar fi nerecepționarea corespondentei la sediul biroului, neoferirea

accesului părților la dosar, neluarea în evidență a documentelor executorii primite, solicitarea, cu titlu de cheltuieli, a unor sume exagerate, neconforme cadrului normativ etc.

Pentru a diminua aceste riscuri, am opta pentru soluția implementării unor mecanisme de control indirecte, care instant și constant ar oferi indicatori ai bunei funcționări a biroului și calității serviciilor oferite de acesta publicului și justițiabililor. Un astfel de instrument ar fi Sistemul informațional de evidență și gestionare a dosarelor de executare (SIEGDE), în perspectiva consolidării acestuia pentru ca SI sa ofere următoarele:

- evidența tuturor documentelor executorii aflate în lucru;
- atribuirea unui număr unic dosarului de executare, verificabil în sistem de către toate registrele publice înainte de a răspunde interogării făcute de executorul judecătoresc sau înaintea înscrierii unei interdicții/sechestrului;
- evaluarea duratei medii de lucru pe dosar;
- generarea unor borderouri ale cheltuielilor de executare cu risc redus de manipulare;
- oferirea posibilității ca justițiabilii să poată cunoaște statutul și etapa la care se află dosarul de executare ce îi vizează, fără a interacționa direct cu executorul judecătoresc, prin accesarea unei interfețe dedicate sau a cabinetului personal.

- **vulnerabilități de suprasolicitare psihico-morală** – pe lângă specificul profesiei, care situează executorul judecătoresc constant în mijlocul unui conflict, contribuie la existența acestei vulnerabilități și interacțiunea nereglementată cu părțile procedurii de executare, nerespectarea limitelor temporale ale activității profesionale (or, executorul judecătoresc poate fi sunat și la miez de noapte pentru a fi informat că a fost reținut vreun automobil pe care acesta l-a anunțat în căutare). Din punctul nostru de vedere, la ziua de azi, activitatea de executare silită și de administrare a biroului este construită astfel, încât interacțiunea nemijlocită cu publicul este excesivă și deseori lipsită de relevanță pentru activitatea de executare, dar consumantă pentru birou (or, debitorii uzează această interacțiune cel mai des pentru a-și exprima dezacordul cu actul pus în executare sau pentru a intimida executorul judecătoresc). La fel, vedem o problemă în faptul că majoritatea executorilor judecătorești nu au beneficiat deloc sau suficient de instruire și pregătire în domeniul comunicării, în special a celei persuasive și conflictuale. Remedierea acestor aspecte o considerăm posibilă prin revederea modului de interacțiune cu publicul (vizite programate, cu o durată prestabilită), comunicarea stadiului dosarului prin mijloace la distanță (inclusiv prin dezvoltările SIEGDE, despre care indicam mai sus) și oferirea instruirilor dedicate comunicării eficiente pentru executorii judecătorești.

O soluție viabilă pentru prevenirea sau depășirea unora dintre aceste vulnerabilități ar fi fortificarea rolului organului profesional – or, în contextul legislativ actual organul profesional

deși investit prin lege cu numeroase sarcini – de interes public - realizate din contul cotizațiilor încasate de la membrii săi, nu are posibilități eficiente de apărare a drepturilor și intereselor profesiei – lucru valabil pentru toate organele de autoadministrare a profesiilor juridice. Vocea organului profesional se poate face auzită, potrivit cadrului normativ actual, pe calea avizelor oferite la proiectele de acte normative (avize cu un randament scăzut de impact), fie pe calea unor luări de poziții, declarații publice, fie – în extremă – prin acțiuni de protest – aplicate până la moment doar de breasla avocaților. În acest sens, pentru a oferi organelor profesionale a profesiilor juridice posibilități reale de autoadministrare a profesiilor și modelare a politicilor pe domeniul de competență – care să fie comensurabile cu responsabilitățile și sarcinile puse pe aceste organe și profesii – am considera oportună oferirea către aceste organe a dreptului de sesizare a Curții Constituționale, prin completarea prevederilor art. 25 al Legii nr.317/1994 cu privire la Curtea Constituțională și a art. 38 al Codului jurisdicției constituționale. Admitem că această idee poate pare prea radicală și revoluționară, dar pornind de la faptul că dreptul la apărare și dreptul la executare silită a unui act judecătoresc sunt garantate și derivate din legea fundamentală, am crede îndreptățită și posibilitatea ”vegheii” de către însăși profesia asupra respectării garanțiilor constituționale în reglementarea de către politic a profesiilor ce asigură realizarea celor două drepturi enunțate (similar prevederilor care oferă acest drept Consiliului Superior al Magistraturii)

3.5. Concluzii la capitolul 3.

Dacă capitolul precedent a analizat statutul executorului judecătoresc dintr-o perspectivă externă - istorico-evolutivă, prezentul capitol a oferit o analiză efectuată din perspectivă internă - prin prisma procedurilor și criteriilor de admitere în profesie și vulnerabilităților acestei profesii, corelate cu oportunități de consolidare a ei. Pentru o viziune mai amplă asupra faptului care ar fi standardele recomandabile pentru organizarea și funcționarea acestei profesii, am analizat și o serie de instrumentelor internaționale dedicate unificării statutului executorului judecătoresc și am făcut o analiză a principalelor modele de organizare modernă a profesiei de executor judecătoresc.

Concluzia generală a acestui capitol este că pornind de la vulnerabilitățile detectate și urmărind consolidarea profesiei, ar fi necesare unele ajustări în modul de reglementare a celor două componente analizate – accesul în profesie și competențele date acesteia.

Astfel, pe dimensiunea procedurilor de acces în profesie și vulnerabilităților derivate din aceasta, am crede utile următoarele:

✓ efectuarea unui test psihologic la etapa admiterii la stagiere și admiterii în profesie, pentru a aprecia persoana din punct de vedere al abilităților de aplanare a conflictelor, rezistenței la stres și situații-limită (or, acestea se pot întâmpla) - în activitatea sa executorul judecătoresc deseori interacționează cu persoane aflate la limita disperării și executorul judecătoresc trebuie să dispună de suficiente forțe interne și abilități comunicative pentru a nu împinge acești oameni peste limitele admisibilului și a-i face cooperanți.

✓ evaluarea motivației persoanei pentru accederea în profesie și a abilităților manageriale

✓ la fel, am crede că programele de instruire inițială și cele de instruire continuă ar urma să ofere constant oportunități de instruire în aceste aspecte (tehnici de comunicare persuasivă, tehnici de evitare a conflictelor, tehnici de evitare arderii profesionale etc).

✓ vedem drept necesară includerea unor criterii suplimentare pentru stabilirea reputației ireproșabile – în particular-introducerea drept criteriu eliminativ a condamnării persoanei pentru infracțiuni grave, deosebit de grave, excepțional de grave săvârșite cu intenție, chiar dacă au fost stinse antecedentele penale; deținerea statutului de debitor, care înscrie restanțe cu o vechime mai mare de 3 luni într-un dosar de executare aflat în lucru; calitatea de bănuț sau învinuit într-un dosar penal.²

✓ stabilirea unui termen pentru restricționarea accesului în profesie a persoanelor concediate din alte profesii juridice pe motive neonorabile

✓ evitarea dependenței executorului judecătoresc de un singur client, prin stabilirea unei cote maxime din portofoliul de dosare deținute, ce ar reveni aceluiași creditor.

✓ încurajarea ”vocii profesiei” – inclusiv prin oferirea către organele profesionale instituite prin lege a dreptului de sesizare a Curții Constituționale.

La fel, ar fi binevenită transpunerea în cadrul legal autohton a anumitor aspecte punctate în instrumentele internaționale aferente reglementării executării silite (Recomandările 16 și 17 ale Comitetului de miniștri a Consiliului Europei și Liniile directoare de aplicare a acestora) - ne referim aici în special la posibilitatea extinderii activităților ”accesorii” ale executorilor judecătorești și la modificarea legislației pentru a spori gradul de protecție socială și chiar fizică a executorului judecătoresc.

Totuși, în pofida unor remarci critice pe parcursul capitolului, trebuie să remarcăm că reglementările naționale referitoare la procedura de accesare în profesie, criteriile față de viitorii candidați și competențele atribuite acestora ulterior intrării în profesie sunt în cea mai

² Prin legea nr. 367 din 21.12.23 au fost modificate prevederile Legii 113/2010 în acest sens.

mare parte conforme recomandărilor internaționale, sunt suficient de suplu și clar reglementate și sunt în pas cu tendințele progresiste.

Analiza dimensiunilor de digitalizare a activității executorilor judecătorești a determinat următoarele concluzii:

- digitalizarea deschide oportunități noi în eficientizarea profesiei de executor judecătoresc, în particular în schimbarea algoritmilor de control al activității, îmbunătățirea comunicării cu părțile procedurii de executare, creșterea transparenței procedurilor de executare, sporirea încrederii în procedurile efectuate de executorii judecătorești (în special cele legate de vânzarea bunurilor);

- există suficiente oportunități de dezvoltare în continuare a instrumentelor digitale pe care le au în prezent executorii judecătorești. Esențial e în acest proces să se țină cont de limitele și rigorile etice și de securitate a datelor.

4. CONTROLUL ACTIVITĂȚII EXECUTORULUI JUDECĂTORESC ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Activitatea executorului judecătoresc se realizează în statut de liber profesionist. Calificativul liber din sintagma ”liber profesionist” induce - pentru cei neavizați - ideea unei profesii aflate în afara controlului. Să nu confundăm însă o profesie liberală, cu una libertină. În opinia noastră, profesiile liberale sunt supuse unui control mai complex decât juriștii - funcționari publici. Și resorturile acestei situații sunt explicabile, chiar dacă aparent concluzia ar fi paradoxală. Or, măsura libertății trebuie să fie proporțională măsurii controlului. Astfel, pentru a da substanță statutului de ”terț de încredere” pe care îl deține un executor judecătoresc, e nevoie ca această încredere să fie susținută prin profesionalism, bună reputație, care trebuie să fie verificate, periodic.

Noțiunea de control își are originile în expresia latină ”contra rolus” ceea ce înseamnă ”verificarea unui act duplicat realizat după unul original. Controlul în accepțiunea lui semantică este o analiză permanentă sau periodică a unei activități, a unei situații, pentru a urmări mersul ei și pentru a lua măsuri de îmbunătățire.” [28]

Din textul citat, dar și din etimologia noțiunii de control deducem că existența unui control este indispensabilă existenței unui ”calapod”, unor ”modele”, standarde, prin raportarea la care se face controlul.

În termeni plastici, prin controlul exercitat asupra activității de executare silită, se realizează implementarea unei *culturi de evaluare* a acestui sistem. [76]

Formal vorbind, profesia de executor judecătoresc (de altfel, ca și toate celelalte profesii juridice liberale din Republica Moldova) nu are un set de standarde profesionale aprobate, care ar servi drept punct de raportare pentru controlul activității executorului judecătoresc. Totuși, rigorile conform cărora este verificată activitatea profesională a executorului judecătoresc există în textele actelor normative aplicabile profesiei, nefiind însă reunite într-un act dedicat. Singura excepție este Codul deontologic, care compilează exigențele etice față de executorii judecătorești. Printr-un exercițiu analitico-sintetic vom detecta și analiza în prezentul capitol dimensiunile controlului activității executorului judecătoresc.

Independența executorului judecătoresc este o valoare consacrată ca și principiu al procedurii de executare (a se vedea art. 7 al Codului de executare al Republicii Moldova). La fel, art. 6 al Legii privind executorii judecătorești indică că ”Executorul judecătoresc este independent în activitatea sa și se supune numai legii. Orice imixtiune în activitatea de executare a documentelor executorii este inadmisibilă și atrage răspunderea prevăzută de lege”.

Garanțiile oferite prin textele legale citate supra nu exclud existența unui control al activității de executor judecătoresc. Or, independența procesuală în luarea deciziilor și întreprinderea acțiunilor de executare silită nu este echivalentă cu absolvirea de obligația conformării anumitor norme de organizare a profesiei, de etică, de disciplină financiară etc [64].

Mai mult, având în vedere că în cazul executorilor judecătorești nu doar activitatea exercitată de aceștia este de interes public, dar și calitatea lor statutară se identifică cu o parte a forței coercitive a statului, standardele de control și exigențele privind răspunderea pentru eventualele derapaje sunt mai înalte [64].

Totodată, exercitarea măsurilor de control nu trebuie să afecteze independența procedurală, garantată executorului judecătoresc de lege și nici sub o formă să nu constituie imixtiuni în activitatea sa. Acest lucru este în special valabil pentru controlul efectuat de organul profesional și Ministerul Justiției, cât și de organul disciplinar. Or, în cazul controlului procedural, efectuat de instanța de judecată, există posibilitatea legal prevăzută de cenzurare a actelor procesuale ale executorului judecătoresc, impunere a unor acțiuni sau abțineri, în limitele admise de lege.

Găsirea echilibrului între cele două deziderate enunțate mai sus este iminentă — căci lipsa lui este periculoasă pentru profesie, dar și pentru calitatea serviciului oferit societății. Excesul și abuzul în exercitarea controlului este la fel de periculos ca și permisivitatea excesivă sau lipsa controlului. Atingerea acestui echilibru este o misiune greu de realizat din, cel puțin, două motive - controlul asupra activității executorului judecătoresc se realizează pe mai multe dimensiuni, care deseori interferează și, în al doilea rând, aceste controale sunt exercitate de autorități diferite, a căror înțelegere a lucrurilor, modalitate și capacitate de interpretare a normelor de drept este diferită, iar dialogul frecvent este îngreunat de viziuni instituțional-partizane și suspiciuni reciproce.

Analiza legislației naționale impune următoarea clasificare a tipurilor de control al activității executorului judecătoresc:

- controlul profesional - care vizează modul de organizare a activității executorului judecătoresc și a biroului său;
- controlul disciplinar – care are în vedere aprecierea existenței sau lipsei cărorva abateri disciplinare în activitatea executorului judecătoresc;
- controlul jurisdicțional/procedural – care vizează aspecte procedurale ale activității de executare silită a executorului judecătoresc;
- controlul fiscal – care vizează activitatea executorului judecătoresc în calitate de contribuabil (acest din urmă aspect nu va fi obiect de cercetare în prezenta lucrare)

Lista de mai sus nu este exhaustivă, existând unele forme/aspecte de control al activității executorului judecătoresc care nu se încadrează în categoriile de mai sus, dar sunt destul de înguste pentru a le analiza ca o tipologie distinctă – ne referim aici la controlul executorului judecătoresc în calitate de operator de date cu caracter personal; controlul asupra executorului judecătoresc în calitate de sursă indirectă de informații pentru determinarea venitului impozabil estimat (art. 226¹¹ al Codului Fiscal) etc.

4.1 . Controlul disciplinar.

Noțiunea de control disciplinar e indisolubilă noțiunii de disciplină, care, în legislația națională are reglementări directe în dreptul muncii. Astfel, Codul muncii [12] conține norme ce definesc disciplina muncii și metodele de asigurare a acesteia.

Potrivit înțelegerii univoce a doctrinei [6,83], răspunderea disciplinară, apărută ca și consecință a controlului disciplinar al profesionistului este specifică și aplicabilă unor raporturi de muncă. Totuși, după cum indicasem mai sus, în cazul executorului judecătoresc, suntem în prezența unor raporturi de muncă atipice, fapt care imprimă un specific aparte și procedurilor de asigurare a disciplinei aplicabile executorilor judecătorești. Într-un raport clasic de muncă declanșarea acțiunii disciplinare și aplicarea sancțiunii disciplinare sunt prerogativele angajatorului [1]. Tot angajatorul, în aceste raporturi, este cel ce remunerează munca. În cazul unui executor judecătoresc, munca sa este remunerată de debitorul procedurii de executare, iar sancțiunile îi sunt aplicate de un organ cu o componență complexă, care nu îi este angajator, dar care se compune și din reprezentanți ai autorității statale ce îi autorizează și permit activitatea, dar și din persoane total străine profesiei [6].

Remarcam că, în contrast cu legislația muncii, Legea 113/2010 nu reglementează 2 metode de asigurare a disciplinei muncii – cea de stimulare și cea de penalizare. Astfel, art. 220 al Codul muncii stabilește că ”Disciplina de muncă se asigură (...) prin crearea de către angajator a condițiilor economice, sociale, juridice și organizatorice necesare prestării unei munci de înaltă productivitate, prin formarea unei atitudini conștiente față de muncă, prin aplicarea de stimulări și recompense pentru muncă conștiincioasă, precum și de sancțiuni în caz de comitere a unor abateri disciplinare.” [12]. Legea 113/2010 nu prevede nici o modalitate de stimulare a executorilor judecătorești, incluzând doar procedurile sancționatorii.

Așadar, disciplina corpului executorilor judecătorești (ca și a altor liber profesioniști, de altfel) este asigurată prin metode punitive, aplicate ca urmare a exercitării controlului disciplinar.

Sintetizând prevederile dreptului muncii și opiniile doctrinare, vom deduce că răspunderea disciplinară este o formă a răspunderii juridice, care se constituie din ansamblul

normelor care reglementează abaterile disciplinare, sancțiunile disciplinare și condițiile de aplicare a acestora [77]

În doctrină s-a cristalizat opinia precum că sancțiunea disciplinară este acea măsură „instituită pentru asigurarea respectării regulilor ce permit funcționarea serviciilor publice sau, vizând activități supuse, prin lege, supravegherii administrative” [161]. În alți termeni, sancțiunile sunt forme ale răspunderii juridice represive, adică mijloace de constrângere aplicabile autorilor abaterilor disciplinare, urmărind, într-un final, evitarea producerii pe viitor a unor fapte similare. Prin urmare, scopul sancțiunilor disciplinare este apărarea ordinii de drept și educarea în spiritul respectării și asigurării acesteia, evidențiindu-se astfel atât caracterul represiv și coercitiv al sancțiunii, cât și cel preventiv-educativ.

Controlul disciplinar, prin esența sa, este menit să penalizeze și descurajeze comportamentul neconform al executorului judecătoresc, fără a avea posibilitatea reparării eventualei erori sau prejudiciului adus de activitatea executorului judecătoresc. De altfel, scopul răspunderii disciplinare, spre deosebire de cea civilă-patrimonială, nu este cel reparator, de a acoperi un prejudiciu adus, ci de a asigura un serviciu public calitativ, făcând abstracție de prejudicierea unei persoane anume. Inclusiv din acest motiv, condiția existenței sau lipsei prejudiciului este insignifiantă pentru antrenarea răspunderii disciplinare a executorului judecătoresc.

Așadar, răspunderea disciplinară are funcție sancționatorie, dar și preventivă, iar finalitatea sa este apărarea interesului public general, nu a celui privat.

Alte trăsături ale răspunderii disciplinare a executorului judecătoresc sunt:

- **caracterul personal** – trăsătura respectivă fiind comună și specifică oricărei forme de răspundere disciplinară. Totuși, remarcăm că reglementările specifice profesiei de executor judecătoresc prevăd unele norme care par a admite și alte interpretări – ne referim aici la prevederile art. 10 și 33 al Codului de etică al executorului judecătoresc, care prevăd că ”executorul judecătoresc este responsabil de activitatea exercitată de persoanele ce activează în cadrul biroului său în calitate de executor judecătoresc stagiar sau altă calitate.” (art. 10) și ”executorul judecătoresc va exercita supraveghere constantă și control sistematic în privința activităților efectuate de către persoanele care activează în cadrul biroului în calitate de executor judecătoresc stagiar sau altă calitate. Executorul judecătoresc poartă răspundere, în virtutea prezentului Cod, pentru nerespectarea de către ei a eticii profesionale.”

Chiar dacă normele citate utilizează sintagma ”poartă răspundere”, acestea nu pot întemeia răspunderea disciplinară a executorului judecătoresc, nefiind expres prevăzute ca și abateri disciplinare în textul Legii 113/2010. O tratare inversă, ar anihila principiul răspunderii

personale, care este definitoriu pentru procedurile disciplinare și ar trece peste un alt principiu fundamental conform căruia sancțiunea poate interveni doar dacă fapta sancționabilă e prevăzută ca atare de lege.

- **caracterul independent față de alte tipuri de răspundere** – ceea ce înseamnă că răspunderea disciplinară pentru o faptă poate antrena și alte forme de răspundere (civilă, penală), dacă sunt întrunite condițiile specifice acestora. Așadar, răspunderea disciplinară nu le substituie și nici nu le exclude.

- **declanșarea răspunderii disciplinare exclusiv la sesizare** - controlul disciplinar este singura formă de control a activității executorului judecătoresc, care – fără nici o excepție – este realizată doar la sesizare. În acest sens, art. 22² stabilește că ”Dacă, în procesul de examinare a sesizării privind tragerea la răspundere disciplinară a executorului judecătoresc, Colegiul disciplinar identifică semnele altor abateri disciplinare decât cele invocate în sesizare, colegiul va informa ministrul justiției și Consiliul Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești.” Astfel, procedura disciplinară se va analiza exclusiv faptele invocate în sesizare și va da apreciere doar acestor, nefiind abilitată prin lege să se autosesizeze în privința altor fapte sau inacțiuni.

În mod inconsecvent, la al. (11) al art. 23 al Legii 113/2010, legiuitorul indică că ”Retragerea sesizării privind tragerea la răspundere disciplinară a executorului judecătoresc poate constitui temei de încetare a procedurii disciplinare doar în cazul în care în procesul examinării sesizării nu sunt constatate fapte care au dus la lezarea drepturilor altor persoane interesate sau a altor interese ocrotite de lege.” Aplicarea cumulativă a acestor norme generează un paradox juridic – Colegiul disciplinar nu mai are sesizarea pe rol (ea fiind retrasă), nu se poate autosesiza (cel mult, comunică Ministerului justiției sau Consiliului UNEJ despre fapte care au lezat interesele altor persoane decât autorul sesizării), dar nici nu poate înceta procedura disciplinară. Părerea noastră este că prevederile al. 11 al art. 23 al Legii 113/2010 ar trebui modificate prin excluderea condiției care permite continuarea procedurii disciplinare în aceste circumstanțe, astfel procedura reintrând în albia firească și legală – faptele identificate de Colegiul sunt comunicate autorităților cu drept de sesizare, care pot înainta o sesizare distinctă către Colegiu, iar sesizarea inițială fiind retrasă, procedura urmează a fi încetată.

- **cerc limitat și bine definit al titularilor acțiunii disciplinare** - în acest sens, art. 22² al Legii 113/2010 indică că ”Sesizarea privind tragerea la răspundere disciplinară a executorului judecătoresc se înaintează Colegiului disciplinar de către ministrul justiției, Consiliul Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești și persoanele care invocă lezarea drepturilor sau intereselor lor legitime în procedura de executare, în formă scrisă, indicându-se motivele care au stat la baza sesizării.”

Vom remarca că legiuitorul național a fost mult mai deschis către justițiabili, lăsându-le acestora posibilitatea sesizării directe a Colegiului disciplinar, lucru care nu se întâmpla în alte legislații (România, Letonia, Lituania etc.)

Astfel, în România, acțiunea disciplinară împotriva executorului judecătoresc se exercită doar de 2 subiecți - ministrul justiției sau Colegiul director al Camerei executorilor judecătorești. Aceasta se judecă de Consiliul de disciplină al Camerei, format din 3 membri aleși de adunarea generală a Camerei executorilor judecătorești, pe o perioadă de 3 ani [116].

În Lituania acțiunea disciplinară în privința executorului judecătoresc poate fi inițiată la solicitarea ministrului justiției sau a Prezidiului (Consiliului) Camerei executorilor judecătorești din Lituania [118]

Astfel, vedem că în legislația altor state, dreptul de a înainta sesizarea disciplinară în privința executorului judecătoresc revine doar ministrului justiției și organului profesional. Apreciem că această reglementare este una salutară și, din punctul nostru de vedere prezintă unele avantaje semnificative, cum ar fi:

- reduce substanțial volumul de lucru al Colegiului – statisticile arată că circa 70 - 80 % a sesizărilor înregistrate la Colegiul disciplinar ce activează pe lângă UNEJ sunt declarate inadmisibile la etapă examinării admisibilității (n.a. astfel, în anul 2019, au fost declarate admisibile pentru examinare în fond 23% din sesizările examinate, în 2020- 19%, 2021- 16% și în 2022 – 23%). Această este o consecință previzibilă a faptului că titularii dreptului de sesizare sunt persoane fizice/juridice, care nu întotdeauna au calificarea necesară pentru a formula o sesizare pertinentă, respectând rigorile de conținut și formă. Dacă autori ai sesizărilor ar fi doar ministrul Justiției și Consiliul UNEJ, etapa admisibilității ar putea fi chiar eliminată, fapt ce ar elibera 2/3 din timpul de muncă al membrilor colegiului și le-ar oferi posibilitatea să se concentreze pe examinarea în fond a cauzelor, pe redactarea în temeiul prevăzuți a deciziilor și motivarea lor corespunzătoare.

- aplicarea practicilor descrise mai sus, ar elimina situația când executorul judecătoresc este pus în confruntare directă – față în față – în ședința Colegiului cu autorul sesizării, care e și parte a procedurii de executare (cel mai des). Această confruntare, în care debitorul/creditorul acuză, iar executorul judecătoresc se apără, o credem conceptual greșită – deoarece ea (1) amplifică conflictul între executor și partea procedurii de executare, lucru indezirabil prin prisma principiului imparțialității și (2) poziționează executorul judecătoresc într-o ipostază din care, ulterior, îi va fi mult mai greu să se impună ca purtător al forței coercitive. În opinia noastră, procedura disciplinară trebuie să implice ca părți Ministerul justiției/Consiliul UNEJ și executorul judecătoresc, deci între aceștia doi trebuie să se desfășoare dezbaterile. Am crede

relevantă în acest sens și recomandarea ce se conține în Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) asupra principiilor și regulilor privind imperativele profesionale aplicabile judecătorilor și în mod deosebit a deontologiei, comportamentelor incompatibile și imparțialității, care spune următoarele: ” [87]. O întrebare importantă este dacă se pot lua măsuri de către persoane care susțin că au suferit pe urma erorii profesionale a unui judecător. **Asemenea persoane trebuie să aibă dreptul de a înaintă orice plângere persoanei sau organismului răspunzător de inițierea acțiunilor disciplinare. Dar ele nu pot avea dreptul de a iniția personal sau de a insista pentru acțiuni disciplinare.** Trebuie să existe un filtru, altfel judecătorii se pot găsi adesea în situația de a suporta proceduri disciplinare, inițiate de litiganți dezamăgiți.” [87]. Anticipând remarca că această recomandare se referă la judecător, vom menționa că în materie de garanții a independenței și respectării statutului procedural, executorul judecătoresc, fiind actorul principal al celei de-a doua faze a procesului, ar trebui să beneficieze de reglementări similare.

- și, nu în ultimul rând, păstrarea dreptului de inițiere a acțiunii disciplinare doar după ministrul justiției și Consiliul UNEJ, ar crește calitatea argumentării sesizării și - implicit, a deciziei Colegiului.

Trecând peste unele generalități privind controlul disciplinar, vom analiza mecanismele și procedurile concrete de atragere la răspundere disciplinară a executorilor judecătorești din Republica Moldova.

Controlul disciplinar al activității executorilor judecătorești în Republica Moldova este exercitat de către Colegiul disciplinar pe lângă Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești. (între 2011 și 01.08.2016 acesta a activat pe lângă Ministerul Justiției al Republicii Moldova). Colegiul disciplinar este format din 7 membri: 3 - desemnați de Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, doi - desemnați de Ministerul Justiției, un reprezentant al mediului academic din domeniul dreptului și un reprezentant al societății civile, selectați prin concurs organizat în comun de ministerul justiției și UNEJ. Mandatul membrilor Colegiului disciplinar este de doi ani de la desemnare cu posibilitatea de a fi desemnat în calitate de membru cel mult pentru două mandate consecutive. Pentru a asigura dispersarea funcțiilor de control în interiorul profesiei, legea stabilește că mandatul de membru al Colegiului disciplinar nu este compatibil cu calitatea de membru al Comisiei de licențiere a executorilor judecătorești, al comisiei de cenzori și al Consiliului Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești. Pentru membrii-executorii judecătorești, legea 113/2010 deasemenea prevede restricția potrivit căreia „executorii judecătorești cărora le-au fost aplicate sancțiuni disciplinare în ultimii 3 ani nu pot fi membri ai Colegiului disciplinar”.

Remarcăm componența multi-reprezentativă a Colegiului disciplinar al executorilor judecătorești – incluzând, pe lângă executorii judecătorești, reprezentanți ai societății civile, lectori universitari, reprezentanți desemnați de Ministerul Justiției (care nu neapărat sunt angajați ai Ministerului). Acest lucru are efecte benefice asupra credibilității și percepției publice a Colegiului, însă are și repercusiuni asupra modului de organizare a activității Colegiului – or, examinarea sesizărilor privind activitatea de executare - specifică și puțin studiată la facultățile de drept - presupune un anumit grad de pregătire, pe care nu toți membrii îl au sau îl pot obține până a începe activitatea în Colegiu, în virtutea faptului că au activitățile sale de bază în alte domenii. O persoană care nu cunoaște dedesubturile organizării activității de executor judecătoresc poate da aprecieri greșite unor fapte sau poate omite detalii semnificative în analiza materialelor cauzei. În acest sens, credem că ar fi benefic membrii-neexecutori să beneficieze de o instruire la început de mandat, care să vizeze în principal procedura de executare și organizarea lucrului executorului judecătoresc, dar și reglementările privind procedurile administrative (activitatea Colegiului fiind sub auspiciile Codului administrativ). Or, a lăsa aceste lucruri în seama autoinstruirii individuale a fiecărui membru nu este corect nici în raport cu membrii Colegiului disciplinar, nici în raport cu executorii judecătorești și justițiabilii ce vor fi vizați în procedurile disciplinare.

De asemenea, ar fi de o reală utilitate **elaborarea unui ghid de procedură disciplinară**, inclusiv pentru a ajuta membrii Colegiului să se conformeze rigorilor Codului administrativ, care stabilește la art. 137 că ”Dacă într-un caz autoritatea publică și-a exercitat dreptul discreționar într-un anumit mod, atunci în cazuri similare ea este obligată să își exercite dreptul discreționar în același mod.” În acest mod, Codul administrativ efectiv obligă Colegiul să țină cont de practica anterioară – lucru pe care nu îl pot face instant membrii aflați la primul mandat, dacă nu sunt ajutați de o sinteză structurată a practicii anterioare.

În acord cu dispozițiile Legii nr.113 din 17.06.2010 privind executorii judecătorești, și ale Codului de etică al executorului judecătoresc, **executorul judecătoresc răspunde disciplinar pentru faptele săvârșite în legătură cu exercitarea profesiei, care constituie abateri disciplinare.**

Sub imperiul dispozițiilor Legii speciale, răspunderea disciplinară a executorului judecătoresc are caracter personal și poate fi antrenată, urmare a încălcării obligațiilor sale profesionale stabilite prin actele normative de reglementare a profesiei.

În doctrină se afirmă că marea majoritate a obligațiilor instituite în sarcina diferitelor categorii de profesioniști sunt supuse unui proces de „decontractualizare”. În această viziune, se apreciază că regimul juridic al răspunderii profesionale a diferitor categorii de profesioniști

transcende distincția clasică dintre răspunderea delictuală sau extracontractuală și răspunderea contractuală, precum și distincția dintre răspunderea civilă și orice altă răspundere patrimonială[5].

Una dintre condițiile de bază ale răspunderii juridice o reprezintă săvârșirea unei fapte ilicite (conduita ilicită). În ceea ce privește răspunderea disciplinară, conduita ilicită îmbracă forma abaterii disciplinare.

Răspunderea disciplinară nu poate interveni pentru orice încălcare a legii, ea se aplică doar în prezența unei acțiuni/inacțiuni ce se încadrează într-o faptă calificată de lege ca abatere disciplinară și în prezența vinovăției persoanei. Astfel, că miezul răspunderii disciplinare îl constituie faptele care o pot atrage. În legislația națională acestea sunt prevăzute la art. 21 al Legii 113/2010.

Legea nr.113 din 17.06.2010 privind executorii judecătorești prevede 15 abateri disciplinare. Două din cele 15 abateri disciplinare (lit. c) și f), art.21, alin.2 Legea 113/2010) se referă la etica profesională a executorilor judecătorești, alte 13 fapte prevăzute de art.21, alin.2 din Legea 113/2010 sunt abateri disciplinare clasice, calificarea cărora diferă doar prin forma de vinovăție[2]. După cum remarcă Elena Belei, doctor în drept, conferențiar universitar, în lucrarea sa *Răspunderea disciplinară a executorilor judecătorești în Republica Moldova – realități și perspective* [89], pentru unele abateri (cum ar fi cele indicate la lit. d), e¹), h), i)) „... nu contează, dacă executorul a admis aceste abateri cu intenție sau din imprudență”, pe când pentru unele - cum ar fi cele de la lit. e) - ”trebuie probată (...) intenția executorului. Evident, sarcina probației revine subiectului de sesizare a Colegiului disciplinar” [2].

Prezintă interes și constatările autorilor Grosu Adrian și Vasile Josan, ce se conțin într-un studiu referitor la limitele controlului judiciar la contestarea deciziilor Colegiului disciplinar al executorilor judecătorești, publicat în culegerea de lucrări a conferinței internaționale ”Procesul civil și executarea silită” 2018, care propun o grupare a temeiurilor de sancționare a executorului judecătoresc în trei categorii de bază:

I. Abateri disciplinare corelate cu drepturile și obligațiile părților din procedura de executare (e.g. necomunicarea actelor din procedura de executare către participanții corespunzători);

II. Abateri disciplinare corelate cu drepturile și obligațiile executorului judecătoresc în raport cu UNEJ și celelalte organe profesionale (e.g. neprezentarea materialelor solicitate de către Colegiul disciplinar);

III. Abaterile disciplinare corelate cu ordinea publică și buna desfășurare a activității executorului judecătoresc în calitate de exponent al serviciului public (e.g. absența nejustificată

de la birou mai mult de două zile lucrătoare consecutive).

Împărtășim opinia autorilor, care menționează că respectiva clasificare ”implică și o importanță practică, deoarece uneori, executorii judecătorești, în cadrul procedurii disciplinare, încearcă a se prevala de faptul că acțiunile acestora ar fi fost supuse controlului judecătoresc în procedura de executare, iar dacă nu, părțile din procedura de executare au avut dreptul de contesta aceste acțiuni în fața instanței judecătorești, omisiunea celor din urmă echivalând cu acceptarea tacită a faptelor comise de către executorul judecătoresc. Cu toate acestea, nu toate faptele comise de executorii judecătorești, prezintă o corelație cu drepturile și obligațiile părților din procedura de executare, considerent din care, uneori, confirmarea legalității unor acțiuni și inacțiuni de către instanța de judecată, nu exclude o eventuală sancționare disciplinară a executorului judecătoresc.”

Abaterile disciplinare sunt strict și limitativ prevăzute de art. 21 alin.(2) al Legii nr.113/2010 și se rezumă la următoarele:

- **nerespectarea secretului profesional** [47] - având în vedere că nu identificăm în actele relevante activității de executor judecătoresc definiția secretului profesional, vom considera că norma respectivă poate fi aplicată în corelație cu obligația executorului judecătoresc prevăzută de lit. e) a art. 8 al Legii 113/2010, care impune executorului judecătoresc ”să păstreze secretul comercial, fiscal și cel bancar, să nu divulge informațiile și faptele care i-au devenit cunoscute în procedura de executare” . Astfel, divulgarea informațiilor enumerate în norma citată, ar putea constitui abatere disciplinară. Totodată, transmiterea informațiilor către terți îndreptățiți, în virtutea unor prevederi legale, să le solicite și primească (organul de urmărire penală, Ministerul Justiției, UNEJ, creditorul procedurii de executare) nu va constitui o acțiune de nerespectare a secretului profesional, dacă ea s-a făcut conform procedurilor și limitelor legale. De remarcat că potrivit reglementărilor din România, în concret - ale Regulamentului de aplicare a Legii nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, executorul judecătoresc chemat ca martor în fața unei instanțe judecătorești sau a unui organ de urmărire penală poate fi scutit de păstrarea secretului profesional numai de cei interesați în apărarea secretului sau în condițiile prevăzute de lege [140].

- **încălcare gravă sau sistematică a obligațiilor profesionale stabilite de lege** - aplicarea respectivei norme pe cât e de largă, pe atât și pasibilă de interpretări. Vulnerabilitatea acestei norme vine din utilizarea a 3 termeni pentru care legiuitorul nu a oferit contururi clare de aplicare - calificativul ”gravă”, care în lipsa unor criterii precise va fi iminent supus unei doze mari de subiectivism în apreciere; noțiunea de ”sistematic” care tot nu are o semnificație suficient de exactă, încât să permită clar și în afara oricăror ezitări a conchide dacă acest

calificativ e aplicabil sau nu unei spețe (astfel, repetarea de 2 ori a unui comportament contrar normelor profesionale conferă deja caracter sistematic acestuia sau nu? Ori e nevoie de 3 episoade similare?) și – în ultimul rând – noțiunea de obligații profesionale e foarte largă, în opinia noastră invocarea acesteia drept temei de răspundere disciplinară poate rezista controlului judiciar doar dacă e însoțită de indicarea exactă a normei legale ce impune o obligație și modul în care aceasta a fost încălcată;

Comentând termenul ”sistematic” din textul legii ce reglementează activitatea executorilor judecătorești din România, profesorul Ioan Leș consideră că caracterul sistematic se poate realiza doar cu cel puțin trei asemenea repetări [57].

Jurisprudența Curții de Apel Chișinău confirmă criticile expuse mai sus, indicând următoarele ”Complețul de judecată reține că, Colegiul disciplinar i-a imputat executorului judecătoresc (...) o încălcare a cărei esență nu este identificată, mai mult, aceasta nu poate fi dedusă din conținutul deciziei, deoarece în motivarea deciziei nu se face nici o trimitere la forma abaterii, că este gravă sau sistematică. Or, nici Legea privind executorii judecătorești nr. 113/2010, nici Codul deontologic al executorilor judecătorești nu face o apreciere a noțiunii de încălcare gravă a obligațiilor profesionale, precum și întinderea acestei încălcări, încadrarea în careva limite minime și maxime care oarecum ar putea permite Colegiului aprecierea corectă a acțiunilor/inacțiunilor executorului judecătoresc, precum și constatarea întinderii încălcării. Complețul de judecată reține că, Colegiul Disciplinar nu face nici o precizare și în urma căror probe care confirmă că, executorul judecătoresc (...) anterior a mai fost sancționat pentru ai fi calificate acțiunile acestuia ca încălcare sistematică. Mai mult, Complețul de judecată ține să menționeze că, sancționarea unei persoane fără că aceasta să înțeleagă conținutul învinuirii aduse, duce la încălcarea dreptului persoanei la apărare și la un proces echitabil. Prin urmare se atestă că, Colegiul disciplinar al executorilor judecătorești pe lângă Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești a încălcat prevederile pct. 60 lit.g) al Regulamentului de activitate al Colegiului disciplinar al executorilor judecătorești, aprobat prin Ordinul Ministerului Justiției nr. 96/2017, potrivit căruia decizia privind rezultatele examinării abaterii disciplinare trebuie să conțină motivarea, cu indicarea expresă a normelor legale pe care se întemeiază decizia și corelarea lor cu actele executorului judecătoresc - ceea ce în speță nu a avut loc, or, nu a fost individualizată nici pretinsa abatere disciplinară, nici sancțiunea aplicată.” [97] (abaterea constată în speță era anume cea prevăzută de art. 21 alin.(2) lit.b¹) din Legea privind executorii judecătorești nr. 113/2010 - încălcare gravă sau sistematică a obligațiilor profesionale stabilite de lege)

Menținerea acestui vid de reglementare, dar și metehnele motivării deciziilor Colegiului disciplinar anihilează scopul procedurii disciplinare și induc ideea injustiției celor ce sesizează Colegiul.

- **încălcarea modului și a termenelor de comunicare a actelor întocmite de executorul judecătoresc părților în procedura de executare și/sau reprezentanților acestora, neacordarea posibilității de a lua cunoștință sau de a efectua copii de pe materialele din dosarul de executare** [47]- art. 67 al Codului de executare prevede modalitățile de comunicare a actelor executorului judecătoresc, iar alte norme din Codul de executare reglementează termenii în care comunicarea actului trebuie făcută. Potrivit acestei norme, va constitui abatere disciplinară dacă modalitatea și termenii de comunicare vor fi altele, decât cele prevăzute de lege. În contextul acestei abateri disciplinare, ținem să punctăm în mod deosebit că condiția indispensabilă a aplicării sancțiunii pentru abatere disciplinară este vinovăția. Astfel, la examinarea sesizărilor ce invocă abaterea dată, se va ține cont în ce măsură există vinovăția executorului judecătoresc în nerespectarea modului sau termenului de comunicare a unui act. Or, în situația când comunicarea actelor prin modalitățile prevăzute de art. 67 Cod de executare (deplasare la domiciliu, anunț în Monitorul Oficial etc) implică cheltuieli semnificative, iar potrivit prevederilor al. (8) al art. 36 CE, statul este scutit de avansarea cheltuielilor de executare, executorul judecătoresc este în **imposibilitate obiectivă** de a respecta aceste prevederi. Auto-scutindu-se de cheltuielile de executare, statul pierde legitimitatea invocării eventuale a acestei prevederi în fața Colegiului disciplinar. Aceleași raționamente le considerăm aplicabile și situațiilor când creditorii (alții decât statul) nu avansează cheltuielile de executare – or, obligația executorului judecătoresc de a respecta procedurile reglementate de Cod trebuie așezată într-o relație adecvată cu obligațiile creditorului, reglementate de același cod (cum ar fi, obligația de a avansa cheltuielile de executare, obligația de a anunța schimbarea domiciliului etc). Un caz aparte sunt situațiile când debitorii invocă această abatere, omițând faptul că și lor, potrivit art. 68 CE, le revine obligația de a anunța schimbarea domiciliului sau sediului. Sub rezerva situațiilor menționate, admiterea acestei abateri trebuie să fie descurajată prin aplicarea de sancțiuni, căci comunicarea actelor de executare este o componentă esențială a garanțiilor drepturilor părților de executare și o realizare a principiului transparenței în procedura de executare;

- **săvârșirea unor fapte care aduc atingere onoarei, probității profesionale ori bunelor moravuri** [47] - și această prevedere legală este deschisă pentru multe interpretări, având în vedere că se referă la noțiuni ce țin de morală și etică. Statistic, această abatere este invocată în 18% din deciziile de sancționare (datele sunt din raportul secretarului Colegiului

pentru anii 2019-2023). În conformitate cu dispozițiile statutare și normele deontologice ale profesiei, executorul judecătoresc trebuie să manifeste un comportament demn atât în exercitarea profesiei, cât și în afara acesteia. Pornind de la acest deziderat, toate acțiunile sau inacțiunile care, prin natura lor, sunt în măsură să afecteze prestigiul profesiei, indiferent dacă acestea sunt admise în timpul sau în afara programului de muncă, pot fi considerate fapte care formează obiectul abaterii disciplinare specificate la art.21, alin.(2) lit. c). Această abatere se poate referi nu doar la activități profesionale ale executorului judecătoresc, ci și la aspecte din viața sa extra-profesională.

În opinia lui Cristi Danileț, autorul studiului ”Evaluarea codurilor de etică a profesiilor juridice și conexe”, ”întrucât săvârșirea unor abateri disciplinare sunt sancționate inclusiv cu excluderea din profesie, faptele care ar putea fi considerate abateri trebuie să fie previzibile. Or, formularea ”fapte care aduc atingere...” este mult prea generală, lăsând o putere discreționară prea mare organului disciplinar.”

Important e să precizăm că un executor nu poate fi tras la răspundere disciplinară pentru activitatea sa de membru în careva din organele profesionale - Colegiul disciplinar, Consiliul UNEJ sau Comisia de cenzori, ci doar pentru activitatea sa care circumscrie atribuțiilor stabilite de art. 8 al Legii privind executorii judecătorești. Ne întemeiem această convingere pe faptul că activitatea în aceste organe nu constituie o obligație profesională a executorului judecătoresc, ci mai curând o asumare de sarcini prin acceptarea funcției electivă. Sancțiune pentru eventualele fapte reprobabile săvârșite în exercitarea mandatului în aceste organe profesionale ar putea fi doar retragerea mandatului de către cei ce au ales acest membru.

- **tergiversarea sistematică sau neglijența gravă în efectuarea lucrărilor legate de procedura de executare** [47]- reținem în această normă aceleași 2 elemente cu contururi vagi (gravă și sistematică), care pot face loc excesiv discreționarului. Această normă conține, de fapt, 2 abateri disciplinare distincte: 1) tergiversarea sistematică în efectuarea lucrărilor legate de procedura de executare și 2) neglijența gravă în efectuarea lucrărilor legate de procedura de executare, ultima implicând o formă de vinovăție expres indicată – neglijența, urmând ca autorul sesizării să probeze caracterul/consecințele grave ale acesteia. Spre deosebire de tergiversarea îndeplinirii sarcinilor, care se referă la unele aspecte de formă, neglijența vizează un element de conținut, adică modul cum trebuie realizate sarcinile, și anume: atent, riguros, cu respectarea literei și a spiritului legii. Pentru a putea fi calificată ca abatere disciplinară, tergiversarea trebuie să comporte un caracter sistemic, urmând să se manifeste mai mult decât o singură dată.;

- **încălcarea, din motive imputabile executorului judecătoresc, a termenului de îndeplinire a acțiunilor procedurale sau refuzul nemotivat de a efectua acte de executare** [47] - această abatere disciplinară derivă din obligația executorului judecătoresc prevăzută la art.8 lit.a) din Legea nr.113/2010, care impune acestuia să aibă un rol activ pe parcursul întregului proces de executare, depunând efort pentru realizarea prin mijloace legale a obligației prevăzute în documentul executoriu, respectând drepturile părților în procedura de executare și ale altor persoane interesate. Observăm că pentru a putea fi calificat ca abatere disciplinară, refuzul executorului judecătoresc trebuie să fie nejustificat, adică neîntemeiat. În sensul acestei ultime abateri, considerăm judicioase observațiile expuse de Elena Belei în studiul citat supra [2], care afirmă că potrivit Codului de executare al Republicii Moldova, refuzul executorului de a săvârși anumite acte poate fi contestat în instanța de judecată – astfel, ar rezulta că aceeași faptă poate fi incriminată și disciplinar unui executor. Totuși, concluziile autorului citat sunt că legiuitorul nu a greșit atunci când a permis instanțelor de judecată să oblige executorul judecătoresc să întreprindă acte de executare forțată (aceasta fiind necesar pentru a asigura creditorului realizarea drepturilor sale), dar crede justificată și posibilitatea antrenării răspunderii disciplinare pentru aceste fapte.

- **încălcarea modului de evidență, pregătire și păstrare a arhivei** - aplicarea normei respective va deveni posibilă doar după adoptarea Regulamentului, prevăzut de art. 31 al legii 113/2010, care prevede că ”Modul de evidență, de pregătire, de păstrare și de predare a arhivei se stabilește printr-un regulament, coordonat cu Serviciul de Stat de Arhivă și aprobat de Ministerul Justiției”. Chiar dacă norma respectivă datează din 2010, un astfel de Regulament nu este adoptat până în prezent, corespunzător, în lipsa reglementărilor despre cum trebuie ținută evidența și păstrată arhiva, nu se poate sancționa neconformitatea cu acestea. Deci, această abatere este inaplicabilă, la moment.;

- **încălcarea gravă a Codului deontologic** [47] - chiar dacă profesia de executor judecătoresc din 2015 are Cod de etică, Codul deontologic fiind abrogat, textul legii nu a fost actualizat, fapt care însă nu afectează aplicabilitatea normei. Potrivit art.1 al Codului de etică al executorului judecătoresc, rolul acestui cod rezidă în asigurarea supremației legii, independenței, imparțialității, obiectivității, transparenței și respectării efective a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în cadrul exercitării activității profesionale de către biroul executorului judecătoresc, inclusiv în relațiile dintre executorii judecătorești, în relațiile dintre executorul judecătoresc și subiecții de drept public/privat, implicați/neimplicați în activitatea profesională a executorului judecătoresc. Acesta stabilește o serie de reguli de conduită, care ar trebui să guverneze relațiile executorului judecătoresc cu părțile, participanții și terții procedurii de

executare; cu magistrații și avocații; cu alți executori judecătorești, organele profesionale și alte instituții, precum și cu mass-media.

Același articol al Codului de etică stabilește că ”Obligația respectării prezentului Cod, este opozabilă tuturor executorilor judecătorești, fără nicio deosebire (...). Nerespectarea acestei obligații, **constatată de Consiliul UNEJ**, poate atrage răspunderea disciplinară a executorului judecătoresc în condițiile legii și prezentului Cod.”(marcat de autor). Așadar, potrivit Codului de etică [93], pentru a antrena răspunderea disciplinară este nevoie de constatarea de către Consiliul UNEJ a acestui fapt. Reținem că legea nu prevede o asemenea condiție.

Condiția impusă de lege e ca încălcarea să fie gravă. Însă nici legea, nici Codul de etică [95] nu oferă careva criterii de apreciere a gravității încălcării.

- **nerespectarea hotărârilor organelor profesionale ale executorilor judecătorești** - respectarea și implementarea dispozițiilor organelor profesionale constituie una din obligațiile primordiale ale membrilor UNEJ. Acest lucru rezultă din prevederile lit. i) a al. (3) al art.40 al Legii 113/2010, care indică asupra caracterului obligatoriu al hotărârilor UNEJ, dar și articolul 10 al Codului de etică. Reieșind din prevederile Legii 113/2010 și ale Statutului UNEJ, au caracter obligatoriu actele emise de Congresul executorilor judecătorești, Consiliul UNEJ și Camerele teritoriale ale executorilor judecătorești. Corespunzător, nerespectarea hotărârilor acestor organe poate atrage răspunderea disciplinară.

- **absența nejustificată de la birou mai mult de două zile lucrătoare consecutive** - în conformitate cu prevederile alin. (5) art.25 din Legea privind executorii judecătorești, executorul judecătoresc își desfășoară activitatea în carul unui birou, care trebuie să corespundă tuturor cerințelor care permit desfășurarea activității. Având în vedere necesitatea asigurării funcționalității biroului, absența executorului judecătoresc pe o perioadă mai mare de două zile lucrătoare consecutive, cu condiția ca această absență să fie nejustificată, poate fi calificată drept abatere disciplinară. De reținut că în cazul absenței de la birou cu o durată mai mare de 2 zile lucrătoare consecutive, executorul judecătoresc are obligația de a informa UNEJ și Ministerul Justiției și a asigura funcționalitatea biroului, prin asigurarea că, în cazuri urgente, acesta va fi înlocuit de alt executor judecătoresc.

- **constatarea incapacității profesionale, exprimată și prin anularea irevocabilă de către instanța de judecată a unui număr de executări silite reprezentând 10% din dosarele de executare sau a unor acte de executare, întocmite în cel mult 20% din dosarele de executare, instrumentate într-un an calendaristic** [2] - această abatere disciplinară a fost detaliat analizată de dna Belei Elena în lucrarea citată supra.

- **neprezentarea materialelor solicitate de către Ministerul Justiției, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești sau Colegiul disciplinar în vederea exercitării de către acestea a atribuțiilor lor legale/statutare [2];**

- **obstrucționarea în orice mod a exercitării atribuțiilor controlorilor de supraveghere a activității executorului judecătoresc [2];**

- **exercitarea calității de executor judecătoresc pe durata suspendării activității sau exercitarea activității de executor judecătoresc contrar prevederilor legale privind competența teritorială [2]** - prevederea care include lista cuprinde, de fapt, 2 abateri diferite – una constă în exercitarea calității de executor judecătoresc fără a o avea și cea de-a doua – exercitarea activității contrar competenței teritoriale. Prima dintre aceste abateri sfidează ordinea publică și pune în pericol drepturile și interesele justițiabililor, cea de-a doua desconsideră reglementările menite să asigure o concurență loială între executorii judecătorești și periclitizează resorturile interne de funcționare a profesiei.

De menționat, că „în caz de suspendare sau de încetare a activității, executorul judecătoresc rămâne subiectul răspunderii disciplinare în ceea ce privește acțiunile sau omisiunile [...], săvârșite în perioada în care activa în calitate de executor judecătoresc” [2]. Cu referire la termenul de prescripție, Legea prevede că ”sanctiunea disciplinară se aplică în termen de cel mult 3 ani de la data săvârșirii abaterii disciplinare de către executorul judecătoresc” [2], această prevedere este recentă, fiind în vigoare din 13.01.2023, anterior termenul fiind „de un an de la data când săvârșirea abaterii disciplinare a devenit sau trebuia să devină cunoscută, dar nu mai târziu de doi ani de la săvârșirea acesteia” [2], prevedere care a succedat textul inițial al Legii din 2010, potrivit căruia „sanctiunea disciplinară poate fi aplicată cel târziu la 6 luni de la data constatării abaterii disciplinare și cel târziu la un an de la data comiterii ei.” [2] .

Totodată, Legea menționează că „...în cazul în care dintr-o hotărâre a unei instanțe judecătorești [...] rezultă săvârșirea unei abateri disciplinare de către executorul judecătoresc, sancțiunea disciplinară se aplică în termen de un an de la data devenirii irevocabile a hotărârii instanței” [2]. Deasemenea, termenul menționat „se suspendă la data inițierii procedurii disciplinare, precum și pe perioada aflării executorului judecătoresc în concediu de odihnă anual, în concediu medical, în concediu pentru îngrijirea copilului și pe durata procedurii civile, contravenționale ori penale, în cadrul căreia sunt examinate aspecte care prezintă relevanță pentru examinarea abaterii disciplinare imputate executorului judecătoresc” [2]. (redacția din 13.01.2023).

Referitor la extinderea termenului de prescripție a răspunderii disciplinare, vom menționa că acesta este substanțial mai mare decât cel prevăzut de Codul Muncii, iar lista foarte largă a

motivelor de suspendare îl extinde și mai mult. Ținem să menționăm că din moment ce se indica că intentarea procedurii disciplinare întrerupe curgerea termenului de prescripție, nu se justifică extinderea lui la 3 ani — la fel ca și menținerea în textul legii după modificări a celorlalte circumstanțe enumerate pentru suspendarea curgerii termenului de prescripție a răspunderii disciplinare (concediu de odihnă, concediu de îngrijire a copilului etc.).

Apreciem că sintagma ”data inițierii procedurii disciplinare” este incertă și va genera dispute și practici neuniforme de calculare a termenilor în procedura disciplinară. Or, nici Regulamentul de activitate a Colegiului disciplinar (aprobat prin ordinul ministrului justiției nr. nr.1194 din 20 februarie 2017), nici Legea nr. 113/2010 nu definesc momentul inițierii procedurii disciplinare. Având în vedere că potrivit p. 46 al Regulamentului menționat ”Președintele Colegiului, în temeiul raportului prezentat de completul de admisibilitate, (...) se pronunță printr-o decizie asupra admiterii spre examinare a sesizării”, am putea deduce că procedura disciplinară este inițiată din momentul admiterii spre examinare a sesizării, or, etapa ce o precede evaluează admiterea spre examinare - deci nu este o examinare propriu-zisă și nu ar putea fi considerată ca o inițiere a procedurii disciplinare. Pentru mai multă precizie, ar fi recomandabil ca textul Regulamentului de activitate Colegiului disciplinar să fie completat cu o normă care să menționeze că din momentul emiterii deciziei de admitere spre examinare a sesizării, procedura disciplinară se consideră inițiată.

Cu referire la **procedura de examinare a sesizărilor** privind tragerea la răspundere disciplinară, aceasta este reglementată atât de Legea 113 din 17.06.2010, cât și de Regulamentul de activitate al Colegiului disciplinar al executorilor judecătorești, aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr.96 din 20 februarie 2017.

Astfel, de Legea 113 din 17.06.2010 prevede că ”în termen de cel mult 30 de zile de la înregistrarea sesizării privind tragerea la răspundere disciplinară a executorului judecătoresc va fi numită data examinării ei [...]. În același termen, copia de pe sesizare este remisă executorului judecătoresc prin una dintre modalitățile stabilite de Consiliul Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești sau prin orice mijloc ce permite confirmarea recepționării” [2].

Regulamentul Colegiului disciplinar al executorilor judecătorești prevede că examinarea abaterilor disciplinare are la bază următoarele principii: prezumția nevinovăției, garantarea dreptului la apărare, celeritatea procedurii disciplinare, gradualitatea și proporționalitatea sancțiunii aplicate, unicitatea sancțiunii și contradictorialitatea – fiecare parte trebuie să probeze faptele invocate, iar sesizarea se examinează, reieșind din solicitările ce se conțin în ea [67].

Membrii Colegiului examinează sesizările depuse sub aspectul admisibilității și în fond. Respectiv, orice sesizare parvenită spre examinare trece un dublu filtru în vederea stabilirii

tuturor circumstanțelor și condițiilor pentru examinarea acestora.

În cadrul Colegiului disciplinar al executorilor judecătorești sunt formate 2 complete de admisibilitate din care nu face parte președintele. Regulamentul prevede că „Ședințele completului de admisibilitate sunt deliberative dacă la ele participă toți cei 3 membri ai completului” [67], „Raportul privind admisibilitatea/inadmisibilitatea sesizării se aprobă cu votul majorității membrilor completului. [...]Deciziile privind admisibilitatea sesizării nu pot fi contestate. Deciziile privind declararea inadmisibilității pot fi contestate, prin depunerea unei cereri, în termen de 7 zile lucrătoare de la data publicării pe pagina web a Ministerului Justiției și a Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești. Cererea se examinează de celălalt complet de admisibilitate în cel mult 5 zile lucrătoare și se soluționează printr-o decizie a Colegiului, care nu poate fi contestată, semnată de toți membrii Colegiului” [67].

Cu referire la modul desfășurării ședințelor în fond ale Colegiului disciplinar, actele normative prevăd că acestea sunt publice „...cu excepția cazurilor în care Colegiul disciplinar decide, din oficiu sau în baza cererii scrise a executorului judecătoresc ori a autorului sesizării, examinarea cauzei în ședință închisă pentru a preveni divulgarea unor informații confidențiale din cadrul procedurii de executare sau pentru protecția vieții private” [47]. Prezența executorului judecătoresc la examinarea ședinței în fond este obligatorie. „Dacă executorul judecătoresc lipsește în mod nejustificat, Colegiul disciplinar poate examina sesizarea în lipsa acestuia” [47] cu condiția că „a comunicat actele solicitate de Colegiu și opinia sa referitor la sesizare” [47]

„Ședințele sunt deliberative dacă la ele participă cel puțin 5 membri ai Colegiului. Deciziile Colegiului se iau, sub sancțiunea nulității, cu cel puțin 4 voturi. Membrii Colegiului nu se pot abține de la vot.” [47] Deasemenea, „dacă unul dintre membrii Colegiului nu poate fi prezent la ședință, [sau] [...] dacă în urma examinării solicitării de recuzare s-a constatat că membrul Colegiului nu poate participa la examinarea sesizării, ședința se amână. [...]. În cazul lipsei de cvorum, data următoarei ședințe se stabilește în termen de cel mult 7 zile lucrătoare” [47].

„În cadrul ședințelor Colegiului disciplinar, executorul judecătoresc și autorul sesizării pot fi asistați de avocat sau un reprezentant. [...] pot fi audiate și alte persoane, invitate la propunerea executorului judecătoresc sau a Colegiului disciplinar, pot fi studiate documente și alte materiale atât din dosarul de executare, cât și prezentate suplimentar de participanții în cadrul procedurii disciplinare” [47].

Procedura disciplinară se încheie prin una dintre următoarele decizii:

- constatarea abaterii disciplinare și aplicarea unei sancțiuni disciplinare;
- respingerea sesizării privind tragerea la răspundere disciplinară a executorului

judecătoresc, în cazul în care s-a constatat lipsa temeiurilor pentru tragerea la răspundere disciplinară;

- încetarea procedurii disciplinare, în cazul în care Colegiul disciplinar constată expirarea termenelor de tragere la răspundere disciplinară prevăzute la art. 21¹ [47].

Dispozitivul deciziei privind examinarea sesizării pentru tragerea la răspundere disciplinară a executorului judecătoresc se emite în ziua examinării în fond a sesizării respective. Decizia motivată se publică în termen de de până la 15 zile lucrătoare de la pronunțarea dispozitivului. Ambele decizii se semnează doar de către președintele ședinței Colegiului disciplinar. Dacă există opinii separate ale membrilor Colegiului disciplinar, acestea se expun în formă scrisă și se anexează la dosarul aferent procedurii disciplinare [47]. Până la operarea modificărilor din decembrie 2022, decizia Colegiului era semnată de toți membri prezenți la ședința respectivă. Intervenția autorilor proiectului prin care a fost modificat art. 23¹ creează riscuri și vulnerabilități, care, probabil, nu au fost estimate de autorii proiectului. Astfel, din moment ce doar președintele Colegiului semnează deciziile, exista riscul — în cazul unui președinte rău-intenționat - să se manipuleze/modifice fără cunoștința celorlalți membri textul deciziei, iar în cazul unor membri ai Colegiului rău-intenționați — există riscul de a invoca că nu au cunoscut motivele invocate în hotărâre, că au fost induși în eroare, că li s-a limitat dreptul de a participa la motivarea unei hotărâri etc. Considerăm neinspirată renunțarea la normele privind semnarea deciziilor Colegiului de către toți membrii și am crede oportună revenirea la prevederile anterioare, pentru a elimina orice riscuri de trucări, manipulări și falsuri — or, dacă entitatea abilitată cu drept de control disciplinar este un organ colegial, motivarea deciziilor - care este partea esențială a activității acestuia — urmează să fie tot o activitate colegială. Avizul Guvernului și al direcției generale a Parlamentului la acest aspect al inițiativei legislative la fel a fost critic, însă aceste obiecții au fost respinse, motivul fiind prevederile art. 121 Cod administrativ, care indică că actele organului colegial vor fi semnate de către conducătorul acestuia.

În doctrină [25] se nuanțează că răspunderea disciplinară are triplă funcție: sancționatoare, preventivă și educativă. Persoanei vinovate i se va aplica o pedeapsă care poate lua forma unei constrângeri morale sau a unei privațiuni materiale, de natură să-o rețină pe viitor de la comiterea altor abateri. Prin aceasta, răspunderea disciplinară se aseamănă cu răspunderea penală sau contravențională, dar se deosebește de răspunderea patrimonială (civilă), care îndeplinește, în principal, o funcție reparatorie.

La aplicarea sancțiunilor disciplinare, potrivit cadrului normativ, Colegiul disciplinar va ține cont de: „caracterul și gravitatea abaterii; împrejurările în care abaterea a fost săvârșită;

cauzele și consecințele abaterii; gradul de vinovăție al executorului judecătoresc; conduita executorului judecătoresc și impactul faptei asupra imaginii profesiei de executor judecătoresc [67].

Ca și sancțiuni disciplinare pot fi aplicate [47]:

- avertismentul, cu obligația de a se instrui, pe cheltuială proprie, pe o durată de la 4 până la 8 ore academice. Sancțiunea se execută în termen de cel mult 30 de zile de la data rămânerii definitive a deciziei Colegiului disciplinar. Avertismentul, prin natura sa, se conturează ca fiind cea mai lejeră dintre sancțiuni și constă într-o atenționare asupra abaterii disciplinare comise, cu recomandarea de a se conforma pe viitor întocmai dispozițiile legale. De regulă, această sancțiune se aplică pentru abateri disciplinare de mica importanță, în special pentru săvârșirea pentru prima dată a abaterii disciplinare.

- mustrarea, cu obligația de a se instrui, pe cheltuială proprie, pe o durată de la 8 până la 24 de ore academice. Sancțiunea se execută în termen de cel mult 30 de zile de la data rămânerii definitive a deciziei Colegiului disciplinar. Mustrarea, la fel ca și avertismentul, este însoțită de o măsură complementară - instruirea profesională, pe cheltuială proprie, ce urmează a fi executată în termen de cel mult 30 de zile de la data rămânerii definitive a deciziei Colegiului disciplinar. În cazul neexecutării acestora în termenul indicat, survine suspendarea activității executorului judecătoresc – până la acumularea numărului de ore stabilit, dar nu mai mult de 3 luni.

- amenda în mărime de la 30 la 600 de unități convenționale (o unitate convențională fiind egală cu 20 de lei). Ea se depune la contul Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești. Neachitarea acestei amenzi în termen de 30 de zile atrage suspendarea de drept a activității executorului judecătoresc [67]. Amenda, este sancțiunea disciplinară cu caracter pecuniar, ce implică obligația executorului judecătoresc la plata unei sume de bani, ce intră în componența patrimoniului UNEJ. În cazul neachitării acesteia, survine suspendarea de drept a activității executorului judecătoresc în condițiile art. 18 al Legii 113/2010, dar și posibilitatea încasării silite a acesteia, în virtutea faptului că decizia definitivă a Colegiului disciplinar este un document executoriu pasibil de executare silită. Astfel, avem în această normă un caz aparte în care sancțiunea amenzii se poate converti în suspendarea din funcție a executorului judecătoresc, fără a mai fi necesare alte proceduri disciplinare sau de control.

- suspendarea activității executorului judecătoresc pe un termen de la o lună până la 6 luni. este o sancțiune severă comparativ cu cele anterior menționate și constă în interzicerea temporară a exercitării activității. Implementarea sancțiunii disciplinare de suspendare a activității se realizează după rămânerea definitivă a deciziei Colegiului disciplinar, fără a fi

necesară emiterea ordinului ministrului justiției. Observăm că legiuitorul nu este consecvent cu sine însuși, dispunând proceduri diferite pentru aplicarea sancțiunii de suspendare a activității și a celei de retragere a licenței, ordinul ministrului fiind necesar doar pentru cea de-a doua;

- retragerea licenței reprezintă cea mai dură sancțiune disciplinară care poate fi aplicată unui executor judecătoresc. Pe lângă faptul că această îl lipsește de dreptul la exercitarea profesiei de executor judecătoresc și îl privează de șansa recuperării cheltuielilor investite în dosarele gestionate, aceasta îi afectează cariera de viitor – or, această modalitate de ieșire din profesie poate fi ulterior temei de limitare a accesului în alte profesii juridice (a se vedea, spre exemplu, art.10 al Legii cu privire la avocatură). Motivele care întemeiază adoptarea unei asemenea sancțiuni trebuie să fie foarte bine punctate, probate și argumentate. În mod paradoxal, însă anume sancțiunea disciplinară cea mai dură, cu cele mai largi consecințe care nu afectează doar de executorul judecătoresc vizat, în urma modificărilor adoptate prin Legea nr. 379 din 29.12.22 se execută imediat – prin emiterea în termen de 5 zile a ordinului ministrului justiției privind încetarea activității executorului judecătoresc.

Această intervenție legislativă este una discutabilă atât din punct de vedere a conformității sale cu principiile dreptului (inclusiv cele constituționale – al prezumției nevinovăției și al caracterului executoriu al actelor judecătorești definitive), cât și din punct de vedere al eficienței – or, în eventualitatea anulării ulterioare a deciziei de sancționare și a a ordinului de încetare a activității, executorul judecătoresc ar fi îndreptățit să solicite emitentului actului prin care i-a fost încetată activitatea prejudiciul cauzat, inclusiv sub forma venitului ratat. În această ipoteză deloc optimistă și costisitoare pentru stat, rămâne să vedem dacă dezideratul indicat în nota informativă ce însoțește proiectul se va justifica. Lăsând la o parte rațiunile pragmatice, mai ținem să punctăm în acest context că, potrivit jurisprudenței CEDO, art. 6 al CoEDO se aplică procedurilor disciplinare desfășurate în fața unor organisme profesionale și în care se află direct în joc dreptul de a practica profesia [Le Compte, Van Leuven și De Meyere împotriva Belgiei; Philis împotriva Greciei (nr. 2), pct. 45]. Aplicabilitatea art. 6 în cazul unei proceduri disciplinare se stabilește în funcție de tipul sancțiunilor la care riscă să fie supusă persoana drept rezultat al culpei imputate [Marušić împotriva Croației (dec.), pct. 72-73].

În mod mult mai explicit, Curtea a indicat în hotărârea Bayer împotriva Germaniei (pct. 38), care se referea la revocarea în urma unei proceduri disciplinare a unui executor judecătoresc angajat de stat, că litigiile referitoare la „un salariu, o indemnizație sau alte drepturi de acest fel” nu erau decât exemple de alte „conflicte de muncă obișnuite”, pentru care art. 6 trebuie în principiu să se aplice în temeiul criteriului din hotărârea Eskelinen. În hotărârea Olujić împotriva Croației (pct. 34), Curtea a afirmat că prezumția de aplicabilitate a art. 6 care decurge din

hotărârea Eskelinen se aplică și altor cazuri de revocare [Baka împotriva Ungariei (MC), pct. 105].

CEDO a învederat în mod constant că procedurile disciplinare în care miza este dreptul de a continua exercitarea profesiei, duc la apariția caracterului contencios al litigiului în sensul drepturilor civile oferite de art. 6 § 1 din Convenție [104].

Extrem de clar și categoric se expune și Curtea Constituțională națională în hotărârea nr. 7 din 16.04.15, indicând la p. 60-65 al acesteia următoarele: ”60. Curtea reține că garanțiile unui **proces echitabil în materie penală**, stabilite de către Curtea Europeană, **sunt aplicabile în egală măsură și procedurilor disciplinare** (a se vedea, inter alia, Vanjak v. Croația, 14 ianuarie 2010), luând în considerare atât gravitatea acuzațiilor împotriva agentului public, cât și consecințele grave aplicabile, și anume pierderea locului de muncă, în ciuda faptului că legislația operează cu categoria de răspundere disciplinară, și nu penală.

61. Totodată, Curtea reține că **garanțiile unui proces echitabil nu se aplică în exclusivitate procedurii judiciare stricto sensu, ci se extind și asupra etapelor ei precedente și ulterioare[...]**

65. Curtea reține că accesul la justiție, ca aspect inerent al dreptului la un proces echitabil, nu poate fi perceput în lipsa garanțiilor impuse de articolul 6 §1 din Convenția Europeană.

- Prezumția nevinovăției

66. Prezumția nevinovăției, consacrată în articolul 21 din Constituție și articolul 6 § 2 din Convenția Europeană, urmează a fi garantată pe tot parcursul urmăririi penale sau disciplinare.” [37].

Critici similare referitoare la această inițiativă de lege au fost expuse de organul profesional al executorilor judecătorești în avizul la proiect, însă acestea au fost respinse, inclusiv prin invocarea deciziei 8/2020 a Curții Constituționale [99] , a cărei relevanță pentru aspectul pus în discuție nu am putut-o desprinde.

Toate aceste considerente, care emană din jurisprudență CEDO și cea constituțională, dau suficiente temeiuri a crede că modificările operate la legea 113/2010 ar putea pica testul constituționalității.

Privite prin optica ce constituie tema cercetării – consolidarea statutului executorului judecătoresc – modificările respective sunt de natură să pună profesia într-o poziție net defavorizată și privată de garanții comparativ cu alte profesii juridice (avocat, notar, judecător etc), ba mai mult – chiar comparativ cu orice infractor, or, executorului judecătoresc îi este refuzată minima protecție a prezumției nevinovăției, garantată oricărui cetățean.

O altă prevedere ce dorim să o analizăm este că „deciziile Colegiului disciplinar pot fi contestate în instanța de judecată în conformitate cu prevederile Codului administrativ, în termen de 30 de zile de la data publicării acestora pe pagina web oficială a Ministerului Justiției, fără a recurge la procedura prealabilă” [47]. Noua redacție a acestei prevederi elimină norma derogatorie care stabilea că deciziile Curții de Apel în materie de contestare a actelor Colegiului disciplinar sunt irevocabile. Autorii modificărilor nu au nominalizat această intenție în nota informativă [131] și nici nu au justificat-o cumva, dar nici nu au estimat costurile aferente (atât în materie de prejudicii eventuale achitate executorului judecătoresc, cât și pentru cheltuielile de reprezentare și asistență juridică încă într-un grad de jurisdicție, dar și sub aspect de durată a procesului de judecată).

Alte norme introduse prin aceeași lege prevăd că ”prin derogare de la normele citate supra, decizia Colegiului disciplinar prin care a fost dispusă aplicarea sancțiunii disciplinare de retragere a licenței executorului judecătoresc poate fi contestată în instanța de judecată concomitent cu contestarea ordinului ministrului justiției privind încetarea activității executorului judecătoresc” [47]. „Acțiunile în instanța de judecată prin care se contestă deciziile Colegiului disciplinar se înaintează împotriva Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești și, după caz, Ministerului Justiției” [131]. Sintagma ”după caz” din cuprinsul acestei norme este pretabilă interpretărilor care ar fi de evitat atunci când se reglementează procedura de contestare a unui act administrativ. În cazul acestei prevederi, considerăm că redactarea alin.(9) al art. 24 după cum urmează "Acțiunile în instanța de contencios administrativ prin care se contestă deciziile Colegiului Disciplinar se înaintează împotriva UNEJ, iar în cazul aplicării sancțiunii încetării activității și emiterii ordinului de încetare activității — contra Ministerului Justiției ” ar da un plus de certitudine normei.

Pentru a ne face o părere referitor la gradul de menținere a deciziilor Colegiului disciplinar în urma contestării acestora în instanțele de judecată, am analizat informațiile prezentate pe site-ul www.unej.md în compartimentul dedicat activității colegiului [100]. Astfel în perioada mandatului Colegiului disciplinar 2018-2020 au fost emise 52 decizii de sancționare, dintre care au fost anulate 8 decizii (ceea ce constituie 15,4 %), iar din totalul deciziilor expuse pe pagina web indicată (350 decizii), doar 14 au fost anulate irevocabil de instanțele de judecată, ceea ce constituie 4% din total. Pentru acuratețe și exactitate trebuie totuși să menționăm două aspecte – (1) contestațiile pe unele din aceste decizii sunt încă în proces de examinare, urmând abia să fie pronunțate deciziile și (2) deciziile de respingere a sesizării sau încetare a procedurii disciplinare, cel mai frecvent, nu sunt contestate.

Altfel însă se prezintă lucrurile dacă facem același calcul referitor la deciziile Colegiului disciplinar prin care se aplică sancțiunile de suspendare sau încetare – la moment există doar 3 decizii ale Colegiului disciplinar prin care s-au aplicat aceste sancțiuni, care nu sunt anulate de instanțele de judecată, însă toate 3 sunt în curs de examinare, fiind contestate, iar soluțiile urmând să apară. În toate celelalte cazuri, ori de câte ori au fost contestate deciziile Colegiului Disciplinar privind aplicarea sancțiunilor de retragere a licenței de executor judecătoresc, ele au fost anulate de instanțele de judecată.

4.2 . Controlul organizatoric-profesional

Deși numite libere, profesiile de notar și executor judecătoresc sunt supuse unui control triplu - actele și activitatea lor sunt controlate de o instituție statală (cel mai des – Ministerul Justiției); de ordinul profesional, apartenență la care este obligatorie – Uniuni/asociații profesionale și, în sens procedural, de către instanțele de judecată) O trăsătură specifică acestor profesii este faptul că legislațiile tuturor statelor delegă o parte din sarcina controlului organelor profesionale, instituind astfel o auto-reglementare a profesiei. Este acesta un gest de încredere sau o provocare pentru organele profesionale? Care nu ar fi răspunsul, această obligă organele profesionale să instituie proceduri de control, să investească bani în realizarea lor, or, dacă breasla este lăsată fără îngrijire, pot apare consecințe nedorite care bat în profesie ca ansamblu, și erodează încrederea autorităților și a clienților în ea. Controlul din partea corpului profesional reprezintă o garanție necesară cu privire la calitatea serviciilor.

În Republica Moldova, norma legală care conturează nucleul controlului profesional (dar nu epuizează întreaga sa arie) se regăsește în art. 33 al Legii 113/2010, intitulat ”Supravegherea activității de executor judecătoresc”. Potrivit acestui articol, supravegherea activității executorului judecătoresc este exercitată de Ministerul Justiției și Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești. Supravegherea constă în efectuarea controalelor asupra activității executorului judecătoresc prin verificarea dosarelor de executare, ținerii registrelor procedurii de executare, modului de calculare a cheltuielilor de executare, păstrării documentelor și arhivei, utilizării legăturii electronice cu registrele prin intermediul rețelei computerizate, respectării orelor de program. Controlul activității executorului judecătoresc se efectuează o dată la 2 ani. Activitatea executorului judecătoresc nou-numit este supusă primului control la expirarea primului an de activitate. Pot fi efectuate controale suplimentare numai dacă au devenit cunoscute date a căror verificare este necesară. La solicitarea persoanei care efectuează controlul, executorul judecătoresc este obligat să prezinte pentru verificare dosarele de executare,

arhiva, registrele de evidență contabilă ce țin de contul curent special și alte documente ce țin de activitatea executorului judecătoresc. Persoanele care exercită controlul nu vor da apreciere acțiunilor procedurale ale executorului judecătoresc.” [100].

Din cuprinsul articolului citat desprindem un lucru important – enumerarea exhaustivă a aspectelor ce constituie obiectul controlului profesional. Considerăm inspirată această inserție a unei liste închise, căci existența ei în textul legii oferă un plus de claritate și previzibilitate, atât entităților abilitate cu drept de control, cât și executorilor judecătorești, asupra limitelor exercitării controlului și anticipând eventualele derapaje de o parte sau alta.

Apreciem că legiuitorul nu lasă câmp discreționar în privința aspectelor supuse controlului, dar suntem de părerea că anumite aspecte care ar fi trebuit luate în vedere în sensul supravegherii profesionale au fost omise de legiuitor – astfel, considerăm că supravegherea profesională trebuie să vizeze în mod necesar și modul de prestare a serviciilor executorului judecătoresc (comunicări de acte, constatări de fapte etc.), de evidență și gestionare a mijloacelor bănești din contul curent special, de implementare a standardelor profesionale – în eventualitatea introducerii acestora și altele. În acest sens, vom recomanda în finalul lucrării anumite intervenții de lege ferenda.

În Republica Moldova, rolul de supraveghere/control al activității profesionale a executorului judecătoresc îl exercită 2 organe – Ministerul Justiției și UNEJ. Ambele organe își au rolul și responsabilitatea lor în sistemul de monitorizare și control, însă acestea nu sunt absolut simetrice. Pentru o maximă eficiență, aceste organe ar trebui să-și coordoneze eforturile în sensul realizării funcțiilor de control. În mod ideal, coordonarea activităților de monitorizare se face prin schimbul de informații, planificarea și elaborarea politicilor în comun între reprezentanții acestor două organe de monitorizare.

Vom analiza în cele ce urmează aspectele supuse controlului profesional, enumerate în art. 33 al Legii 113/2010³, care țin de verificarea :

1. dosarelor de executare — realizarea acestui aspect presupune verificarea fizică a dosarelor de executare, pentru a controla modul de ținere și păstrare a lor, integritatea documentelor, respectarea competenței teritoriale la primirea în lucru a documentelor executorii (or, acest aspect ține de organizarea profesiei și de concurența loială în interiorul ei, motiv din care constituie obiect al controlului profesional) etc. Este cert că organele de control profesional sunt îndreptățite să verifice actele în original aflate în gestiunea sau arhiva executorului judecătoresc, însă ridicarea acestora o considerăm nejustificată, cel puțin din următoarele

³ redacția legii în vigoare la momentul scrierii tezei.

considerente: ridicarea în original a actelor, în special a celor din dosarele de executare aflate în lucru, ar putea tergiversa lucrările pe procedură, aducând în acest mod atingere intereselor părților, ar pute exista riscul pierderii sau dăruirii acestora și nu există justificări pentru cercetarea lor în original de către organele de control profesional.

2. Ținerii registrelor procedurii de executare – acest aspect e unul șubred în situația actuală (care s-a creat din 2017) – astfel, până la modificarea în 2016 a prevederilor lit. f) a art. 8 al Legii 113/2010, executorii judecătorești aveau obligația de a ține evidența dosarelor de executare conform reglementărilor aprobate de Consiliul UNEJ (n.a. în conformitate cu aceasta executorul judecătoresc urma să dispună de următoarele registre: registrul de evidență a documentelor parvenite la executorul judecătoresc pe categorii; registrul de evidență a corespondenței de intrare; registrul de evidență a mijloacelor bănești intrate în contul curent special al executorului judecătoresc. Prin aceeași hotărâre de Consiliu a fost stabilit modelul registrelor, conținutul și modalitatea de înregistrare/reînregistrare a informației relevante.). Ulterior intrării în vigoare a modificărilor [54], executorii judecătorești urmau ”să întocmească, să emită și să înregistreze toate documentele executorii în registrul electronic al procedurilor de executare, conform regulamentului de ținere a acestuia, aprobat de Ministerul Justiției.” La 5 ani distanță de la intrarea în vigoare a normei respective, nici registrul la care face referire norma nu există, nici Regulamentul de ținere a lui.⁴ În această situație, când reglementările vechi au fost abrogate, iar realizarea celor noi nu s-a întâmplat, pe o durată de 5 ani executorii judecătorești, de jure, nu au avut posibilitatea și nici obligația de a asigura evidența dosarelor de executare. Totuși, din buna-credință, un anumit grad de inerție și insistența organului profesional, absoluta majoritate a executorilor judecătorești a continuat să țină evidența documentelor executorii în maniera stabilită de Consiliul UNEJ anterior modificărilor menționate. Mai mult, organul profesional a mobilizat cea mai mare parte a executorilor judecătorești și a instituit un registru electronic propriu - sistemul informațional de evidență și gestiune a dosarelor de executare (SIEGDE) a cărui concept și regulament fost aprobat de Consiliul UNEJ. Totuși, efectuarea unui control pe acest segment, la ziua de azi, este imposibilă – or, lipsa evidenței dosarelor potrivit procedurii stabilite de lit.f) a art. 8 al legii nu este imputabilă sub nici o formă executorilor judecătorești.

3. modului de calculare a cheltuielilor de executare — acest segment de control este unul ce stârnește controverse [64] - or, al. (1) al normei citate și analizate acu indică fără nici un echivoc că acest aspect poate fi obiect de control în cadrul verificării profesionale a activității

⁴ Prin ordinul ministrului justiției nr. 230 din 07.09.23 situația a fost parțial remediată.

biroului executorului judecătoresc. Însă, al. (4) al art. 33 al Legii 113/2010 prevede la fel de explicit că controlul legalității actelor procesuale nu excede aria de competență a organului profesional. Astfel, avînd în vedere că potrivit prevederilor art. 36-38 ale Codului de executare, dispunerea și încasarea cheltuielilor de executare se face în temeiul și prin documente procesuale (încheierea de calculare a cheltuielilor de executare), ar rezulta că acestea totuși nu pot fi obiect al controlului profesional. Atestăm la o evidentă contradicție între normele aceluiași articol, rezultată din faptul că conținutul cheltuielilor de executare este în competența controlului profesional, dar forma actului prin care acestea se materializează le plasează în competența instanței de judecată. Acest fapt generează confuzii și dificultăți organului profesional, dar și executorilor judecătorești. Lucrurile se complică și mai mult, dacă ținem cont de faptul că potrivit art. 19 al Codului de etică al executorului judecătoresc, executorul judecătoresc nu este în drept să contracteze sau să solicite cheltuieli de executare sau rambursarea acestora în alte cazuri decât cele prevăzute de lege, și nici în quantum majorat sau redus în raport cu cel prevăzut de lege [147]. Astfel, constatarea în timpul controlului activității executorului judecătoresc a devierilor – în sensul majorării sau micșorării - modului de calcul cheltuielilor de executare ar putea atrage sesizarea Colegiului Disciplinar al executorilor judecătorești în vederea examinării acestui fapt sub prin prisma existenței/lipsei abaterii disciplinare. În acest mod, vor fi angrenate toate cele trei aspecte de control – profesional, disciplinar și procedural.

4. păstrării documentelor și a arhivei — situația pe acest aspect e și mai precară decât cea privind controlul ținerii registrelor procedurii de executare – or, chiar dacă potrivit prevederilor art. 55 al Legii 113/2010, Ministerul Justiției urma să elaboreze și să aprobe actele normative necesare organizării și funcționării sistemului de executare silită în termen de 2 luni de la data publicării legii (adică până în 23.09.2010), nici la data elaborării prezentei lucrări (la o distanță de 13 ani!!!) nu au fost aprobate reglementările referitoare la ținerea arhivei executorilor judecătorești. Consecințele și impactul pentru interesul public al acestei inerții nu sunt cunoscute încă și vor fi resimțite în timp.

5. utilizării legăturii electronice cu registrele prin intermediul rețelei computerizate — acest aspect al controlului profesional se va referi la temeinicia interpelărilor făcute către registre și corelarea lor cu dosarele gestionate de executorul judecătoresc, corelarea momentului intentării procedurii de executare cu cel al consultării unui registru etc.

6. respectării orelor de program — potrivit Legii 113/2010, cerințele referitoare la biroul executorului judecătoresc și la programul de activitate al biroului se stabilesc de Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești. În acest sens, Consiliul Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești a emis Hotărârea nr. 8 privind aprobarea cerințelor față de firma biroului

executorului judecătoresc și stabilirea orelor de primire a executorilor judecătorești [38] Potrivit acestei hotărâri, suprafața maximă a firmei biroului executorului judecătoresc nu va depăși 0,85 m.p. și va conține inscripțiile „Ministerul Justiției al Republicii Moldova”, „Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești”, denumirea biroului executorului judecătoresc, stema de stat, sigla Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești, precum și informația referitoare la orele de program, orele de primire, telefonul de contact. Ulterior, la 19.12.2022 a fost emisă Hotărârea Consiliului nr.70 prin care a fost aprobat Regulamentul de conduită în biroul executorilor judecătorești și sediul UNEJ. În ceea ce privește orele de primire, Consiliul a hotărât că executorii judecătorești vor avea nu mai puțin de 2 ore de primire zilnic, însă aceștia sunt obligați (personal sau prin angajați) să asigure zilnic pe durata a cel puțin 4 ore consecutive, accesul publicului la birou și recepționarea corespondenței [39]. Potrivit Regulamentului de conduită în biroul executorilor judecătorești și sediul UNEJ, accesul publicului la birou/sediul este permis în orele de lucru cu publicul stabilite de executorul judecătoresc. În afara orelor de lucru cu publicul, accesul la birou poate fi permis doar cu coordonarea prealabilă cu executorul judecătoresc și/sau angajații biroului executorului judecătoresc/sau ai UNEJ. Astfel, verificarea acestui aspect presupune contrapunerea situației de la birou cu reglementările citate mai sus, iar în cadrul unor verificări inopinate – se verifică dacă orele de primire afișate și comunicate UNEJ efectiv se respectă.

Reținem din textul legii că se poate realiza controlul profesional atât în mod planic, cât și ad-hoc/inopinat. Astfel, o dată la 2 ani urmează a fi realizat controlul planificat al activității biroului executorului judecătoresc, însă, dacă au devenit cunoscute anumite circumstanțe care necesită a fi verificate, poate fi numit și un control extraordinar, care poate viza fie toate aspectele de activitate ale biroului, fie doar unele dintre ele – în funcție de motivul controlului.

Controlul profesional pus în sarcina organului de autoadministrare prin Legea 113/2010 nu se rezumă însă la aspectele enunțate în art. 33 și analizate mai sus. Potrivit al. (3) al art. 40 al Legii privind executorii judecătorești, UNEJ supraveghează activitatea executorilor judecătorești vizând îndeplinirea obligațiilor profesionale ce le revin și respectarea eticii profesionale. Așadar, organului profesional îi revine sarcina generală de a se îngriji de buna organizare și funcționare a profesiei, sarcină care poate fi realizată doar prin asigurarea faptului că fiecare dintre executorii judecătorești realizează și corespunde exigențelor legal stabilite. Astfel, analiza textului Legii 113/2010 ne duce la concluzia că există manifestări ale controlului profesional care nu vor lua forma unui control la fața locului, ci se vor manifesta prin acțiuni de monitorizare, materializate prin colectarea și analiza anumitor date. Așadar, aceste aspecte ale controlului profesional vor ține de:

- verificarea respectării de către executorii judecătorești a obligației de asigurare a activității sale profesionale la o companie de asigurări (lit. i) a art. 8 și lit. e) a al. (3) a art. 42 ale Legii privind executorii judecătorești);

- verificarea realizării de către executorii judecătorești a obligației de achitare a contribuțiilor obligatorii la bugetul UNEJ (lit. j) a art. 8 al Legii privind executorii judecătorești);

- verificarea realizării de către toți executorii judecătorești a obligației de a participa anual la cel puțin 18 ore academice de instruire și perfecționare profesională (lit. k) a art. 8 și li. f) a al. (3) al art. 40 ale Legii privind executorii judecătorești);

- colectarea și analiza rapoartelor statistice (necesare pentru realizarea sarcinii UNEJ de a formula propuneri privind necesitatea actualizării anuale a numărului de executori judecătorești, ținând cont, *inter alia*, de volumul de lucru al executorilor judecătorești (art. 16 al Legii privind executorii judecătorești);

- verificarea achitării amenzii aplicate ca și sancțiune disciplinară în termen de 30 de zile de la data publicării, conform art. 23¹ alin. (6), a deciziei Colegiului disciplinar de aplicare a amenzii (obligație derivată din prevederile lit. i) a al. (1) al art. 18 al Legii 113/2010);

- verificarea eliminării de către executorul judecătoresc a situației de incompatibilitate (competență rezultată din prevederile lit. a¹ a al. (1) al art. 19 și al. (2) al art. 5 ale Legii 113/2010);

- menținerii cerințelor prevăzute de art. 4 al Legii 113/2010 (fapt derivat din prevederile lit. c) a al. (1) a art. 19 al Legii 113/2010)

- ținerea evidenței absențelor de la birou a executorului judecătoresc (potrivit prevederilor lit. g) a al. (1) a art. 19 și lit. h) a al. (2) al art. 21 ale Legii 113/2010)

- vegherea asupra respectării Codului deontologic (lit. f) a al. (2) a a art. 21 al Legii 113/2010)

- verificarea realizării de către executorul judecătoresc în privința căruia s-a dispus suspendarea sau încetarea activității a obligațiilor stabilite de art. 20 al Legii 113/2010

- verificarea modului de respectare/realizare a hotărârilor organului profesional (atribuție derivată din lit. g) a al. (2) al art. 21 al Legii 113/2010)

- verificarea modului de respectare a cerințelor față de biroul executorului judecătoresc și programului de activitate a acestuia. (art. 25 al Legii 113/2010)

Realizarea controlului pe aspectele enumerate mai sus nu ia forma unui control clasic, dispus prin act individual pentru o dată determinată, cu formarea unui grup de control și întocmirea pe final a actului de control. Controlul aspectelor enunțate ia forma unor proceduri

administrative de și de organizare a activității UNEJ și a biroului executorului judecătoresc, multe dintre ele fiind realizate cu o periodicitate prestabilită prin acte emise de organele profesionale (acesta ar fi cazul prezentării rapoartelor statistice, totalizării informațiilor privind cursurile de instruire și orele de instruire acumulate pe parcursul unui an de executorii judecătorești etc).

Astfel, putem afirma că controlul profesional al activității executorului judecătoresc cunoaște 2 forme – cea a unui control dedicat și cea a unui control generalizat/monitorizare curentă. Aspectele înglobate în controlul profesional sunt extrem de vaste.

Potrivit CEPEJ, calitatea executării trebuie încurajată de către statele-membre, care sunt invitate să *“stabilească standarde/criterii de calitate europeană”*. Astfel de standarde de calitate trebuie să fie periodic evaluate *“printr-un sistem de evaluare independent și inspecție aleatorie la fața locului”* pentru a măsura *“eficiența serviciilor de executare”*.

În Republica Moldova în anul 2016 au demarat activitățile de elaborare a unor standarde profesionale pentru executorii judecătorești, fiind chiar propuse și proiecte de texte normative în acest sens. Totuși, acestea rămân a fi în stadiu de proiect. Vom prezenta mai jos unele considerente ale grupului de experți care a lucrat asupra cadrului normativ necesar implementării standardelor de calitate a activității executorilor judecătorești.

Standardele profesionale sunt un set de exigențe, bazate pe norme (de drept) și cele mai bune practici. Normele de drept nu sunt doar cele legate de executare (de ex. Codul de executare, Legea privind executorii judecătorești, Codul Contravențiilor), dar și cele derivate din alte acte legislative – spre exemplu, legate de protecția datelor cu caracter personal, fiscalitate sau dreptul muncii. Cele mai bune practici promovează prestarea în condiții cât mai bune a serviciilor executorilor judecătorești.

În implementarea standardelor, regula esențială este „conformează-te sau explică”: profesionistul fie urmează standardul profesional, fie explică argumentat de ce norma nu este respectată, oferind o alternativă acceptabilă a implementării standardului.

La elaborarea standardelor profesionale au fost implicați atât Ministerul Justiției, cât și UNEJ, fiind elaborate 2 proiecte de acte normative:

1. Regulamentul privind standardele profesionale ale executorilor judecătorești;
2. Regulamentul privind auditul standardelor profesionale [43].

De menționat că implementarea unor standarde pentru executorii judecătorești va necesita o bază legislativă - urmând în acest sens să fie operate completări la Legea 113 privind executorii judecătorești. Modificările au fost elaborate, dar până în prezent (cel puțin în momentul scrierii prezentei lucrări) nu au fost adoptate, deși au fost făcute publice pentru

consultări, pe pagina web a Ministerului Justiției [130]⁵. În lipsa premisei legale, implementarea Regulamentelor menționate supra nu este posibilă, acestea fiind acte normative subordonate legii.

Un aspect la fel de important ca și conținutul standardelor profesionale, este și modul în care acestea vor fi implementate și, ulterior, evaluate. În acest sens, am crede oportune următoarele:

- pentru **etapa implementării**: să se ofere termeni rezonabili (nu mai puțin de 12 luni) pentru ca fiecare birou să asigure implementarea standardelor profesionale⁶; punerea lor în aplicare să fie corelată cu eliminarea omisiunii de realizare a p. 2 al Hotărârii Guvernului nr. 886/2010 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de determinare a mărimii taxelor pentru efectuarea actelor executorului judecătoresc și a spezelor procedurii de executare (adică ajustarea acestora la rata inflației – or, implementarea standardelor implică cheltuieli suplimentare); la etapa implementării standardelor executorii judecătorești să beneficieze de asistență și consultanță atât din partea personalului organului profesional, cât și a unor experți antrenați prin proiecte de asistență internațională (asistență orientată spre formarea cadrului normativ intern aferent activității biroului; instruire a executorilor judecătorești și a angajaților săi etc.)

- pentru etapa **evaluării implementării standardelor profesionale**: selectarea, pregătirea și acreditarea de către organul profesional a unor "auditori" specializați în evaluarea standardelor profesionale, care pot fi atât angajați ai UNEJ, cât și alte persoane; acești auditori vor fi persoane remunerate de către executorul judecătoresc supus auditului, în sumă fixă, stabilită de către Consiliul UNEJ, auditul fiind efectuat în mod planificat (o dată la 4 ani) sau la solicitare (în cazuri de suspendare/încetare voluntară a activității de executor judecătoresc etc); evaluarea implementării standardelor profesionale să fie cuantificabilă într-un scor, format din însumarea punctajului pe toate tipurile de standarde aplicabile, iar acumularea unui scor sub anumite praguri prestabilite să însemne – progresiv – fie lipsirea de dreptul de a presta anumite servicii, fie, în cazuri grave – suspendarea sau încetarea activității. La fel, am crede util ca scorul obținut în urma auditului să fie public și accesibil oricărui justițiabil, fiind un gen de standard al calității, afișat inclusiv la sediul biroului. În cazul dezacordului cu scorul acordat de auditor, se va efectua auditarea de către o comisie formată din 3 auditori.

În practica internațională, monitorizarea și controlul activității executorilor judecătorești

⁵ Prin legea nr. 367 din 21.12.23 au fost modificate prevederile Legii 113/2010 în acest sens.

⁶ Prin legea nr. 367 din 21.12.23 au fost modificate prevederile Legii 113/2010 în acest sens, termenul oferit fiind de 6 luni.

este realizată de diverse autorități. Atunci când este vorba de supraveghere externă (în afara profesiei), autoritățile cel mai frecvent implicate par să fie Ministerul Justiției sau instanțele judecătorești. Cu toate acestea, este posibilă implicarea și a altor autorități. De exemplu, în Țările de Jos există Biroul de supraveghere financiară care este responsabil de controlul profesiei [43]. În majoritatea țărilor, organul profesional (Uniunea) este un organ de auto-guvernare și reglementare care este și a doua autoritate (internă) responsabilă de monitorizare și control.

Potrivit CEPEJ, în majoritatea statelor Consiliului Europei există un sistem de supraveghere și control [17]. În 6 state, în materie civilă, responsabili de supravegherea și controlul executorilor judecătorești sunt procurorii. În toate cazurile procurorii împart această sarcină cu un organ profesional (Belgia, Franța, Luxembourg) sau cu Ministerul Justiției (Franța, Grecia, Turcia).

Deși în 37 de state membre există un organ profesional pentru executorii judecătorești, doar în 19 state sau entități organul profesional acționează ca autoritate competentă. Organe profesionale cu împuternicirea de supraveghere și control al executorilor judecătorești există în special în statele unde statutul executorilor judecătorești este de liber profesionist.

În 29 de state sau entități, Ministerul Justiției este organul însărcinat cu supravegherea activităților executorilor judecătorești. (dintre aceste 29, 14 sunt state în care executorii judecătorești activează în cadrul unei instituții publice). În 22 de state judecătorii au responsabilitatea de supraveghere și control al activităților executorilor judecătorești.

Pe finalul analizei acestui tip de control, nu putem ignora faptul ca această separare a aspectelor de competență în materie de control, conceptualizata prin Legea privind executorii judecătorești, ridică o serie de probleme la aplicarea lor în practica. Or, trasarea unor linii de demarcare clare a controlului procesual și a celui profesional nu întotdeauna este posibilă și cere un efort de analiză și bună-credință din partea celor ce efectuează acest control. Și, după cum arată practica, riscul unor derapaje e substanțial mai mare pe partea controlului profesional, care tinde să treacă în aria de competență a următoare forme de control analizate de noi - controlul procesual.

4.3. Controlul procesual

Când vorbim de controlul procesual, automat îl asociem controlului judiciar. În cea mai mare parte, asocierea respectivă este pe deplin justificată, or, ca și regulă generală, actul executorului judecătoresc poate fi contestat în instanța de judecată, conform procedurilor stabilite de Codul de executare și Codul de procedură civilă [14].

„Procedura de executare reprezintă faza finală a procesului civil, iar faptul că toate actele

întreprinse de executorul judecătoresc sunt plasate sub controlul instanței de judecată este cea mai concludentă demonstrare a legăturii indisolubile între procesul civil și procedura de executare” [3]. Prin urmare, menționăm că „instituirea posibilității controlului judiciar exhaustiv și exclusiv asupra actelor executorului judecătoresc are o dublă semnificație – oferă participanților la procedura de executare garanția legalității actelor de executare, a căror verificare va fi făcută prin intermediul instanței de judecată; concomitent, acest fapt asigură independența executorului judecătoresc, acțiunile acestuia fiind pasibile de anulare doar prin hotărârea instanței de judecată” [3].

Pentru a asigura aplicarea legislației în faza executării silite într-o manieră uniformă și conformă rigorilor, legiuitorul național instituie mecanisme de control exercitate de instanța de judecată asupra acțiunilor întreprinse în contextul executării silite. Aceste mecanisme vizează, în linii mari, 3 aspecte aferente procedurii de executare:

1. Realizarea unor activități ce asigură derularea cursului executării silite;
2. Autorizarea/dispunerea unor măsuri de executare silită;
3. Exercițarea controlului asupra legalității actelor efectuate de executorul judecătoresc

Așadar, implicarea instanței de judecată în procedura de executare la o primă fază constă în efectuarea unor acțiuni, în lipsa cărora procedura de executare nu ar putea demara și/sau continua. Acestea sunt următoarele:

- eliberarea titlului executoriu (art.13 Cod de Executare)
- prezentarea documentului executoriu spre executare(art.15 CE)
- soluționarea suspendării procesului de executare (art.79 CE)
- soluționarea problemei privind succesiunea procesuală (art.47 CE)
- explicarea hotărârii, schimbarea modului de executare (art.71 CE)
- soluționarea întoarcerii executării (art.157-160 CE)

Cel de-al doilea aspect menționat constă în autorizarea, explicarea sau dispunerea unor măsuri necesare pentru buna derulare a procedurii de executare, la solicitarea executorului judecătoresc sau a părților procedurii de executare. Prin acestea instanța de judecată realizează, de fapt, unele atribuții inerente procedurii de executare, dar care, în virtutea importanței sale sporite sau gradului avansat de implicare în drepturile fundamentale ale debitorului (eventual, ale unui terț), sunt delegate de legiuitor instanței de judecată. Aceste atribuții ale instanței de judecată se referă la:

- aplicarea interdicției de a părăsi țara în privința debitorului (art. 64 CE)
- anunțarea în căutare a debitorului (art.72 CE)
- autorizarea pătrunderii forțate în domiciliu pentru sechestrarea bunurilor (art.115

alin.(5) CE

Un alt aspect al implicării instanței de judecată în procedura de executare vizează **controlul legalității acțiunilor întreprinse de executorii judecătorești** – control exercitat la existența unei cereri din partea persoanei interesate sau în lipsa acesteia, în temeiul prevederilor legislației obligatoriu aplicabile pentru unele acțiuni.

Anume asupra acestui aspect de implicare a instanței de judecată în procedura de executare ne vom concentra în continuare.

Ținem să menționăm că, deși, după cum arătam mai sus, controlul procesual e asociat cu controlul judecătoresc, există anumite aspecte și forme de control procesual care, după reformarea sistemului de executare, au trecut în competența organelor profesionale. Ne referim aici la atribuțiile organelor profesionale de a soluționa cererile de abținere sau recuzare a executorului judecătoresc (art. 34-35 Cod de executare) și la atribuția de dezlegare a conflictelor de competență și dispunerea conexării urmăririlor (art. 31 Cod de executare). Se poate discuta dacă aceste acțiuni constituie manifestări ale controlului profesional sau a celui procedural, ambele opinii având raționamentele sale, noi însă vom considera că la determinarea încadrării acestor activități primează criteriul fondului, esenței controlului efectuat, și nu cel formal – al autorității abilitate să îl exercite. Astfel, având în vedere că atât recuzarea/abținerea de la executare, cât și conflictele de competență în efectuarea unor urmăriri a bunurilor debitorului sunt acțiuni ce vizează direct nu organizarea activității unui birou sau a profesiei, ci mersul procedurii de executare, conchidem că aceste aspecte țin de controlul procedural al activității executorului judecătoresc. Or, singurul fapt al exercitării de către organul profesional nu poate deturna sensul și finalitatea acestora, trecându-le în tipologia controlului profesional. **Anume din acest considerent am denumit această tipologie de control – control procedural, și nu judiciar, cum este denumit de mai mulți cercetători.**

Analiza prevederilor legale pertinente activității de executor judecătoresc, ne duce la concluzia că controlul procedural al activității executorului judecătoresc, în funcție de elementul declanșator, se poate clasifica după cum urmează:

- controlul efectuat la cererea unei persoane interesate și îndreptățite să solicite intervenția instanței de judecată

- controlul efectuat din oficiu, în vederea unor norme legale ce-l instituie și impun.

La rândul său, **controlul efectuat la cerere**, are și el mai multe forme:

- controlul efectuat în procedură specială, necontencioasă (în temeiul contestației depuse de partea procedurii de executare sau un participant al procedurii de executare etc);

- controlul efectuat în procedură contencioasă (la înaintarea de către un terț a acțiunii de

ridicare a sechestrului);

- controlul respectării termenului rezonabil (efectuat conform procedurilor reglementate de Legea 87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești)

- controlul efectuat de organul profesional pentru rezolvarea unor incidente legate de determinarea executorului judecătoresc care va continua procedura de executare.

În Comentariului la Codul de executare se enumeră „elementele caracteristice, care configurează procedura de contestare a actelor executorului judecătoresc” [4], care potrivit autorilor sunt:

- obiectul special îngust al contestației ce se va referi doar la actele executorului judecătoresc;
- statutul procesual atipic al participanților la proces;
- parcurgerea unei proceduri judiciare specifice unui incident de procedură, soluționarea cererii printr-un act judecătoresc ce nu expune o analiză a fondului cauzei, din care s-a născut documentul executoriu.

Prezumția legalității actelor executorului judecătoresc, prevăzută în textul art.3 din Legea nr.113 din 17.06.2010 privind executorii judecătorești, potrivit căruia „Actul întocmit de executorul judecătoresc, în limitele competențelor sale legale, este act procesual de autoritate publică, are forță probantă, se prezumă a fi legal, iar în cazul când este întocmit în cadrul procedurii de executare, poate fi contestat în modul stabilit de Codul de executare” [41] este ceea ce întemeiază regula generală, conform căreia actul executorului judecătoresc va fi supus controlului doar la existența unei contestații/cereri depuse (motivele pentru care legiuitorul a ales să facă derogări pentru 2 situații, instituind controlul din oficiu, vor fi analizate mai târziu)

Reglementările referitoare la **procedura de contestare a actelor executorului judecătoresc** se regăsesc în titlul IV, capitolul XIV al Codului de executare. Potrivit acestor norme, actele de executare întocmite de executorul judecătoresc pot fi contestate de către părți și de alți participanți la procesul de executare, precum și de terții care consideră că prin actele de executare le-a fost încălcat un drept recunoscut de lege [9].

Cererea privind contestarea actelor de executare se înaintează în instanța de judecată în a cărei rază teritorială se află biroul executorului judecătoresc sau, în cazul municipiului Chișinău, în instanța de judecată competentă în materie, conform specializării sediilor. Potrivit opiniilor unor doctrinari, ”cererile privind contestarea actelor executorului judecătoresc pot viza simultan actele a diferiți executori judecătorești. Astfel, reclamantul va avea competența alternativă de a

depune cererea la una din instanțele în raza căreia se afla biroul oricărui executor judecătoresc sau în circumscripția căreia camera teritorială a executorului judecătoresc a stabilit competența teritorială a executorului judecătoresc” [143].

În condițiile reglementărilor actuale, cererea de contestare a actelor de executare nu se supune taxei de stat. Trebuie însă să menționăm că în data de 29.12.2022 în cadrul ședinței plenare a Parlamentului Republicii Moldova a fost examinat, cu titlu de inițiativă, proiectul de lege a taxei de stat. Acest proiect, potrivit autorilor, a fost elaborat în scopul eliminării deficiențelor și, inclusiv, contracarării abuzului din partea participanților la proces de dreptul de a se adresa în instanța de judecată. Proiectul dat vine cu o noutate ce vizează domeniul executării silite – instituirea taxei de stat pentru cererile privind contestarea actelor/acțiunilor executorilor judecătorești, inclusiv fiind prevăzută și o taxă suplimentară pentru cazurile când cererea de contestare este asociată cu cererea de suspendare a executării. Potrivit notei informative a proiectului, instituirea unei astfel de taxe pentru cererile de contestare a actelor și acțiunilor executorului judecătoresc va duce la creșterea estimativă a încasărilor la bugetul public național (aprox. 11 milioane lei).

Deasemenea, proiectul Legii taxei de stat⁷ prevede și scutirea executorilor judecătorești de achitarea taxei de stat dacă aceștia au calitatea de pârât/reclamant în cauzele de contestare a actelor/acțiunilor executorului judecătoresc, aferente dosarelor de executare în care creditorul este scutit (total/partial) de avansarea cheltuielilor de executare [133].

Actul de executare întocmit de executorul judecătoresc poate fi contestat de participanții la procesul de executare în termen de 15 zile de la data săvârșirii lui ori a refuzului de a săvârși anumite acte, dacă legea nu prevede altfel. Terții care nu au participat la procesul de executare pot contesta actele de executare, întocmite de executorul judecătoresc, în termen de 15 zile de la data la care au aflat ori trebuie să afle despre aceste acte [9].

Persoana poate fi repusă în termenul de contestare în condițiile Codului de procedură civilă. Reclamațiile din cererea privind contestarea actelor de executare întocmite de executorul judecătoresc se înaintează împotriva creditorului sau debitorului – altfel zis, calitatea de pârât o va avea partea procedurii de executare opusă reclamantului, cu unele excepții expres reglementate de Codul de executare.

Astfel, potrivit al. 3² al art. 163 Cod de executare, dacă se contestă quantumul onorariului sau al cheltuielilor de executare ale executorului judecătoresc, reclamația se înaintează împotriva acestuia. Dacă la contestarea oricăror alte acte ale executorului judecătoresc, interesul acestuia în

⁷ Proiectul a fost adoptat la 31.07.23 (legea nr. 213/2023)

cadrul procedurii de executare este de natură procesuală, la contestarea cuantumului onorariului sau a cheltuielilor de executare ce ar urma să îi revină, interesul său patrimonial este la mijloc, astfel se justifică schimbarea statutului său procesual. Vom specifica că în cazul când actul contestat dispune încasarea cheltuielilor atât în beneficiul executorului judecătoresc, cât și a creditorului, acesta din urmă tot va avea calitatea de pârât.

În celelalte cazuri, executorul judecătoresc va fi atras din oficiu în calitate de intervenient accesoriu și va fi obligat să prezinte instanței de judecată copia certificată a procedurii de executare și să dea explicații scrise referitoare la actele contestate. Totodată, în cazul contestării actului întocmit de executorul judecătoresc, sarcina probațiunii este pusă în seama reclamantului.

Cererea se judecă în condițiile Codului de procedură civilă și se examinează în instanța de judecată (inclusiv în cea ierarhic superioară) în cel mult 30 de zile [14].

În cazul respingerii cererii, reclamantul poate fi obligat, la cererea intimatului sau a executorului judecătoresc, la repararea prejudiciului cauzat prin întârzierea executării, iar când contestația a fost depusă cu rea-credință, reclamantul este obligat la plata unei amenzi judiciare în mărime de la 10 la 30 de unități convenționale. Foarte salutare norme respective, singurul regret vis-s-vis de ele e că nu sunt puse în aplicare de instanțele de judecată, iar ca și consecință, contestațiile abuzive continuă să fie un mijloc de apărare a debitorilor de rea-credință, care pune presiune enormă logistică și financiară pe activitatea a executorului judecătoresc. Astfel, conform datelor disponibile pe pagina web a Agenției de administrare a instanțelor judecătorești, în anul 2022 au fost înregistrate în instanțele de judecată de nivelul unu peste 14 mii de demersuri și contestații aferente activității executorului judecătoresc, circa 13 mii de astfel de materiale au fost încheiate către sfârșitul anului, iar admise (total sau parțial) au fost sub 400 de contestații [135].

Încheierea judecătorească prin care s-a constatat refuzul neîntemeiat al executorului judecătoresc de a întocmi/a efectua un anumit act și prin care s-a dispus obligarea acestuia la îndeplinirea actului respectiv se execută de către executorul judecătoresc imediat sau în termenul stabilit de instanța de judecată, iar în cazul neexecutării în termen se sancționează de instanța de judecată cu amendă de până la 50 de unități convenționale. Aceeași amendă poate fi aplicată executorului judecătoresc și în cazul neexecutării fără motive întemeiate a cerinței instanței de judecată privind prezentarea copieii certificate a procedurii de executare sau prezentarea explicațiilor scrise. În contrast cu amenda judiciară despre care scriam mai sus (cea aplicabilă pentru o contestare înaintată abuziv), acest tip de amendă este mai des aplicat. Considerăm totuși, nejustificate prevederile legale ce impun executorului judecătoresc obligația de a prezenta copia dosarului de executare și îl mai și poziționează sub presiunea aplicării amenzii.

Raționamentele care ne fac să credem astfel sunt următoarele: materialele ce se conțin în dosarul de executare sunt înscrisuri probatorii necesare examinării cazului. Potrivit art. 118 CPC, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Potrivit art. 119 CPC, probele se adună și se prezintă de către părți și de alți participanți la proces. Dacă în procesul de adunare a probelor apar dificultăți, instanța este obligată să contribuie, la solicitarea părților și altor participanți la proces, la adunarea și prezentarea probelor necesare, cu excepția cazurilor în care instanța constată că cererea de reclamare a probelor este înaintată în mod neîntemeiat și cu scopul vădit de a tergiversa examinarea cauzei sau proba reclamată este în mod vădit lipsită de relevanță.

Reieșind din normele citate, derogările de la regula generală conform căreia fiecare parte își probează pretențiile, se admit doar atunci când partea întâmpină dificultăți la colectarea probelor. Astfel, în situația când potrivit prevederilor Codului de executare părțile pot face cunoștință cu materialele procedurii de executare și pot primi copii de pe ea, rațiunea prevederilor citate supăr din art. 163 CE este foarte opacă. În viziunea noastră, instanța ar trebui să intervină către executor cu obligarea de a prezenta dosarul doar atunci când partea întâmpină dificultăți la primirea materialelor din dosarul de executare.

Controlul procedural în procedura contencioasă tot este una dintre formele controlului procedural, efectuat la cererea persoanei interesate. Potrivit art. 164 CE, dacă un terț consideră că sechestrul a fost aplicat pe bunurile ce îi aparțin cu titlu de proprietate, acesta poate intenta în procedură contencioasă o acțiune de ridicare a sechestrului. Prejudiciile cauzate ca urmare a anulării actului de sechestr, dacă nu rezultă din acțiunile debitorului prevăzute la art.44 alin.(3) din Codul de executare [9], sunt opozabile părții care a solicitat aplicarea sechestrului, cu excepția bunurilor, dreptul de proprietate asupra cărora este supus înregistrării obligatorii de stat. Acțiunea de ridicare a sechestrului (radierea din actul de inventar) se intentează împotriva debitorului și creditorului următor. Dacă sechestrarea (inventarierea) bunurilor s-a făcut în temeiul unei hotărâri penale privind confiscarea bunurilor, persoana condamnată și organul financiar respectiv vor figura în calitate de pârât[9].

Din textul acestui articol reținem câteva aspecte specifice pentru această formă de control a activității executorului judecătoresc:

- spre deosebire de controlul procedural în procedură specială, urmare a contestației la actele executorului judecătoresc, care se poate referi la tot spectrul de acte, acțiuni sau inacțiuni ale executorului judecătoresc, această procedură are drept obiect o singură tipologie de act – actul de sechestr;
- titularul acestei acțiuni poate fi doar un terț care invocă dreptul său de proprietate asupra

unui bun din cele sechestrate de executorul judecătoresc;

- dreptul lezat poate fi doar cel de proprietate, în contrast cu cealaltă procedură (unde poate fi invocat și dreptul la libera circulație, și dreptul la întrevăderi cu copii, dreptul la educație sau trai decent etc);

- procedura de judecare va cuprinde 3 grade de jurisdicție (în cealaltă fiind 2);

- obiect de examinare în această procedură nu pot fi în acțiunile executorului judecătoresc, ci doar actele lui aferente aplicării sechestrului asupra bunului;

- urmare a exercitării acestui control, în cazul când se referă la bunuri supuse înregistrării de stat, poate fi antrenată răspunderea patrimonială a executorului judecătoresc sau a organului responsabil pentru înregistrarea bunului;

- prin prisma prevederilor art. 126 CE, acest tip de control are efect suspensiv asupra procedurii de vânzare a bunului vizat în acțiunea contencioasă;

- examinarea acestei se va încheia prin emiterea unei hotărâri judecătorești, și nu a unei încheieri, cum se întâmplă în procedura specială de examinare a contestațiilor la actele executorului judecătoresc.

Acest tip de control e menit să ofere o soluție de apărare a drepturilor persoanelor care nu sunt participanți ai procedurii de executare, dar al căror drept de proprietate a fost afectat prin acțiunile executorului judecătoresc.

Ultima formă de control procesual efectuat la sesizare, pe care am identificat-o, este **controlul efectuat în procedura reglementată de Legea 87 din 21.04.2011** privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Acest instrument de control a fost gândit ca un remediu intern pentru accelerarea procedurilor de judecare/executare silită sau compensare în cazul când termenul rezonabil a fost depășit.

Potrivit art. 4 al acestei legi, executorul judecătoresc urmează să prezinte Ministerului Justiției un raport scris privind modul de respectare a termenului rezonabil, care va conține: numele și prenumele executorului judecătoresc; date despre acțiunile procesuale întreprinse, termenele de realizare și motivarea acestora; alte date relevante privind respectarea termenului rezonabil.

Chiar dacă în acest tip de acțiuni, executorul judecătoresc nu este parte a procesului și nici nu este atras nemijlocit în procesul de examinare a cauzei, calificăm acest mecanism tot ca o fațetă a controlului activității executorului judecătoresc. Or, calitatea activității executorului judecătoresc se apreciază și prin indici cuantificabili - iar durata procedurii de executare este unul dintre ei, din motiv că promptitudinea executării unei hotărâri judecătorești influențează

substanțial modul în care resimte creditorul reparația nedreptății ce i s-a făcut. Ba mai mult, există situații când întârzierea executării poate lipsi de substanță și chiar finalitate dreptul restabilit prin hotărârea judecătii – ne referim aici în primul rând la hotărârile judecătorești vizând minorii (întrevederile cu unul dintre părinți, stabilirea domiciliului minorului etc).

Acest tip de control are trăsăturile sale specifice, astfel că noi vom reține că această formă de control:

- vizează doar aspectul respectării termenilor și prezența acțiunilor concludente pentru a asigura respectarea acestora;
- oferă executorului judecătoresc posibilități limitate de a se apăra mai eficient – în particular nu îi oferă posibilitatea de a contesta decizia instanței pe aceste cauze.
- nu țintește direct în careva obligații/responsabilități ulterioare ale executorului judecătoresc, dar deschide calea unui eventual regres, dacă se constată existența încălcărilor.

Controlul procesual efectuat din oficiu, în lipsa sesizării, ci doar în virtutea prevederilor legale vizează 2 aspecte ale activității executorului judecătoresc și ambele se referă la acte translativ de proprietate a unor bunuri, dreptul asupra cărora este supus înregistrării de stat.

Aceste 2 situații sunt reglementate de art. 136 și al. (9) al art. 140 CE, care indică că în cazul în care dreptul de proprietate asupra bunului adjudecat la licitație trebuie să fie supus înregistrării de stat, executorul judecătoresc, după ce întocmește procesul-verbal al licitației, transmite instanței de judecată copia de pe procedura de executare pentru confirmarea procesului-verbal al licitației, aceeași procedură fiind aplicabilă și în cazul transmiterii în contul achitării datoriei a acestei categorii de bunuri.

Instituirea acestui control excepțional, din oficiu este justificată de intenția legiuitorului de a verifica chiar și în lipsa unei sesizări corectitudinea procedurilor de vânzare/transmitere în contul achitării datoriei a bunurilor, a căror valoare este, de obicei semnificativă.

Intenția respectivă a fost însă pe alocuri profanată de modul în care se realizează acest control – în unele situații excesiv de formalist și ca rezultat este zădărnicită executarea silită; în alte situații – excesiv de îndelungat (chiar dacă legea prevede examinarea în 5 zile, se cunosc cazuri care au durat ani (!!!)). Astfel, intervenția din oficiu a instanței de judecată în acest proces atrage tergiversarea executării, adică are un efect invers celui scontat și necesar.

În percepția executorilor judecătorești, acest mecanism de control care inițial era foarte bine primit și privit, constituind o supra-verificare până ca actul de înstrăinare să producă efecte, acum a devenit un motiv de trenare a procedurii de executare sau chiar anihilare a șanselor unei executări cu succes.

4.4. Concluzii la capitolul 4.

În concluzie, controlul activității executorului judecătoresc cunoaște o paletă foarte de largă de forme de realizare, forme ce diferă în funcție de obiectul controlului, entitatea abilitată să-l facă, scopul și finalitățile acestuia, modul și temeiurile de declanșare a acestuia.

Astfel, nu ar fi nici un motiv a pune problema insuficienței acestor forme de control. În schimb, ar exista motive și oportunități de a face mai eficiente unele forme de control și a trage linii de demarcare mai clare între ele, astfel ca să nu existe zone gri în care interferează mai multe forme de control și care ar putea – cu o mare probabilitate - ca și consecință, să rămână neatinse de niciun control. Pentru aceasta e nevoie și de intervenții legislative - pe alocuri, dar – în principal – de stabilirea prin ghiduri/îndrumare a unor practici în comun de către toate entitățile cu drept de control.

În altă ordine de idei pentru îmbunătățirea reglementărilor privind controlul executorilor judecătorești, am opta pentru:

- pe dimensiunea controlului procesual:

- ✓ eliminarea controlului procesual din oficiu, lăsând principiul disponibilității părților să-și exercite plener existența;

- ✓ examinarea oportunității instituirii unor judecători de executare pentru celeritatea și creșterea calității soluțiilor prompte la demersurile și solicitările executorilor judecătorești etc

- ✓ introducerea taxei de stat pentru contestarea actelor executorului judecătoresc, pentru a descuraja abuzurile de drept ale părților, în special ale debitorilor (recomandarea se conține deja în proiectul de lege pentru modificarea Legii taxei de stat);

- ✓ excluderea obligației executorului judecătoresc de a prezenta instanței de judecată copia dosarului de executare, trecând această sarcină pe partea care depune contestația;

- ✓ reglementarea exhaustivă în Codul de executare a temeiurilor de nulitate a actului executorului judecătoresc.

- pe dimensiunea controlului disciplinar:

- ✓ definirea mai clară a unor abateri, pentru a nu risca ulterior desființarea actelor Colegiului disciplinar

- ✓ menținerea dreptului de sesizare a Colegiului după ministrul justiției și Consiliul UNEJ

- ✓ revenirea la normele privind semnarea deciziilor Colegiului de către toți membrii

- ✓ respectarea garanțiilor constituționale la aplicarea tuturor sancțiunilor disciplinare

- pe dimensiunea controlului profesional:

- ✓ adoptarea și implementarea standardelor profesionale

- ✓ elaborarea unui sistem de audit periodic a acestor standarde
- ✓ simplificarea și automatizarea modului de stabilire a cheltuielilor de executare, pentru a evita fraudarea lor
- ✓ extinderea posibilităților de supraveghere a activității prin automatizarea proceselor de lucru
- ✓ eficientizarea procedurilor de interacțiune cu publicul la sediul biroului executorului judecătoresc.
- ✓ revenirea la reglementările legale care ar prevedea posibilitate a încetării activității executorului judecătoresc în situația de imposibilitate de a întreține activitatea biroului, constată de Consiliul UNEJ.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Pornind de la **scopul lucrării**, enunțat în introducere – cel al examinării complexe a statutului profesional al executorului judecătoresc și optimizării reglementării unor aspecte ale acestuia, întru consolidarea funcționării profesiei, cât și urmărind realizarea deplină a **obiectivelor cercetării** conturate în introducere, am realizat prin prezenta lucrare o vastă cercetare a subiectului-titlu, concretizată prin următoarele **rezultate științifice**: stabilirea nivelului de cercetare a aspectelor vizând statutul executorului judecătoresc și viziunilor, concepțiilor doctrinare existente asupra acestuia; clasificarea și sistematizarea principalelor modele de organizare a profesiei de executor judecătoresc din lume, cu identificarea punctelor slabe și a celor forte ale fiecăruia dintre ele; elucidarea originilor și etapelor de dezvoltare a profesiei de executor judecătoresc, competențelor acestuia în mai multe țări, dar cu o predilecție aparte pentru spațiul românesc, inclusiv cel basarabean; învederarea unor vulnerabilități sociale, procesuale etc. ale statutului executorului judecătoresc, cât și conceptualizarea unor modalități de estompare a acestora; sistematizarea caracteristicilor profesiei de executor judecătoresc – generale, derivate din apartenența la profesiile liberale și intrinseci, generate de atribuții specifice doar acesteia; identificarea tendințelor actuale și celor viitoare privind digitalizarea activității de executor judecătoresc, însoțite de analiza beneficiilor oferite de instrumentele IT pentru creșterea transparenței și încrederii în profesie; raportarea procedurilor și etapelor de accesare în profesia de executor la standardele internaționale relevante și reglementările naționale referitoare la alte profesii liberale; sintetizarea și abordarea comparativă a competențelor executorului judecătoresc, cu identificarea unor direcții de perspectivă de dezvoltare a acestora; relevarea impactului instrumentelor internaționale destinate unificării statutului executorului judecătoresc asupra reglementării naționale a profesiei; identificarea zonelor de interferență a formelor de control a activității executorului judecătoresc și a punctelor slabe în reglementarea lor. Respectivele rezultate științifice au luat forma unor recomandări de lege ferenda, dar și a unor sugestii pentru viitoarele documente de politici pe domeniul justiției – or, consolidarea unei profesii este o acțiune pe termen lung, ce necesită o viziune complexă, bine fundamentată pe repere doctrinare, nu doar juridice, ci și istorico-sociale.

Ipoteza de cercetare a lucrării, așa cum a fost formulată în debutul cercetării, a fost valorificată deplin, prin detectarea traseului evolutiv al aspectelor în jurul cărora centrează prezenta cercetare și a coordonatelor de structurare a profesiei în alte state (realizate în cuprinsul capitolului 2), cât și prin analiza în capitolele 3 și 4 ale lucrării a aspectelor statutare propuse spre a fi cercetate, fiind detectate incoerențele sau insuficiențele de reglementare, dar și unele

oportunități de introducere a unor aspecte noi, preluate din practica altor state, referitoare la cele 3 coordonate statutare cercetate (accedere, competențe, control).

Contribuțiile la rezolvarea problemei științifice enunțate au fost cristalizate prin concluzii formulate la fiecare dintre compartimentele lucrării, sintetizate mai jos, în funcție de subiectul/obiectivul la care se referă.

1. Concluzia, desprinsă din studierea **modului în care doctrina a definit natura juridică a statutului executorului judecătoresc**, este că definirea acesteia în mod autonom de natura executării silită nu poate fi făcută, or, executorul judecătoresc, ca și practician al dreptului, prin activitatea de executare silită este definit. Din analiza opiniilor doctrinare și a cadrului normativ național, am dedus că activitatea de executare silită îmbină în sine elemente de activitate administrativă și de cea jurisdicțională, aspectul jurisdicțional prevalând totuși. Ca și derivat al acestei concluzii, deducem că și executorul judecătoresc este situat mai aproape de puterea judecătorească, decât de cea executivă – chiar dacă, așa cum am arătat în ultimul capitol al tezei, acesta este supus controlului din partea Ministerului Justiției și păstrează numeroase conexiuni cu acesta la etapa de accedere în profesie, suspendare sau încetare a activității și a răspunderii disciplinare. Contribuția proprie am realizat-o prin analiza și punerea în joncțiune în cuprinsul paragrafului 1.1 al capitolului 1, a opiniilor răzlețe din doctrina națională la acest subiect și oferirea propriilor concluzii referitoare la acestea.

Totuși, considerăm că acest obiectiv nu este exhaustiv realizat, constituind în sine un subiect de cercetare, chiar dedicată exclusiv, deoarece impune o abordare pluridimensională (prin prisma dreptului muncii, dreptului administrativ, penal, procesual-civil etc)

2. Cât privește controversa doctrinară referitoare la faptul dacă este executorul judecătoresc un reprezentant al creditorului sau un reprezentant al statului, concluzia pe care ne-am format-o în rezultatul cercetării este că executorul judecătoresc se identifică cu forța coercitivă a statului, și nu cu voința creditorului, iar perceperea lui drept un ”reprezentant” al creditorului dăunează eficienței procedurii de executare și percepției publice a profesiei, fiind și în contradicție cu principiile procedurii de executare. Astfel, prin contribuție proprie, am formulat în capitolul 1 al tezei (pagina 25) o definiție pentru executorul judecătoresc, care în opinia noastră pune în coraport just toate elementele ce-i definesc statutul. (*”executorul judecătoresc este reprezentantul puterii publice, însărcinat cu realizarea unor atribuții de interes public, inclusiv aferente impunerii executării unor obligații statuate de documentele executorii, care acționează în limitele legii și solicitării persoanei interesate.”*)

Totuși, concluzia ar putea fi alta pentru alte state, care reglementează diferit de Republica Moldova statutul executorului judecătoresc.

3. Una dintre concluziile, ce s-a conturat urmare a **studierii celor 3 modele existente la nivel mondial de organizare a profesiei de executor judecătoresc** este că modul de organizare și conceptualizare a profesiei este puternic influențat de cultura juridică a statului, de situația sa economică, întinderea geografică și alte criterii, neexistând un model ideal de recomandat. Toate modelele de organizare a profesiei au potențialul de a asigura o activitate eficientă - succesul activității de executare silită doar în parte fiind determinat de modul de organizare a profesiei. Cu toate acestea, în cazul unui potențial financiar slab al statului, liberalizarea profesiei este soluția indicată. Tot la acest aspect, am formulat concluzia că în jurisdicțiile unde executorul judecătoresc este funcționar de stat, statutul său juridic este mai bine definit, garanțiile sociale sunt mai pronunțate, iar condițiile de exercitare a funcției sunt mai stabile și previzibile.

Contribuția proprie la studierea acestui aspect a fost sintetizarea avantajelor/dezavantajelor modelelor existente de organizare a profesiei de executor judecătoresc, cât și sistematizarea abordărilor în această materie – existente în doctrină, și în practicile de reglementare a mai multor state și a modului în care acestea contribuie la fortificarea statutului executorului judecătoresc.

4. **Analiza originilor și evoluției profesiei de executor judecătoresc**, a exigențelor față de aceasta și competențelor oferite acestor profesioniști ne-a oferit interesante și valoroase informații privind modul cum au evoluat competențele profesiei și exigențele de pregătire a celor ce o practică – existând perioade când pentru accederea în profesie erau necesare studii de doctor în drept, dar existând și altele, când se considera suficientă ”o oarecare învățătura”. În acest sens, concluzia care ne-am format-o este că nu complexitatea profesiei determina cerințele față de persoanele-candidate, ci contextele și conjuncturile sociale, economice etc. La fel, am reținut din analiza făcută la acest capitol că din cel mai vechi timpuri celor ce profesau ca și executori judecătorești li se impunea instituirea unor garanții materiale pentru acoperirea eventualelor prejudicii - fie sub formă monetară, fie prin anumite bunuri, garanții legate de persoane. Această exigență e păstrată și astăzi, luând forma asigurării profesionale obligatorii, însă am apreciat-o drept diluată și am recomanda fortificarea exigențelor de bună reputație și disciplină financiară (p. 72), oferind prin aceasta contribuții proprii la stabilirea criteriilor de selectare a candidaților.

Concluzia raportată la evoluția în timp a competențelor executorilor judecătorești e că acestea gravitează în jurul unui nucleu secular stabil legat de executarea silită, însă în timp a fost completată de alte diverse atribuții (comunicare acte, somare, constatări, etc).

Concluzia generală formată în urma analizei în retrospectivă istorică a profesiei, raportată la obiectivul cercetării, este că atribuirea, în unele perioade, în spațiul românesc, a

profesiei de executor judecătoresc la ordinul magistraților a constituit o contribuție semnificativă la consolidarea statutului executorilor judecătorești, imprimând exigențe și standarde profesionale mai înalte acestei profesii.

5. În Republica Moldova, statutul executorului judecătoresc **este definit de îmbinarea trăsăturilor tipice tuturor profesiilor liberale și a celor specifice doar acestei profesii** (ultimele derivând în special din competențele coercitive date executorilor judecătorești și din cele de gestionare a mijloacelor bănești străine). Astfel, profesia de executor judecătoresc este o profesie liberală atipică, comparativ cu cea de avocat sau mediator. Legiuitorul însă nu este întotdeauna consecvent în materie de abordare a statutului executorului judecătoresc – astfel, sub aspect de răspundere penală, executorul judecătoresc este asimilat persoanei publice (art. 123 Cod penal), aceasta fiind singurul punct de joncțiune între executorul judecătoresc și funcționarul public (or, conform definiției oferite de articolul menționat noțiunea de persoană publică încorporează și funcționarii publici). Astfel, regimul de răspundere penală a funcționarului public este extins și peste executorul judecătoresc, însă recuzita de garanții oferite de stat funcționarilor publici – nu.

În contextul analizei trăsăturilor definitorii ale profesiei de executor judecătoresc, **am propus o clasificare** a acestora în trăsături generale, derivate din apartenența la profesiile liberale și cele intrinseci profesiei, oferind în acest mod o **contribuție personală** studierii acestuia aspect. (a se vedea p. 82)

La fel, credem utilă și am recomanda elaborarea unei legi-cadru de organizare și funcționare a profesiilor juridice liberale, care ar consolida statutul acestora și ar elimina sincopile de reglementare existente azi.

6. Concluzia formată din analiza **competențelor date de legiuitor executorului judecătoresc** este că acestea converg spre ideea că statutul acestuia este al unei persoane dotate cu putere publică. Totodată, am dedus din cercetarea făcută la acest aspect (1) tendința de extindere a competențelor, uneori chiar peste competențele date tradițional altor profesioniști (judecători, notari etc) și (2) tendință de extindere a profesiei pe domenii necoercitive, prin obținerea atribuțiilor de oferire a diferitor servicii. Am apreciat drept pozitivă tendința respectivă, ea dovedind dinamismul profesiei, dar și punând profesioniștii din segmentul justiției într-o concurență sănătoasă, care să ofere servicii cât mai calitative cetățenilor. În acest sens, ca și contribuție proprie a autorului, suplimentară analiticii realizate, au fost formulate o serie de propuneri de lege ferenda (p. 94, 179) pentru a oferi anumite atribuții noi executorilor judecătorești. O altă concluzie conexă cercetării competențelor executorilor judecătorești este că prin extinderea serviciilor necoercitive, imaginea și percepția socială a profesiei se

îmbunătățește. De altfel, această extensiune necoercitivă a atribuțiilor executorilor judecătorești este și o recomandare a instituțiilor europene.

7. Concluziile formate în urma cercetării aspectului **digitalizării activităților executorului judecătoresc** deschide oportunități de sporire a transparenței și eficienței profesiei, fapt care ar putea contribui la diminuarea acelor vulnerabilități a profesiei despre care am indicat în capitolul 3 al lucrării și – implicit – consolida statutul acesteia. O altă valoare adusă de instrumentele de digitalizare ar fi că acestea, prin sine însăși, ar putea constitui instrumente de control instantaneu al activității executorilor judecătorești, devenind un substituent eficient al controlului la fața locului – modalitate aplicată cu precădere de către UNEJ și Ministerul Justiției. Contribuția proprie a autorului a fost concretizată (capitolul 3, paragraful 3.3) prin analiza perspectivelor digitalizării activității executorilor judecătorești, limitelor etice ale acesteia și a recomandărilor internaționale în materie;

8. Am tratat **procedurile de acces în profesiei** ca o componentă esențială a conturării statutului acesteia, motiv din care am evaluat detaliat modul cum acestea sunt reglementate de legislația națională. Concluziile formate în urma studierii acestui aspect se rezumă la faptul că procedurile de evaluare a candidaților pentru intrarea în profesie nu oferă evaluarea abilităților manageriale ale acestora și nici evaluarea profilului psihologic al fiecăruia. Urmare a acestei concluzii, am argumentat de ce considerăm esențiale aceste aspecte (de altfel, aplicate în procedurile altor state) și am formulat unele propuneri de lege ferenda în acest sens. Astfel, în ipoteză acceptării de legiuitor a **contribuțiilor proprii la acest aspect** formulate la p. 82, 123 ale lucrării, ar putea fi implementată trierea candidaților și prin prisma acestor criterii.

9. O altă concluzie pe dimensiunea **accesului în profesie** a fost necesitatea creșterii exigențelor de stabilire a reputației ireproșabile – în particular prin introducerea drept criteriu eliminatoriu a condamnării persoanei pentru infracțiuni grave, deosebit de grave, excepțional de grave săvârșite cu intenție, chiar dacă au fost stinse antecedentele penale; deținerea statutului de debtor, care înscrie restante cu o vechime mai mare de 3 luni într-un dosar de executare aflat în lucru; calitatea de bănuț sau învinuit într-un dosar penal. Pe parcursul elaborării tezei, o parte din respectivele propuneri s-au materializat prin proiectul de modificare a Legii 113/2010, înregistrat cu nr. 330 în data de 29.09.2023 în Parlamentul Republicii Moldova și adoptat în lectură finală la 21.12.23 (a se vedea modificările ce se conțin la art. I, p. 2 al proiectului menționat). În acest mod concluziile și recomandările din lucrare au ajuns să ofere **un rezultat practic palpabil** și să contribuie la sporirea calității și exigențelor procedurilor de acces în profesie.

10. Pentru încurajarea și oferirea de șanse pentru activitate sustenabilă persoanelor noi intrate în profesie, am considerat utilă implementarea unui mecanism ce ar stabili cote maxime din portofoliul de dosare deținute, ce reveni aceluiasi creditor. În plus, acest mecanism ar reduce dependența executorului judecătoresc de un singur client, sporind în acest fel gradul său de independență. Această exigență ar putea fi inclusă în eventualele standarde profesionale, pe care am recomanda să le instituie factorii decidenți. Raportat la această recomandare, vom menționa că prin proiectul de modificare a Legii 113/2010, înregistrat cu nr. 330 în data de 29.09.2023 în Parlamentul Republicii Moldova și adoptat în lectură finală la 21.12.23 cu nr. 367, se impune necesitatea elaborării unor standarde profesionale pentru executorii judecătorești (a se vedea art. I, p. 6, 20, 32, 33, 41 etc și art. II al. (5) ale proiectului), sarcina elaborării acestora fiind pusă pe Ministerul Justiției, în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a legii. Astfel, miza includerii mecanismului regulator la care ne referim la p. 123 a lucrării (ca și contribuție proprie pentru soluționarea acestui aspect) devine mult mai conturată și se înscrie în orizonturi temporale clare.

Totuși, chiar dacă există loc de îmbunătățiri, reglementările naționale referitoare la procedura de accedere în profesie, criteriile față de viitorii candidați și competențele atribuite acestora ulterior intrării în profesie sunt în cea mai mare parte conforme recomandărilor internaționale.

11. Având drept obiectiv **relevarea impactului instrumentelor internaționale destinate unificării statutului executorului judecătoresc asupra reglementării profesiei**, am studiat o serie de recomandări ale Comitetului de miniștri ai Uniunii Europene, cât și Liniile Directoare ale CEPEJ aplicabile domeniului cercetat, prevederile Codului Mondial de executare etc., realizând în cuprinsul paragrafului 3.3, prin contribuție proprie, o complexă analiză prin contrapunerea a acestora cu reglementările naționale existente. Concluzia generală este că, în linii mari, reglementările naționale în materie de statut al profesiei corespund acestora. Totuși, din perspectiva deschiderii negocierilor de aderare a Republicii Moldova la Uniunea europeană (decisă la 14.12.23), spectrul actelor aplicabile se va lărgi, astfel aria acestui subiect de cercetare se va extinde considerabil și vă oferi multe noi direcții de cercetare, care nu au fost elucidate în prezenta lucrare.

12. Analiza efectuată pe dimensiunea **controlului activității executorilor judecătorești** a dovedit că reglementările naționale privind modul de repartizare a atribuțiilor de control a activității executorilor judecătorești sunt conforme bunelor practici europene și urmează modelul majorității țărilor cu sistem liberal, însă o conturare mai clară a liniilor de demarcare între ele ar fi binevenită. Ca și contribuție proprie, în cuprinsul paragrafelor 4.1 și 4.3, am analizat aspecte problematice de apreciere a unor abateri disciplinare și a aplicării unor norme de control

procesual, iar ca și rezultat, am sesizat că actualele reglementări ale abaterilor disciplinare operează cu termeni pasibili de interpretări subiective (d.ex. ”grav”, ”sistematic”), fapt care afectează calitatea calificării faptelor pretinse ca și abateri, lasă loc excesiv pentru discreționar – atât în interpretarea de către membrii organului disciplinar, cât și de către instanțele de judecată, concluzia fiind că aceste reglementări necesită îmbunătățiri, pentru a corespunde standardului de claritate și previzibilitate a normelor legale.

13. O concluzie importantă raportată la **modul de exercitare a controlului disciplinar** – am considerat necesară reducerea cercului de subiecți-titulari ai acțiunii disciplinare, astfel încât acest drept să fie menținut doar după ministrul justiției și Consiliul UNEJ, fiind exclusă posibilitatea sesizării organului disciplinar direct de către părțile procedurii de executare. În acest mod ar (1) crește calitatea sesizărilor și eficiența lucrului Colegiului Disciplinar, (2) ar fi eliminate situațiile când executorul judecătoresc și partea procedurii de executare se confruntă direct în cadrul unui proces disciplinar. Analiza proprie efectuată ne-a convins că practicile de lucru ale Colegiului disciplinar ar trebui îmbunătățite, în acest sens am considerat benefice instruirii prealabile ale membrilor, cât și familiarizarea acestora cu practicile de lucru ale componentelor anterioare ale Colegiului. Acest aspect de cercetare oferă încă numeroase piste de studiu, axate pe disecarea practicilor și procedurilor de lucru ale organului disciplinar, raportarea lor la exigențele Codului administrativ, unificarea criteriilor de aplicare a sancțiunilor, eliminarea sinuozităților de interpretare a întinderii abaterilor etc.

14. O altă concluzie referitoare la controlul profesional al executorilor judecătorești, ține de faptul că acesta ar putea fi substanțial îmbunătățit și trecut pe dimensiuni mai obiective prin **adoptarea standardelor profesionale, de rând cu implementarea unui sistem de audit periodic a acestora**, iar implementarea instrumentelor IT pentru stabilirea cheltuielilor de executare și vânzarea bunurilor la licitație ar rezolva două cel mai pasibile de suspiciuni aspecte ale activității executorilor judecătorești. După cum am indicat, la p. 10 al prezentului capitol, **această recomandare a fost acceptată** de legiuitor, iar prin proiectul de modificare a Legii 113/2010, înregistrat cu nr. 330 în data de 29.09.2023 în Parlamentul Republicii Moldova și adoptat în lectură finală la 21.12.23, sunt create premisele elaborării acestor standarde și termenii pentru adoptarea lor (6 luni din data intrării în vigoare a legii) și a primului audit de implementare a acestora (6 luni după adoptarea standardelor). Mizăm pe faptul că contribuția proprie la formularea sugestiilor pentru conținutul standardelor profesionale (capitolul 3, 4) va fi valorificată, contribuind la consolidarea profesiei.

15. O altă concluzie formată din studierea cadrului normativ este că acesta nu oferă nici o soluție – promptă și eficientă - pentru situația când **biroul executorului judecătoresc este în**

situație de imposibilitate de întreținere (datorii, lipsă/insuficiență personal, insuficiență de fonduri în cont etc). Pentru a fortifica statutul de terț de încredere al executorului judecătoresc și a da un plus de siguranță justițiabililor, am recomanda revenirea la reglementările legale care prevedeau încetarea activității executorului judecătoresc în situația de imposibilitate a întreținerii a biroului, constată de Consiliul UNEJ. Or, menținerea persoanei ce nu își poate organiza și întreține propriul birou în postura de gestionar a mijloacelor bănești străine o apreciem ca foarte riscantă.

16. Analiza modului de realizare a **controlului asupra activităților procesuale ale executorului judecătoresc**, induce concluzia că acesta mai păstrează reminiscențe ale controlului generalizat asupra procedurii de executare, însă dacă e să urmărim recomandările Comitetului de miniștri ai Consiliului Europei, acesta ar trebui eliminat. Astfel, am formulat propuneri de lege ferenda în acest sens.

Pe segmentul controlului procesual am identificat și o serie de alte probleme, cum ar fi caracterul neuniform al practicii judiciare, durata examinării unor demersuri – acestea ducându-ne la ideea instituirii unor judecători de executare, ca și măsură de creștere a celerității și calității soluțiilor judiciare pe acest segment. Acest concept însă necesită o prudentă și cumpătată elaborare, care ar depăși limitele subiectului nostru de cercetare.

La fel, urmare a analizei efectuate, am stabilit că nici Codul de executare, nici Codul de procedură civilă nu prevede o listă a **temeiurilor de nulitate a actelor executorului judecătoresc**, fapt care favorizează soluții judiciare neuniforme. În lipsa lor, controlul procedural poate dezvolta practici nocive, arbitrare și derutante, atât pentru executorii judecătorești, cât și pentru justițiabili.

În acest sens, am considerat că subiectul nulităților actelor întocmite de executorul judecătoresc necesită un studiu aparte, diferit de cel ce ni l-am propus în această lucrare, care ar trebui dezvoltat printr-o cercetare distinctă, urmată de transpunerea în lege a temeiurilor de nulitate.

17. După cum ne-am și propus prin obiectivele lucrării și problema științifică formulată, am analizat și **vulnerabilitățile detectate ale profesiei**, printre care vulnerabilități sociale (inclusiv expunerea la violențe verbale și fizice ale acestor profesioniști); vulnerabilități asociate lipsei unui control instant și constant al activității; vulnerabilități procesuale; vulnerabilități de suprasolicitare psihico-morală etc. Persistența acestor vulnerabilități erodează imaginea și stabilitatea profesiei în întregime, iar conștientizarea lor ar fi un bun punct de pornire pentru consolidarea statutului executorului judecătoresc, motiv din care am formulat eventuale remedii

pentru acestea. Concluzia e că drept remedii, în majoritatea cazurilor, apar nu modificări ale cadrului normativ, ci măsuri organizatorice, informative și de control.

Contribuțiile personale la prezenta cercetare se exprimă prin oferirea unei ample și complexe analize a aspectelor definitorii ale statutului profesiei de executor judecătoresc. Acest efort analitic a suplinat un spațiu nevalorificat de doctrina națională, plasând în centul preocupării științifice profesia de executor judecătoresc. Această profesie a fost analizată sub toate aspectele ce îi dau identitate, novativ fiind aspectul analizei ei prin raportare la tipologia profesiilor liberale (capitolul 2, paragraful 2.3).

La fel, lucrarea cuprinde o amplă contribuție a autorului la analiza formelor de control al activității executorului judecătoresc, care a oferit premise pentru sintetizarea unor propuneri novatoare în materie de control disciplinar, profesional și procesual (capitolul 4).

O altă semnificativă contribuție personală o marchează inserarea în recuzita analitică a unei profesii a termenului de ”vulnerabilitate profesională,, – acesta constituind o novație atât terminologică, cât și de viziune. Or, în literatura națională, în premieră a fost analizat statutul executorului judecătoresc și prin prisma unor vulnerabilități sociale, psihico-emoționale etc. Pentru consolidarea statutului profesional al executorilor judecătorești, analiza și punerea în evidență a acestor vulnerabilități, am considerat-o o condiție *sine qua non*. (a se vedea capitolul 3, paragraful 3.4)

Alte contribuții personale ale autorului au fost indicate în prezentul capitol, la concluziile cu numerele 2,5, 8 indicate supra, dar au luat și forma contribuțiilor la promovarea unora dintre recomandări și implementarea lor în acte normative (cum ar fi cazul celor indicate la p. 9, 10, 14 ale prezentului capitol)

Originalitatea și noutatea lucrării constau în abordarea multi-aspectuală a activității executorilor judecătorești, prin aplicarea unei optici triple – de studierea a profesiei dintr-o perspectivă internă, corelată cu cea socială și doctrinară. Această optică complexă oferă originalitate lucrării, rezultând o cercetare multidisciplinară – or, lucrarea se situează la o zonă de împletire inedită a aspectelor juridice, procesuale, sociale și chiar de psihologie și etică profesională (or, autorul în premieră în doctrina națională vorbește despre vulnerabilități statutare, despre criza de identitate profesională și despre importanța evaluării profilului psihologic al viitorului candidat la funcția de executor judecătoresc). Această interpretare și prezentare a profesiei, cu accente mai umane și personale, este atipică, dar necesară și valoroasă în special pentru pregătirea viitorilor profesioniști, care urmează să conștientizeze esența meseriei și să facă alegeri lucide. La fel, o atare optică ar face bine la promovarea politicilor în domeniu, căci o activitate perfect reglementată, dar exercitată de persoane golate de valori sau

mistuite de vulnerabilități numeroase, devine susceptibilă riscurilor de corupție și /sau ineficientă.

Baza legală și empirică a studiului este constituită din (1) reglementările Legii privind executorii judecătorești nr. 113/2010, (2) normele Codului de executare relevante pentru funcționarea profesiei, (3) actele normative ce reglementează procedura disciplinară și cea de efectuare a controlului de către organul profesional; (4) actele normative ale organelor profesionale (hotărâri ale Consiliului, acte ale Congresului); (5) reglementările internaționale și recomandările, luările de poziții ale unor organisme internaționale; (6) actele legislative în materie de reglementare ale activității executorului judecătoresc din alte state sau alte epoci; (7) practica judiciară și (8) jurisprudența Colegiului disciplinar al executorilor judecătorești, iar **baza științifică** a cercetării a fost constituită de lucrările autorilor autohtoni, români, francezi și ruși, dar și din alte state.

Semnificația teoretică a lucrării este dată de abordarea mai multor probleme teoretice, ce țin în primul rând de statutul profesiei de executor judecătoresc; caracteristicile acesteia în calitate de profesie liberală, cât și oferirea unui vast suport analitic și informațional în privința istoriei și prezentului profesiei de executor judecătoresc. Rezultatele prezentului studiu acoperă acel vid de cercetare complexă în literatura națională a modului de organizare și funcționare a profesiei de executor judecătoresc. Lucrarea oferă o serie de analize comparative a diverselor aspecte ale profesiei (accedere, formare, criterii de reputație ireproșabilă, răspundere disciplinară) cu (1) reglementările altor state și (2) recomandările internaționale în materie – oferind prin această un suport teoretic consistent pentru dezvoltarea acestui demers analitic.

Lucrarea oferă un suport teoretic substanțial pentru cursurile universitare ce vizează organizarea profesiilor juridice, etica profesiilor juridice, dreptul execuțional.

Valoarea practică a lucrării este învederată prin numeroasele recomandări de intervenție legislativă sau măsuri administrativ-organizatorice pentru îmbunătățirea curențelor în definirea statutului executorului judecătoresc identificate de autor. Astfel rezultatele cercetării sunt orientate spre aspecte aplicative și ar putea fi utile autorităților cu drept de inițiativă legislativă și celor ce formează politicile în domeniul justiției.

La fel, lucrarea poate fi un util suport practic pentru studierea organizării profesiei în cadrul unor cursuri universitare sau la cursurile de instruire inițială a executorilor judecătorești stagiați organizate de INJ.

Bineînțeles, rezultatele cercetării pot servi un punct de pornire pentru alte cercetări în domeniu, care ar aprofunda aspectele vizate prin prezenta lucrare sau atinse tangențial în ea.

Date privind aprobarea rezultatelor cercetării. Pe parcursul elaborării prezentei

lucrări, concluziile și recomandările ce se cristalizau au fost discutate cu organul de autoadministrare a profesiei de executor judecătoresc, iar careva dintre ele au luat forma unor proiecte de modificare a legii, care au fost înaintate Ministerului Justiției spre promovare.

Astfel, o bună parte din **rezultatele științifice conturate urmare a elaborării acestei lucrări au fost reflectate în proiectul** de modificare a Legii nr. 113/2010, înregistrat cu nr. 330 în data de 29.09.2023 în Parlamentul Republicii Moldova și adoptat în lectură finală la 21.12.23 cu nr.367 (detalii despre acestea fiind oferite în compartimentul referitor la concluzii)

Unul dintre rezultatele științifice valoroase dezvoltate în contextul prezentei cercetări, a cărui utilitate a sporit odată cu adoptarea de către Parlament la 21.12.23 a proiectului de modificare a Legii nr. 113/2010, înregistrat cu nr. 330, sunt sugestiile referitoare la conținutul **Standardelor profesionale**, înaintate în adresa Ministerului Justiției și UNEJ, pentru a facilita și impulsiona realizarea prevederilor art. II, al. (5) al actului adoptat.

Având în vedere discrepanțele și omisiunile identificate la analiza profilului profesiei prin încadrarea acesteia în categoria profesiilor liberale, am considerat recomandabilă elaborarea unei **legi-cadru de reglementare a acestor profesii**, context în care, la pagina 73 a prezentei lucrări, am propus elemente de conținut/structură ale acestei legi.

La fel, rezultatele cercetării au fost discutate cu practicieni în domeniu și cu membrii Departamentului drept procedural al Universității de Stat din Moldova.

Pe durata cercetării, unele dintre rezultatele acesteia au fost supuse dezbaterilor în cadrul conferințelor naționale și internaționale, reuniunilor profesionale ale executorilor judecătorești la nivel mondial (Congresul mondial al executorilor judecătorești (ediția a XXV), Thailanda, 2019) și regional.

De asemenea, **contribuțiile autorului la elaborarea manualului de drept procedural civil [3], Ghidului executorului judecătoresc și a lucrării "Carieră în drept", dar și a primului Comentariu al Codului de executare [84]** tot își au originile în aspectele cercetate prin prezenta lucrare.

Concluziile și rezultatele științifice ale cercetării autorului au fost reflectate în publicații dedicate digitalizării profesiei de executor judecătoresc (a se vedea "Digitalizarea în executarea silită – quo vadis?" [124]), controlului activității executorului judecătoresc (a se vedea "Controlul activității executorului judecătoresc în Republica Moldova" [64] și statutului, evoluției profesiei [43, 65, 69, 79 etc])

O sinteză a rezultatelor științifice o reprezintă **propunerile de lege ferenda**, expediate în adresa Ministerului Justiției și Uniunii naționale a executorilor judecătorești.

Toate aceste rezultate ale cercetării, în ansamblu, contribuie *la rezolvarea problemei științifice, conturate la demararea lucrărilor* asupra prezentei cercetări - elucidarea configurațiilor de funcționare a profesiei de executor judecătoresc, pentru a contribui la clarificarea aspectelor statutului profesional al executorului judecătoresc ce necesită a fi îmbunătățite, în vederea fortificării bazei teoretice și a cadrului de reglementare, orientat spre consolidarea statutului executorului judecătoresc.

În ce privește **limitele rezultatelor obținute și identificarea problemelor rămase a fi nerezolvate**, vom menționa că limitele cercetării corelează cu obiectivele propuse la demararea demersului de cercetare și țin de următoarele: analiza temeinică a conceptelor și modelelor de organizare a activității de executor judecătoresc; elucidarea originilor și etapelor de dezvoltare a profesiei de executor judecătoresc; detectarea tendințelor actuale și celor viitoare de dezvoltare a profesiei de executor judecătoresc; detectarea perspectivelor dezvoltării gradului de utilizare a instrumentelor IT în activitatea executorilor judecătorești; analiza amplă a procedurilor și etapelor de accesare în profesia de executor; relevarea recomandărilor internaționale destinate unificării statutului executorului judecătoresc asupra reglementării profesiei; delimitarea și analiza principalelor forme de control a activității executorului judecătoresc și formularea de recomandări de îmbunătățire a reglementărilor naționale în materie.

Din punctul nostru de vedere, **problemele rămase nesoluționate** ar ține de posibilele extensii ale obiectului de cercetare enunțate supra, cum ar fi – delimitarea mai exactă a ariilor de control pentru fiecare din tipurile de control a activității executorilor judecătorești; reglementarea mai exactă și explicită a corelației dintre controlul disciplinar și cel procedural; eliminarea din cadrul normativ național al reglementărilor ce fac difuz statutul executorului judecătoresc sau îi imprimă caracteristici/atribuții improprii; reglementarea exhaustivă a temeiurilor de nulitate a actelor executorului judecătoresc; identificarea altor arii de implicare a organului de autoadministrare a profesiei pentru consolidarea acesteia etc.

La fel, **în contextul problemelor identificate**, venim cu o serie de **recomandări de lege ferenda**, conturate în urma studiului efectuat:

referitoare la Legea nr. 113/2010 privind executorii judecătorești:

✓ al.(2) a art. 4 al Legii 113/2010 a-l expune după cum urmează:

”(2) Nu se consideră că are reputație ireproșabila persoana care:

a) *a fost condamnată pentru infracțiuni grave, deosebit de grave, excepțional de grave săvârșite cu intenție, chiar dacă au fost stinse antecedentele penale;*⁸

⁸ Prin legea nr. 367 din 21.12.23 au fost modificate prevederile Legii 113/2010 în acest sens.

b) *are antecedente penale nestinse pentru comiterea altor infracțiuni sau interdicții aplicate pentru comiterea acestora;*⁹

c) *și-a încheiat în ultimii 5 ani activitatea în calitate de judecător, procuror, notar, administrator autorizat, consultant juridic, funcționar public sau din alte organe din domeniul dreptului în circumstanțe care nu sunt onorabile;*¹⁰

d) *are un comportament incompatibil sau desfășoară activitate incompatibilă cu normele deontologice ale profesiei de executor judecătoresc;*

e) *anterior i-a fost retrasă licența de executor judecătoresc din motive compromițătoare.*

f) *deține statutului de debitor, care înscrie restanțe cu o vechime mai mare de 3 luni într-un dosar de executare aflat în lucru, executarea nefiind suspendată;*

g) *are calitatea de bănuț sau învinuit într-un dosar penal.*

✓ Art. 6 se propune a fi completat cu al. (6), cu următorul cuprins: ”Efectuarea înregistrărilor video/audio la locul efectuării acțiunilor de executare se face doar cu acordul executorului judecătoresc și al tuturor persoanelor prezente la aceste acțiuni. Accesul cu armă la sediul biroului executorului judecătoresc sau locul efectuării acțiunilor de executare este interzis, cu excepția persoanelor care poartă armă în exercițiul funcției și se prezintă la birou în calitate profesională.”¹¹

✓ art. 7 se completează cu lit. k¹) cu următorul conținut: ”să organizeze licitații de vânzare voluntară a bunurilor, la solicitarea persoanei interesate”

✓ Lit. u) a art. 7 al Legii 113/2010 se propune a fi completată cu sintagma ”, inclusiv de dreptul la pensionare anticipată, pe baza stagiului de cotizare (acesta incluzând și stagiul de cotizare în statut de executor judecătoresc obținut în temeiul prezentei legi)”

✓ A completa art. 9 al Legii 113/2010 cu un alineat nou (2¹) cu următorul conținut:

” (2¹) Concursul constă în proba scrisă de verificare a cunoștințelor și interviul. Etapa interviului va include și o *evaluare psihologică a candidatului, după o metodologie aprobată de Consiliul UNEJ, cât și prezentarea de către candidat a unui plan de dezvoltare a biroului pentru primul an de activitate. Evaluarea psihologică va fi efectuată de psihologul-membru al comisiei de licențiere și va fi notată doar de acesta. Evaluarea planului de dezvoltare a biroului pentru primul an de activitate va fi efectuată de către toți membrii comisiei. Punctajele oferite în urma evaluării psihologice și a evaluării planului vor fi însumat punctajului oferit pentru interviu.*”

⁹ Prin legea nr. 367 din 21.12.23 au fost modificate prevederile Legii 113/2010 în acest sens.

¹⁰ Prin legea nr. 367 din 21.12.23 au fost modificate prevederile Legii 113/2010 în acest sens.

¹¹ Prin legea nr. 367 din 21.12.23 au fost modificate prevederile Legii 113/2010 cu preluarea parțială a propunerii formulate.

✓ în propoziția întâi a al. (1) al art. 11 al Legii 113/2010 sintagma ”un reprezentant al societății civile” se substituie cu ”*un psiholog practician*”, iar în propoziția a 2-a a aceluiași alineat se va expune după cum urmează: ”Reprezentantul mediului academic *și psihologul practician* vor fi selectați în comun de Ministerul Justiției și Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, prin concurs”

✓ corespunzător, vor fi necesare *modificări și în Regulamentul la care face trimitere art. 10 al Legii 113/2010, pentru a prevedea necesitatea evaluării psihologice* a executorului judecătoresc stagiar care aspiră la funcția de executor judecătoresc și procedurile mai detaliate de realizare a acesteia.

✓ propoziția întâi din al. (1) al art. 22², se va expune după cum urmează: ”Sesizarea privind tragerea la răspundere disciplinară a executorului judecătoresc se înaintează Colegiului disciplinar de către ministrul justiției sau Consiliul Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești”

✓ al. (11) al art. 23 al Legii 113/2010 se va expune în următoarea redacție: ”(11) Retragerea sesizării privind tragerea la răspundere disciplinară a executorului judecătoresc constituie temei de încetare a procedurii disciplinare.”

✓ alin.(9) al art. 24 se va expune după cum urmează ”Acțiunile în instanța de contencios administrativ prin care se contestă deciziile Colegiului Disciplinar se înaintează împotriva UNEJ, iar în cazul aplicării sancțiunii încetării activității și emiterii ordinului de încetare activității — contra Ministerului Justiției ”

✓ alineatului (2) al art. 33 al Legii se propune a fi expus după cum urmează: „(2) Supravegherea constă în efectuarea controalelor asupra activității executorului judecătoresc prin verificarea *respectării competenței teritoriale și materiale*, verificarea dosarelor de executare și a *modalității de prestare a serviciilor executorului judecătoresc*, ținerii registrelor procedurilor de executare, modului de calculare, *evidență și încasare a cheltuielilor de executare* și a *mijloacelor bănești pe procedurile de executare*, păstrării documentelor și arhivei, utilizării legăturii electronice cu registrele prin intermediul rețelei computerizate, respectării orelor de program, *implementării și respectării standardelor profesionale*.”¹²

✓ se propune completarea Legii 113/2010 cu articolul 33¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 33 1 . Conduita profesională a executorului judecătoresc

(1) Executorul judecătoresc este obligat să respecte Codul de etică și să se conformeze standardelor profesionale ale executorilor judecătorești.

¹² Prin legea nr. 367 din 21.12.23 au fost modificate prevederile Legii 113/2010 în acest sens.

(2) Standardele profesionale se aprobă în comun de către Ministerul Justiției și Consiliul Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești. Controlul implementării standardelor profesionale se asigură de Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, prin constituirea unui corp de auditori și reglementarea activității lor și metodologiei de efectuare a auditului de implementare a standardelor profesionale.”¹³

✓ Al. 5 art.38 se completează după cum urmează: ”, iar indexarea corespunzător indicilor inflației se efectuează anual de către Consiliul UNEJ”;

✓ al. (3) al art. 40 se completează cu o literă nouă j¹) cu următorul conținut; ”verifică respectarea standardelor profesionale, inclusiv prin organizarea auditului conformității acestora;”¹⁴

✓ a completa art. 40 al Legii 113/2010 cu o un nou alineat (4¹) cu următorul conținut:

”(4¹) Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești este în drept să primească și să prelucereze toate informațiile, inclusiv cu caracter personal, necesare pentru a verifica respectarea prevederilor art. 4 și 5 ale prezentei legi”

referitoare la Codul de executare:

✓ la art.135 al. (5) se va expune în următoarea redacție: ”(5) Copia de pe procesul-verbal al licitației, confirmată de executorul judecătoresc pentru caracterul său definitiv, servește temei pentru înregistrarea dreptului de proprietate pe numele adjudecătorului.”;

✓ articolul 136 se propune a fi exclus;

✓ al. (9) al art. 140 se va expune în următoarea redacție: ”Transmiterea bunului se dispune prin încheiere a executorului judecătoresc. Încheierea executorului judecătoresc definitivă privind transmiterea bunului în contul achitării datoriei servește temei pentru înregistrarea dreptului de proprietate pe numele creditorului care a preluat bunul în contul achitării creanței. ”

✓ reconceptualizarea modului de stabilire a cheltuielilor de executare - astfel ca lista acestora să fie mai redusă decât actuala, stabilită prin Hotărârea Guvernului nr. 886/2010, iar cuantumul acestora să fie stabilit în cote părți din mărimea salariului minim pe economie, stabilit de Guvern.

referitoare la Codul contravențional:

✓ articolul 353 se va expune în următoarea redacție:

”Articolul 353. Ultragiurea colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept și a executorului judecătoresc, opunerea de rezistentă cerințelor acestora

¹³ Prin legea nr. 367 din 21.12.23 au fost modificate prevederile Legii 113/2010 în acest sens.

¹⁴ Prin legea nr. 367 din 21.12.23 au fost modificate prevederile Legii 113/2010 în acest sens.

(1) Ultragierea colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept sau executorului judecătoresc, adică jignirea premeditată a onoarei și demnității procurorului, ofițerului de urmărire penală, ofițerului de informații și securitate, angajatului cu statut special al Ministerului Afacerilor Interne, executorului judecătoresc, altei persoane, aflată în exercițiul funcțiunii sau al datoriei obștești de asigurare a securității statului, de menținere a ordinii publice și de combatere a criminalității sau asigurare a activității de executare a documentelor executorii, exprimată prin acțiune, verbal sau în scris,

se sancționează cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore sau cu arest contravențional de la 5 la 10 zile.

(2) aceleași acțiuni indicate la al. (1), însoțite de amenințări (verbale, scrise sau prin acțiuni), îndreptate asupra persoanelor indicate la al. (1) sau a membrilor lor de familie sau de acțiuni de hărțuire prin urmărirea acestor persoane sau a membrilor familiilor lor,

se sancționează cu arest contravențional de la 15 la 60 de zile.

(3) Opunerea de rezistență procurorului, ofițerului de urmărire penală, ofițerului de informații și securitate, angajatului cu statut special al Ministerului Afacerilor Interne, executorului judecătoresc, unei alte persoane, aflată în exercițiul funcțiunii sau al datoriei obștești de asigurare a securității statului, de menținere a ordinii publice și de combatere a criminalității sau asigurare a activității de executare a documentelor executorii, se sancționează cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 90 la 180 de ore sau cu arest contravențional de la 15 la 60 de zile.”

referitoare la **alte acte normative:**

- modificarea art.25 al Legii nr. 317 din 13-12-1999 cu privire la Curtea Constituțională [55] și a al. (1) al art. 38 al Codului jurisdicției constituționale nr. 502 din 16-06-1995 [11] prin completare cu o literă nouă i) cu următorul conținut: ”organele de autoadministrare a profesiilor juridice, constituite prin lege ”

Sugestiile privind potențialele viitoare direcții de cercetare legate de tema abordată ar viza acele probleme insuficient elucidate enunțate mai sus – adică studierea mai detaliată a aspectelor aferente controlului procedural al activității executorului judecătoresc; analiza în timp a impactului asupra profesiei a modificărilor operate la Legea 113/2010 prin legea nr. 379 din 29.12.22 și a modificărilor Codului de executare, operate prin legea nr. 356 din 29.12.22; oportunitățile și provocările implementării instrumentelor IT pentru exercitarea controlului profesional și procedural; identificarea și analiza exhaustivă a temeiurilor de nulitate a actelor executorului judecătoresc, cu enumerarea lor în conținutul Codului de executare, cât și examinarea oportunităților și riscurilor introducerii instituției judecătorului de executare.

BIBLIOGRAFIE

1. AVORNIC, Gh. *Tratat de teoria generală a statului și dreptului*, vol. II, Chișinău: Ed. Universitatea de Stat din Republica Moldova, 2010, ISBN 978-9975-78-865-6
2. BELEI E. Răspunderea disciplinară a executorilor judecătorești în Republica Moldova – realități și perspective. În: *Culegerea lucrărilor Conferinței Internaționale „Executarea silită în reglementarea Noului Cod de procedură civilă”*, România, Târgu Mureș, 2012, București: Ed. Universul Juridic, 2012, p. 55-61, ISBN 978-973-127-976-3;
3. BELEI E., CHIFA F., COBAN I., CREȚU V., **NOVICOV O.**, *Drept procesual civil, Partea specială*, Chișinău: ed. Lexon-Prim, 2016, ISBN 978-9975-4072-2-9
4. BELEI, E., BUDĂI N., STRATULAT Gh. *Comentariu al Codului de executare al Republicii Moldova (Cartea I. Executarea silită a hotărârilor judecătorești cu caracter civil)*. Chișinău: Ed. FEP Tipografia Centrală, 2021, @Consiliul Europei
5. BOILĂ, L. *Răspunderea civilă delictuală subiectivă*. București: C.H.Beck, 2014, ISBN 978-607-18-0395-7
6. BOIȘTEANU, Ed., ROMANDAȘ N. *Dreptul muncii*, Chișinău: Ed. Reclama, 2007, ISBN 978-9975-900-74-4.
7. CAPCELEA, V. Locul și rolul deontologiei profesionale în efectuarea acțiunilor de executare silită de către executorul judecătoresc, În: *Conferința Internațională „Executarea silită în reglementarea Noului Cod de procedură civilă”*, România, Târgu-Mureș, 2012. București: Ed Universul Juridic, 2012, p. 62 ISBN 978-973-127-976-3
8. CAPCELEA, V., GOREA M. , Dimensiunea comportamentului moral verosimil în activitatea executorului judecătoresc, În: *Culegerea lucrărilor Conferinței internaționale „Procesul civil și executarea silită. Actualități și perspective”*, România, Târgu-Mureș, 2017. București: Ed. Universul Juridic, 2017, p. 244-248, ISBN 978-606-39-0132-4
9. Codul de Executare al Republicii Moldova: nr. 443 din 24.12.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 214-220, art.704
10. Codul Fiscal al Republicii Moldova: nr. 1163 din 24.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr. 62, art. 522
11. Codul jurisdicției constituționale: nr. 502 din 16-06-1995. În: *Monitorul Oficial*, 1995, nr. 53-54 art. 597
12. Codul Muncii al Republicii Moldova: nr. 154 din 28.03.2003. În: *Monitorul Oficial*, 2003, Nr. 159-162 art. 648

13. Codul Penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002, În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 128-129, art.1012
14. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova: nr. 225 din 30.05.2003. în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 285-294, art. 436
15. Codul Vamal nr. 95 din 24.08.2021, în: *Monitorul Oficial*, 2021, nr. 219-225, art. 238
16. COJUHARI, A., BELEI, E. et al. Drept procesual civil, Partea specială, Chișinău: ed. ÎS Tipografia Centrală, 2009, ISBN 978-9975-78-784-0.
17. Comisia Europeană pentru Eficientizarea Justiției (CEPEJ). Sistemele judiciare europene, ediția 2014. Eficiența și calitatea justiției. Bruxelles: 2014
18. Constituția Republicii Moldova nr.01 din 29.04.1994, În: *Monitorul Oficial* ,1994, nr. 1, p.5
19. CROITORU, D., RĂILEANU, A. Principiile generale de organizare și exercitare a profesiei de avocat din perspectiva teoriilor post-moderne despre drept. În: *Buletinul Institutului Național pentru pregătirea și perfecționarea avocaților*, 2006, nr. 1, p. 114-121. ISSN 1841-4214
20. DELEANU, I. Cu privire la exercitarea profesiei de avocat în afara barourilor constituite pe temeiul și în condițiile Legii nr. 51/1995. În: *Dreptul*, 2005, nr. 1, p. 32-37; ISSN 1018-0435
21. DELEANU, I., MITREA V., DELEANU S., *Tratat de procedură civilă*, vol. II, București : Ed. Universul Juridic, 2013, ISBN: 978-606-673-015-0
22. *Dicționar Explicativ al Limbii Române*, Institutul de lingvistică „Ioan Iordan”, București: Ed. Univers Enciclopedic, 1998 ISBN 973-9243-29-0
23. FLORESCU, D., COMAN P. et al. *Executarea silită. Reglementare, doctrină, jurisprudență*. București: Ed. CH Beck, 2009. ISBN 978-973-115-531-9
24. GÂRBULEȚ, I. *Organizarea și exercitarea profesiei de executor judecătoresc*. București: Ed.Hamangiu , 2007. ISBN 978-973-1836-26-3
25. GÂRBULEȚ, I., Răspunderea disciplinară a executorului judecătoresc. În: *Revista Română de Executare Silită*, 2011, nr.1, ed. Universul Juridic, p. 24-51. ISSN 1584- 8892
26. GÂRBULEȚ, I. *Executarea silită directă*, București: Ed. Universul Juridic, 2013, ISBN 978-606-673-189-8
27. GÂRBULEȚ, I., *Actele executorului judecătoresc*, București: ed. Universul Juridic, 2014. ISBN 978-606-673-384-7

28. GÂRBULEȚ, I. *Limitele controlului profesional asupra activității executorilor judecătorești*. În: Culegerea lucrărilor Conferinței internaționale „Procesul civil și executarea silită. Teorie și practică”, România. Târgu-Mureș, 2015, ed. Universul Juridic, p. 317-328. ISBN 978-606-673-682-4
29. GÂRBULEȚ, I., STOICA, A., *Ghid practic de executare silită, explicații, cereri, formulare*, București:, ed. Hamangiu, 2010. ISBN 978-606-522-311-0
30. GÂRBULEȚ, I., OPRINA, Ev. *Tratat teoretic și practic de executare silită*, vol. I, București: Ed. Universul Juridic , 2013, ISBN 978-973-127-914-5
31. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova: nr. 152 din 21 iunie 1994 privind aprobarea Concepției Reformei Judiciare și de drept. În: *Monitorul Oficial*, 1994, Nr. 6, art. 49
32. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova: nr. 34 din 15.01.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 13-15, art.385
33. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind aprobare Strategiei de dezvoltare a sistemului de executare pentru anii 2007-2011: nr 1393 din 12.12.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 198-202, art. 1449
34. Hotărârea Guvernului privind aprobarea Concepției Sistemului informațional automatizat „Registrul procedurilor de executare”:nr. 1520 din 29.12.2007. În: *Monitorul Oficial* nr. 11-12, art.62
35. Hotărârea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității pct.72 din art. IX al Legii nr. 324 din 23 decembrie 2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (evidența fiscală a unor persoane care desfășoară activități liberale) (Sesizarea nr. 12a/2014): nr. 13 din 22.05.2014. În: *Monitorul Oficial*, 2014, nr. 223-230 art. 27
36. Hotărârea privind controlul constituționalității Legii nr. 261 din 1 noiembrie 2013 cu privire la Colegiul Medicilor din Republica Moldova: nr. 13 din 15.05.2015. În: *Monitorul Oficial*, 28.08.2015, nr. 241-246 art. 19
37. Hotărârea privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale: nr. 7 din 16.04.2015. În: *Monitorul Oficial*, 15.05.2015, nr. 115-123 art. 11
38. Hotărârea Consiliului Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești nr. 8 din 26.09.2010
39. Hotărârea Consiliului Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești nr. 48 din 27.12.2013
40. HURUBĂ, E. *Noțiuni de executare silită*, București: Ed. Universul Juridic, 2010, ISBN 978-973-127-371-6

41. HURUBĂ, E. Contribuții la studiul naturii juridice a procedurilor execuționale civile și a instituției executorului judecătoresc. În: *volumul Conferinței internaționale “Executorul judecătoresc între rol activ și organ de jurisdicție”*, ed. Universul Juridic, București 2011, p.184-190. ISBN 978-606-457-8
42. HURUBĂ, E. *De la portărel la executor judecătoresc. Istoria și evoluția unei profesii juridice*. București: ed. Universul Juridic, 2018. ISBN 978-606-673-221
43. HURUBĂ, E., **NOVICOV O.**, TALMACI R. *Ghid de bune practici și standarde profesionale pentru executorii judecătorești*. Chișinău, 2018, publicație realizată cu sprijinul Uniunii Europene
44. LAZĂR, I. Discuții privind natura executării silite și a activității executorului judecătoresc în reglementarea noului Cod de procedură civilă, În: *Revista Română de Executare Silită*, 2011, nr. 3, pp. 100-121. ISBN 1584889201103
45. Legea privind organizarea judecătorească: nr.514 din 06.07.1995. În: *Monitorul Oficial*, 1995, nr. 58, art. 641
46. Legea Republicii Moldova cu privire la avocatură, nr. 1260 din 19.07.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 126-127, art. 1001
47. Legea privind executorii judecătorești: nr. 113 din 17.06.2010. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 126-128, art. 2
48. Legea pentru aprobarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia: nr. 211 din 06.12.2021. În: *Monitorul Oficial*, 2021, nr. 325-333, art.496
49. Legea cu privire la administratorii autorizați: nr. 161 din 18.07.2014. În: *Monitorul Oficial*, nr. 293-296, art. 12-13
50. Legea privind modificarea Legii 113/2010 privind executorii judecătorești: nr. 379 din 29.12.2022. În: *Monitorul Oficial*, 2023, Nr. 9 art. 39
51. Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului: nr. 308 din 22-12-2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, Nr. 58-66, art. 133
52. Legea cu privire la notariat: nr. 1453 din 08.11.2002, În: *Monitorul Oficial*, nr. 154–157, art. 9
53. Legea cu privire la modificarea unor acte normative: nr. 80 din 31.03.22. În *Monitorul Oficial* , 2022, nr. 115-117, art.204

54. Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 113 din 17 iunie 2010 privind executorii judecătorești: nr.86 din 28.04.2016. În: *Monitorul Oficial* , 2016, nr. 184-192, art. 389
55. Legea cu privire la Curtea Constituțională: nr. 317 din 13-12-1994. În: *Monitorul Oficial*, 1995, nr. 8 art. 86
56. Legea pentru aprobarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia: nr. 211 din 06.12.2021. În *Monitorul Oficial*, 2021, nr. 325-333, art. 496
57. LEȘ I. *Organizarea profesiilor juridice liberale*. Sibiu: Editura Universității Lucian Blaga din Sibiu, 2009.
58. LEȘ I. *Tratat de drept procesual civil*. Ed. a 5-a. București: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-973-115-702-3
59. LES I., STOICĂ A., Statutul profesiei de executor judecătoresc în lumea contemporană: Realități și perspective, în *Revista română de executare silită*, 2011, nr.3, p.122-139. ISSN 1584- 8892
60. MARA, T. *Statutul profesiilor liberale În România*, Arad: Editura Gutenberg Univers, 2007. ISBN 978-973-7776-76-1
61. NICULEASA, M. *Profesiile liberale. Reglementare, doctrină, jurisprudență*. București: Ed. Universul Juridic, 2006, ISBN 973-8929-28-8
62. NEGULESCU D. *Procedură civilă*. București: Tipografia Profesională Dimitrie C. Ionescu, 1911.
63. NAUBAUER, Ș. *Legea organizării și exercitării profesiei de avocat. Explicații teoretice și practice*, București : Ed. Universul Juridic, 2021, ISBN 978-606-39-0864-4
64. **NOVICOV, O.** *Controlul activității executorului judecătoresc în Republica Moldova*. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2023, nr. 2(65), pp. 45-48. ISSN 1857-2405.
65. **NOVICOV, O.**, TALMACI, R., *Organizarea activității de executare silită în Republica Moldova - actualitate și perspective*. În: *Revista română de executare silită*, nr. 3, 2010, p. 134-142 ISBN 1584889201103
66. OPRINA, Ev., *Rolul activ al executorului judecătoresc între teorie și practică, Conferința internațională „Procesul civil și executarea silită. Teorie și practică”*, România. Târgu-Mureș, 2015, București: ed. Universul Juridic, 2015, p. 60-94. ISBN 978-606-673-682-4

67. Ordinul Ministerului Justiției nr.96 din 20.02.2017 cu privire la aprobarea Regulamentului de activitate al Colegiului disciplinar al executorilor judecătorești. În: *Monitorul Oficial*, 2017, Nr. 60-66 art. 314
68. POALELUNGI, M., FILINCOVA, S., VISTERNICEAN, D. et al. *Manualul judecătorilor pentru cauze civile*, Chișinău: 2013, ed. ÎS Tipografia Centrală. ISBN 978-9975-53-197-9
69. POALELUNGI, E., TALMACI, R., **NOVICOV, O.** et al., *Ghid practic de executare silită, vol.II, acte normative și modele de acte în materie de executare silită*, Chișinău: ed. ÎS Tipografia Centrală, 2017, ISBN 978-9975-53-838-1
70. POENARU, E., MURZEA, C., *Profesiile juridice liberale*, București: Ed. Hamangiu, 2009, ISBN 978-606-522-166-6
71. PORUMB, Gr., *Teoria generală a executării silite și unele proceduri speciale*, București : Ed. științifică, 1964
72. SADOVEI, N. *Dihotomia raportului juridic de muncă*, Chișinău: Ed. Faromont Studio, 2011, ISBN 978-9975-4223-07
73. SPINEI, S., *Organizarea profesiilor juridice liberale*, București: Ed. Universul Juridic, 2010, ISBN 978-973-127-318-1
74. STOENESCU, I., HILSENRAD, A., ZILBERSTEIN, S., *Tratat teoretic și practic de procedură a executării silite*, București: Ed. Academiei, 1966
75. STOICA, A., *Executarea silită imobiliară*, București: Ed. Universul Juridic, 2009, ISBN 978-973-127-157-6
76. STOICA, A., *Executorii Judecătorești. Evoluție istorică – norme și valori contemporane*. București: ed. Universul Juridic, 2013. ISBN 978-606-673-077-8
77. TABACU, A., PĂUN L. *Răspunderea disciplinară a executorului judecătoresc*, București: Universul Juridic, 2018. ISBN 978-606-673-429-5
78. TALMACI, R., REVCU, S., ȘIMON, A., DOROFTEI, I., VÎNAGA, C. *Ghid practic de executare silită. Explicații, modele, formulare*. Chișinău: Tipografia „T-PAR” SRL, 2009. ISBN 978-9975-9959-2-4.
79. TALMACI, R., **NOVICOV, O.** Organizarea activității de executare silită în Republica Moldova – actualitate și perspective. În: *Culegerea de lucrări a conferinței internaționale ”Executarea silită în Noul Cod de procedură civilă”*, România, 2010, București, 2010, pag. 165-172. ISBN 978-973-127-389-1

80. TALMACI R., **NOVICOV, O.** et al. *Executorul judecătoresc în spațiul basarabean*. Chișinău: 2018

81. TALMACI, R. ș.a., *Ghid practic de executare silită, vol.III, acte normative și modele de acte în materie de executare silită*, Chișinău: ed.ÎS Tipografia Centrală, 2023

82. TEREACĂ, C., Natura juridică a executării silite de drept comun. În: *Revista Română de Executare Silită*, 2010, nr. 2, pp. 44-49, ISSN 1584-889201002

83. ȚICLEA, Al. *Tratat de dreptul muncii*, ed. A III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2015, ISBN 978-606-673-569-8

84. VISTERNICEAN, D., PASCARI, A., TALMACI, R., **NOVICOV, O.** et al. *Comentariul Codului de executare silită al Republicii Moldova*, Chișinău: ed. SRL Bons Offices, 2010, ISBN 978-9975- 80-310-6.

85. ZILBERȘTEIN, S., CIOBANU, V.M. *Tratat de executare silită*. București: Ed. Lumina Lex, 2001, ISBN 973-588- 395-3

86. ZILBERȘTEIN, S., CIOBANU, V.M. *Drept procesual civil. Executarea silită* , București: Ed. Lumina Lex, 1996, vol. I, ISBN 973-9186-75-0.

Surse web:

87. Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE). [citat la 03.09.22]. Disponibil: <https://rm.coe.int/1680747bac>

88. BACIU, O. Consecințele încălcării clauzei de integritate. [citat la 17.03.23]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/53-60_14.pdf

89. BELEI, E. Răspunderea disciplinară a executorilor judecătorești din Republica Moldova, [citat la 07.09.22]. Disponibil: https://www.inj.md/sites/default/files/17/4447_Raspunderea%20disciplinara%20a%20executorilor%20judecatoresti%20in%20RM.pdf

90. Case Christiane Urbing-Adam v Administration de l'enregistrement et des domaines [citat la 12.02.23] Disponibil: <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30db788dcf523cc74da6934fbfebf2310a9.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuKahn0?text=&docid=102105&pageIndex=0&doclang=en&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=378594>

91. Cauza Hornsby c. Grecia, [citat la 13.02.2020]. Disponibil: <https://jurisprudencedo.com/HORNSBY-c.-GRECIA-articolul-6-paragraful-1-din-Conventie-incalcare.html>

92. CHARDON, M., Les lignes directrices de la CEPEJ sur l'exécution. [citată la 07.08.20]. Disponibil: https://uihj.com/archive-uihj/fr/ressources/21629/01/mathieu_chardon-fr.pdf
93. Codul de etică al executorului judecătoresc. [citată la 03.03.2021]. Disponibil: www.unej.md.
94. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova din 26.12.1964. În: *Buletinul Oficial*, 1964 [citată la 17.05.2022] disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=286228>)
95. Codului de etică al executorului judecătoresc [citată la 23.12.20].Disponibil: <https://unej.md/en/cadrul/1>
96. Decizia Curții Constituționale a României nr.935 din 07.07.2011, publicată în MO al României Partea I, nr.706 din 06.10.2011. [citată la 22.05.2021]. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/131989>
97. Decizia Curții de Apel din 19.01.21 [citată la 07.09.22]. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/ba9f87c0-516c-480b-9e34-abac1617f299
98. Decizia nr. 114 din 28.10.2019 de inadmisibilitate a sesizării nr. 126g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 113 din 17 iunie 2010 privind executorii judecătorești (transferul executorului judecătoresc). [citată la 17.03.23].Disponibil: <http://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=539&l=ro>
99. Decizia nr. 8 din 24.01.2020 de inadmisibilitate a sesizării nr.119g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 476 alin. (2) din Codul contravențional. [citată la 12.02.22]. Disponibil: <https://constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=753&l=ro>
100. Deciziile Colegiului disciplinar al executorilor judecătorești, [citată la 07.09.22]. Disponibil: <https://unej.md/en/decizii/8?tip=sanctionar>
101. Declarația universală cu privire la drepturile omului, adoptată și proclamată prin Rezoluția 217 A din 10.12.1948 de Adunarea Generală a Statelor ONU. [citată la 07.08.20]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro
102. Directiva 2005/36/CE a parlamentului european și a consiliului din 7 septembrie 2005 privind recunoașterea calificărilor profesionale, [citată la 12.02.23]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:02005L0036-20160524&from=EN>
Disponibil: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805df135

103. Ghid de bune practici privind executarea hotărârilor judecătorești , adoptat la cea de-a 26-a sesiune plenară CEPEJ 10-11 decembrie 2015 [citat la 27.01.23].Disponibil: <https://rm.coe.int/good-practice-guide-on-enforcement-of-judicial-decisions-rom/16809f7aec>

104. Ghid privind art. 6 din Convenție (latura penală) .[citat la 15.02.23]. Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_6_criminal_ROM

105. Grand questionnaire UIHJ [citat la 01.06.2020]. Disponibil: <http://questionnaire2011.uhj.com>

106.Guidelines for a better implementation of the existing Consil of Europe's recommendation on enforcement [citat la 15.05.22]. Disponibil: <https://rm.coe.int/16807473cd>

107. Hotărârea CEDO din 21 februarie 1975 Golder versus Regatul Unit al Marii Britanii si Irlandei de Nord - Interceptarea corespondentei Incalcarea dreptului la asitenta juridical. [citat la 17.03.2023]. Disponibil: <https://jurisprudencedo.com/Golder-versus-Regatul-Unit-al-Marii-Britanii-si-Irlandei-de-Nord-Interceptarea-corespondentei-Incalcarea-dreptului-la-asitenta-juridica.html>

108. Huissiers, livreurs, plombiers... les agressions de professionnels se multiplient TF1 Info Copyright ©2023 [citat la 10.11.22]. Disponibil: <https://www.tf1info.fr/justice-faits-divers/video-tf1-temoignages-les-agressions-de-professionnels-se-multiplient-huissiers-medecins-plombiers-2233777.html>

109. Informații privind conferința organizată de CEPEJ [citat la 02.02.23]. Disponibil: <https://www.coe.int/en/web/cepej/events/conferences-organized-by-cepej>

110. Informații privind organizarea executorilor judecătorești în Bulgaria [citat la 11.02.20]. © 2023 Disponibil: <http://www.admincourtsafia.bg/%D0%9D%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%98%D0%92%D0%9D%D0%90%D0%A3%D0%A0%D0%95%D0%94%D0%91%D0%90/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%8A%D0%B4%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82/zsvpart12.aspx>

111. Informații privind sistemul de executare din Grecia [citat la 23.12.20]. Disponibil: <https://www.uhj.com/wp-content/uploads/2020/12/Gr%C3%A8ce-D%C3%A9cembre-2020-FR-1.pdf>

112. Informații privind sistemul de executare din Africa de Sud [citat la 23.12.20]. Disponibil: http://www.uhj.com/ressources/21651/16/afrique_du_sud_-_fr.pdf

113. Informații privind sistemul de executare din Lituania [citată la 23.12.20]. Disponibil: <https://www.uihj.com/wp-content/uploads/2020/05/Lithuania-April-2020-EN.pdf>
114. Informații privind sistemul de executare din Olanda [citată la 23.12.20]. Disponibil: <https://www.uihj.com/wp-content/uploads/2020/05/Pays-Bas-Avril-2020-FR.pdf>
115. International Union of Judicial Officers, © 2020 – UIHJ [citată la 11.05.23]. Disponibil: <http://uihj.com/fr/>
116. Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești. [citată la 12.02.23]. Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/132311>
117. Legea privind executorii judecătorești (Letonia) din 24.10.2002 [citată la 20.12.22]. Disponibil: <https://likumi.lv/ta/id/68295-tiesu-izpilditaju-likum>
118. Legea privind executorii judecătorești din Republica Lituania, nr. IX-876 din 09.05.2022. [citată la 03.09.22]. Disponibil: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.167057/asr>
119. Les professions liberales. [citată la 17.03.23] Disponibil: <https://www.entreprises.gouv.fr/fr/professions-liberales/professions-liberales>.
120. LEȘ, I., Codul mondial al executării silite – o simplă utopia sau o realitate foarte apropiată. [citată la 15.05.22]. Disponibil: <https://www.curieruljudiciar.ro/2014/09/30/codul-mondial-al-executarii-silite-o-simpla-utopie-sau-o-realitate-foarte-apropiata/>
121. Liniile directoare ale CEPEJ privind dirijarea schimbării către Cyberjustiție [citată la 22.03.23]. Disponibil <https://edoc.coe.int/fr/efficacite-de-la-justice/7498-lignes-directrices-sur-la-conduite-du-changement-vers-la-cyberjustice-bilan-des-dispositifs-deployes-et-synthese-de-bonnes-pratiques.html>
122. Luarea de poziție a UIHJ față de agresiunile în privința executorilor judecătorești [citată la 02.02.23]. Disponibil: <https://www.uihj.com/wp-content/uploads/2020/11/PP-Agressions-FR-FINAL-5-10-19.pdf>
123. Members of the UIHJ. © 2020 - UIHJ - International Union of Judicial Officers. [citată la 11.05.23] Disponibil: <https://www.uihj.com/about-us-2/members-of-the-uihj/>
124. **NOVICOV, O.** Digitalizarea în executarea silite – quo vadis? [citată la 27.01.23]. Disponibil: <https://www.universuljuridic.ro/digitalizarea-in-executarea-silita-quo-vadis/>
125. POALELUNGI, O. Unele incursiuni în evoluția istorică a actului normativ juridic. [citată la 12.03.22]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Unele%20incursiuni%20in%20evolutia%20istorica%20a%20actului%20normativ%20juridic.pdf

126. POPESCU (MĂDESCU), L., teză de doctor ”Drept execuțional- instituție inter-ramuarlă. Probleme istorico-teoretice” [citată la 12.02.22]. Disponibil: <https://ru.scribd.com/document/71941082/Lionela-Popescu-Madescu-Thesis>

127. Portalul cetățeanului [citată la 02.02.23]. © 2023 Agenția de Guvernare Electronică Disponibil: <https://mcabinet.gov.md/ro>

128. Présentation du Code mondial de l'exécution au ministère de la justice de France International Union of Judicial Officers, © 2020 – UIHJ [citată la 10.04.21]. Disponibil: http://www.uhj.com/fr/presentation-du-code-mondial-de-l-execution-au-ministere-de-la-justice-de-france_2164162.html

129. Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova 2011- 2014 [citată la 12.02.23]. Disponibil: https://idsi.md/files/file/3350445_md_program_activi.pdf

130. Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 113/2010 privind executorii judecătorești, [citată la 04.04.23]. Disponibil: <https://justice.gov.md/ro/content/proiectul-de-lege-pentru-modificarea-legii-nr-1132010-privind-executorii-judecatoresti>

131. Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.113/2010 privind executorii judecătorești (art.18,19,21.1, ș.a.). [citată la 12.03.23]. Disponibil: <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/6289/language/ro-RO/Default.aspx>

132. Proiectul Hotărîrii Guvernului cu privire la aprobarea Conceptului tehnic al Sistemului informațional automatizat „Registrul procedurilor de executare” (e-Executare), Nota informativă. [citată la 27.01.23]. Disponibil: <https://particip.gov.md/ru/document/stages/proiectul-hotaririi-guvernului-cu-privire-la-aprobarea-conceptului-tehnic-al-sistemului-informatiional-automatizat-registrul-procedurilor-de-executare-e-executare-nota-informativa/4472>

133. Proiectul legii taxei de stat, [citată la 11.03.22]. Disponibil: <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/6318/language/ro-RO/Default.aspx>

134. Proiectul Strategiei pentru Asigurarea Independenței și Integrității Sectorului Justiției (SIISJ) 2020-2023. [citată la 15.02.23]. Disponibil: http://justice.gov.md/public/files/directia_analiza_monitorizare_si_evaluare_a_politicilor/Proiect_Plan_de_Actiuni_SIISJ_2020-2023.pdf

135. Rapoarte statistice ale instanțelor de judecată <https://aaij.justice.md/ro/report-type/rapoarte-statistice?page=5>

136. Rapoartele anuale ale Băncii Mondiale Doing Business [citat la 12.03.23]. Disponibil: <https://archive.doingbusiness.org/en/doingbusiness>

137. Raport privind monitorizarea procesului de implementare a Legii privind executorii judecătorești. [citat la 12.03.22]. Disponibil: https://www.google.com/?gws_rd=ssl#q=Raport+privind+monitorizarea+procesului+de+implementare+a+Legi+nr.+113+din+17.06.2010+privind+executorii+judec%C4%83tore%C8%99ti++

138. Recomandarea 17 a Comitetului de miniștri ai Consiliului Europei [citat la 23.12.19].

139. Recommendation Rec(2003)14 of the Committee of Ministers to member states on the interoperability of information systems in the justice sector. [citat la 27.01.23]. Disponibil: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805df179

140. Regulament din 05.01.2001 de aplicare a Legii nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, [citat la 18.01.2022]. Disponibil <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/82312>

141. Semnarea Acordului interinstituțional între Ministerul Justiției și Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești. Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești din Republica Moldova, © 2021. [citat la 17.03.23]. Disponibil: <https://unej.md/en/news/semnarea-acordului-interinstitu-tional22-07-22>

142. STOICA, A., SATKAUSKIENE, D., Report on the enforcement of court decisions in civil and administrative matters in the Republic of Moldova [citat la 27.01.23]. Disponibil: <https://rm.coe.int/expert-report-enforcement-of-court-decisions-eng/1680a179d1>

143. STRATULAT, Gh., Controlul judecătoresc în procedura de executare silită civilă. [citat la 11.03.22]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/253-256_4.pdf

144. Știre din 04.09.2017 [citat la 23.01.20]. Disponibil: <https://www.bizlaw.md/2017/09/04/e-executare-conceptul-tehnic-al-sistemului-informational-automatizat-registrul-procedurilor-de-executare>

145. Tiers de Confiance. © 2023 Demaeter Conseil en dématérialisation Expertise indépendante en vote par Internet. [citat la 10.06.21]. Disponibil: <https://www.demaeter.fr/concepts/tiers-de-confiance.html>

146. Un bărbat a fost reținut, după ce a amenințat cu moartea o femeie și pe avocatul acesteia. Copyright @2023 Jurnal Trust Media. [citat la 10.06.22]. Disponibil: <https://www.jurnal.md/ro/news/2d7bc212d5f7e84d/chisinau-un-barbat-a-fost-retinut-dupa-ce-a-amenintat-cu-moartea-o-femeie-si-pe-avocatul-acesteia.html>

147. Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești din Republica Moldova, © 2021. [citat la 10.06.21]. Disponibil: <http://www.unej.md/?go=news&n=33>

148. Valeurs communes des professions libérales (I) dans l'Union européenne. [citat la 12.02.23].Disponibil: <https://ceplis.org/wp-content/uploads/2019/09/valeurs-communes-fr.pdf>

149. Which processes can Antanas automate? [citat la 10.06.21]. Disponibil: <https://antanas.lt/en/how-this-works/>

150. В Сочи мужчина застрелил двух судебных приставов. © 1998-2023 ФГБУ «Редакция «Российской газеты». [citat la 10.06.21] Disponibil: <https://rg.ru/2021/06/09/reg-ufo/v-sochi-muzhchina-zastretil-dvuh-sudebnyh-pristavov.html>

151. Житель Алматы открыл огонь по судебным исполнителям, пятеро погибших. © 2023 BBC. Би-би-си. [citat la 10.08.22]. Disponibil: <https://www.bbc.com/russian/news-58628109>

152. Закон СССР от 25.12.1958 "Об утверждении Основ законодательства о судостроительстве Союза ССР, союзных и автономных республик". [citat la 12.03.22]. Disponibil: <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=ESU&n=4837#Qrb7KYTP54bl9Av3>

153. Основы гражданского судопроизводства СССР и Гражданско-процессуальный кодекс РСФСР. 1961-1964 гг. [citat la 12.03.22]. Disponibil: <http://xn--e1aaejmenocxq.xn--p1ai/node/13893>

Surse în limba franceză:

154. DUJARDIN R. "La profession d'huissier de justice a statut liberal: une garantie contre la corruption et le blanchiment de l'argent" în "Contribution des institutions dans l'aménagement de l'espace de liberte, de securite et de justice", Edition juridiques et techniques, Paris, 2006, ISBN 2-910326-46-2 p p. 100

155. HABSCHEID W.J., Droit judiciaire privee suisse. Deuxieme edition entierement revue et corrige, Librairie de l'Universite, Geneve 1981, Ioan Gîrbuleț, Actele executorului judecătoresc, București, 2014, ed. Universul Juridic, p.13.

156. LEVY J-P și CASTALDO A., Histoire du droit civil, Dalloz, 1er Edition, Paris, 2002, p. 672

157. NETTEN L. "Les travaux et recommandations du Conseil de l'Europe" în "Contribution des institutions dans l'aménagement de l'espace de liberte, de securite et de justice", Edition juridiques et techniques, Paris, 2006, ISBN 2-910326-46-2, p. 95

158. SAVATIER J., La profession liberale: etude juridique et pratique, Paris, Ed. Lib. Generale de Droit Et de Jurisprudence, 1947, p. 26

159. YARKOV V. Principaux modeles d'execution forcee: le probleme de choix dans les pays de l'ex-URSS // Droit et proctedure. La revue des huissiers de justice. 2007. N 5. P. 13 - 15.

160. Code mondial de l'execution, Paris: Ed. UIHJ Publishing, 2015. ISBN 978-2-9546580-3-2

161. „La sanction en matier administrative dans le droit francaise”, raport prezentat de M.Rougevin Baviile la Congresul Consiliilor de Stat din 1972 din Bruxelles

162. Les lignes directrices de la CEPEJ sur l'execution: un modele pour le monde? UIHJ magasin, fevrier 2011, p. 24

Surse în limba engleză:

163. HESS, B. Comparative analysis of the national reports // Enforcement Agency. Practice in Europe. London: The British Institute of International and Comparative Law, 2005. P. 31 – 36, ISBN 0-903067- 69-2

164. UZELAC, A. The role played by bailiffs in the proper and efficient functioning of the judicial system - an overview with special consideration of the issues faced by countries in transition // The role, organization, status and training of bailiffs. Multilateral seminar. Varna, 2002. P. 8.

Surse în limba rusă:

165. ГИТМАН, В.«Германская система судебных приставов» în Сборник материалов 9-ой международной научно-правктической конференции, Изд, Деловой стиль, Москва; 2019, с. 53-62

166. ЯРКОВ, В. ”Vestnik Visshego Arbitrajnogo Suda Rossiskoi Federatii”, nr. 9, 2007, p. 12-22 ISSN 0869-7426

167. ШМИТЦ, М. ”Сравнительный анализ государственных и частных исполнительных систем посредством опроса членов МССИ в Большом опроснике” în Сборник материалов 9-ой международной научно-правктической конференции, Изд, Деловой стиль, Москва; 2019, p. 28-39

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice.

Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Novicov Oxana

2024

CV-UL AUTORULUI

INFORMAȚII PERSONALE

Novicov Oxana

📍 str. Titulescu 47, ap.106, 2068 Chișinău

📞 +373 6840101

✉ oxnovicov@gmail.com

EXPERIENȚA PROFESIONALĂ

2010–Prezent

Secretar general al

Uniunea Națională a executorilor judecătorești din Republica Moldova,
Chișinău (Republica Moldova)

2011–Prezent

Asistent universitar, facultatea de drept

Universitatea de Stat din Republica Moldova, Chișinău (Republica
Moldova)

- predarea cursului la disciplina "Drept execuțional civil" pentru
studentii ultimului an de studii (ciclul licență) și "Organizarea profesiilor
juridice"(ciclul licență)

predarea cursului la disciplina "Organizarea activității profesionale a
executorilor judecătorești pe plan național și european/Actele
procesuale ale executorului judecătoresc" (ciclul master, 2014)

2011–2016

formator

Institutul Național de Justiție, Chișinău (Republica Moldova)

predarea cursurilor "Remedii interne pentru respectarea termenilor
rezonabili în executarea hotărârilor judecătorești "

"Rolul instanței de judecată în procedura de executare"

„Etica, deontologia si răspunderea disciplinară a executorilor
judecătorești"

2006–2010

sef Serviciul juridic

Departamentul de executare, Chișinău (Republica Moldova)

2002–2003

specialist principal, Direcția de executare a documentelor civile și
administrative

Departamentul de executare pe lângă Ministerul Justiției,
Chișinău (Republica Moldova)

EDUCAȚIE ȘI FORMARE

2014 – Prezent	doctorand Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău (Republica Moldova) Tema de cercetare - ”Consolidarea statutului executorului judecătoresc în Republica Moldova”
2010–2013	master Academia de Administrare Publică
1999–2002	licențiat în drept Universitatea de Stat ”A. Russo”, Bălți
1995–1999	licențiat în filologie româno-franceză Universitatea de Stat ”A. Russo”, Bălți

COMPETENȚE PERSONALE

Limba(i) maternă(e) română

Limbile străine

ÎNȚELEGERE		VORBIRE		SCRIERE
Ascultare	Citire	Participare la conversație	Discurs oral	
rusă	C2	C2	C2	C2
franceză	B2	C1	B2	B2
diploma de absolvire a ciclului de licență în filologie română-franceză				
engleză	A2	B1	A2	A2

Niveluri: A1 și A2: Utilizator elementar - B1 și B2: Utilizator independent - C1 și C2: Utilizator experimentat

Cadrul european comun de referință pentru limbi străine - Grila de auto-evaluare

Competențe de comunicare

- bune abilități de comunicare, obținute din experiența de reprezentare în instanță, cât și din coordonarea activității diferitor grupuri de lucru
- tehnici de comunicare persuasivă
- abilități de comunicare în public, formate prin participarea în numeroase conferințe, seminarii, ținerea cursurilor de instruire, pledoarii în comisii parlamentare etc.

Competențe
organizaționale/manageriale

bune abilități de conducere și organizare a echipei de lucru
mobilizarea echipei prin sincronizarea valorilor echipei și stimulente de diverse natură, fără aplicarea metodelor autoritare

Competențe dobândite la
locul de muncă

abilități excelente de formulare a textelor cu caracter normativ sau oficial, cu respectarea tuturor rigorilor de tehnică legislativă și a celor gramatical-stilistice, formate prin practicarea acestei activități de peste 17 ani
abilități excelente de pregătire a textelor cu caracter didactic, formate prin elaborarea curriculumelor și suporturilor de curs, manualelor, testelor de evaluare a cunoștințelor (atât a studenților, cât și a executorilor judecătorești

stagiaari, executorilor judecătorești și a magistraților)
 experiență vastă în pregătirea și promovarea documentelor de politici,
 argumentarea notelor informative ce însoțesc proiectele actelor normative și
 sintetizarea obiecțiilor și propunerilor la acestea
 excelente capacități analitice

Competențele digitale

AUTOEVALUARE				
Procesarea informației	Comunicare	Creare de conținut	Securitate	Rezolvarea de probleme
Utilizator experimentat	Utilizator experimentat	Utilizator independent	Utilizator independent	Utilizator independent

Competențele digitale - Grilă de auto-evaluare

Utilizez constant și mănuiesc ferm programele de birou, inclusiv Power Point.

INFORMAȚII SUPPLEMENTARE

Cursuri

Participare în calitate de audient

Curs de instruire „Aplicarea tehnologiilor informaționale în activitatea de executare silită”, Budapesta, 2011

Stagiere cu durată de 2 săptămâni ”Legea și justiția.”, organizată de Ministerul Justiției al Republicii Arabe Egipt, 2009, Cairo.

Stagiere cu tema ”Executarea deciziilor judecătorești. Aspecte aplicative”, Monschau, Bonn, Germania, 26.10.08 – 31.10.08

Curs de instruire “Metode și tehnici de elaborare a actelor normative”, Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova;

Curs de instruire organizat în cadrul **proiectului EUTAP 4** pentru **formarea formatorilor pe domeniul executării silite** (aprilie - septembrie 2017)

Curs de instruire “Management și planificare strategică”, Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova;

Curs de instruire “Evitarea lezării dreptului la un proces echitabil în faza executării hotărârilor judecătorești”, Institutul Național al Justiției etc.

Participare în calitate de formator/expert

mai multe proiecte ale UNDP, IRZ, IDLO, BERD (în calitate de formator pe subiecte legate de *mediere și tehnici de gestionare a conflictelor; executare silită și recuperarea activelor; constatările de fapte* etc.), proiecte moldo-lituanien,

formator la **cursuri de instruire naționale pentru executori judecătorești și judecători, procurori (INJ, IRZ, UNEJ)**

formator la **cursuri de instruire internaționale pentru executorii judecătorești** din Kîrgîstan, Kazahstan, Ucraina, Mongolia, România, Lituania (ultimele dintre care - octombrie 2019)

Conferințe

Participarea **cu comunicări** la **conferințe internaționale științifico-practice de profil** (Sovata, 2010; Tsakhkadzor, 2011, 2014; Târgul Mureș, 2011, 2014, 2015, 2016, 2018; Batumi, 2011; Zaragoza, 2012; Vilnius 2012; Minsk 2018, Moskova 2019, Suzdal 2017, Ufa 2016 etc.), ultimele dintre care:

Primul forum mondial al executorilor judecătorești, organizat cu participarea CEPEJ, Strasbourg, decembrie 2015

Conferința internațională **"Dreptul și principalele profesii juridice în actualul context european"**, Universitatea Ovidius, Constanța, 31.03 - 03.04.17

Conferința internațională **"Răspunderea penală a executorului judecătorec și conflictul dintre executarea silită și măsurile asigurătorii luate în cursul procesului penal"**, București, 12-14.10.2017

Conferința internațională **"Autoadministrarea în profesia de executor judecătorec – practici europene de preluat pentru Ucraina"**, organizată la Kiev, Ucraina, 30.10- 01.11.17

Conferința internațională științifico-practică organizată de Serviciul Federal de executare silită din Rusia **"Executarea silită – actualitate și vectori de dezvoltare"**, 2019

Conferința internațională dedicată problemelor de executare silită și securității agenților de executare, **Buenos Aires, Argentina, 2019**

Forumul Mondial al executorilor judecătorești, **dedicat problemelor urmăririi activelor digitale, Strassbourg, 2019**

Publicații

- coautor al **"Ghidul practic de executare silită"**, elaborat cu suportul programului "Provocările Mileniului", SUA (2008)
- coautor al **"Comentarii la Codul de executare. Cartea I"**, elaborat cu suportul programului Comun al UE și CoE; 2010
- coautor al **Manualului de drept procedural civil** (red. Belei Elena), Chișinău 2016
- coautor al vol. II al **"Ghidului executorului judecătorec"**, ÎS FEP Tipografia centrală, Chișinău, 2017
- coautor al lucrării **"Executorul judecătorec în spațiul basarabean – imagini, cifre, memorii și documente"**, Chișinău, 2018
- coautor al **"Ghid de bune practici și standarde profesionale pentru executorii judecătorești"** (elaborat cu suportul Uniunii Europene, program implementat de CILC, Chișinău,
- autor a unor broșuri privind **probațiunea juvenilă**, reglementările internaționale în materie de probațiune, 2013
- autor al raportului **"Deontologia executorului judecătorec"**, publicat în culegerea de lucrări a **Congresului XXIII mondial al executorilor judecătorești, Bangkok, 2018**
- autor a mai multe articole de specialitate
- autor al **modulelor de instruire** pentru executorii judecătorești din Mongolia și Kârgâstan în materie de executare silită, gestionare a conflictelor și **mediere**

Proiecte

În calitate de manager

- proiectul **«Providing assistance with Moldovan enforcement system**

assessment and improvement» (2012), finanțat de Ambasada Regală a Norvegiei din România

- proiectul „**Providing assistance in identification and implementation of best experiences of liberal enforcement system organization**”, (2010), finanțat de Ambasada Regală a Norvegiei din România

Distincții

Ordinul Gloria Muncii (2020)

medalia pentru **cooperare internațională** a Camerei executorilor judecătorești din **Kazahstan** (2017);

medalia **”Pentru cooperare internațională”** a Serviciului Federal de executare silită al **Federației Ruse** (2016);

distincția ”Magna cum laude” a UNEJ (2015)

medalia jubiliară **”150 de ani de la înființarea instituției executării silite”** a Serviciului Federal de executare silită al **Federației Ruse** (2015);

diplomă de Gradul II a **Guvernului** (2009)

Participare la grupuri de lucru pentru elaborare de acte normative/documente de politici

Membre al **grupurilor de lucru** :

pentru elaborarea **Strategiei de dezvoltare a sistemului de executare 2008-2011**;

pentru elaborarea *modificărilor și completărilor la Codul de executare al RM*;

pentru elaborarea **Legii privind executorii judecătorești**;

pentru elaborarea modificărilor și completărilor la **Codul de procedură civilă** și alte acte normative;

pentru elaborarea actelor normative subordonate legii vizând activitatea executorilor judecătorești etc.

elaborarea **standardelor profesionale** pentru executorii judecătorești (în comun cu experții EUTAP 4)

elaborarea **Codului de etică a executorilor judecătorești** (în comun cu experții EUTAP 4)

elaborarea **Strategiei de reformare a sistemului justiției**